

R 24/2013

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

MUGUR ISĂRESCU
Guvernator

SG

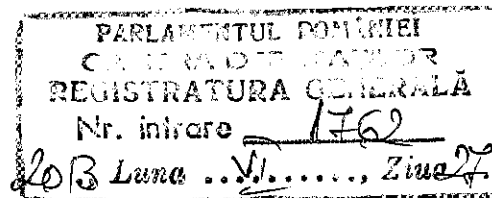
Shogonea

APR

Nr. XVI/G/113 /27 iunie 2013

Domnului VALERIU ȘTEFAN ZGONEA

Președintele Camerei Deputaților

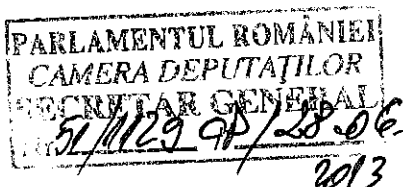
Domnule Președinte,

Am onoarea să vă înaintez Raportul anual al Băncii Naționale a României pentru anul 2012, elaborat în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR.

Raportul a fost analizat și aprobat de Consiliul de administrație al BNR în data de 25 iunie 2013.

Cu deosebită considerație,

Mugur Isărescu

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

RAPORT ANUAL 2012

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

RAPORT ANUAL
2012

Notă

Raportul anual 2012 a fost analizat și aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României în ședința din 25 iunie 2013 și a fost înaintat Parlamentului României în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României.

Unele date statistice au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicațiile ulterioare ale Băncii Naționale a României. Datorită rotunjirilor este posibil ca totalurile să nu corespundă exact sumei componentelor sau să apară mici diferențe față de variațiile procentuale indicate în grafice sau tabele.

Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor și informațiilor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României, Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312.43.75; fax: 021/314.97.52
internet: <http://www.bnr.ro>

ISSN 1453-3936 (versiune tipărită)

ISSN 1584-0913 (versiune online)

R O M Â N I A

– prezentare generală –

Localizare	• În sud-estul Europei Centrale, în interiorul și exteriorul arcului Munților Carpați, pe cursul inferior al Dunării (1 075 km), cu ieșire la Marea Neagră (245 km); • Totalul granițelor României însumează 3 150 km; • Vecini: Bulgaria, Republica Moldova, Serbia, Ucraina, Ungaria.
Suprafață	• 238 391 kmp (locul 12 în Europa); • Structură: 61,2 la sută teren agricol (39,2 la sută arabil), 28,5 la sută păduri, 10,3 la sută alte terenuri.
Populație	• 21,3 milioane locuitori (locul 9 în Europa); • Densitate: 89,9 locuitori/kmp; • Urbanizare: 55,0 la sută; • Structura etnică: 89,5 la sută români, 6,6 la sută maghiari, 3,9 la sută alte naționalități.
Organizarea administrativă	• Administrativ, România este împărțită în 42 de județe (inclusiv municipiul București, cu regim de județ), are un număr de 320 orașe (din care 103 municipii) și 2 861 comune; • Capitala: municipiul București (1,9 milioane locuitori).
Forma de guvernământ	• Republică; • Puterea legislativă: parlament bicameral; • Puterea executivă: guvern, condus de un prim-ministru desemnat de președintele țării. Președintele țării este ales prin scrutin universal pentru un mandat de 5 ani.
Moneda națională	• Leul (RON), cu subdiviziunea sa, banul; • Convertibilitate deplină a monedei naționale; • Cursul monedei naționale este stabilit zilnic pe piața valutară interbancară; moneda de referință este euro.

LISTA ABREVIERILOR

ANOFM	Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANRE	Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei
BCDMN	Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNI	Banca Nordică de Investiții
BRI	Banca Reglementelor Internaționale
CE	Comisia Europeană
CEBS	Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CFI	Corporația Financiară Internațională
CNSF	Comitetul Național pentru Stabilitate Financiară
CNVM	Comisia Națională a Valorilor Mobiliare
EBA	Autoritatea Bancară Europeană
ECOFIN	Consiliul miniștrilor economiei și finanțelor din statele membre UE
Eurostat	Oficiul de Statistică a Comunităților Europene
FGDB	Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar
FMI	Fondul Monetar Internațional
IAPC	Indicele armonizat al prețurilor de consum
IFN	Instituții financiare nebankare
IFRS	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
IPC	Indicele prețurilor de consum
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MIGA	Agencia pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor
MUS	Mecanism unic de supraveghere
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
ON	<i>overnight</i>
PEP	Pactul Euro Plus
PIB	Produsul intern brut
PNR	Programul Național de Reforme
RMO	Rezervele minime obligatorii
ROBOR	Rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele plasate de bănci
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European de Conturi
UE	Uniunea Europeană
UEM	Uniunea Economică și Monetară

Cuprins

Sinteza principalelor evoluții economice și financiare în anul 2012	11
1. Evoluții macroeconomice	11
2. Corelarea politicilor macroeconomice	18
3. Stabilitatea financiară și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit	21
4. Integrarea europeană și relațiile cu organismele internaționale	25
5. Rezultatele financiare ale BNR la 31 decembrie 2012	29
 Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naționale a României	31
1. Provocări pentru politica monetară	32
2. Implementarea politicii monetare	35
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare	42
4. Orientările politicii monetare	46
 Capitolul II. Stabilitatea financiară	50
1. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară	50
2. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară	57
3. Planificarea pentru situații neprevăzute și gestiunea crizelor financiare	62
 Capitolul III. Autorizarea și reglementarea instituțiilor financiare	64
1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare	64
2. Cadrul legislativ și de reglementare a instituțiilor de credit	65
3. Reglementarea activității instituțiilor financiare nebancare	68
4. Reglementarea clasificării creditelor și constituirii, regularizării și utilizării provizioanelor specifice de risc de credit, aplicabilă entităților supravegheate de Banca Națională a României, altele decât instituțiile de credit	68
5. Reglementarea condițiilor de acordare și derulare a creditelor	69
6. Cadrul legislativ și de reglementare contabilă pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României	70
7. Cadrul legislativ și de reglementare privind regimul valutar	71
8. Principalele obiective pentru anul 2013	72
 Capitolul IV. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare	75
1. Structura sectorului bancar	75
2. Performanțe și perspective ale sectorului bancar	78
3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară	83
4. Instituțiile financiare nebancare	84
5. Monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului	89

Capitolul V. Emisiunea de numerar	91
1. Evoluția numerarului în circulație aflat în afara sistemului bancar	91
2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria Statului.....	95
3. Activitatea de procesare a numerarului	98
4. Emisiunile numismatice	99
5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale și al euro	101
Capitolul VI. Sisteme de plăți și decontări	102
1. Sistemul ReGIS.....	102
2. Sistemul SaFIR	106
3. Sistemul TARGET2	109
4. Cooperarea în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale	113
5. Autorizarea și monitorizarea sistemelor de plăți, a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare și a schemelor de plăți.....	113
Capitolul VII. Administrarea rezervelor internaționale	118
1. Evoluția rezervelor internaționale ale statului în anul 2012	118
2. Obiectivele strategice	118
3. Modul de realizare a obiectivelor strategice	122
Capitolul VIII. Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României	124
1. Contul curent.....	124
2. Contul de capital și financiar	126
3. Poziția investițională internațională a României.....	127
Capitolul IX. Activitatea internațională	130
1. România – stat membru al Uniunii Europene	130
2. Relațiile financiare internaționale	140
Capitolul X. Convergența economiei românești și noul cadru de guvernanță economică în Uniunea Europeană	146
1. Stadiul procesului de convergență a economiei românești	146
2. Evoluții în domeniul guvernanței economice în Uniunea Europeană.....	151
Capitolul XI. Comunicarea externă a Băncii Naționale a României	159
1. Relații publice	159
2. Educație financiară.....	163
Capitolul XII. Statistică și cercetare economică	169
1. Activitatea statistică	169
2. Cercetarea economică	170

Capitolul XIII. Alte activități ale Băncii Naționale a României 181

1. Managementul resurselor umane	181
2. Tehnologia informației	183
3. Activitatea de audit intern	185
4. Activitatea juridică	185
5. Refacerea patrimoniului BNR.....	190

**Capitolul XIV. Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2012..... 192**

1. Considerații generale.....	192
2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară	194
3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută.....	195
4. Efectele contabile ale evoluției cursului de schimb al monedei naționale, respectiv ale evoluției prețurilor de piață pentru activele din rezerva internațională	196
5. Concluzii	197

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2012 (auditate de KPMG)	201
Raportul auditorului independent	202
Bilanțul contabil.....	204
Contul de profit și pierdere	206
Note la situațiile financiare la 31 decembrie 2012	207

ANEXE

Organigrama Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2012.....	240
Lista publicațiilor Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2012	242
Principalele lucrări transmise Parlamentului României de către Banca Națională a României în anul 2012	242
Principalele reglementări emise de BNR în anul 2012	243

LISTA TABELELOR DIN TEXT

Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții de credit	58
Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții financiare nebankare și instituții de plată	59
Principalii indicatori privind schimbul transfrontalier de informații	60
Componența sistemului bancar pe forme de proprietate.....	75
Cota de piață a instituțiilor de credit	76
Ponderele instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului	77
Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar.....	80
Valoarea activului net bilanțier și a fondurilor proprii la 31 decembrie 2012	82
Distribuția instituțiilor financiare nebankare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2012	85
Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebankare la 31 decembrie 2012	86
Ponderile capitalului social în funcție de țara de origine la 31 decembrie 2012	87
Dinamica numerarului în afara sistemului bancar în perioada 2003-2012	91
Emisiunile numismatice realizate în anul 2012	100
Distribuția lunară a falsurilor	101
Structura pe cupiuri a falsurilor	101
Evoluția traficului de plăți în sistemul ReGIS	103
Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2012	105
Structura plăților în sistemul TARGET2-România în anul 2012, pe tipuri de operațiuni	111
Contul curent.....	124
Finanțarea deficitului de cont curent.....	127
Principalii indicatori de îndatorare externă.....	129
Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală)	146
Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice.....	153
Principalele acte normative asupra cărora BNR a formulat observații și propuneri în anul 2012.....	186
Structura bilanțieră la 31 decembrie 2012	195
Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2012.....	196
Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2012	197
Capitalul propriu	198
Rezultatul exercițiului financiar 2012.....	198
Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2011 și 2012	199

LISTA GRAFICELOR DIN TEXT

Rata inflației.....	31
Rata dobânzii de politică monetară și rata inflației.....	35
Contribuția principalelor componente ale cererii la dinamica PIB.....	37
Creditul acordat sectorului privat.....	40
Creditul acordat populației.....	40
Evoluția depozitelor populației	41
Ratele dobânzilor pe piața monetară interbancară	43
Cursul de schimb al leului față de euro și dolarul SUA.....	45
Principalii indicatori privind incidentele de plată în perioada 1997-2012.....	61
Evoluția numerarului în afara sistemului bancar	92
Structura pe cupiuri a bancnotelor în circulație	93
Structura pe cupiuri a monedelor în circulație	94
Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere cantitativ	94
Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere valoric	94
Structura pe cupiuri a plăților în bancnote	95
Structura pe cupiuri a plăților în monede.....	96
Structura pe cupiuri a încasărilor în bancnote.....	96
Structura pe cupiuri a încasărilor în monede	97
Situația pe cupiuri a bancnotelor procesate în 2011 și 2012	98
Structura pe cupiuri a bancnotelor procesate în anul 2012	98
Evoluția plăților de mare valoare și/sau urgente în anul 2012	104
Evoluția plăților de mare valoare și/sau urgente în anul 2012 comparativ cu anul 2011	104
Operațiuni cu titluri de stat denuminate în lei decontate prin sistemul SaFIR în anul 2012	107
Operațiuni cu titluri de stat denuminate în euro decontate prin sistemul SaFIR în anul 2012	107
Structura transferurilor în anul 2012.....	107
Valoarea garanțiilor aferente sistemelor de plăți cu decontare pe bază netă.....	108
Evoluția plăților prin sistemul TARGET2-România în anul 2012.....	110
Evoluția plăților domestice/transfrontaliere prin sistemul TARGET2-România în anul 2012.....	111
Evoluția rezervelor internaționale în anul 2012.....	118
Structura rezervei valutare a României.....	122
Randament comparativ față de indicii Bank of America Merrill Lynch.....	123
Compoziția rezervei valutare a României	123

Rezultatele administrării rezervei internaționale	123
Rata inflației (IAPC)	147
Deficitul bugetului consolidat – metodologie SEC95.....	147
Cursul de schimb EUR/RON	147
Ratele dobânzilor pe termen lung	147
Evoluția PIB pe locuitor.....	149
Ponderele sectoarelor economice în PIB.....	149
Gradul de deschidere a economiei	149
Ponderele comerțului cu UE în totalul comerțului exterior	149
Evoluția intermedierei financiare indirecte	150
Evoluția costurilor unitare nominale cu forța de muncă	150
Evoluția cheltuielilor BNR cu operațiuni bancare	192
Evoluția activelor externe ale BNR	196

Sinteza principalelor evoluții economice și financiare în anul 2012

1. Evoluții macroeconomice

La începutul anului 2012, indicatorii conjuncturali sugerau așteptări optimiste cu privire la dinamica activității economice la nivel global, însă percepția pozitivă a fost de scurtă durată, tensionarea piețelor financiare, intensificarea crizei datoriilor suverane în unele state din zona euro și persistența unui grad ridicat de incertitudine conducând la o nouă decelerare a ritmului anual al PIB real în economiile avansate (-0,4 puncte procentuale, până la 1,2 la sută). Evoluția a fost determinată, în bună măsură, de contracția înregistrată în zona euro (-0,6 la sută), în condițiile în care procesul de restructurare a bilanțurilor în sectorul privat, nivelul ridicat al prețurilor produselor energetice, restrictivitatea condițiilor de creditare și preocuparea privind sustenabilitatea finanțelor publice în unele state membre au continuat să inhibe creșterea economică. Pe fondul aceluiași factori de influență externi, dar și al politicilor economice austere implementate în anii anteriori, dinamica PIB s-a atenuat și în economiile emergente (în special din Europa Centrală și de Est), rămânând, totuși, robustă comparativ cu cea din economiile dezvoltate (5,1 la sută, în scădere de la 6,4 la sută în 2011).

Criza din zona euro a reprezentat unul dintre cei mai importanți factori care au marcat evoluțiile economice la nivel global în anul 2012, afectând dinamica schimburilor comerciale, percepția de risc pe piețele financiare și încrederea operatorilor economici. Pentru stabilizarea piețelor financiare și disiparea climatului de incertitudine care submina redresarea economică, autoritățile europene au reacționat pe mai multe planuri: (i) adoptarea formei finale a Pactului Fiscal European; (ii) accelerarea demersurilor în direcția constituirii Uniunii Bancare; (iii) anunțarea de către Banca Centrală Europeană a introducerii unui nou instrument de piață (tranzacțiile monetare directe), care permite Eurosistemului să intervină pe piețele secundare ale titlurilor suverane; (iv) lansarea Mecanismului European de Stabilitate; (v) deblocarea unei noi tranșe din pachetul de asistență financiară acordat Greciei.

În România, conduita politicilor macroeconomice a fost afectată – dincolo de influențele externe inerente – de calendarul electoral, alegerile parlamentare fiind precedate de două schimbări de guvern și de un referendum privind demiterea Președintelui țării. În aceste condiții, existența unui acord de tip preventiv cu Uniunea Europeană și Fondul Monetar Internațional, precum și angajamentul autorităților române de a îndeplini ținta de deficit bugetar și de a ieși, astfel, din procedura privind deficitul excesiv instituită de Comisia Europeană au constituit ancore importante în păstrarea coeziunii politicilor economice.

Rata inflației. Pe parcursul anului 2012, rata anuală a inflației a evoluat neuniform, înscrind-se pe o traiectorie ascendentă după atingerea unui nou minim istoric în lunile aprilie și mai (1,8 la sută) și ulterior depășind limita superioară a intervalului-țintă (3 la sută ± 1 punct procentual). Nivelul de 4,95 la sută consemnat în luna decembrie

2012 (comparativ cu 3,14 la sută la finele anului precedent) a fost rezultatul unor șocuri adverse tranzitorii de natura ofertei, în condițiile în care persistența deficitului amplu de cerere a continuat să acționeze în sens dezinflaționist.

Variațiile substanțiale și de sensuri opuse ale producției agricole interne din anii 2011-2012 și gradul ridicat de corelație a prețurilor interne cu cele externe ale materiilor prime agroalimentare au determinat o alternanță de influențe directe și efecte statistice favorabile și nefavorabile asupra dinamicii anuale a prețurilor mărfurilor alimentare. Ilustrativă în acest sens este evoluția componentei volatile alimentare¹, al cărei ritm anual, puternic negativ în semestrul I 2012, s-a accelerat cu aproape 30 puncte procentuale pe parcursul semestrului II, când efectul de bază nefavorabil, anticipat în proiecțiile BNR² încă din noiembrie 2011, a fost dublat de impactul restrângerii ofertei de legume și fructe, ca urmare a secetei prelungite.

Celelalte subgrupe ale IPC aflate în afara sferei de influență a politicii monetare³ au înregistrat în anul 2012 o temperare a ritmurilor anuale de creștere, acestea rămânând totuși superioare mediei. Dinamica prețurilor administrate a consemnat cea mai redusă ajustare (-0,5 puncte procentuale) și cel mai ridicat nivel la finele intervalului analizat (6,2 la sută), principala contribuție revenind majorărilor prețului energiei electrice, pe fondul costurilor mai ridicate ale producătorilor și distribuitorilor și, respectiv, al implementării schemelor de sprijin al producției din surse regenerabile. În cazul combustibililor, atenuarea de ritm s-a produs integral în trimestrul IV 2012, variația cotațiilor internaționale ale petrolului și deprecierea monedei naționale față de dolarul SUA reprezentând în perioada ianuarie-septembrie factori de presiune inflaționistă.

La nivelul inflației de bază, impactul șocurilor adverse de natura ofertei (majorarea prețurilor materiilor prime agroalimentare și ale produselor energetice) a fost atenuat de persistența deficitului de cerere, precum și de temperarea inflației importate pe segmentul mărfurilor nealimentare. Cu toate acestea, presiunile exercitate în partea a doua a perioadei analizate de prețurile alimentelor procesate au contribuit – alături de evoluția cursului de schimb al monedei naționale și de deteriorarea anticipațiilor inflaționiste – la creșterea ratei anuale a inflației CORE2 ajustat cu 1 punct procentual în anul 2012, până la 3,26 la sută.

Evoluția prețurilor de consum din primele cinci luni ale anului 2013 a confirmat așteptările băncii centrale – după atingerea unui vârf de 5,97 la sută în luna ianuarie, în contextul majorării unor prețuri administrate și volatile și al recalculării accizelor în funcție de noul curs de schimb aplicabil, rata anuală a inflației IPC s-a stabilizat la circa 5,3 la sută, rămânând temporar în afara intervalului de variație de ± 1 punct procentual din jurul țintei staționare multianuale de 2,5 la sută urmărite începând cu anul 2013. Presiunile inflaționiste s-au atenuat însă semnificativ începând cu

¹ Legume, fructe, ouă.

² A se vedea „Raportul asupra inflației”, ediția noiembrie 2011.

³ Prețurile combustibililor, prețurile administrate, prețurile produselor din tutun și ale băuturilor alcoolice.

luna februarie⁴, odată cu detensionarea piețelor internaționale ale materiilor prime agroalimentare și energetice, aprecierea monedei naționale față de principalele valute, îmbunătățirea anticipațiilor privind inflația, dar și pe fondul persistenței deficitului de cerere.

Creșterea economică. Anul 2012 a consemnat o încetinire semnificativă a dinamicii PIB real (până la 0,7 la sută, de la 2,2 la sută în anul 2011), rezultat care evidențiază, încă o dată, dependența pronunțată a creșterii economice interne de evoluția producției agricole. Acest sector a exercitat o dublă influență în direcția decelerării ratei de creștere a PIB – pe de o parte, recolta modestă din anul curent, determinată de condițiile climatice adverse, iar pe de altă parte, efectul de bază asociat producției vegetale de excepție din anul 2011. Practic, izolând influența sectorului agricol (cu o contracție a valorii adăugate brute de -21,6 la sută), economia românească și-ar fi intensificat ritmul de creștere în anul 2012 (de la 1,5 la 2,2 la sută). Pe traiectorii descrescătoare, dar cu pante mult mai atenuate comparativ cu agricultura, s-au plasat și alte două sectoare economice: (i) industria, a cărei valoare adăugată brută s-a redus cu 1 la sută, performanțe inferioare anului precedent înregistrând atât livrările pe piața internă, cât și exporturile; (ii) construcțiile, cu o scădere de 0,3 la sută, pe seama restrângerii volumului de lucrări pe segmentul rezidențial. În sens ascendent a evoluat sectorul serviciilor, contribuțiile cele mai importante revenind accelerărilor de ritm ale încasărilor din comerțul cu amănuntul și din serviciile IT&C, dar și întreruperii traiectoriei descrescătoare a activității de transport.

Din perspectiva cererii, frânarea creșterii economice în anul 2012 a fost imprimată de cererea de investiții și de exportul net. Astfel, formarea brută de capital fix și-a diminuat cu 2,4 puncte procentuale ritmul de creștere (până la 4,9 la sută), în condițiile în care dinamizarea achizițiilor de echipamente (inclusiv mijloace de transport) la nivelul sectorului corporatist a fost insuficientă pentru a contrabalansa restrângerea cheltuielilor publice de capital și întârzierea relansării investițiilor efectuate de populație – această din urmă tendință, marcată de contracția volumului lucrărilor de construcții rezidențiale noi (cu peste 13 la sută), a fost doar marginal estompată de intensificarea achizițiilor de locuințe deja construite (cu contribuția determinantă a programului „Prima casă”), influența acestor tranzacții asupra poziției „formare brută de capital fix” limitându-se la cheltuielile pentru serviciile asociate transferului de proprietate. Acumulările de capital au fost erodate și de restrângerea stocurilor, asociată, în bună măsură, evoluției nefavorabile a sectorului agricol în anul 2012. Cererea de consum s-a menținut pe o traiectorie moderat ascendentă (+1,2 la sută), susținută atât de componenta guvernamentală, cât și de cea privată. În cazul celei din urmă, tendința s-a datorat achizițiilor de bunuri de larg consum, pe fondul unei modificări de comportament observate la nivelul populației, în sensul orientării către produse cu prețuri mai mici, evoluție stimulată de factori de natura ofertei (extinderea rețelei de hiper/supermarketuri, de magazine de tip discount și magazine specializate; promovarea pe scară largă a unor produse mai ieftine, de tipul mărcilor private). Acest segment de piață a captat, practic, ușoara redresare a venitului disponibil al populației, cererea de bunuri durabile fiind limitată de continuarea procesului de

⁴ În intervalul februarie-mai 2013, rata medie lunară a inflației a atins minimul istoric al perioadei (0,18 la sută).

dezintermediere financiară și de accentuarea înclinației către economisire. Contracția înregistrată în anul 2012 de economiile din Uniunea Europeană, concomitent cu deteriorarea performanțelor economice ale principalilor parteneri comerciali din afara acestei regiuni⁵ au condus la o inversare a traiectoriei aferente volumului exporturilor românești de bunuri și servicii (de la +10,3 la sută în anul 2011 la -3 la sută). O evoluție asemănătoare, dar de amplitudine inferioară, au consemnat și importurile, astfel încât contribuția cererii externe nete la dinamica PIB s-a deteriorat până la -0,8 puncte procentuale.

Poziția fiscală. Deficitul bugetului general consolidat a fost redus de la 5,6 la sută din PIB în anul 2011 la 2,9 la sută din PIB (conform SEC95) în anul 2012, sub nivelul de referință de 3 la sută stabilit de Tratatul de la Maastricht, fiind respectat astfel termenul limită (2012) pentru corectarea deficitului excesiv. Ca urmare a acestor evoluții, Consiliul UE a aprobat, la data de 21 iunie 2013, încetarea procedurii privind deficitul excesiv pentru România. În ambii ani, traiectoria deficitului bugetar a fost distorsionată de impactul unor elemente temporare de venituri și cheltuieli: 1,1 la sută din PIB cheltuieli temporare în 2011⁶, respectiv 0,5 la sută din PIB venituri extraordinare în 2012, din închirierea benzilor de frecvență către operatorii de telefonie mobilă. În termeni *cash*, deficitul fiscal a fost redus cu 1,8 puncte procentuale, până la 2,5 la sută din PIB.

În condițiile în care poziția ciclică a economiei s-a deteriorat, reducerea deficitului a fost în întregime de natură structurală, localizată pe partea de cheltuieli, reflectând înghețarea pensiilor, precum și restrângerea cheltuielilor de investiții și a consumului intermediar. Conform evaluării Comisiei Europene, deficitul structural se situa la finele anului 2012 la un nivel de 2,7 la sută din PIB, în scădere semnificativă comparativ cu cel de 4 la sută din PIB consemnat în anul anterior. În urma actualizării proiecțiilor privind costul îmbătrânirii populației, obiectivul pe termen mediu al României privind poziția bugetară structurală a fost reevaluat la un nivel de -1 la sută din PIB (anterior, obiectivul era de -0,7 la sută din PIB), acesta fiind deficitul maxim permis de Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în Uniunea Economică și Monetară pentru statele cu un stoc redus de datorie publică.

Reflectând obiectivul autorităților de a consolida rezervele de lichiditate, precum și deprecierea monedei naționale, creșterea datoriei publice a depășit nevoia de finanțare a deficitului, ponderea acesteia în PIB atingând 37,8 la sută în 2012 (față de 34,7 la sută în 2011). Stocul datoriei publice rămâne în continuare confortabil sub plafonul de 60 la sută prevăzut de Tratatul de la Maastricht, iar perspectivele privind evoluția acestuia sunt de stabilizare și, ulterior, de intrare pe o traiectorie descendentă, pe măsură ce nivelul deficitului public va continua să scadă, iar creșterea economică se va accelera.

⁵ Încetinire a creșterii economice în Turcia, Rusia, Ucraina, restrângere a activității în Serbia și Moldova.

⁶ Reprezentând cuantumul, rezultat în urma unor sentințe judecătorești, al obligațiilor restante de natură salarială ale statului către diferite categorii de personal bugetar, obligații ce vor fi achitate eșalonat în perioada 2012-2016.

Conturile externe. Înrăutățirea situației economice pe principalele piețe de desfacere a produselor românești (îndeosebi la nivelul Uniunii Europene) a generat întreruperea tendinței crescătoare a exporturilor de bunuri în anul 2012, evoluția antrenând și frânarea severă a importurilor. Concret, ambele componente ale balanței comerciale s-au restrâns cu câte 0,5 la sută, rezultat care a condus la o ușoară diminuare a gradului de deschidere a economiei comparativ cu anul precedent (până la 73,9 la sută).

Deficitul asociat operațiunilor din contul curent a marcat o îmbunătățire vizibilă – îngustare cu 13,3 la sută și, în consecință, scădere până la 3,9 la sută a ponderii acestuia în PIB. Principalele contribuții au revenit balanței veniturilor (îndeosebi ca urmare a reducerii plăților de dobânzi aferente creditelor intragrup) și balanței serviciilor (pe fondul îmbunătățirii raportului dintre încasări și plăți în activitățile de transport, turism etc.). De asemenea, influențe favorabile, dar de mică amplitudine, au fost exercitate de balanța comercială și de contul transferurilor curente – în primul caz, deficitul s-a restrâns cu 0,5 la sută, în condițiile în care ameliorarea soldului aferent tranzacțiilor extracomunitare (restrângerea deficitului la o treime din nivelul anului 2011) a contrabalansat adâncirea cu circa 12 la sută a deficitului pe relația cu Uniunea Europeană; în cel de-al doilea caz, majorarea surplusului (cu 0,5 la sută) a fost imprimată de existența unor influxuri mai consistente orientate către sectorul privat, altele decât transferurile bănești ale lucrătorilor din străinătate. Procesul de ajustare a contului curent a continuat în anul 2013, în primele patru luni înregistrându-se chiar un surplus de 54 milioane euro. Contribuția determinantă a venitului balanței comerciale, al cărei deficit s-a restrâns la jumătate din valoarea aferentă perioadei similare din anul precedent (până la 956 milioane euro), ca urmare a dinamicii mult mai alerte a exporturilor – mai ales pe relația extra-UE – comparativ cu importurile (7,2 la sută, față de 0,5 la sută).

Pe ansamblul anului 2012, aproape două treimi din finanțarea deficitului de cont curent s-a realizat pe seama fluxurilor nete nepurtătoare de dobândă – investiții directe (alcătuite, în proporție de peste 50 la sută, din credite intragrup) și transferuri de capital, dominate de fonduri nerambursabile destinate re tehnologizării. Aceste resurse au fost completate cu intrări sub forma investițiilor de portofoliu, al căror quantum s-a dublat comparativ cu anul precedent, ca urmare a emisiunilor de obligațiuni efectuate de Ministerul Finanțelor Publice pe piețele externe și a tranzacțiilor cu titluri de stat derulate pe piața secundară. În ceea ce privește fondurile împrumutate, anul 2012 a consemnat ieșiri nete atât pe segmentul „termen mediu și lung” (datorită rambursării primelor două rate din cadrul acordului *stand-by* încheiat cu FMI în anul 2009), cât și pe segmentul „termen scurt” (constând în rambursări de credite primite de sectorul bancar și de sectorul corporatist).

Șomaj, salarii, productivitate. În anul 2012, evoluțiile pe piața forței de muncă⁷ au confirmat semnalele de redresare apărute pe parcursul intervalului anterior de analiză, însă ritmul modest de creștere economică și persistența incertitudinilor pe plan intern și regional au reprezentat factori de limitare a tendințelor favorabile consemnate. Continuarea refacerii cererii de forță de muncă a fost generalizată în

⁷ Date ajustate sezonier referitoare la numărul salariaților și ratele șomajului.

principalele subsectoare preponderent private (industrie, agricultură, construcții, servicii de piață), în pofida dificultăților cu care s-au confruntat unele domenii de activitate, iar procesul de restrângere a numărului de angajați din sectorul bugetar pare să se fi încheiat, după o perioadă de peste trei ani (trimestrul II 2009 – trimestrul III 2012). Prin urmare, numărul salariaților pe ansamblul economiei s-a menținut pe trendul ascendent observat începând cu trimestrul II 2011, dar fără a se recupera, până la finele anului 2012, mai mult de o treime din declinul înregistrat în intervalul trimestrul IV 2008 – trimestrul I 2011.

Din perspectiva ofertei excedentare de forță de muncă, o concluzie neechivocă este dificil de formulat, în condițiile în care indicatorii privind șomajul s-au înscris, și în acest an, pe traiectorii divergente: rata șomajului înregistrat și-a inversat tendința de scădere în semestrul II 2012, în timp ce rata șomajului BIM a coborât, în același interval, la niveluri inferioare pragului de 7 la sută, peste care se menținuse începând din luna iulie 2009. Posibile explicații rezidă în: (i) gradul redus de promovabilitate la examenul de bacalaureat, respectiv înscrierea în evidențele ANOFM a unui număr semnificativ de absolvenți de liceu care aveau dreptul la ajutor de șomaj, dar care, de fapt, nu au căutat activ un loc de muncă; (ii) extinderea economiei informale, în vederea reducerii costurilor companiilor cu forța de muncă; (iii) majorarea numărului de persoane ocupate în agricultură. Cu toate acestea, merită menționată reducerea populației inactive în vârstă de muncă (15-64 ani), îndeosebi pe seama diminuării numărului de persoane descurajate în a-și căuta un loc de muncă, astfel încât rata de activitate pentru populația în vârstă de muncă s-a majorat de la 63,3 la sută în 2011 la 64,2 la sută în intervalul analizat.

Absorbția de forță de muncă a avut loc în condițiile în care companiile private au recurs la moderarea ritmului de creștere a câștigurilor salariale nominale brute, de la o medie de 7,2 la sută în anul 2011 la 4,4 la sută în anul 2012. Evoluția a fost contrabalansată de accelerarea de dinamică înregistrată în sectorul bugetar (de la -2,5 la sută până la 6,8 la sută), ca urmare a aplicării ultimelor două etape de majorare a salariilor, în lunile iunie și decembrie, în vederea eliminării integrale a efectelor măsurii de reducere a acestora cu 25 la sută în iulie 2010. Astfel, pe ansamblul economiei, câștigurile salariale nominale brute s-au majorat în perioada analizată cu 5 la sută în termeni anuali, variație similară celei din anul precedent.

Mișcarea ascendentă a dinamicii remunerării salariaților din sectorul bugetar a contribuit, alături de scăderile de productivitate a muncii consemnate în industrie, construcții, dar mai ales în agricultură (ca rezultat al declinului puternic al producției agricole), la deteriorarea costurilor unitare cu forța de muncă, al căror ritm anual de creștere a urcat de la 0,9 la sută la 6,5 la sută. Totuși, variația cumulată în ultimii trei ani a costurilor unitare cu forța de muncă (+4,8 la sută) se încadrează în criteriul de +12 la sută prevăzut ca limită maximă în tabloul de bord, iar perspectivele pentru anul 2013 sugerează încetinirea dinamicii acestui indicator comparativ cu anul precedent, având în vedere accelerarea creșterii economice în primele luni ale anului, temperarea suplimentară a creșterii câștigurilor salariale în sectorul privat, precum și efectul de bază favorabil asociat productivității în agricultură, în ipoteza unui an agricol normal.

Convergența nominală. Potrivit Programului de convergență 2013-2016, România își menține angajamentul de adoptare a monedei euro pentru o dată la care va fi atins obiectivul privind îndeplinirea criteriilor de convergență nominală și reală.

Din perspectiva îndeplinirii criteriilor de la Maastricht, în anul 2012 s-au înregistrat progrese vizibile. Astfel, rata medie anuală a IAPC s-a apropiat simțitor de valoarea de referință a criteriului corespunzător, nivelul de 3,4 la sută atins la finele perioadei plasându-se cu doar 0,3 puncte procentuale peste *benchmark*, față de 2,7 puncte procentuale la sfârșitul anului 2011. Evoluția indicatorului a fost însă neuniformă pe parcursul anului, traiectoria descendentă observată în primele opt luni – determinată în mare măsură de incidența unor efecte statistice de bază favorabile – inversându-se în ultima parte a anului sub acțiunea unor șocuri de natura ofertei (producție agricolă deficitară, cotații în creștere pe piețele externe ale materiilor prime agricole, introducerea costurilor cu certificatele verzi în factura de energie electrică a consumatorilor casnici).

În ceea ce privește criteriul referitor la poziția fiscală, anul 2012 marchează revenirea ponderii în PIB a deficitului bugetului general consolidat (2,9 la sută) sub limita de 3 la sută stabilită prin Tratatul de la Maastricht. La acest rezultat au contribuit măsurile de consolidare fiscală implementate în ultimii ani, impuse atât de declanșarea procedurii privind deficitul excesiv pentru România în anul 2009, cât și de condiționalitățile acordurilor de finanțare încheiate cu instituțiile financiare internaționale. Cel de-al doilea element de evaluare a sustenabilității finanțelor publice, raportul dintre datoria publică și PIB, a consemnat o deteriorare în anul 2012 (+3,1 puncte procentuale, până la 37,8 la sută), situându-se însă cu mult sub plafonul aferent criteriului nominal (60 la sută).

Pe parcursul celor doi ani care constituie, conform definiției criteriului nominal, perioada de evaluare a variației cursului de schimb al monedei naționale față de euro (ianuarie 2011 – decembrie 2012), aceasta s-a încadrat în banda standard de fluctuație de ± 15 la sută. Astfel, față de media lunii decembrie 2010 – considerată în mod convențional valoare de referință, în absența unei parități centrale – fluctuațiile cursului de schimb s-au situat între +5,4 la sută și -7,6 la sută. Cea mai mare amplitudine a variațiilor negative s-a înregistrat în luna iulie 2012, ca urmare a escaladării temporare a tensiunilor politice interne, într-un context extern marcat de prelungirea crizei datoriilor suverane.

Pe fondul reducerii gradului de risc asociat economiei românești, ratele dobânzilor pe termen lung și-au continuat tendința descendentă în anul 2012, însă traiectoria similară observată în cele trei țări din grupul de referință (Suedia, Irlanda, Germania) a plasat ecartul față de *benchmark* la 1,6 puncte procentuale, nivel comparabil cu cel din anul precedent.

Tabloul de bord, ce constituie punctul de plecare al evaluării realizate în cadrul procedurii dezechilibrelor excesive, nu identifică dezechilibre interne, dar relevă menținerea vulnerabilităților în plan extern semnalate în exercițiul anterior (atât deficitul de cont curent, cât și poziția investițională netă au depășit valorile de referință stabilite). Comparativ cu celelalte state membre ale UE, România se situează pe o

poziție relativ favorabilă, îndeplinind, la nivelul anului 2012, 9⁸ din cele 11 criterii (similar Danemarcei, Poloniei, statelor baltice) – un scor mai bun a înregistrat doar Republica Cehă, cu 10 criterii îndeplinite.

2. Corelarea politicilor macroeconomice

Într-un context mondial și european care a rămas dificil, fiind marcat de persistența efectelor crizei economice și financiare, politicile macroeconomice ale României au vizat continuarea stabilizării economiei și recâștigarea încrederii investitorilor străini și autohtoni. Un rol important în acest sens l-a avut derularea cu succes a acordului *stand-by* de tip preventiv semnat în 2011 de autoritățile române cu Uniunea Europeană și Fondul Monetar Internațional. În timp ce politica fiscală a cunoscut constrângeri importante, derivând din necesitatea reducerii deficitului bugetar *headline* și a celui structural, politica monetară a avut, datorită prudenței anterioare, un oarecare grad de libertate în a stimula cererea, cel puțin în prima parte a anului 2012, înainte ca șocuri externe și interne conjugate să reclame o întărire a acestei politici. În aceste condiții, progrese vizibile ar fi fost necesare în planul politicilor structurale, însă contextul electoral intern a accentuat dificultatea adoptării măsurilor necesare.

Politica monetară. În anul 2012, obiectivul general al băncii centrale a constat în finalizarea procesului de dezinflație început în anul 2000 și ancorarea fermă a anticipațiilor inflaționiste la niveluri care să asigure atingerea începând cu anul 2013 a unei ținte staționare multianuale de inflație de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, nivel compatibil cu definiția de stabilitate a prețurilor pe termen mediu în economia românească.

În primele luni ale anului analizat, rata anuală a inflației a atins minime istorice, coborând în lunile aprilie și mai chiar sub limita inferioară a intervalului-țintă, iar previziunile privind menținerea sa în interiorul acestuia pe orizontul de timp relevant pentru politica monetară s-au consolidat. În plus, alături de continuarea scăderii dinamicii anuale a prețurilor volatile ale produselor alimentare pe fondul manifestării unui efect de bază favorabil, un determinant important al scăderii inflației a fost decelerarea inflației CORE2 ajustat, reflectând persistența deficitului de cerere agregată și continuarea ajustării descendente a anticipațiilor inflaționiste. În aceste condiții, BNR a prelungit ciclul de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară, efectuând în lunile februarie și martie două reduceri succesive de câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 5,25 la sută.

Contextul de implementare a politicii monetare s-a schimbat însă semnificativ începând cu luna mai, sub impactul crizei din Grecia și al accentuării problemelor din sistemul bancar european, care au sporit considerabil aversiunea globală față de risc. La acestea s-au adăugat tensiunile manifestate în mediul politic intern, precum și pierderile de producție agricolă provocate de seceta prelungită. În aceste

⁸ Valorile înregistrate în anul 2011 pentru cei trei indicatori pentru care nu sunt încă disponibile date pentru 2012 (datoria sectorului privat, fluxul creditelor acordate sectorului privat și totalul pasivelor sectorului financiar), precum și evoluția consemnată în perioada analizată de creditul acordat sectorului privat și de activele bancare sugerează îndeplinirea criteriilor respective cu o marjă considerabilă.

condiții nefavorabile, provocarea majoră a politicii monetare a redevenit ancorarea fermă a anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu. Astfel, în a doua jumătate a anului, BNR a menținut constantă rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 5,25 la sută și a păstrat neschimbate nivelurile ratelor rezervelor minime obligatorii aplicabile pasivelor în lei (15 la sută) și celor în valută (20 la sută). Totodată, începând din luna august, banca centrală a sporit fermitatea controlului exercitat asupra lichidității din poziția sa de creditor al sistemului bancar din perspectiva operațiunilor de politică monetară, pe care a deținut-o pe tot parcursul anului. În același timp, BNR a intensificat și a diversificat acțiunile de comunicare și de explicare a motivației deciziilor de politică monetară.

Cursul de schimb al leului a evoluat pe o traiectorie ascendentă în cea mai mare parte a anului 2012, sub acțiunea conjugată a factorilor externi și interni menționați anterior. O inversare de tendință a devenit vizibilă spre finele anului, în contextul atenuării sensibile a incertitudinilor generate de mediul intern ulterior finalizării procesului electoral, precum și al diminuării aversiunii globale față de risc, în principal ca urmare a măsurilor de politică monetară adoptate de principalele bănci centrale. Ameliorarea percepției de risc a investitorilor s-a reflectat inclusiv în coborârea *spread*-ului obligațiunilor suverane românești față de titlurile similare germane până la valori ce nu mai fuseseră atinse din primăvara anului 2011.

Setul de instrumente ale politicii monetare s-a dovedit adecvat cerințelor de implementare a acestora în contextul anului 2012, însă BNR a continuat să adopte măsuri vizând creșterea eficienței cadrului operațional. Astfel, mecanismul rezervelor minime obligatorii a fost atenuat prin eliminarea constrângerii anterioare asupra neprelungirii scadenței inițiale a pasivelor instituțiilor de credit. În ceea ce privește operațiunile de politică monetară, BNR a extins gama activelor eligibile, astfel încât acestea să includă și obligațiuni în dolari SUA emise de România pe piața externă, precum și obligațiuni denominate în lei emise de instituțiile financiare internaționale. Totodată, începând cu luna noiembrie 2012 au fost eliminate restricțiile privind numărul de opțiuni în cadrul licitațiilor cu rată fixă și cu rată variabilă a dobânzii.

Politica fiscală. În timp ce politica monetară a avut câmp de manifestare anticiclică în 2012, datorită spațiului monetar creat în anii precedenți, dimensiunea dezechilibrelor acumulate în perioada premergătoare crizei și necesitatea eliminării deficitului excesiv până la finele anului 2012 au constrâns politica fiscală să acționeze în continuare de o manieră prociclică. Deși obiectivul de a reduce deficitul conform metodologiei SEC95 sub nivelul de referință de 3 la sută din PIB a fost îndeplinit, ținta *cash* de deficit bugetar – stabilită inițial la 1,9 la sută din PIB și reevaluată ulterior, odată cu instalarea unui nou guvern în mai 2012, la 2,25 la sută din PIB – a fost depășită, datorită intrărilor mai reduse decât cele anticipate de fonduri postaderare, mai multe programe operaționale fiind temporar suspendate datorită neregularităților descoperite de autoritățile de audit.

Deficitul bugetar în termeni *cash* a fost redus de la 4,3 la sută din PIB la 2,5 la sută din PIB, prin ajustări care au avut loc preponderent pe partea cheltuielilor bugetare. Acestea au scăzut de la 37 la sută la 35,4 la sută din PIB, în timp ce majorarea ușoară a ponderii în PIB a veniturilor bugetare (de la 32,7 la sută la 32,9 la sută)

este explicată de intrările mai ridicate de fonduri postaderare față de anul 2011, cu corespondent și la nivelul cheltuielilor bugetare. Reducerea cheltuielilor bugetare exprimate ca pondere în PIB se datorează ajustărilor de la nivelul cheltuielilor de asistență socială (-0,7 puncte procentuale, pe fondul menținerii deciziei de înghețare a pensiilor și pe parcursul anului 2012), unor importante reduceri operate la nivelul cheltuielilor de capital (-0,8 puncte procentuale, parțial compensate de expansiunea cheltuielilor aferente proiectelor finanțate din fonduri postaderare), precum și reducerilor înregistrate la capitolele „subvenții” și „alte transferuri”. În contextul majorării volumului datoriei publice (de la 34,7 la sută din PIB în 2011 la 37,8 la sută în 2012), datorată nu doar nevoii de finanțare a deficitului bugetar, ci și deprecierei monedei naționale și continuării consolidării rezervelor de lichiditate ale Trezoreriei Statului, ponderea în PIB a cheltuielilor bugetare cu dobânzile a crescut cu 0,2 puncte procentuale, în condițiile în care risipirea incertitudinilor de natură politică manifeste pe parcursul anului a condus la scăderi importante ale primelor de risc suveran către finele acestuia. Cheltuielile de personal, deși au consemnat o majorare nominală ca urmare a indexărilor salariale din luna iulie, au rămas nemodificate ca procent în PIB (6,9 la sută).

Finanțarea deficitului bugetar (în termeni *cash*) s-a asigurat în proporție de 35 la sută din surse interne și 65 la sută din surse externe. Rezerva financiară aflată la dispoziția Trezoreriei Statului a fost alimentată de o serie de emisiuni externe de obligațiuni, și anume: (i) 1,5 miliarde dolari SUA cu scadența la 10 ani și cuponul de 6,75 la sută, urmată de redeschiderea de 750 milioane dolari SUA (în februarie-martie); (ii) 750 milioane euro la un cupon de 6,50 la sută, redeschidere a unei emisiuni din 2008 (în septembrie); (iii) 1,5 miliarde euro cu scadența la 7 ani și cupon de 4,875 la sută (în noiembrie). În cursul primului trimestru al anului 2013 emisiunile externe au continuat printr-o tranzacție de 1,5 miliarde dolari SUA cu scadența la 10 ani și cuponul de 4,375 la sută.

Arieratele au avut, la rândul lor, o evoluție sinuoasă pe parcursul anului 2012. De la un volum total de 839 milioane lei în decembrie 2011, nivelul acestora a crescut până la 1 500 milioane lei în septembrie 2012, fiind necesar un efort bugetar suplimentar pentru achitarea parțială a acestora și încheierea anului la un nivel de 866 milioane lei. Aproape întreaga creștere a arieratelor pe parcursul anului s-a datorat bugetelor locale, ilustrând nivelul redus de disciplină financiară a autorităților teritoriale.

Politica veniturilor. În anul 2012 s-au menținut restricțiile cu privire la angajările în sectorul bugetar, precum și cele cu privire la neacordarea anumitor sporuri personalului bugetar (prime de vacanțe, al 13-lea salariu etc.). De la 1 ianuarie 2012 salariul minim brut pe țară a fost majorat de la 670 lei la 700 lei, iar în lunile iunie și decembrie, salariile angajaților din sectorul bugetar au fost majorate cu 8 la sută și, respectiv, 7,4 la sută, în vederea recuperării integrale a reducerii cu 25 la sută a acestora, măsură aplicată începând cu luna iulie 2010 și parțial inversată în ianuarie 2011. În anul 2013 nu sunt prevăzute indexări ale nivelului salariilor din sectorul bugetar, singura modificare vizând creșterea salariului minim brut pe economie, în două etape (februarie și iulie), la 750 lei și, respectiv, 800 lei.

Politica structurală. Având în vedere contextul electoral din anul 2012, progresele înregistrate pe linia reformelor structurale au fost relativ modeste. Măsurile adoptate au vizat, cu precădere, liberalizarea pieței energiei și, respectiv, a pieței transporturilor.

În domeniul energiei, guvernul a adoptat calendare de eliminare a tarifelor reglementate atât în cazul energiei electrice, cât și în cel al gazelor naturale, primele etape de ajustare fiind deja operate în anul 2012. Potrivit calendarelor menționate, procesul de liberalizare urmează a fi finalizat până în anul 2014 pentru consumatorii non-casnici, în cazul celor casnici intervalul fiind extins pentru energia electrică până în 2017, iar pentru gazele naturale până în 2018. De asemenea, au fost luate măsuri pentru restaurarea independenței ANRE, precum și pentru definirea consumatorului vulnerabil.

În domeniul transporturilor pe calea ferată, au fost selectate echipe de management privat la principalele companii din domeniu și s-au parcurs primele etape pentru privatizarea CFR Marfă. Totodată, a continuat în ritm susținut investiția publică în proiecte de infrastructură rutieră, numărul kilometrilor de autostradă ajungând la circa 500 la sfârșitul anului 2012.

Deși a fost declarată politică prioritară, gradul de absorbție a fondurilor europene s-a situat, în continuare, la niveluri modeste. Fondurile postaderare accesate în anul 2012 au însumat 3,3 miliarde euro, totalul intrărilor din perioada 2007-2012 ridicându-se, astfel, la 12,7 miliarde euro (dintr-un total teoretic disponibil de circa 33 miliarde euro). Un element pozitiv îl constituie obținerea de către România a promisiunii unui buget în creștere pentru exercițiul 2014-2020, care va necesita însă măsuri organizatorice și legislative sporite pentru îmbunătățirea ratei de absorbție a fondurilor europene, element esențial pentru creșterea PIB potențial.

3. Stabilitatea financiară și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit

Pe parcursul anului 2012 și în trimestrul I 2013, mediul economic și cel financiar internațional au fost marcate în continuare de tensiuni, criza datoriilor suverane, deteriorarea calității bilanțurilor și dificultățile de finanțare întâmpinate de anumite instituții și sectoare bancare (îndeosebi în zona euro) constituind provocări în creștere la adresa stabilității financiare a României. În consecință, banca centrală și-a intensificat eforturile în direcția monitorizării riscurilor generate pe plan extern de aceste evoluții și a canalelor de contagiune către sectorul bancar și cel real.

În vederea gestionării cu succes a riscurilor generate de contextul internațional și a vulnerabilităților care au continuat să se manifeste pe plan intern (constând, în principal, în gradul înalt de îndatorare a sectorului privat și în deteriorarea performanței în rambursarea creditelor), BNR a întreprins o serie de măsuri în domeniul reglementării prudențiale și al supravegherii bancare. Toate aceste acțiuni, însoțite de eforturile individuale ale instituțiilor de credit, au asigurat menținerea unei stabilități financiare robuste și plasarea în limite adecvate a indicatorilor de solvabilitate, provizionare și lichiditate la nivel de sistem. Reziliența sectorului bancar românesc este evaluată periodic în cadrul analizelor de testare la stres,

rezultatele pentru luna decembrie 2012 relevând capacitatea adecvată a acestuia de a face față unui șoc de lichiditate de severitate medie, precum și menținerea la un nivel gestionabil a riscului de contagiune dinspre sectorul bancar european. Procesul de ameliorare a riscurilor la adresa stabilității sistemului financiar a beneficiat și de îmbunătățirea principalelor coordonate ale cadrului macroeconomic intern – menținerea în teritoriu pozitiv a ratei de creștere economică, reluarea procesului de ajustare a dezechilibrului extern, reducerea deficitului fiscal sub plafonul stabilit de Pactul de stabilitate și creștere.

În condițiile în care mediul financiar internațional s-a caracterizat printr-o volatilitate sporită a piețelor, care a antrenat deteriorarea calificativelor acordate de agențiile de *rating* unui mare număr de țări din UE, este remarcabil faptul că, în cazul României, calificativele de risc au rămas în general neschimbate pe parcursul anului 2012 și în prima parte a anului 2013. De asemenea, România și-a menținut accesul la finanțarea externă suverană, lansând noi emisiuni de obligațiuni pe piața de capital europeană și pe piața SUA.

Principalele direcții de acțiune ale băncii centrale în planul reglementării prudențiale pe parcursul anului 2012 au vizat: (i) reglementarea mai strictă a activității de creditare în valută, în conformitate cu recomandările formulate de Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) către toate autoritățile din UE cu responsabilități macroprudențiale în acest domeniu; (ii) completarea cadrului legislativ aferent măsurilor de stabilizare care pot fi adoptate de Banca Națională a României, în linie cu cele mai bune practici internaționale de soluționare a băncilor-problemă, în scopul creării posibilității de a pune în aplicare cu celeritate măsura care constă în implicarea FGDB în calitate de acționar la o instituție de credit; (iii) modificarea și completarea cadrului legislativ privind supravegherea suplimentară a conglomeratelor financiare, pentru transpunerea unor prevederi din directivele europene; (iv) revizuirea, îmbunătățirea și completarea cadrului de reglementare aferent clasificării creditelor și plasamentelor, precum și ajustărilor prudențiale de valoare; (v) modificarea cadrului de reglementare aferent băncilor de economisire și creditare în domeniul locativ; (vi) preluarea sub formă de instrucțiuni a ghidurilor emise de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni (CEBS) referitoare la tratamentul extinderilor și modificărilor aduse abordării avansate de evaluare utilizate de instituțiile de credit la determinarea cerinței de capital pentru riscul operațional, la operațiunile de securitizare și la gestionarea riscului operațional în activități legate de piață.

În ceea ce privește riscul de credit, sistemul bancar românesc a consemnat o deteriorare a calității portofoliilor în anul 2012, traiectorie relevantă de creșterea cu aproape 4 puncte procentuale a ratei creditelor neperformante comparativ cu sfârșitul anului precedent (până la 18,2 la sută). Dincolo de înrăutățirea situației financiare a clienților, manifestată atât în cazul companiilor nefinanciare, cât și în cel al populației, rezultatul s-a datorat și noilor tratamente contabile impuse de IFRS, și anume recunoașterea în bilanț a creanțelor restante înregistrate anterior în conturi extrabilanțiere, pentru care s-au calculat fluxuri viitoare de numerar așteptate. Companiile nefinanciare au înregistrat o creștere relativ rapidă a ratei creditelor neperformante (de la 14,4 la sută la 31 decembrie 2011 la 19,5 la sută

la 31 decembrie 2012), cele mai afectate fiind, în continuare, întreprinderile mici și mijlocii. Principalele vulnerabilități generate de clienții corporativi la adresa stabilității financiare au rămas constrângerile asupra capacității de onorare a serviciului datoriei și disciplina relativ laxă de plată a datoriilor între parteneri. La nivelul populației, rata creditelor neperformante a crescut mai lent comparativ cu cea înregistrată de companii (cu 1,3 puncte procentuale, până la 9,5 la sută la 31 decembrie 2012). Vulnerabilitățile asociate acestui segment constau în deosebi în gradul înalt de îndatorare și în persistența poziției valutare scurte (care a urmat, totuși, o traiectorie descrescătoare în anul 2012). Creditarea în valută s-a menținut mai riscantă decât cea în lei pe toate categoriile de debitori, volumul creditelor neperformante aferente finanțării în monedă străină majorându-se mai rapid decât cel al creditării în monedă națională. În acest context, Banca Națională a României a continuat să implementeze pe parcursul anului 2012 noi măsuri destinate echilibrării pe monede a dinamicii creditului și îmbunătățirii gestiunii riscurilor din activitatea de creditare.

Riscul de credit este însă diminuat de o provizionare adecvată a pierderilor așteptate, gradul de acoperire a creditelor neperformante cu provizioane IFRS și filtre prudențiale corespunzătoare acestei categorii situându-se la 86,3 la sută la 31 decembrie 2012. De asemenea, capacitatea băncilor de acoperire a pierderilor neașteptate asociate riscului de credit este susținută de nivelul confortabil al gradului de acoperire a capitalului.

Sistemul bancar dispune în continuare de rezerve consistente de capital, raportul de solvabilitate (14,9 la sută la finele anului 2012) fiind superior pragului prudențial de 10 la sută recomandat de BNR la începutul perioadei de manifestare în România a efectelor crizei financiare internaționale. Performanța reflectă susținerea financiară acordată de acționari băncilor autohtone, care s-a materializat în aporturi de capital în valoare de 111 milioane euro. Nivelul actual de capitalizare permite implementarea noilor cerințe de capital conform Basel III, în condițiile în care, cu o pondere de 92 la sută la 31 decembrie 2012, fondurile proprii de nivel 1 dețin poziția dominantă în totalul fondurilor proprii aferente băncilor persoane juridice române.

Pe parcursul anului 2012, procesul de dezintermediere financiară a continuat într-o manieră ordonată și cu o intensitate relativ scăzută. În ceea ce privește finanțarea externă a instituțiilor bancare autohtone cu capital majoritar străin, au fost evitate evoluțiile dezordonate, fapt relevat de ajustarea moderat descendentă a următorilor indicatori: (i) expunerile pe România ale grupurilor bancare participante la Inițiativa Europeană de Coordonare Bancară *Vienna 1.0* (-8,2 la sută la finele anului 2012 comparativ cu 31 martie 2009); (ii) ponderea pasivelor externe în totalul bilanțier (23,2 la sută la 31 decembrie 2012, comparativ cu 26,5 la sută la 31 decembrie 2011); (iii) raportul dintre creditele și depozitele aferente sectorului privat, ilustrând dependența băncilor de finanțarea *wholesale* (114,5 la sută, față de 119,1 la sută); (iv) vânzările nete de active bancare (efectuate în special în scopul îmbunătățirii calității portofoliului de credite); (v) gradul de intermediere financiară, determinat ca pondere în PIB a creditului acordat sectorului privat, care s-a redus cu 1,7 puncte procentuale față de sfârșitul anului 2011, până la 38,4 la sută.

Restrângerea în termeni reali a stocului creditelor acordate sectorului privat comparativ cu sfârșitul anului 2011 (-3,5 la sută) a fost determinată deopotrivă de factori de natura ofertei (preocupările instituțiilor de credit pentru ajustarea propriilor bilanțuri, așteptările pesimiste ale mediului bancar privind situația economică generală, adoptarea de către BNR a unor reglementări prudențiale destinate limitării creșterii creditării în valută) și de natura cererii – menținerea gradului ridicat de îndatorare a unor categorii de debitori, întreruperea (în a doua parte a anului) a trendului de refacere a încrederii consumatorilor și a sentimentului economic al operatorilor economici din industrie și construcții. Inversarea traiectoriei activității de creditare a fost mai pronunțată pe componenta în valută, al cărei ritm anual de creștere (calculat pe baza valorilor exprimate în euro) a coborât în decembrie 2012 la -2,6 la sută, de la +6,3 la sută în decembrie 2011. În ceea ce privește evoluția pe categorii de debitori, volumul creditelor s-a diminuat atât în cazul populației (cu 4,5 la sută, scăderi observându-se pe ambele monede de denominare), cât și în cel al companiilor nefinanciare – pe acest segment contracția (cu 1,9 la sută) a fost atribuită componentei în valută, în timp ce dinamica anuală a creditului în lei s-a menținut în teritoriu pozitiv pe ansamblul anului (2,9 la sută la 31 decembrie). Anul 2012 a continuat tendința observată în ultima perioadă, de orientare tot mai pronunțată a fluxurilor de finanțare bancară către segmentul companiilor nefinanciare, a cărui pondere a ajuns la circa 53 la sută la finele anului; fenomenul continuă să înregistreze o amplitudine remarcabilă în cazul companiilor cu o intensă activitate de inovare și de export, evoluție cu efect favorabil asupra tiparului de creștere economică a României.

În actualul context economic și financiar european, reluarea creșterii sustenabile a economiei românești necesită menținerea unor condiții de creditare ordonate, continuarea unei astfel de evoluții în perioada următoare fiind susținută de: (i) strategiile de creditare ale principalelor grupuri bancare prezente în România, care au în vedere menținerea investițiilor în țara noastră, pieței autohtone acordându-i-se, în unele cazuri, importanță strategică; (ii) implementarea, la nivelul UE, a unor noi aranjamente, care vizează prevenirea unei dezintermedieri financiare dezordonate sau excesiv de rapide. În aceste condiții, BNR a pledat activ ca un element central al Inițiativei Europene de Coordonare Bancară *Vienna 2.0* să îl constituie întărirea coordonării dintre autoritățile de supraveghere din țările-gazdă și cele din țările de origine, în scopul gestionării adecvate a fenomenului de dezintermediere financiară.

Anul 2012 a consemnat rezultate pozitive în planul lichidității sistemului bancar – indicator sensibil la fluctuația încrederii deponenților interni și a investitorilor străini în băncile autohtone. Astfel, înrăutățirea percepției unor deponenți – pe fondul unor evenimente produse în țările de origine a băncilor-mamă – și riscul neprelungirii la scadență a depozitelor pe termen scurt din surse locale au avut un impact limitat, indicatorul de lichiditate plasându-se peste pragul minim reglementat (1) pe fiecare bandă de scadență.

Profitabilitatea sistemului bancar românesc s-a menținut în teritoriu negativ, pierderea de 2,3 miliarde lei înregistrată la finele anului 2012 fiind atribuită creșterii efortului de provizionare (pe fondul deprecierei calității activelor financiare), reducerii

veniturilor nete din dobânzi și diminuării randamentului obligațiunilor de stat deținute de instituțiile de credit. În consecință, rata rentabilității economice (ROA) și rata rentabilității financiare (ROE) au înregistrat, pentru al treilea an consecutiv, niveluri negative (-0,64 la sută, respectiv -5,92 la sută). Cu toate acestea, măsurile de restructurare adoptate încă din cursul anului 2012 (privind redimensionarea rețelelor teritoriale și ajustarea necesarului de personal), precum și diminuarea așteptată a cheltuielilor privind provizioanele aferente riscului de credit creează premisele îmbunătățirii rezultatului financiar în anul 2013, datele la finele trimestrului I indicând, de altfel, revenirea indicatorilor de profitabilitate – ROA și ROE – în plaja valorilor pozitive (0,55 la sută, respectiv 5,08 la sută). O ameliorare a profitabilității sistemului bancar este relevantă și de simulările recente pe termen scurt, efectuate în ipoteza în care nu se vor materializa șocuri semnificative în zona euro.

În contextul preocupărilor manifestate la nivel european în privința redresării și rezoluției instituțiilor de credit, BNR este implicată, alături de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, în activitatea de revizuire a politicii de finanțare a instrumentelor de rezoluție, inclusiv a contribuțiilor instituțiilor de credit la Fondul de restructurare bancară, administrat de FGDB.

O direcție distinctă a planificării pentru situații neprevăzute o constituie dezvoltarea cadrului de comunicare pentru evenimente cu risc ridicat la adresa stabilității financiare. Un prim test al acestui mecanism a avut loc cu ocazia crizei cipriote din martie-aprilie 2013, context în care instrumentul de intervenție la care a făcut apel BNR a constatat într-o tranzacție de active cu asumare de pasive (P&A) – acest instrument reprezintă o soluție privată pentru rezolvarea ordonată a situației unei bănci neviabile, care permite continuitatea serviciilor bancare de care beneficiază deponenții. Astfel, Bank of Cyprus – una dintre cele două bănci cu capital majoritar cipriot prezente în România – și-a transferat depozitele și o parte din activele sale celeilalte bănci cipriote (Marfin Bank). Printr-o comunicare eficientă cu publicul, procesul de transfer s-a derulat în condiții normale, evitându-se episoade de panică.

4. Integrarea europeană și relațiile cu organismele internaționale

Integrarea europeană

În anul 2012, preocupările în direcția întăririi guvernanței economice la nivelul UE s-au concretizat în adoptarea unor noi documente importante:

- (i) Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanța în Uniunea Economică și Monetară (semnat la 2 martie 2012 de 25 de state membre), care vizează, în principal, întărirea disciplinei fiscale și introducerea unei supravegheri mai stricte la nivel bugetar a statelor din zona euro. România a ratificat acest tratat în luna iunie 2012, asumându-și aplicarea dispozițiilor privind pactul bugetar și, respectiv, coordonarea politicilor economice și convergența, iar de la intrarea în vigoare (ianuarie 2013), are posibilitatea de a participa la reuniunile la nivel înalt ale zonei euro;

- (ii) pachetul legislativ pentru constituirea primului pilon al viitoarei Uniuni Bancare, respectiv crearea unui mecanism unic de supraveghere (MUS), deschis și statelor din afara zonei euro, cu respectarea deplină a integrității pieței unice și în acord cu necesitatea asigurării unui tratament și a unei reprezentări echitabile a acestora. Acest pachet a fost lansat de Comisia Europeană la 12 septembrie 2012, în contextul demersurilor pentru adâncirea UEM, respectiv al publicării raportului preliminar al președintelui Consiliului European intitulat *Către o veritabilă Uniune Economică și Monetară*. În esență, pachetul legislativ conferă Băncii Centrale Europene sarcini specifice în ceea ce privește supravegherea prudențială și nuanțează colaborarea acestei instituții cu Autoritatea Bancară Europeană;
- (iii) Tratatul privind crearea unui Mecanism European de Stabilitate (MES) pentru a acorda asistență financiară statelor din zona euro care se confruntă cu dificultăți de finanțare, în cazul în care acest lucru este indispensabil pentru salvagardarea stabilității financiare a zonei euro ca întreg. Acest tratat a fost ratificat de toate cele 17 state membre ale zonei euro și a intrat în vigoare mai devreme decât era preconizat inițial, respectiv la 27 septembrie 2012. După clarificarea unor decizii cu caracter operațional, MES va putea capitaliza în mod direct băncile, rupând astfel cercul vicios dintre datoria publică și consolidarea bancară.

Similar anului precedent, autoritățile române au elaborat și transmis Comisiei Europene versiunea actualizată a Programului Național de Reformă 2011-2013 și Programul de convergență 2012-2015, documente pe baza cărora Consiliul UE a adoptat la 10 iulie 2012 recomandări specifice de țară, în etapa finală a Semestrului european. În cadrul Programului Național de Reformă, BNR și-a asumat o serie de acțiuni pe linia asigurării unei funcționări adecvate și stabile a sectorului financiar, în concordanță cu angajamentele din programul de asistență financiară agreat cu UE, FMI și Banca Mondială.

În cadrul Pactului Euro Plus pe anul 2012, BNR a realizat, cu sprijinul Băncii Mondiale, un exercițiu de simulare a situațiilor de criză pentru a testa colaborarea dintre autoritățile membre ale Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară în ceea ce privește gestionarea acestor situații la nivelul instituțiilor financiare individuale, al grupurilor financiare sau al pieței financiare în ansamblu.

Participarea BNR la structurile europene

Guvernatorul BNR, însoțit de viceguvernatorul BNR coordonator al afacerilor europene, participă la reuniunile trimestriale și la teleconferințele Consiliului general al Băncii Centrale Europene. În 2012, agenda discuțiilor a inclus teme precum: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică, principalele evoluții monetare, financiare și fiscale din zona euro și non-euro; (ii) remunerarea depozitelor guvernamentale; (iii) activitatea desfășurată de Rețeaua de Cercetare Macroprudențială constituită la nivelul SEBC; (iv) respectarea de către băncile centrale membre a prevederilor articolelor 123 și 124 din Tratatul privind funcționarea UE. În ceea ce privește mecanismul de elaborare a deciziilor la nivel operațional, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale

celor 12+1 comitete SEBC, contribuind la elaborarea și implementarea deciziilor Consiliului general și ale Consiliului guvernatorilor BCE.

Banca Națională a României este implicată în activitatea Comitetului European pentru Risc Sistemic (CERS), atât la nivel decizional, prin participarea guvernatorului, a prim-viceguvernatorului și a viceguvernatorului responsabil cu problematica stabilității financiare la reuniunile Consiliului General, cât și la nivel tehnic, unde este reprezentată în cadrul Comitetului Consultativ Tehnic și în grupurile de lucru aferente acestuia. În anul 2012, activitatea CERS s-a concentrat pe: (i) identificarea și evaluarea riscurilor macroprudențiale; (ii) elaborarea unor recomandări noi și monitorizarea celor emise în anul 2011; (iii) cercetarea unor aspecte macroprudențiale de actualitate (interconexiunile și potențialul de contagiune din sistemul financiar al UE, *shadow banking*, expuneri suverane etc.).

Dintre cele mai importante structuri și substructuri ale Consiliului UE și ale CE la care BNR participă, la diferite niveluri ierarhice, trebuie menționată participarea bianuală, la nivelul conducerii executive, la reuniunile Consiliului ECOFIN informal, la invitația MFP, atunci când agenda de lucru cuprinde aspecte legate de activitatea băncii centrale, respectiv la reuniunile Comitetului Economic și Financiar, la nivel de viceguvernator coordonator al afacerilor europene. De asemenea, Banca Națională este reprezentată în mod activ la reuniunile Comitetului de Servicii Financiare, Comitetului Bancar European, Comitetului privind Conglomeratele Financiare, Comitetului de Plăți.

Printre cele mai importante subiecte dezbătute de aceste structuri în perioada de referință au fost: (i) propunerea de directivă pentru punerea în aplicare a cooperării consolidate în domeniul taxei pe tranzacțiile financiare; (ii) propunerea de directivă privind instituirea unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții; (iii) revizuirea directivei privind cerințele de capital (CRD IV); (iv) revizuirea directivei privind schemele de garantare a depozitelor.

Sub coordonarea BCE, în cursul anului 2012, Banca Națională a României a continuat programul de asistență tehnică pentru Banca Națională a Serbiei (BNS), demarat la 1 februarie 2011 și prelungit până la 31 decembrie 2013. Programul are drept obiectiv sprijinirea BNS în alinierea cadrului său operațional și de reglementare la standardele SEBC, BNR fiind implicată în furnizarea de expertiză tehnică pentru componentele „Sprijin pentru aderarea la UE” și respectiv „Stabilitate financiară”. De asemenea, a fost continuat programul de asistență tehnică pentru Banca Centrală a Egiptului (finalizat în 2012), domeniile vizate fiind implementarea acordului de capital Basel II și gestionarea relațiilor internaționale în contextul Basel II.

Asistența financiară pe termen mediu acordată de UE

Pentru continuarea reformelor începute în cadrul programului de asistență financiară încheiat cu Uniunea Europeană (2009-2011), autoritățile române au beneficiat în perioada 2011-2013 de un sprijin financiar preventiv în cadrul facilității de asistență financiară pe termen mediu a UE în valoare de 1,4 miliarde euro. Aceasta vine în completarea acordului *stand-by* de tip preventiv încheiat cu FMI în valoare de

3,5 miliarde euro. Programul de natură preventivă convenit cu UE a fost destinat continuării consolidării fiscale, reformei administrației fiscale, îmbunătățirii managementului și controlului finanțelor publice, îmbunătățirii funcționării piețelor bunurilor, serviciilor și pieței muncii, precum și asigurării stabilității externe, monetare și financiare și reformei pieței financiare. Până la data expirării programului (31 martie 2013), autoritățile române nu au apelat la sumele puse la dispoziție.

Relațiile cu organismele financiare internaționale

În cadrul aranjamentului *stand-by* de tip preventiv încheiat cu FMI și derulat începând cu aprilie 2011, pe parcursul anului 2012 au avut loc trei misiuni comune de evaluare ale FMI, CE, BM și BCE (ultima în perioada iulie-august). Dat fiind contextul electoral intern, o nouă misiune a FMI și CE a venit la București în noiembrie 2012, pentru a purta discuții tehnice referitoare la perspectivele macroeconomice și la implementarea reformelor structurale, precum și pentru discutarea în linii generale a bugetului pentru anul 2013. Rezultatele acestor misiuni au indicat o întârziere în realizarea reformelor structurale, motiv pentru care aranjamentul a fost prelungit cu trei luni, până în iunie 2013. În cursul anului 2012 au fost rambursate către FMI rate de capital în sumă de 1 307,3 milioane DST și au fost achitate dobânzi nete totalizând 283,2 milioane DST.

Cu ocazia reuniunilor anuale ale FMI și BM, desfășurate la Tokyo în octombrie 2012, a fost oficializată extinderea Constituentei olandeze (din care face parte și România), prin aderarea Belgiei și Luxemburgului, în cadrul implementării pachetului de reforme în domeniul guvernancei aprobat de Consiliul Guvernatorilor FMI în decembrie 2010.

Sprijinul financiar acordat României de la reluarea activității BIRD în România în anul 1991 s-a concretizat în împrumuturi în valoare totală de 8,5 miliarde dolari SUA. Cel mai recent proiect pentru România a fost aprobat de Consiliul Directorilor Executivi al BIRD la 12 iunie 2012. Acesta este un împrumut de tip preventiv, respectiv un împrumut pentru dezvoltare cu opțiune de amânare a tragerii în valoare de 1 miliard euro, care vine în continuarea celor trei împrumuturi pentru politici de dezvoltare acordate în perioada 2009-2011, ca parte a sprijinului financiar coordonat dedicat susținerii României în vederea contracarării efectelor crizei economice. Scopul acestui proiect este de a sprijini guvernul în îndeplinirea ȋntelor fiscale.

În cadrul procesului de reformă al Băncii Mondiale, menit să conducă la o creștere a reprezentativității ȋrilor în tranziție și în curs de dezvoltare, România a demarat, în cursul anului 2012, procedurile de ratificare a celor două rezoluții din 2010 privind majorarea selectivă, respectiv majorarea generală de capital. În momentul în care va avea loc subscrierea, poziția României în cadrul Constituentei (aceeași ca și la FMI) se va consolida, urmând să dețină o putere de vot de 0,31 la sută.

În anul 2012, Corporația Financiară Internațională, instituție membră a Grupului Băncii Mondiale, a acordat României o finanțare în valoare de aproximativ 27 milioane dolari SUA, în cadrul a două proiecte destinate infrastructurii și sectorului financiar.

În februarie 2012, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare a aprobat strategia de țară pentru România pentru perioada 2012-2015, care prevede implicarea BERD în sprijinirea sectorului financiar și a celui energetic, în dezvoltarea infrastructurii, precum și în susținerea unei orientări mai pronunțate a economiei spre producție. În anul 2012, cuantumul finanțării BERD în România a fost de 612 milioane euro, ridicând suma cumulată a sprijinului financiar oferit de la începerea activității la aproximativ 6 miliarde euro.

Subsumat unui obiectiv major de politică externă a României, respectiv obținerea statutului de membru cu drepturi depline al OCDE, Banca Națională a fost invitată să participe pe o bază *ad-hoc* la lucrările Comitetului pentru Piețe Financiare al OCDE. În paralel, BNR a participat la reuniunile interinstituționale organizate de Ministerul Afacerilor Externe pentru configurarea unei strategii coerente a autorităților române în relația cu OCDE.

Principalele agenții de *rating* au menținut, în anul 2012 și în prima parte a anului 2013, calificativele acordate României și perspectivele asociate acestora, cu excepția Moody's, care a decis, în iunie 2012, modificarea perspectivei din „stabilă” în „negativă”, păstrând însă *rating*-ul suveran (Baa3). Două evenimente cu impact favorabil asupra atractivității pieței financiare locale au avut loc la finele anului 2012 și începutul anului 2013, Barclays Capital și JP Morgan anunțând deciziile de a include România în rândul statelor ale căror instrumente sunt luate în calcul la stabilirea indicilor de referință ai obligațiunilor suverane în monedă locală emise pe piețele emergente.

5. Rezultatele financiare ale BNR la 31 decembrie 2012

Prin acțiunile sale, Banca Națională a României vizează implementarea unei politici monetare care să permită realizarea obiectivului său fundamental – asigurarea și menținerea stabilității prețurilor – și îndeplinirea celorlalte atribuții prevăzute în Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR, fără a urmări performanțe de ordin comercial, cum ar fi maximizarea profitului. Totuși, în activitatea BNR există o preocupare permanentă pentru administrarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, astfel încât în anul 2012 cheltuielile de funcționare au scăzut cu circa 2 la sută în termeni reali față de anul precedent, raportul dintre cheltuielile de funcționare și veniturile totale s-a redus de la 9,9 la sută în anul 2011 la 7,0 la sută în 2012, iar raportul dintre cheltuielile de funcționare și veniturile nete ale BNR a scăzut de la 131 la sută în anul 2011 la 57,5 la sută în anul 2012.

Pentru al șaselea an consecutiv, BNR a înregistrat un rezultat financiar pozitiv, constând în profit în sumă de 696,1 milioane lei (cu 131 la sută mai mare decât profitul anului precedent). Creșterea profitului s-a datorat, în principal, unui management performant al operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută, dar și operațiunilor de politică monetară, care, spre deosebire de anul anterior, au generat profit, în condițiile în care, din această perspectivă, BNR s-a situat pe o poziție de creditor față de sistemul bancar pe tot parcursul anului 2012.

Rezultatul pozitiv a fost determinat de profitul operațional din administrarea activelor și pasivelor în valută (+1 734,3 milioane lei) și din operațiunile de politică monetară (+217,1 milioane lei), diminuat cu pierderea din reevaluarea activelor și pasivelor în valută (-860,3 milioane lei), din emisiunea monetară și decontarea plăților (-5,3 milioane lei) și din alte operațiuni (-389,7 milioane lei).

Potrivit Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale, cota de 80 la sută din veniturile nete ale BNR⁹ (556,9 milioane lei) a fost virată la bugetul de stat, iar profitul rămas a fost repartizat astfel: 83,5 milioane lei au fost destinate majorării rezervelor statutare; 41,8 milioane lei au fost utilizate pentru constituirea unor surse proprii de finanțare a investițiilor; 13,9 milioane lei pentru fondul de participare a salariaților la profit, iar 14 mii lei pentru rezerve la dispoziția Consiliului de administrație.

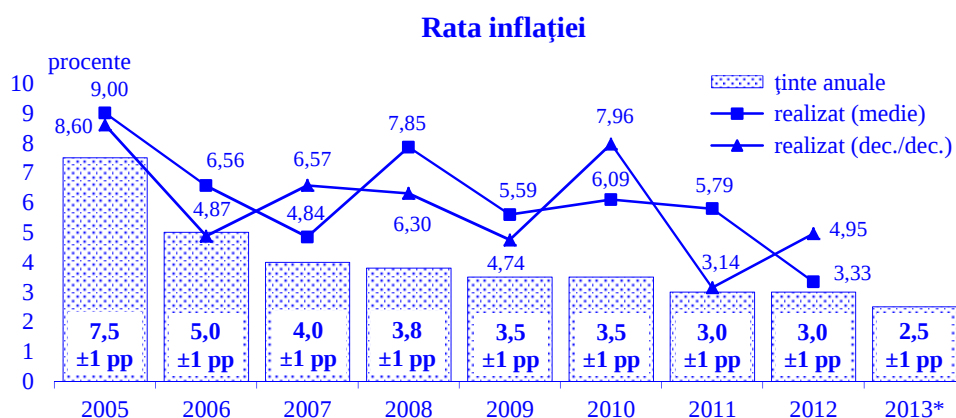
⁹ Veniturile nete aferente anului 2012 au fost determinate conform prevederilor art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, excluzând provizioanele care nu se referă la riscul de credit.

Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naționale a României

Obiectivul politicii monetare

În contextul specific al anului 2012, obiectivul general al băncii centrale a constat în finalizarea în linii generale a procesului dezinflației declanșat în anul 2000 și ancorarea fermă a anticipațiilor inflaționiste la niveluri care să asigure atingerea țintei de inflație pe termen mediu, respectiv realizarea stabilității prețurilor în economia românească pe același orizont de timp. Acesta decurgea, pe de o parte, din configurația aparte a țăintelor de inflație aferente orizontului temporal vizat de politica monetară, implicit din angajamentele asumate de autoritățile române prin documentele programatice elaborate în procesul de pregătire a adoptării monedei euro în care a intrat România la 1 ianuarie 2007 (edițiile succesive ale Programului de convergență), precum și prin acordurile convenite cu UE, FMI și alte instituții financiare internaționale și, pe de altă parte, din particularitățile cadrului macroeconomic și financiar în care a fost implementată politica monetară în anul 2012.

Caracterul special al configurației țăintelor de inflație era dat de schimbările de nivel, dar mai ales de natură, consemnate de acestea ca urmare a adoptării începând cu anul 2013 a unei ținte staționare multianuale de inflație situate la 2,5 la sută ± 1 punct procentual¹ – nivel considerat a fi compatibil cu definiția de stabilitate a prețurilor pe termen mediu în economia românească – implicând încheierea în 2012, cu un nivel al țintei de 3 la sută ± 1 punct procentual, a etapei țăintelor anuale gradual descrescătoare de inflație stabilite și anunțate pe un orizont temporal de doi ani².

*) țință staționară multianuală de inflație (dec./dec.) începând cu anul 2013.

Sursa: INS, BNR

¹ Conform deciziei adoptate de BNR împreună cu guvernul spre finalul anului 2010.

² Țintele anuale de inflație au fost coborâte de la 7,5 la sută ± 1 punct procentual în 2005 la 3,0 la sută ± 1 punct procentual în 2011; țintele anuale de inflație pentru anul 2010 și anul 2012 au fost menținute la nivelul celor din anii precedenți: la 3,5 la sută ± 1 punct procentual, respectiv 3 la sută ± 1 punct procentual.

1. Provocări pentru politica monetară

În anul 2012, contextul de implementare a politicii monetare a fost dificil, aspectele mixte care l-au caracterizat inițial devenind și rămânând ulterior predominant nefavorabile, chiar conflictuale, dată fiind înrăutățirea suferită spre mijlocul anului de evoluția inflației și de perspectiva pe termen scurt a acesteia, dar și de evoluția activității economice, implicând continuarea adâncirii deficitului de cerere agregată pe orizontul apropiat de timp. Resorturile primare ale acestei duble deteriorări le-au constituit reacutizarea episodică a crizei datoriilor suverane și scăderea severă a apetitului global pentru risc, asociate cu accentuarea declinului economiei zonei euro și cu intensificarea dezintermedierii financiare pe plan european, care s-au suprapus incertitudinilor generate de climatul politic și electoral intern. Acestora li s-au alăturat noile șocuri adverse de natura ofertei produse în a doua parte a anului, reprezentate de scăderea amplă a producției agricole autohtone sub impactul condițiilor climatice nefavorabile și de majorarea prețurilor internaționale ale materiilor prime agroalimentare, coroborate cu menținerea unei volatilități relativ crescute a cursului de schimb al leului, în principal față de dolarul SUA, dar și de creșterea spre finalul intervalului a prețului energiei electrice. Contextul a fost marcat și de implicațiile continuării consolidării fiscale corespunzător angajamentelor asumate prin acordurile convenite cu UE, FMI și BM³. În aceste condiții, începând cu a doua parte a trimestrului II, provocarea majoră pentru politica monetară a redevenit ancorarea fermă a anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu⁴ și asigurarea reluării convergenței ratei anuale a inflației către ținta staționară de inflație, simultan cu evitarea exercitării de efecte contracționiste suplimentare asupra activității economice.

O asemenea provocare a impus ajustarea în consecință a prudenței și manierei de implementare a politicii monetare, după ce, în primele luni ale anului 2012, acestea au fost adecvate din perspectiva unor evoluții ce au marcat practic încheierea procesului dezinflației amorsat în anul 2000. Astfel, în condițiile continuării tendinței alerte de decelerare a inflației ce s-a reluat în iunie 2011, rata anuală a inflației a atins în această perioadă minime istorice succesive⁵ – coborând (în lunile aprilie și mai) chiar și la niveluri situate sub limita inferioară a intervalului de variație din jurul punctului central al țintei de inflație de 3 la sută ± 1 punct procentual –, iar previziunile privind menținerea acestei rate în interiorul intervalului-țintă, pe orizontul de timp relevant pentru politica monetară, s-au consolidat. În plus, alături de continuarea scăderii dinamicii anuale a prețurilor volatile ale produselor alimentare, pe fondul manifestării unui efect de bază favorabil, un determinant important al acestor evoluții l-a constituit decelerarea recentă și cea anticipată a inflației CORE2 ajustat, reflectând persistența deficitului amplu de cerere agregată, precum și continuarea ajustării descendente a anticipațiilor inflaționiste, inclusiv ca efect al menținerii conduitei prudente a politicii monetare. În aceste condiții, BNR a prelungit în lunile februarie și martie ciclul de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară pe care l-a inițiat spre finele anului 2011, aceasta fiind redusă în doi pași consecutivi, de câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 5,25 la sută, reprezentând minimul istoric

³ Incluzând efectele benefice exercitate de aceasta asupra percepției de risc a investitorilor.

⁴ În vederea prevenirii manifestării efectelor de runda a doua ale șocurilor inflaționiste pe partea ofertei.

⁵ Din perspectiva ultimilor 23 de ani.

al ultimilor 22 de ani. Prezervarea prudenței pasului de ajustare a ratei dobânzii-cheie a fost justificată de persistența unor riscuri la adresa perspectivei inflației, având ca sursă atât mediul extern, în condițiile prelungirii crizei datoriilor suverane, cât și incertitudinile asociate conjuncturii electorale interne.

Contextul de implementare a politicii monetare s-a schimbat însă semnificativ odată cu reacutizarea la mijlocul trimestrului II a crizei datoriilor suverane (provocată de sporirea incertitudinii privind evoluțiile economice și politice din Grecia și de speculațiile privind posibila ieșire a acestei țări din zona euro), dar și cu accentuarea problemelor din sistemul bancar european, care au sporit considerabil aversiunea globală față de risc. Presiunile în sensul deprecierei monedelor din regiune generate de această conjunctură au fost mai puternic/îndelung receptate de moneda națională, datorită înrăutățirii percepției investitorilor asupra riscului asociat pieței financiare locale, indusă de temerile privind potențialul impact relativ mai consistent exercitat asupra economiei românești de ajustarea sistemului bancar european și de slăbirea economiei zonei euro, dar și de tensiunile manifestate ulterior în mediul politic intern. Creșterea riscurilor la adresa comportamentului viitor al inflației, dar și a stabilității financiare, provocată de reescaladarea crizei, ca urmare a potențialei accentuări pe acest fond a volatilității fluxurilor de capital, implicit a celei a cursului de schimb al leului, a determinat BNR să stopeze în luna mai trendul descendent al ratei dobânzii de politică monetară. Totodată, prelungirea ulterioară a incertitudinii crescute asociate mediului extern, dar și contextului electoral intern, implicând menținerea riscurilor la adresa cursului de schimb al leului, a făcut imposibilă reluarea în luna următoare a ciclului de scădere a ratei dobânzii de politică monetară, cu toate că aceasta a constituit o opțiune a Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României.

O asemenea opțiune a devenit însă total neviabilă în a doua parte a anului 2012, date fiind conturarea și apoi materializarea riscului creșterii mai ample a prețurilor internaționale ale unor materii prime agricole și a pierderilor de producție agricolă internă provocate de seceta prelungită din anul analizat, având drept consecință scumpirea produselor alimentare procesate și neprocesate, implicit deteriorarea semnificativă a evoluției curente și a perspectivei pe termen scurt ale inflației. Sub impactul acestor șocuri de natura ofertei, dar și al deprecierei leului în raport cu euro și dolarul SUA, în condițiile amplificării ieșirilor de capital străin, rata anuală a inflației a consemnat în trimestrul III o creștere abruptă (până la 5,33 la sută în luna septembrie) și s-a menținut ulterior, inclusiv în luna decembrie – când a atins nivelul de 4,95 la sută –, deasupra limitei superioare a intervalului din jurul punctului central al țintei stabilite pentru sfârșitul anului. În plus, deviația ratei anuale a inflației față de limita superioară a intervalului-țintă era anticipată să se prelungească pe termen scurt, chiar dacă amplitudinea previzionată a acesteia se reducea treptat în a doua parte a anului 2013.

Din perspectiva conducerii politicii monetare, dificultățile acestui context au fost amplificate de scăderea concomitentă consemnată în acest interval și în perspectiva apropiată de dinamica activității economice – datorită contracției producției agricole autohtone și accentuării declinului economiei zonei euro – implicând continuarea creșterii pe termen scurt a deficitului de cerere agregată, de natură să intensifice prezumatele presiuni dezinflaționiste exercitate de acesta, dar și să diminueze riscul

manifestării efectelor secundare ale șocurilor inflaționiste pe partea ofertei. În aceste condiții, în cadrul celor patru ședințe pe probleme de politică monetară, desfășurate în perioada august 2012 – ianuarie 2013, Consiliul de administrație al BNR a decis să mențină rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 5,25 la sută, precum și nivelurile în vigoare ale ratelor rezervelor minime obligatorii aplicabile pasivelor în lei, respectiv, celor în valută ale instituțiilor de credit. Totodată, începând cu luna august, banca centrală a recurs și la sporirea fermității controlului exercitat asupra lichidității din sistemul bancar. O asemenea abordare a băncii centrale a fost justificată, pe de o parte, de necesitatea prevenirii deteriorării anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, implicit a conservării perspectivei revenirii ratei anuale a inflației în interiorul intervalului țintei staționare odată cu epuizarea efectelor șocurilor adverse pe partea ofertei, precum și de cerința contracarării episoadelor de creștere excesivă a volatilității cursului de schimb al leului. Pe de altă parte, menținerea *statu-quo*-ului ratei dobânzii de politică monetară și nerecurgerea la majorarea acesteia aveau ca argumente caracterul temporar al deteriorării evoluției inflației și al acțiunii factorilor responsabili – aflați în cea mai mare parte în afara sferei de influență a politicii monetare –, dar și decalajul de timp inerent necesar transmiterii impulsului unei eventuale modificări a ratei dobânzii de politică monetară; deosebit de relevantă era și potențiala slăbire suplimentară a economiei românești în condițiile persistenței riscului accentuării/prelungirii peste așteptări a declinului economic în zona euro.

În condițiile specifice ale anului 2012, banca centrală a recurs și la intensificarea și la diversificarea acțiunilor de comunicare și de explicare a rațiunilor deciziilor de politică monetară adoptate de Consiliul de administrație al BNR. În cadrul acestora, Banca Națională a subliniat în mod repetat faptul că implementarea unui mix echilibrat de politici macroeconomice și accelerarea reformelor structurale, în contextul îndeplinirii angajamentelor asumate prin acordurile încheiate cu UE, FMI și alte instituții financiare internaționale, sunt esențiale pentru realizarea stabilității prețurilor și pentru prezervarea stabilității financiare, reprezentând premise ale unei creșteri economice sustenabile și de durată.

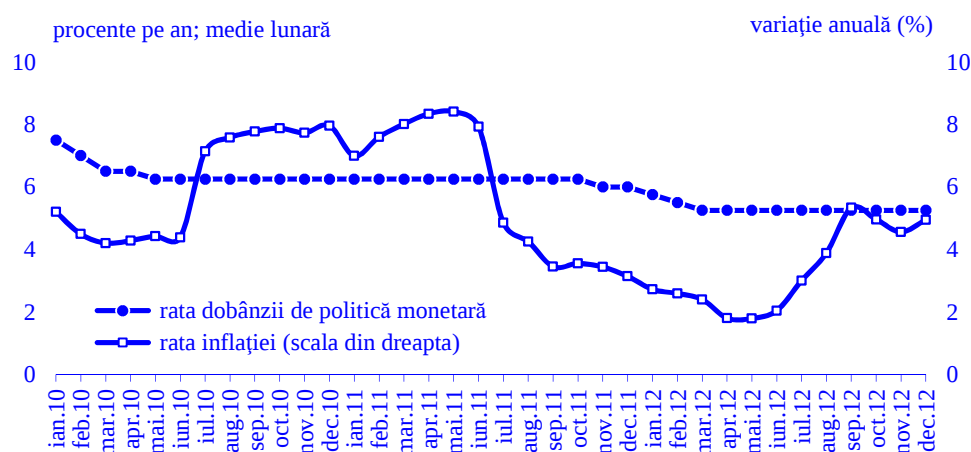
Acțiunile întreprinse în mod consecvent de banca centrală, precum și permanenta adevărată prudență a politicii monetare, în contextul continuării consolidării fiscale, au fost determinante pentru prevenirea unei deteriorări mai severe a inflației și a perspectivei pe termen scurt a acesteia sub impactul șocurilor adverse de natura ofertei produse în a doua jumătate a anului, precum și pentru ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe termen mai îndelungat la niveluri compatibile cu ținta staționară de inflație. Pe acest fond, în anul 2012 rata medie anuală a inflației (12 luni/12 luni) a continuat să scadă, nivelul atins de aceasta pe ansamblul intervalului, de 3,33 la sută, reprezentând minimul ultimilor 23 de ani. Totodată, în pofida amplului șoc suferit de producția agricolă, precum și a declinului semnificativ al cererii externe, pierderea de ritm consemnată de creșterea economică în anul 2012 a fost în general inferioară celei înregistrate de alte state din regiune membre ale UE⁶, dinamica anuală a acesteia continuând să se poziționeze în teritoriul pozitiv (0,7 la sută).

⁶ Conform datelor Eurostat/Comunicatului de presă al INS din 3 aprilie 2013.

2. Implementarea politicii monetare

Menținerea prudenței adecvate a politicii monetare reclamată de contextul specific de implementare a acesteia în anul 2012 s-a realizat prin două maniere distincte de reacție a băncii centrale. În primele luni ale anului, continuarea decelerării inflației și menținerea perspectivelor favorabile ale acesteia au permis și au justificat prelungirea ciclului de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară pe care BNR l-a inițiat în luna noiembrie 2011, pentru ca accentuarea ulterioară a riscurilor la adresa inflației, succedată de deteriorarea perspectivei pe termen scurt a acesteia, să impună stoparea ajustării descendente a ratei dobânzii de politică monetară și menținerea ulterioară a *statu-quo*-ului acesteia, precum și creșterea temporară a fermității controlului exercitat de banca centrală asupra lichidității din sistemul bancar.

Rata dobânzii de politică monetară și rata inflației

Sursa: INS, BNR

În lunile februarie și martie 2012, rata dobânzii de politică monetară a fost redusă în doi pași consecutivi, de câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 5,25 la sută. Argumentul major al deciziilor l-au constituit accelerarea dezinflației⁷, dar mai ales reconfirmarea perspectivei menținerii ratei anuale a inflației în interiorul intervalului de variație din jurul punctelor centrale ale țintelor de inflație stabilite pentru anii 2012 și 2013. Cea din urmă continua să aibă ca suport *pattern*-ul ameliorat al ratei anuale prognozate a CORE2 ajustat, reflectând în principal relativa accelerare a ajustării descendente a anticipațiilor inflaționiste, inclusiv a celor pe termen mediu, dar și persistența valorilor ridicate previzionate ale *gap*-ului negativ al PIB. Evaluările din trimestrul I sugerau chiar o relativă creștere, inclusiv în perspectivă, a deficitului de cerere și a intensității presiunilor dezinflaționiste exercitate de acesta, date fiind scăderea consemnată de dinamica anuală a PIB în trimestrul IV 2011⁸ (la 1,9 la sută,

⁷ Rata anuală a inflației a coborât încă din luna ianuarie în jumătatea inferioară a intervalului de variație din jurul punctului central al țintei stabilite pentru sfârșitul anului 2012, atingând în luna februarie valoarea de 2,59 la sută.

⁸ Ca regulă generală, datele statistice menționate sunt cele disponibile la momentul deciziei de politică monetară. Unele dintre acestea au fost revizuite ulterior de INS. În cazul trimestrelor I și II 2012, pentru a asigura consecvența cu „Rapoartele asupra inflației” publicate de BNR, analiza evoluției PIB și a componentelor acestuia se bazează pe cea de-a doua versiune a datelor de conturi naționale aferente trimestrelor respective, publicate de INS în data de 4 iulie, respectiv 5 octombrie 2012.

față de 4,4 la sută în trimestrul anterior), precum și evoluția din primele luni ale anului 2012 a unor indicatori relevanți pentru cererea de consum și de investiții.

Într-un asemenea context, preservarea prudenței pasului de reducere a ratei dobânzii de politică monetară a avut ca argument menținerea asimetriei nefavorabile a balanței riscurilor la adresa perspectivei inflației. Principalele riscuri de natură internă s-au relevat a fi cel de deteriorare a anticipațiilor inflaționiste, sub influența prognozatei creșteri temporare a ratei anuale a inflației în a doua parte a anului 2012 – reflectând un efect statistic de bază –, precum și cele asociate contextului electoral. În același timp, riscurile majore având ca sursă mediul extern le constituiau posibila persistență a tensiunilor geopolitice și sociale din Orientul Mijlociu, care ar fi condus la creșterea prețului internațional al petrolului, precum și potențiala agravare a crizei datoriilor suverane, de natură să genereze presiuni inflaționiste în principal prin efectele adverse exercitate asupra fluxurilor de capital adresate economiilor emergente, inclusiv economiei românești, implicit asupra comportamentului cursului de schimb al leului.

O parte dintre riscurile induse de mediul extern s-au materializat în lunile următoare, în condițiile în care accentuarea incertitudinii privind evoluțiile economice și politice din Grecia, implicit apariția speculațiilor privind posibila ieșire a acestei țări din zona euro, precum și agravarea problemelor sistemului bancar spaniol – generatoare de îndoieli privind capacitatea autorităților naționale de a acoperi costurile substanțiale ale recapitalizării/consolidării acestuia –, împreună cu deteriorarea perspectivei creșterii economice din zona euro/UE și pe plan mondial, au condus la o înrăutățire drastică a sentimentului pieței financiare globale, soldată cu poziționarea cursurilor de schimb ale majorității monedelor din Europa Centrală și de Est pe o traiectorie crescătoare. În cazul leului, efectele adverse exercitate de mediul extern au fost amplificate de incertitudinile asociate evoluțiilor interne în contextul anului electoral.

Creșterea sensibilă, pe acest fond, a riscurilor la adresa perspectivei pe termen scurt a inflației a determinat Consiliul de administrație al BNR să stopeze în luna mai ciclul de scădere a ratei dobânzii de politică monetară și să decidă în ședința imediat următoare (iunie 2012) menținerea acesteia la nivelul de 5,25 la sută. Evoluția inflației din prima parte a trimestrului II⁹, precum și perspectiva acesteia, relevată de prognoza trimestrială actualizată din luna mai¹⁰ și reconfirmată de evaluarea datelor devenite disponibile până spre finele trimestrului II, au rămas însă favorabile în acest interval. În plus, previziunile privind inflația erau susținute de continuarea ameliorării comportamentului așteptat al inflației de bază (CORE2 ajustat)¹¹, în condițiile anticipării intensificării presiunilor dezinflaționiste ale deficitului de cerere agregată pe fondul scăderii valorilor prognozate ale acestuia, decurgând din revizuirea descendentă a prognozei privind creșterea PIB în anul 2012.

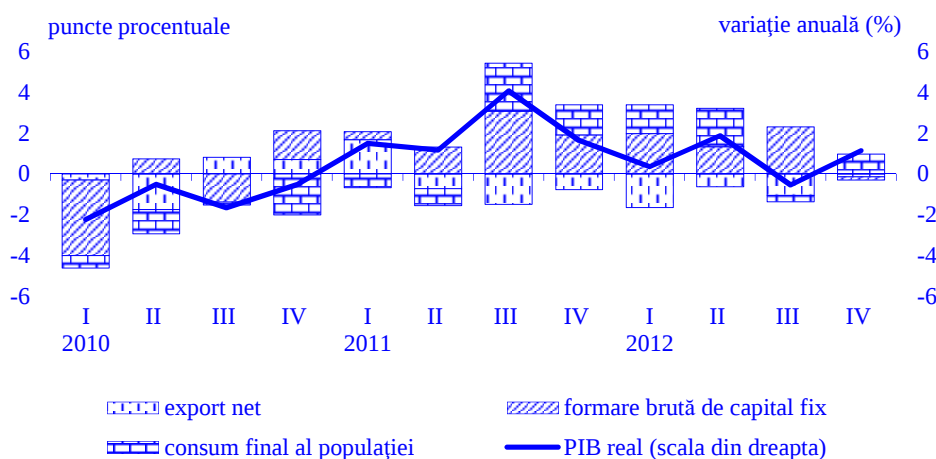
⁹ Rata anuală a inflației a coborât în lunile aprilie și mai la niveluri minime istorice (1,8, respectiv 1,79 la sută) din perspectiva ultimilor 23 de ani.

¹⁰ Potrivit scenariului de bază al proiecției, rata anuală a inflației IPC urma să se situeze la finele anilor 2012 și 2013 la 3,2 la sută și respectiv 3 la sută, valori identice celor anticipate în exercițiul anterior de prognoză („Raportul asupra inflației” din luna februarie 2012).

¹¹ Reflectând inclusiv prelungirea ajustării descendente a anticipațiilor inflaționiste.

Așteptările de încetinire a creșterii economice chiar de la începutul anului au fost confirmate la scurt timp de datele statistice aferente trimestrului I, care au relevat diminuarea în acest interval a dinamicii anuale a PIB (0,3 la sută), în condițiile scăderii dinamicii pozitive a consumului final al populației (la 0,3 la sută, de la 1,8 la sută în trimestrul IV 2011), dar și ale declinului consemnat de exporturi (-2,2 la sută, față de +4 la sută în trimestrul anterior), în principal datorită condițiilor meteorologice adverse din primele luni ale anului (care au condus la întârzieri în onorarea comenzilor de către producătorii interni), precum și contracției economice din zona euro.

Contribuția principalelor componente ale cererii la dinamica PIB

Sursa: INS, calcule BNR

Balanța riscurilor asociate perspectivei pe termen scurt a inflației a suferit o nouă deteriorare severă în prima parte a trimestrului III, date fiind creșterea abruptă pe care a consemnat-o în luna iulie cursul de schimb al leului¹² și potențiala prelungire a volatilității ridicate a acestuia, sub impactul sporirii aversiunii globale față de risc, amplificat de tensionarea mediului politic intern. Acestora li s-au alăturat riscul unei creșteri mai ample a prețurilor internaționale ale materiilor prime agricole, precum și cel al scăderii peste așteptări a producției agricole interne pe fondul persistenței condițiilor meteorologice nefavorabile, de natură să exercite un impact advers consistent asupra prețurilor interne ale alimentelor procesate și neprocesate. Comportamentul curent și viitor al dinamicii prețurilor de consum continua însă să rămână favorabil, prognoza actualizată a evoluțiilor macro-economice pe termen mediu reconfirmând perspectiva menținerii ratei anuale previzionate a inflației în interiorul intervalului-țintă de-a lungul întregului orizont relevant pentru politica monetară¹³. Într-un asemenea context, în ședința din luna august Consiliul de administrație al BNR a decis să prelungească *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară și pe cel al ratelor RMO aferente pasivelor în lei și în valută ale băncilor; pentru a contracara însă riscul creșterii excesive a volatilității cursului de schimb al leului, banca centrală a întărit pe parcursul lunii august controlul exercitat asupra lichidității din sistemul bancar.

¹² Deprecierea consemnată de leu față de euro în luna iulie (1,9 la sută, pe baza valorilor medii zilnice) a fost cea mai mare din ultimele 13 luni.

¹³ Valorile prognozate ale ratei anuale a inflației pentru finele anilor 2012 și 2013 erau similare celor din „Raportele asupra inflației” din lunile februarie și mai 2012: 3,2 la sută și, respectiv, 3 la sută.

Consiliul de administrație al BNR a decis să mențină rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 5,25 la sută și să preserve nivelurile în vigoare ale ratelor RMO aferente pasivelor în lei și în valută ale instituțiilor de credit și în cadrul ședințelor sale din lunile septembrie și noiembrie; totodată, în luna noiembrie, s-a decis readoptarea de către banca centrală a manierei ferme de gestionare a lichidității din sistemul bancar.

Contextul care a motivat o asemenea calibrare a instrumentelor de politică monetară s-a caracterizat, pe de o parte, prin înrăutățirea semnificativă a evoluției curente și a perspectivei pe termen scurt ale inflației, relevată inițial de evaluările din ultima parte a trimestrului III și confirmată apoi de prognoza trimestrială a evoluțiilor pe termen mediu din luna noiembrie¹⁴. Principalul determinant al acesteia l-au constituit creșterea alertă, începând cu luna iulie, a prețurilor produselor alimentare procesate și neprocesate (reprezentând materializarea riscurilor identificate în evaluările anterioare ale băncii centrale) – care a condus¹⁵ la ieșirea în luna septembrie a ratei anuale a inflației (5,33 la sută) din intervalul de variație asociat țintei –, precum și anticipata prelungire a acestei tendințe în următoarele trimestre, sub impactul scumpirii materiilor prime agroalimentare pe piața internațională și al scăderii consemnate în anul analizat de producția agricolă internă. Totodată, pe termen foarte scurt, riscurile la adresa perspectivei inflației induse de potențiala accentuare a volatilității fluxurilor de capital, implicit a celei a cursului de schimb al leului, pe fondul unei eventuale deteriorări a mediului extern, posibil suprapuse conjuncturii electorale interne, rămâneau semnificative.

Pe de altă parte, înrăutățirea evoluției curente și viitoare a inflației se prefigura a fi temporară, rata anuală a inflației fiind așteptată să se reînscree, începând cu trimestrul I 2014, și să se consolideze ulterior în intervalul de variație din jurul punctului central al țintei de inflație pe termen mediu. Această perspectivă avea ca suport anticipata epuizare a efectelor majorării prețurilor produselor agroalimentare, precum și relativa creștere a intensității presiunilor dezinflaționiste anticipate a fi exercitate de deficitul de cerere agregată, în condițiile revizuirii descendente a ritmului de creștere a economiei românești. Totodată, potențialul risc nou conturat, și anume cel ca amplitudinea creșterii recente și a celei previzionate a prețurilor produselor alimentare să genereze, în contextul dat, efecte de runda a doua, era semnificativ diminuat de caracterul tranzitoriu al acestor creșteri, precum și de perspectiva adâncirii în raport cu proiecția anterioară a *gap*-ului negativ al PIB de-a lungul orizontului de prognoză.

Datele statistice publicate până la ședința Consiliului de administrație al BNR din luna ianuarie 2013 au evidențiat faptul că în perioada octombrie-noiembrie 2012 rata anuală a inflației a consemnat scăderi consistente, coborând la nivelul de 4,56 la sută, în principal ca efect al relativei ameliorări, inclusiv față de așteptări, a evoluției prețurilor volatile și a comportamentului cursului de schimb al leului. Totodată, pe acest fond, potențat de tendința de apreciere a leului amorsată în ultimele

¹⁴ Conform scenariului de bază al proiecției, rata anuală a inflației urma să se plaseze la 5,1 la sută la sfârșitul anului 2012 și la 3,5 la sută la finele anului 2013, niveluri superioare cu 1,9 și, respectiv, 0,5 puncte procentuale celor prognozate anterior.

¹⁵ Alături de deprecierea acumulată de leu în raport cu principalele monede și de manifestarea unui efect statistic de bază, anticipat în prognozele BNR a exercita o influență tranzitorie.

săptămâni ale anului 2012¹⁶, precum și ca urmare a posibilei prelungiri a dinamicii scăzute a activității economice – implicând o foarte probabilă adâncire a deficitului de cerere agregată – previziunea privind revenirea ratei anuale a inflației la limita superioară a intervalului-țintă până la finele anului 2013 s-a consolidat. Date fiind însă persistența unor riscuri și incertitudini semnificative asociate acestei perspective, având ca sursă evoluțiile mediului extern și ale fluxurilor de capitaluri, precum și comportamentul prețurilor administrate și al unor prețuri volatile, în ședința din 7 ianuarie 2013 Consiliul de administrație al BNR a decis să prelungească *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară, precum și pe cel al ratelor RMO aplicabile pasivelor în lei și în valută ale instituțiilor de credit.

Perspectiva prelungirii în trimestrul IV 2012 a ritmului relativ scăzut al activității economice avea ca premise și potențiale indicii scăderea consemnată în trimestrul anterior de rata anuală de creștere a PIB (-0,5 la sută¹⁷, după o majorare cu 1,1 la sută în trimestrul II), revizuirea descendentă de către BCE/CE a prognozei privind creșterea economică în UE și în zona euro în 2012 și în 2013, dar și continuarea evoluției nefavorabile, respectiv înrăutățirea în prima lună a trimestrului IV a unor indicatori ai cererii de consum și de investiții. Relevante în acest sens erau și comportamentul masei monetare în sens restrâns – indicator corelat cu activitatea economică –, precum și cel al creditului acordat sectorului privat.

Astfel, dinamica anuală a împrumuturilor acordate sectorului privat¹⁸ și-a prelungit traiectoria descendentă pe care a intrat pe parcursul trimestrului II¹⁹ și a coborât, începând cu ultima lună a trimestrului III, în teritoriul negativ, atingând în decembrie 2012 o valoare de -3,5 la sută (3,3 la sută în decembrie 2011); evoluția – similară celor consemnate în alte state din regiune și în zona euro – a reflectat, în principal²⁰, implicațiile adverse ale creșterii volumului și ponderii creditelor neperformante și ale continuării procesului de dezintermediere pe plan european, coroborate cu derularea procesului de ajustare a bilanțurilor agenților economici nebancari. Relevant în acest context este faptul că declinul s-a datorat în principal componentei în valută, a cărei dinamică anuală (calculată pe baza valorilor exprimate în euro) a coborât în decembrie 2012 la -2,6 la sută (comparativ cu 6,3 la sută în decembrie 2011); începând din septembrie 2012, variația anuală a împrumuturilor în valută a fost devansată, în premieră pentru ultimii cinci ani și jumătate, de cea a componentei în lei (a cărei rată de creștere a atins în ultima lună a anului analizat nivelul de -1,1 la sută). Pe acest fond, ponderea creditelor în devize în creditul acordat sectorului privat a înregistrat în a doua parte a anului o tendință tot mai accentuată de scădere.

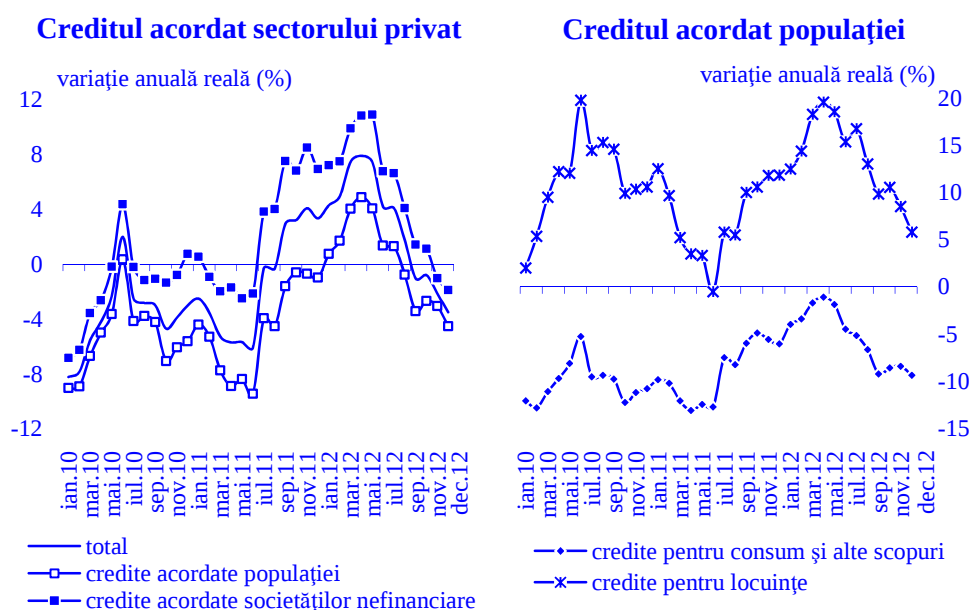
¹⁶ Ca urmare a ameliorării sensibile a percepției investitorilor asupra riscului asociat pieței financiare românești ulterior finalizării procesului electoral.

¹⁷ Scăderea a fost imprimată atât de restrângerea activității comparativ cu trimestrul precedent, cât și de un efect de bază – perioada similară aferentă anului 2011 înregistrând unul dintre cele mai alerte ritmuri de creștere consemnate ulterior declanșării crizei economice.

¹⁸ În absența altor mențiuni, indicatorii sunt calculați ca variații anuale exprimate în termeni reali.

¹⁹ După ce în aprilie acesta atinsese un vârf de 7,9 la sută, datorat însă în mare măsură influenței statistice exercitate de deprecierea leului.

²⁰ În ultimele luni ale anului, scăderea de ritm s-a corelat cu amplificarea transferurilor nete de credite din bilanțurile băncilor (conform datelor din statistica monetară), ea reflectând totodată influența statistică a atenuării deprecierei în termeni anuali a monedei naționale și respectiv a creșterii ratei anuale a inflației.

Sursa: INS, BNR

Declinul dinamicii creditului acordat sectorului privat s-a datorat atât componentei destinate societăților nefinanciare, cât și celei adresate populației. În cazul populației, evoluția a fost, pe de o parte, consecința relativei scăderi a cererii de împrumuturi de consum, dar mai ales a cererii de credite imobiliare (relevată de edițiile succesive ale Sondajului BNR privind creditarea populației și a companiilor nefinanciare), în condițiile întreruperii, în a doua parte a anului, a trendului de refacere a încrederii consumatorilor și de ameliorare a așteptărilor privind evoluția situației financiare și a locului de muncă, precum și ale menținerii gradului ridicat de îndatorare a unor categorii de debitori. Pe de altă parte, și oferta de credite adresată populației a reflectat impactul exercitat de așteptările pesimiste ale băncilor privind situația economică generală, de reglementările prudențiale ale BNR destinate limitării creșterii creditării în valută²¹, dar mai ales de preocupările instituțiilor de credit pentru ajustarea propriilor bilanțuri; prudența ridicată manifestată de bănci în acest context a fost reflectată de accentuarea – inegală și neuniformă însă – a restrictivității standardelor de creditare, atât pe segmentul creditelor imobiliare, cât și pe cel al creditelor de consum. O evoluție oarecum diferită s-a consemnat pe segmentul creditelor adresate societăților nefinanciare, redresarea cererii de credite observată pe parcursul ultimelor trei trimestre ale anului fiind acompaniată de păstrarea relativ neschimbată a standardelor de creditare.

Ca urmare, dinamica anuală a creditului în lei acordat societăților nefinanciare s-a menținut în teritoriul pozitiv pe ansamblul anului (2,9 la sută în luna decembrie 2012), cu toate că a consemnat o tendință descendentă în trimestrul IV; variația anuală a componentei în valută a devenit însă negativă (-3,6 la sută în decembrie, pe baza valorilor exprimate în euro), conducând astfel la scăderea cu 1,9 la sută pe ansamblul anului 2012 a creditului acordat acestui sector.

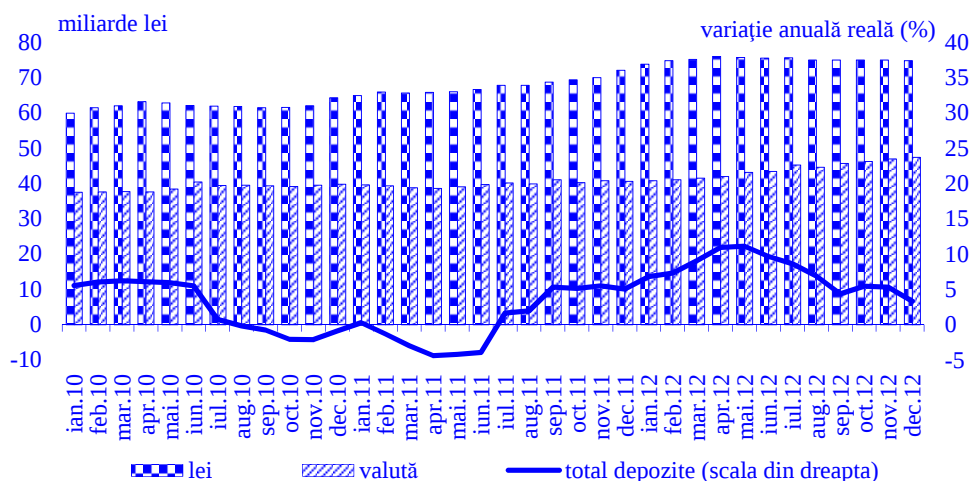
În cazul creditelor acordate populației, variația anuală a componentei în lei a continuat să înregistreze valori negative, care s-au majorat pe parcursul trimestrelor II și III,

²¹ În principal ale Regulamentului BNR nr. 24/2011 privind creditele destinate persoanelor fizice.

dar s-au atenuat în următoarele luni, pe fondul consolidării tendinței de creștere a împrumuturilor în monedă națională pentru locuințe (15,2 la sută la finele anului, comparativ cu -7,7 la sută în decembrie 2011). În schimb, dinamica anuală a componenteii în valută a creditelor acordate persoanelor fizice a înregistrat o scădere cvasiconstantă începând cu trimestrul II – pe seama evoluției tuturor categoriilor de împrumuturi –, coborând de la 4,3 la sută în luna martie la -1,2 la sută în decembrie (valori exprimate în euro).

La rândul ei, dinamica depozitelor totale în bănci ale populației (depozitele ON și depozitele la termen, inclusiv cele cu scadența de peste doi ani, care nu sunt incluse în masa monetară) a crescut în luna mai 2012 până la un nivel de 11,1 la sută, dar s-a diminuat ulterior, atingând la finele anului valoarea de 3,3 la sută; evoluția s-a corelat în linii mari cu traiectoria ritmului de creștere a salariului mediu net (în termeni reali), ea reflectând totodată relativa amplificare a volumului rambursărilor de împrumuturi efectuate de acest segment. Tiparul a fost imprimat de evoluția depozitelor la termen ale populației (inclusiv cele cu scadența de peste doi ani), a căror rată anuală de creștere s-a majorat în prima parte a anului (urcând în aprilie până la un nivel de 12,7 la sută), pentru ca ulterior să se diminueze până la valoarea de 3,9 la sută, în pofida menținerii nivelurilor atractive ale randamentelor oferite de bănci pentru respectivele plasamente. Ponderea acestei categorii de depozite în totalul depozitelor populației s-a consolidat însă, situându-se pe parcursul anului în jurul unui nivel de 81 la sută, fapt ce a reflectat menținerea robusteții cererii de bani în scopul economisirii. Acest comportament s-a corelat cu accentuarea în a doua parte a anului a pesimismului așteptărilor populației privind perspectiva situației financiare, respectiv a locului de muncă²².

Evoluția depozitelor populației

Sursa: INS, BNR

Reflectând aceste evoluții, masa monetară (M3) a consemnat începând cu luna iunie o pierdere treptată de dinamică, valoarea celei din urmă coborând în luna decembrie 2012 la -2,2 la sută (comparativ cu un nivel de 9,3 la sută consemnat în luna mai). Comportamentul M3 a reflectat preponderent impactul ajustării bilanțurilor diferitelor categorii de agenți economici, coroborat cu efectele de natură statistică exercitate de

²² O relativă ameliorare a acestor anticipații a fost consemnată doar în ultima lună a anului.

reclasificarea majorității fondurilor de piață monetară²³, context în care tendința de scădere pe care a manifestat-o începând cu anul 2000 viteza de rotație a banilor, pe fondul consolidării procesului dezinflației, s-a întrerupt. Declinul dinamicii masei monetare a fost indus cu precădere de componenta destinată tranzacțiilor (M1), dar și de depozitele la termen sub doi ani, ambele consemnând scăderi ale variației anuale în raport cu finele anului 2011.

3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare

Pe parcursul anului 2012, banca centrală a continuat să utilizeze în mod activ și într-o manieră flexibilă componentele cadrului operațional al politicii monetare în scopul adecvării gestionării lichidității la ansamblul de provocări ale acestei perioade, ce au decurs din: (i) deteriorarea semnificativă, începând cu mijlocul trimestrului II, a sentimentului investitorilor față de piața financiară locală, indusă de episoadele de acutizare a crizei datoriei suverane, precum și de tensiunile care au marcat scena politică internă; (ii) amplificarea cererii de rezerve a instituțiilor de credit, reflectând adâncirea și consolidarea la niveluri relativ ridicate a valorii negative a poziției nete a lichidității băncilor; (iii) accentuarea temporară, în prima parte a anului, a caracterului asimetric al distribuției lichidității în sistemul bancar, care – în condițiile persistenței influenței exercitate de limitele de expunere între bănci pe piața monetară interbancară – a reclamat intensificarea rolului de reglare a lichidității al băncii centrale, în consonanță cu tendințele pe plan european și mondial; (iv) persistența anumitor disfuncționalități ale mecanismului de transmisie monetară, cu toate că funcționarea anumitor segmente ale acestuia a consemnat o relativă ameliorare, susținută de intrarea în vigoare a măsurilor prudențiale adoptate de BNR în trimestrul IV 2011²⁴ destinate limitării creșterii creditului în valută acordat debitorilor neprotejați față de riscul valutar.

Setul de instrumente ale politicii monetare s-a dovedit a fi în continuare adecvat cerințelor de implementare a politicii monetare în contextul descris. Similar anilor anteriori, banca centrală a adoptat însă noi măsuri destinate sporirii eficienței cadrului său operațional. Astfel, mecanismul RMO a continuat să fie adaptat la condițiile macroeconomice și financiare interne curente și de perspectivă – puternic influențate de evoluțiile adverse ale mediului extern –, BNR atenuând restrictivitatea acestuia prin eliminarea constrângerii pe care prevederile anterioare ale regulamentului o exercitau asupra prelungirii scadenței inițiale a pasivelor instituțiilor de credit²⁵. Măsura a reprezentat, în același timp, o nouă etapă a procesului de armonizare a mecanismului RMO cu standardele în materie ale BCE.

²³ Definiția fondurilor de piață monetară a fost armonizată la nivelul SEBC cu cea a Comitetului Autorităților Europene de Reglementare a Piețelor Valorilor Mobiliare (CERVM), devenind mai restrictivă. Cvasitotalitatea fondurilor de piață monetară din România a optat pentru schimbarea statutului în favoarea celui al altor fonduri de investiții, acestea din urmă fiind clasificate de statistica monetară în categoria deținătorilor de monedă; în consecință, valoarea acțiunilor emise de fondurile de piață monetară deținute de sectorul nebancar (incluse la categoria instrumentelor financiare tranzacționabile) s-a redus sensibil.

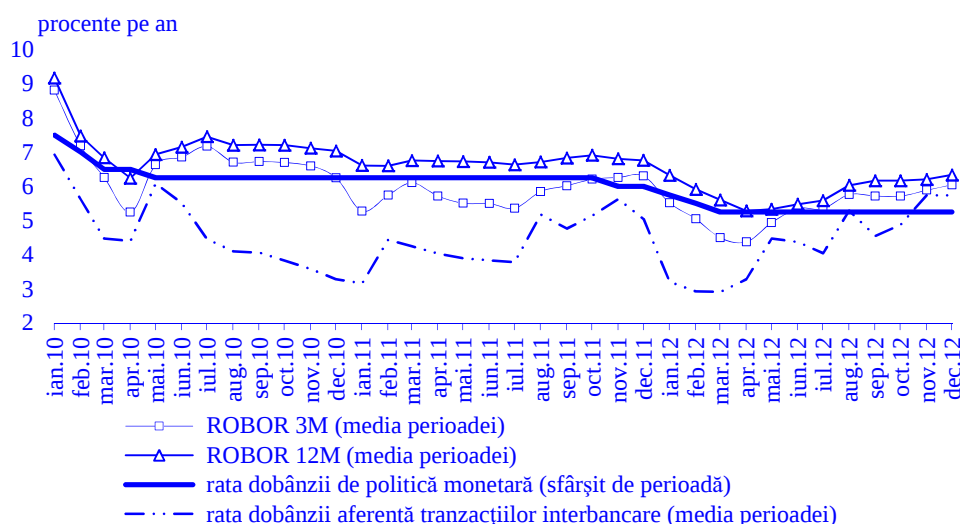
²⁴ Regulamentul BNR nr. 24/2011 privind creditele destinate persoanelor fizice.

²⁵ Măsura a intrat în vigoare la 24 februarie 2012.

De asemenea, având în vedere amplificarea cererii de rezerve a băncilor, BNR a modificat procedurile de derulare a operațiunilor de piață monetară, eliminând începând cu luna noiembrie 2012 restricțiile referitoare la numărul de opțiuni (implicit al seriilor de active eligibile) pe care instituțiile de credit le pot transmite în cadrul licitațiilor desfășurate la rată fixă și la rată variabilă de dobândă²⁶, după ce în luna mai banca centrală majorase de la 3 la 5 numărul opțiunilor pe care o instituție de credit le poate transmite în cadrul licitațiilor desfășurate la rată fixă de dobândă. În paralel, BNR a continuat să extindă gama activelor eligibile pentru operațiunile de politică monetară. În această categorie au fost incluse obligațiunile denominate în dolari SUA emise de România pe piața externă și preluate în sistemul SaFIR prin intermediul conexiunii directe cu sistemul Euroclear²⁷ (începând cu luna martie 2012²⁸), precum și cele denominate în lei emise de instituțiile financiare internaționale, depozitate în sistemul RoClear²⁹ (începând cu luna aprilie 2012).

Adekvarea condițiilor monetare reale în sens larg din perspectiva provocărilor cu care s-a confruntat politica monetară în urmărirea obiectivului său s-a realizat în anul 2012 prin intermediul politicii ratei dobânzii, roluri importante revenind însă și gestionării lichidității, precum și mecanismului rezervelor minime obligatorii. Astfel, necesitatea prezervării prudenței politicii monetare a impus menținerea neschimbată, de-a lungul întregului an, a ratelor RMO aferente pasivelor în lei și respectiv în valută ale instituțiilor de credit la nivelurile de 15 la sută, respectiv 20 la sută.

Ratele dobânzilor pe piața monetară interbancară

În schimb, maniera de gestionare a lichidității a suferit modificări succesive, ea continuând să fie adaptată la particularitățile condițiilor lichidității din sistemul bancar și la cele de funcționare a principalelor segmente ale pieței financiare.

²⁶ Modificarea – intrată în vigoare începând cu data de 13 noiembrie 2012 – nu se aplică licitațiilor la rată fixă pentru swap valutar și pentru atragerea de depozite, caz în care ofertele vor conține o singură opțiune.

²⁷ Măsura se referă la obligațiunile înregistrate sub codul ISIN dedicat investitorilor nerezidenți din SUA.

²⁸ Conform deciziei adoptate de Consiliul de administrație al BNR în data de 22 februarie 2012.

²⁹ Decizia privind această măsură a fost adoptată de Consiliul de administrație al BNR în data de 31 august 2011.

Corespunzător acestei abordări, prelungirea trendului de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară în primul trimestru al anului a fost acompaniată de adecvarea de către banca centrală a gestionării lichidității la un context caracterizat prin amplificarea valorii negative a poziției nete a lichidității instituțiilor de credit, dar și prin accentuarea asimetriei distribuției lichidității în sistemul bancar și prelungirea influenței exercitate de limitele de expunere între instituțiile de credit pe piața monetară interbancară. Acțiunile băncii centrale au avut în vedere susținerea tendinței de ajustare descendentă a ratelor dobânzilor la creditele noi, de natură să sprijine refacerea cererii de împrumuturi a sectorului nebancaar, implicit stimularea procesului de creditare a economiei românești; o asemenea atitudine avea în vedere și efectele adverse pe care le putea exercita asupra respectivului proces reînăsprirea condițiilor ofertei de împrumuturi, decurgând din creșterea de către bănci a restrictivității standardelor și termenilor de creditare a societăților nefinanciare și a populației. Ca urmare, BNR a continuat să acomodeze cererea de rezerve a băncilor prin operațiuni *repo* cu scadența de 7 zile, efectuate cu frecvență săptămânală; acestea au fost derulate prin licitații la rată fixă de dobândă, în cadrul cărora ofertele înaintate de instituțiile de credit au fost acceptate integral. Pe acest fond, randamentele depozitelor interbancare pe termen foarte scurt și-au prelungit mișcarea descendentă amorșată către finele lunii decembrie 2011, coborând și menținându-se apoi până în luna aprilie 2012 în zona inferioară a coridorului determinat de ratele dobânzilor la facilitățile permanente. La rândul lor, cotațiile ROBOR 1M-12M – utilizate ca reper pentru stabilirea ratelor dobânzilor la creditele și depozitele noi – au consemnat o scădere amplă, sub influența combinată a reducerilor succesive ale ratei dobânzii de politică monetară și a ameliorării condițiilor curente/anticipate ale lichidității, coborând, în marea majoritate, la valori inferioare ratei dobânzii de politică monetară.

Tendința de adâncire a valorii negative a poziției nete a lichidității instituțiilor de credit s-a accentuat pe parcursul trimestrului II – reflectând creșterea influenței contracționiste exercitate de factorii autonomi ai lichidității, inclusiv pe fondul reacutizării crizei datoriilor suverane –, context în care BNR a sporit volumul lichidității furnizate prin licitațiile *repo* 1W săptămânale, în cadrul cărora ofertele instituțiilor de credit au fost în continuare acceptate integral. Ratele dobânzilor interbancare au consemnat însă o ajustare ascendentă semnificativă, pe întregul spectru de scadențe, soldată cu poziționarea tuturor cotațiilor pe termen mai lung la valori apropiate sau marginal superioare ratei dobânzii de politică monetară. Evoluția a reflectat revizuirea anticipațiilor instituțiilor de credit privind evoluția ratei dobânzii-cheie – ulterior deciziei de stopare a ciclului de scădere a acesteia adoptate de Consiliul de administrație al BNR – și sporirea incertitudinii operatorilor privind perspectiva imediată a condițiilor lichidității pieței monetare, corelată cu creșterea aversiunii globale față de risc, precum și a primei de risc aferente plasamentelor pe piața financiară locală. Influențele menționate au fost receptate și de piața titlurilor de stat, reducerea interesului nerezidenților pentru aceste instrumente³⁰, acompaniată de creșterea randamentelor solicitate de investitori, determinând MFP să diminueze sensibil atât volumul, cât și scadența titlurilor emise.

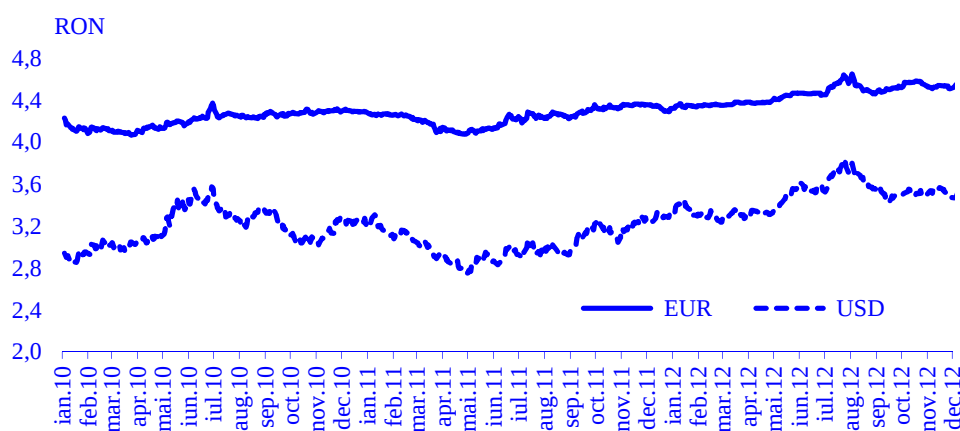
³⁰ Reflectată de apariția și apoi de consolidarea unei tendințe de declin al volumului deținerilor de titluri în lei ale acestor entități.

Confruntată cu creșterea ulterioară a riscului accentuării volatilității fluxurilor de capital, implicit a celei a cursului de schimb al leului, BNR a sporit fermitatea controlului exercitat asupra lichidității. Astfel, în luna august, banca centrală a plafonat volumele licitațiilor *repo* 1W săptămânale, sumele anunțate în cadrul acestor operațiuni fiind reduse treptat de la 6 miliarde lei la 4 miliarde lei. Reluarea în luna septembrie a procedurii alocării integrale în cadrul licitațiilor *repo* a fost temporară, BNR readoptând ulterior maniera fermă de gestionare a lichidității, ca reacție la intensificarea presiunilor de depreciere a leului în perioada premergătoare alegerilor parlamentare.

Accentuarea restrictivității condițiilor lichidității a avut ca efect creșterea în luna august a ratelor dobânzilor pe termen scurt ale pieței monetare interbancare și poziționarea acestora la valori medii zilnice situate în jurul ratei dobânzii de politică monetară; mișcarea a fost urmată în septembrie de o scădere ușoară, pentru ca în trimestrul IV aceste rate de dobândă să se reapropie de rata dobânzii-cheie a BNR, urcând temporar chiar la valori superioare acesteia. La rândul lor, cotațiile medii pe termen mai lung s-au înscris pe o traiectorie ascendentă, neuniformă însă, episoadele de accelerare – localizate în august, respectiv noiembrie – fiind urmate de ușoare corecții și apoi de scurte perioade de stabilizare. Pe ansamblul celei de-a doua jumătăți a anului, aceste cotații s-au situat pe un palier superior ratei dobânzii de politică monetară, evoluția reflectând modificarea așteptărilor instituțiilor de credit privind perspectiva condițiilor lichidității, influențată, într-o anumită măsură, de contextul financiar internațional, dar și de cel economic și politic intern. La rândul ei, piața titlurilor a continuat să resimtă efectele puternicei deteriorări a percepției investitorilor, portofoliul de titluri în lei al nerezidenților continuând să se reducă, mai ales în prima lună a trimestrului III.

Schimbarea de traiectorie a cotațiilor ROBOR a afectat și ratele dobânzilor la creditele noi ale clienților nebancari, care au manifestat o tendință crescătoare – mai pronunțată pe segmentul populației –, după ce în prima parte a anului coborâseră la valori minime istorice.

Cursul de schimb al leului față de euro și dolarul SUA (date zilnice)

Pe fondul relativei înăspriri a condițiilor lichidității, cursul de schimb și-a temperat ușor volatilitatea în decursul trimestrului IV, pentru ca în a doua decadă a lunii decembrie acesta să consemneze chiar o schimbare favorabilă de traiectorie, în

contextul atenuării sensibile a incertitudinilor generate de mediul intern ulterior finalizării procesului electoral, precum și al diminuării aversiunii globale față de risc, în principal ca urmare a măsurilor de politică monetară adoptate de principalele bănci centrale. Ameliorarea percepției față de risc a investitorilor – reflectată inclusiv de coborârea *spread*-ului obligațiunilor suverane românești în euro față de titluri similare emise de Germania la valori ce nu au mai fost atinse din primăvara anului 2011 – a avut un impact semnificativ pe piața titlurilor de stat, ea facilitând manifestarea efectelor favorabile ale anunțului³¹ privind includerea, începând cu luna martie 2013, a obligațiunilor românești în indicele Barclays Capital privind piețele emergente în monedă locală; pe acest fond, randamentele obligațiunilor pe termen mediu și lung au consemnat o corecție descendentă semnificativă în ultima parte a lunii decembrie, revenind astfel pe palierul pe care se situau la finele trimestrului I 2012. În aceste condiții, în cadrul ședinței din luna ianuarie 2013, BNR a decis reluarea gestionării adecvate a lichidității din sistemul bancar.

4. Orientările politicii monetare

Politica monetară a BNR, a cărei implementare se va realiza în continuare în contextul strategiei de țintire directă a inflației, va rămâne ferm orientată în direcția atingerii țintei de inflație stabilite de BNR împreună cu guvernul, respectiv a asigurării și menținerii stabilității prețurilor, reprezentând cea mai bună contribuție pe care politica monetară o poate aduce la realizarea unei creșteri economice sustenabile; pe orizontul mai îndepărtat de timp, politica băncii centrale va urmări reducerea durabilă a ratei anuale a inflației spre niveluri compatibile cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE. Din această perspectivă, trecerea începând cu anul 2013 la o țintă staționară multianuală de inflație, situată la 2,5 la sută ± 1 punct procentual, implicit finalizarea etapei țăntelor anuale gradual descrescătoare² de inflație stabilite și anunțate pe un orizont temporal de câte doi ani, ce a caracterizat această strategie de la adoptarea ei, constituie un pas necesar. În același timp, adoptarea acestei ținte staționare de inflație reprezintă o schimbare benefică, dar și ambițioasă adusă strategiei de țintire a inflației, implicând un angajament al politicii monetare față de un obiectiv unic, considerat a fi compatibil cu definiția de stabilitate a prețurilor pe termen mediu în economia românească. Schimbarea a fost decisă și anunțată spre finele anului 2010, ea având ca argumente majore, pe de o parte, capacitatea crescută a acestei ținte de a ancora și stabiliza anticipațiile inflaționiste – condiție esențială pentru atingerea într-un orizont temporal mediu spre lung a unui nivel al ratei inflației compatibil cu criteriul de inflație al Tratatului de la Maastricht și, ulterior, cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor a BCE – și, pe de altă parte, așteptările privind încheierea în linii generale în anul 2012 a procesului dezinflației declanșat în economia românească în anul 2000. Această perspectivă nu excludea însă potențiala producere ulterioară a unor fluctuații temporare ale inflației, având drept cauze principale eventuale/previzibile șocuri adverse de natura ofertei³², precum și persistența sensibilității³³ ridicate a indicelui prețurilor de consum față de acestea.

³¹ Anunțul a fost făcut în luna noiembrie 2012.

³² Aflate, în cea mai mare parte, în afara sferei de influență a băncii centrale.

³³ Decurgând, în principal, din structura coșului IPC.

Într-un asemenea context se află în prezent economia românească, în condițiile în care rata anuală a inflației, care a coborât gradual în primele luni ale anului 2012 sub limita inferioară a intervalului de variație al țintei de 3 la sută ± 1 punct procentual (valorile atinse de aceasta reprezentând minime absolute ale ultimilor 23 de ani), a revenit în iunie pe un pronunțat trend ascendent, exclusiv datorită efectelor tranzitorii ale unor șocuri adverse de natura ofertei³⁴, plasându-se la finele anului la nivelul de 4,95 la sută³⁵ (deasupra limitei superioare a intervalului-țintă). Pe fondul manifestării și prelungirii acțiunii acestor șocuri, perspectiva pe termen scurt a inflației a consemnat la rândul ei o deteriorare semnificativă în raport cu prognozele anterioare. Confirmând aceste așteptări, rata anuală a inflației a crescut din nou în luna ianuarie 2013 – sub impactul continuării majorării prețului energiei electrice și al operării unor corecții asupra unor accize – și a rămas în primele luni ale anului deasupra limitei superioare a intervalului țintei staționare, cu toate că în februarie și martie a consemnat două scăderi consecutive, coborând la nivelul de 5,25 la sută.

În același timp, însă, cele mai recente exerciții trimestriale de prognoză a evoluțiilor macroeconomice pe termen mediu („Raportul asupra inflației” din lunile februarie și mai 2013) au reconfirmat caracterul tranzitoriu al creșterii ratei anuale a inflației, implicit perspectiva reluării dezinflației și a consolidării ulterioare a acesteia, pe fondul epuizării efectelor adverse ale șocurilor de natura ofertei și al anticipatei persistențe a deficitului amplu de cerere agregată și a intensității presiunilor dezinflaționiste ale acestuia. În cadrul exercițiului de prognoză din luna mai, perspectiva pe termen scurt a inflației a consemnat chiar o ameliorare semnificativă în raport cu proiecția precedentă, în condițiile în care nivelul anticipat a fi atins de rata anuală a inflației în luna iunie 2013 era sensibil inferior celui prognozat anterior, iar reînscriserea ei în intervalul țintei staționare se prefigura a se produce în devans cu două trimestre, respectiv la finalul trimestrului III. Pe orizontul temporal îndepărtat al proiecției, valorile prognozate ale ratei anuale a inflației se situau la niveluri similare sau doar marginal deasupra celor previzionate anterior, ele menținându-se astfel în interiorul intervalului țintei staționare. Totodată, asimetria nefavorabilă a balanței riscurilor la adresa perspectivei inflației induse de mediul intern, dar mai ales de cel extern a consemnat o atenuare graduală – deși inegală³⁶ –, susținută inclusiv de continuarea ameliorării sentimentului pieței financiare internaționale, precum și de amplificarea sensibilă a interesului investitorilor pentru efectuarea de plasamente pe piața financiară locală, ca urmare a anunțului privind includerea, începând cu luna martie 2013, a obligațiunilor suverane românești în indicele JP Morgan privind piețele emergente în monedă locală.

³⁴ Acestea au inclus: scăderea amplă a producției agricole interne provocată de persistența condițiilor meteo nefavorabile, majorarea prețurilor internaționale ale materiilor prime agroalimentare, coroborată cu volatilitatea relativ crescută a cursului de schimb al leului, în principal față de dolarul SUA, precum și creșterea prețului energiei electrice.

³⁵ Rata medie anuală a inflației a coborât în 2012 la nivelul de 3,33 la sută, reprezentând minimul ultimilor 23 de ani.

³⁶ Riscurile induse de mediul extern au consemnat o amplificare tranzitorie în luna martie, odată cu acutizarea crizei din Cipru; efectele exercitate de aceasta asupra pieței financiare și economiei locale s-au dovedit ulterior a fi limitate, în pofida potențialului de contagiune substanțial ce putea fi presupus anterior.

Necesitatea continuării configurării politicii monetare din perspectiva ancorării ferme a anticipațiilor inflaționiste – în condițiile menținerii ratei curente a inflației, dar și a celei anticipate pe termen scurt deasupra intervalului țintei staționare – a determinat Consiliul de administrație al BNR să prezeve, în perioada februarie-mai 2013, *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară și pe cel al ratelor RMO aplicabile pasivelor în lei și în valută ale instituțiilor de credit. În același timp, în contextul manifestării tendinței de echilibrare a riscurilor la adresa perspectivei inflației, autoritatea monetară a reluat gestionarea adecvată a lichidității din sistemul bancar³⁷, susținând implicit scăderea nivelului ratelor dobânzilor interbancare și re apropierea cotațiilor pe termen mai lung ale pieței de rata dobânzii-cheie a BNR; astfel, plafonul aferent licitațiilor *repo* săptămânale a fost majorat treptat pe parcursul lunilor ianuarie și februarie, pentru ca începând din luna martie BNR să aplice din nou procedura licitațiilor fără plafon în cadrul operațiunilor *repo*, cererea de lichiditate a instituțiilor de credit fiind astfel integral satisfăcută. Totodată, în cadrul ședinței din luna mai 2013, Consiliul de administrație al BNR a decis îngustarea de la ± 4 la ± 3 puncte procentuale a coridorului format de ratele dobânzilor facilităților permanente în jurul ratei dobânzii de politică monetară, măsura având ca scop reducerea volatilității ratelor dobânzilor de pe piața monetară interbancară și consolidarea transmisiei semnalului ratei dobânzii de politică monetară; prin urmare, rata dobânzii pentru facilitatea de creditare a fost redusă de la 9,25 la sută la 8,25 la sută, iar rata dobânzii pentru facilitatea de depozit a fost majorată de la 1,25 la sută la 2,25 la sută.

În perioada următoare, inclusiv pe orizontul mediu de timp, provocarea majoră a politicii monetare va continua să o constituie ancorarea solidă a anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu și atingerea durabilă a țintei de 2,5 la sută ± 1 punct procentual – în condițiile prelungirii pe termen mediu a impactului inflaționist al liberalizării graduale a tarifelor energiei electrice și ale gazelor naturale³⁸ –, simultan cu atenuarea impactului contracționist anticipat a fi exercitat asupra activității economice de alți factori interni și externi. Atât pe termen scurt, cât și pe orizontul mai îndelungat de timp, calibrarea ritmului și dimensiunii ajustării viitoare a instrumentelor politicii monetare, inclusiv a nivelului ratei dobânzii-cheie a BNR, în contextul adecvării condițiilor monetare reale în sens larg va continua să fie corelată, în principal, cu intensitatea manifestării presiunilor dezinflaționiste ale deficitului de cerere agregată – a cărei amplitudine este așteptată să se mențină la valori semnificative pe termen mediu, deși în îngustare treptată –, precum și cu comportamentul anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu și cu riscurile la adresa acestuia. De asemenea, un rol esențial în fundamentarea deciziilor vor continua să-l dețină, pe de o parte, configurația balanței riscurilor asociate prognozei inflației și probabilitatea de materializare ce le este atribuită și, pe de altă parte, caracteristicile mecanismului de transmisie a politicii monetare, implicit ale activității de creditare a sectorului privat al economiei, dar și ale comportamentului de economisire/investire al agenților economici.

³⁷ Decizia a fost adoptată în ședința din luna ianuarie 2013 a Consiliului de administrație al BNR.

³⁸ Conform calendarului aprobat de autorități în anul 2012 în contextul acordurilor convenite cu UE, FMI și Banca Mondială.

În același timp, BNR va continua să ajusteze flexibil componentele cadrului operațional al politicii monetare și să adapteze caracteristicile acestuia din perspectiva particularităților de funcționare a diferitelor segmente ale pieței financiare, implicit a susținerii ameliorării transmisiei monetare. Este de așteptat ca aceasta să beneficieze și de consolidarea efectelor de erodare a cererii și a ofertei de împrumuturi în valută pe care le vor exercita reducerea treptată în continuare a diferențialului ratei dobânzii față de piețele externe, precum și setul de măsuri prudențiale pe care BNR le-a adoptat în 2011 și 2012 în vederea limitării creșterii creditului în valută acordat populației, precum și altor entități nefinanciare. Reluarea creditării va fi însă, cel mai probabil, un proces de durată și inegal, care va continua să depindă, în bună măsură, atât de refacerea cererii de credite a sectorului privat – strâns legată de ameliorarea încrederii și a așteptărilor acestuia privind perspectiva economiei românești, precum și de ajustarea bilanțurilor populației și ale companiilor –, cât și de atenuarea constrângerilor exercitate în prezent asupra ofertei de credite de riscul ridicat asociat de bănci anumitor categorii de debitori/sectoare ale economiei, de necesitatea restructurării/ajustării bilanțurilor instituțiilor de credit în contextul prelungirii tendinței de creștere a volumului creditelor neperformante, dar și de preocupările băncilor legate de continuarea procesului de dezintermediere financiară pe plan european.

Viabilitatea și eficacitatea unei asemenea configurări a politicii monetare sunt însă condiționate de accelerarea și adâncirea reformelor structurale și de finalizarea consolidării fiscale, concomitent cu intensificarea eforturilor de atragere a fondurilor europene, corespunzător angajamentelor asumate în cadrul acordurilor convenite cu UE, FMI și Banca Mondială, implementarea unui asemenea mix de politici economice fiind esențială pentru reducerea primei de risc suveran, implicit pentru atingerea obiectivului privind stabilitatea prețurilor pe termen mediu, ca premisă a unei creșteri economice sustenabile și de durată.

Capitolul II. Stabilitatea financiară

1. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară

Contextul macroeconomic

Mediul economic și financiar internațional a rămas tensionat în anul 2012 și în trimestrul I 2013. Criza datoriilor suverane, deteriorarea calității bilanțurilor și dificultățile de finanțare întâmpinate de anumite instituții și sectoare bancare (îndeosebi din zona euro) au reprezentat provocări în creștere pentru stabilitatea financiară din România. Riscurile externe relevante în acest context pentru România se circumscriu următoarelor fenomene: (i) trenarea activității economice în țările Uniunii Europene – principalul partener comercial al României; (ii) evoluția dezordonată a procesului de dezintermediere financiară și (iii) posibila creștere a volatilității fluxurilor de capital, cu efecte asupra disponibilității și costurilor de finanțare ale sectorului public și ale celui privat.

Reacția autorităților UE în fața provocărilor la adresa stabilității financiare a constat în: (i) lărgirea cadrului de coordonare a politicilor economice prin introducerea unei monitorizări mai riguroase și proactive a dezechilibrelor macroeconomice și fiscale; (ii) întărirea măsurilor de corectare a derapajelor fiscale; (iii) majorarea și flexibilizarea fondurilor europene de salvare. Alte măsuri adoptate în anul 2012 la nivel european au vizat îmbunătățirea situației financiare din Grecia (restructurarea datoriilor și lansarea celui de-al doilea program de ajutor financiar) și din Spania (acordarea unui ajutor financiar pentru recapitalizarea sectorului bancar). Banca Centrală Europeană a decis introducerea unor operațiuni de refinanțare cu maturitate de 3 ani (februarie 2012) și reducerea ratei dobânzii de politică monetară la 0,75 la sută (iulie 2012), cu scopul de a preveni evoluția dezordonată a condițiilor de creditare în UE. În primul trimestru al anului 2013, fragilitatea sectorului financiar din Cipru a determinat escaladarea tensiunilor în cadrul Uniunii Europene.

Vulnerabilitățile pe plan internațional au condus la o volatilitate sporită a piețelor financiare, evoluție care a antrenat și deteriorarea calificativelor acordate de agențiile de *rating* unui număr relativ mare de țări din UE. În ceea ce privește România, calificativele de risc au rămas neschimbate în anul 2012 și în prima parte a anului 2013¹. De asemenea, România și-a menținut accesul la finanțarea externă suverană, lansând noi emisiuni de obligațiuni pe piața de capital europeană și pe piața SUA.

Pentru a evalua capacitatea sectorului bancar românesc de a rezista unui eveniment negativ în planul lichidității, generat de o retragere rapidă a finanțării externe, BNR a aprofundat analizele periodice de testare la stres a sectorului bancar și a sectorului companiilor nefinanciare. Rezultatele analizei pentru decembrie 2012 relevă o capacitate adecvată a sectorului bancar românesc de a face față unui șoc de lichiditate de severitate medie, luând în considerare constrângerile de natură structurală existente. Riscul de contagiune dinspre sectorul bancar european se menține la un nivel gestionabil.

¹ Doar agenția Moody's a decis, în iunie 2012, modificarea perspectivei din „stabilă” în „negativă”, menținând însă *rating*-ul suveran (Baa3).

Evoluțiile macroeconomice interne – îndeosebi cele privind creșterea economică, consolidarea fiscală, reformele structurale agreate cu instituțiile financiare (UE, FMI, Banca Mondială) și deficitul contului curent – au continuat să influențeze favorabil procesul de ameliorare a riscurilor la adresa stabilității sistemului financiar. Deși fragilă, creșterea economică s-a menținut în teritoriul pozitiv în 2012 (+0,7 la sută), iar pentru perioada 2013-2014 prognozele indică un avans al PIB real într-un ritm superior mediei UE. Deficitul contului curent și-a reluat ajustarea în anul 2012, ajungând la 3,9 la sută din PIB. Ponderele datoriei externe pe termen scurt (DETS) în totalul datoriei externe s-a stabilizat la 21 la sută la sfârșitul anului 2012, iar gradul de reînnoire a DETS s-a menținut la un nivel ridicat, deși în ușoară scădere (circa 70 la sută la 31 decembrie 2012).

În pofida provocărilor interne și externe, stabilitatea financiară s-a menținut robustă în anul 2012, ca rezultat al comportamentului adecvat manifestat de către acționari, manageri și autoritățile de reglementare și supraveghere micro- și macroprudențială, precum și al evoluției condițiilor monetare în sens larg. Pe ansamblul sectorului bancar, nivelurile de solvabilitate (14,9 la sută, în decembrie 2012), provizionare și lichiditate s-au menținut în limite adecvate. Banca Națională a României monitorizează atent riscurile la nivelul instituțiilor de credit, inclusiv pe cele de contagiune de pe plan extern. Principalele provocări la adresa stabilității financiare pentru perioada analizată și pentru cea imediat următoare sunt: (i) riscul de credit, în special cel asociat creditării în valută; (ii) riscul unei evoluții dezordonate a finanțării externe a instituțiilor bancare autohtone cu capital majoritar străin și (iii) profitabilitatea sectorului bancar.

Rata creditelor neperformante a continuat să se majoreze pentru toate categoriile principale de debitori. Companiile nefinanciare au înregistrat cea mai rapidă deteriorare a performanței în rambursarea creditelor (19,5 la sută la 31 decembrie 2012, față de 14,4 la sută la 31 decembrie 2011), cele mai vulnerabile fiind IMM. La nivelul populației, rata creditelor neperformante a crescut mai lent comparativ cu cea înregistrată de companii (cu 1,3 puncte procentuale, până la 9,5 la sută la 31 decembrie 2012). Creditarea în valută s-a menținut mai riscantă decât cea în lei pe toate categoriile de debitori, volumul creditelor neperformante aferente finanțării în monedă străină majorându-se mai rapid decât cel al creditării în monedă națională. În acest context, Banca Națională a României a continuat să implementeze noi măsuri destinate echilibrării pe monede a dinamicii creditului și îmbunătățirii gestionării riscurilor din activitatea de creditare. Ultimele măsuri de această natură au fost extinse și în cazul finanțării companiilor, în linie cu recomandările formulate de Comitetul European pentru Risc Sistemic către toate autoritățile din UE având responsabilități macroprudențiale legate de creditarea în valută.

Sistemul bancar dispune în continuare de rezerve consistente de capital, comparativ cu nivelul de solvabilitate minim reglementat în prezent la nivel european (8 la sută) și cu pragul prudențial (10 la sută) stabilit de BNR la începutul perioadei de manifestare în România a efectelor crizei financiare internaționale. Nivelul actual de capitalizare permite implementarea noilor cerințe de capital conform Basel III, în condițiile în care fondurile proprii de nivel 1 sunt preponderente (la 31 decembrie 2012, acestea reprezentau 92 la sută din fondurile proprii totale aferente băncilor

persoane juridice române). Acționarii au continuat să susțină activitatea băncilor prin noi aporturi de capital, care au totalizat 111 milioane euro în anul 2012.

În același timp, riscul de credit este diminuat de o provizionare adecvată a pierderilor așteptate (gradul de acoperire a creditelor neperformante cu provizioane IFRS și filtre prudențiale corespunzătoare acestei categorii² a fost de 86,3 la sută la 31 decembrie 2012)³. De asemenea, capacitatea băncilor de acoperire a pierderilor neașteptate asociate riscului de credit este susținută de nivelul confortabil al gradului de acoperire a capitalului.

Ritmul real de creștere a creditării sectorului privat a intrat în teritoriu negativ în anul 2012 (-3,5 la sută în termeni anuali în decembrie 2012), o contracție mai accentuată consemnând finanțarea acordată populației. Gradul ridicat de îndatorare a acestui sector sugerează o evoluție moderată a creditării în perioada următoare. În ultimii ani, fluxurile de finanțare bancară s-au orientat tot mai mult către segmentul companiilor nefinanciare, îndeosebi către cele cu o intensă activitate de inovare și de export, evoluție cu efect favorabil asupra tiparului de creștere economică a României.

Inversarea traiectoriei aferente volumului creditelor acordate sectorului privat a fost imprimată de factori atât de natura ofertei, cât și a cererii. În anul 2012, standardele de creditare s-au caracterizat printr-o restrictivitate sporită pe segmentul creditelor acordate populației și au rămas în general neschimbate pe cel al creditării companiilor. Cererea de credite aferentă sectorului populației s-a menținut în teritoriu negativ în cazul creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri, dar a oscilat pe parcursul anului 2012 în cazul creditelor de consum. Cererea de credite din partea companiilor s-a majorat începând cu primul trimestru din anul 2012, în special pentru credite pe termen scurt.

Constrângerile asupra capacității de onorare a serviciului datoriei la bănci și disciplina relativ laxă de plată a datoriilor față de partenerii din economie rămân principalele vulnerabilități generate de companii la adresa stabilității financiare. O preocupare continuă să suscite evoluția modestă a procesului de finanțare a IMM, explicată, într-o bună măsură, de capacitatea în scădere a acestora de a-și rambursa creditele. Numărul IMM care au contractat credite s-a redus în anul 2012, fapt care a determinat menținerea la un nivel scăzut a ponderii IMM cu finanțare de la bănci și IFN, autohtone sau străine (circa 11 la sută din numărul IMM active). Finanțarea acestei categorii de companii, atât pe canalul intern, cât și extern, a avansat într-un ritm relativ modest în anul 2012 (cu 1,7 la sută, dinamică ajustată pentru variația cursului de schimb). În ceea ce privește companiile de mari dimensiuni, finanțarea s-a restrâns cu 3,3 la sută (dinamică ajustată pentru variația cursului de schimb).

² Indicatorul ia în considerare la numărător provizioanele IFRS alocate creditelor neperformante (definite ca fiind creditele și dobânzile restante de peste 90 de zile și/sau pentru care au fost inițiate proceduri judiciare), precum și filtrul prudențial alocat acestei categorii, iar la numitor creditele neperformante.

³ În cazul României, implementarea IFRS (începând cu 1 ianuarie 2012) a fost însoțită de introducerea filtrelor prudențiale, având ca obiectiv ajustarea informațiilor contabile, pentru evitarea îmbunătățirii artificiale a indicatorilor de prudență bancară. Scopul principal urmărit de introducerea filtrelor prudențiale a fost acela de a menține provizioanele la un nivel comparabil cu cel anterior implementării IFRS.

Gradul ridicat de îndatorare, îndeosebi în valută, continuă să reprezinte principala vulnerabilitate a sectorului populației, în condițiile în care capacitatea de onorare a serviciului datoriei a continuat să se reducă, deși într-un ritm mai lent. La nivelul bilanțului, poziția valutară scurtă a acestui sector în raport cu cel bancar induce vulnerabilitate. Acest dezechilibru între activele și pasivele în valută ale populației este încă persistent, dar s-a plasat pe o pantă descrescătoare pe parcursul anului 2012.

Cel de-al doilea risc potențial pentru stabilitatea financiară din România se referă la posibilitatea accentuării procesului de dezintermediere financiară (*deleveraging*), pe fondul reducerii finanțării externe a instituțiilor bancare autohtone cu capital majoritar străin, instituții ce dețin aproape 90 la sută din activele sectorului bancar românesc. Până în prezent, dezintermedierea financiară în România s-a desfășurat în mod ordonat și a înregistrat o intensitate redusă spre moderată, în condițiile în care: (i) expunerile pe România ale băncilor europene participante în cadrul Inițiativei Europene de Coordonare Bancară *Vienna 1.0* s-au redus cu 8,2 la sută la 31 decembrie 2012 comparativ cu 31 martie 2009; (ii) expunerile băncilor-mamă pe filialele din România au evoluat ordonat (scăzând însă cu 14 la sută în anul 2012); (iii) dependența băncilor de finanțarea *wholesale* s-a redus (raportul dintre creditele și depozitele aferente sectorului privat s-a diminuat de la 119,1 la sută la 31 decembrie 2011 la 114,5 la sută la 31 decembrie 2012); (iv) ponderea pasivelor externe în totalul bilanțier a avut o tendință descendentă (de la 26,5 la sută la 23,2 la sută în aceeași perioadă); (v) ponderea în PIB a creditului acordat sectorului privat s-a diminuat la 38,4 la sută în anul 2012 (de la 40,1 la sută în anul 2011), iar (vi) vânzările nete de active bancare s-au plasat pe o pantă descrescătoare și au fost efectuate în special în scopul îmbunătățirii calității portofoliului de credite. La finele anului 2012, efectul de pârghie, definit ca raport între fondurile proprii de nivel 1 și valoarea medie a activelor bilanțiere, era de 8 la sută, valoare comparabilă cu cea aferentă anului 2011 (8,1 la sută). Diferențele existente sub aspectul politicii de creditare între filialele din România ale unor bănci din țări membre ale zonei euro și băncile cu capital autohton nu sunt explicate de reducerea finanțării externe (instituțiile de credit au o lichiditate ridicată), fiind mai degrabă o materializare a reorientării grupurilor bancare străine către sectoare considerate cheie în strategia de dezvoltare. Performanța relativă a portofoliilor filialelor din România în raport cu efortul financiar (exprimat de cerința de capital impusă la nivelul băncii-mamă în funcție de nivelul activelor ponderate la risc deținute de filiale) constituie o constrângere mai importantă în activitatea de creditare decât finanțarea activității acestora. Dezintermedierea la nivelul filialelor românești este astfel rezultatul unui proces de ajustare a activului bilanțier la nivel consolidat în raport cu volumul capitalului propriu, respectiv de diminuare a riscului financiar la nivel consolidat, și nu o consecință principală a constrângerilor de finanțare (implementarea Directivei privind cerințele de capital – CRD IV presupune adoptarea unui nivel minim al efectului de pârghie concomitent cu reglementări stricte referitoare la nivelul minim specific ratei fondurilor proprii de nivel 1, atât la nivelul grupurilor bancare, cât și al filialelor din România).

În contextul noilor evoluții economico-financiare la nivel european, reluarea creșterii sustenabile a economiei românești necesită menținerea condițiilor de creditare ordonate, în acest sens putându-se identifica factori care pledează pentru

continuarea unei asemenea evoluții în perioada următoare: (i) strategiile de creditare ale principalelor grupuri bancare prezente în România au în vedere menținerea investițiilor în țara noastră, pieței autohtone acordându-i-se, în unele cazuri, importanță strategică; (ii) la nivelul UE au fost implementate noi aranjamente care vizează prevenirea unei dezintermedieri financiare dezordonate sau excesiv de rapide. În acest context, BNR a pledat activ ca un element central al Inițiativei Europene de Coordonare Bancară *Vienna 2.0* să-l reprezinte întărirea coordonării dintre autoritățile de supraveghere din țările-gazdă și cele din țările de origine, în scopul gestionării adecvate a fenomenului de dezintermediere financiară.

Cel de-al treilea risc potențial la adresa stabilității financiare în anul 2012 se referă la profitabilitatea sectorului bancar, rezultatele financiare la nivel de sistem plasându-se, pentru al treilea an consecutiv, în teritoriu negativ.

Evoluții ale bilanțului agregat al sectorului bancar

În anul 2012, ponderea în activul agregat net a băncilor cu capital majoritar străin s-a majorat până la 89,8 la sută (față de 83 la sută la 31 decembrie 2011), ca urmare a transferării Băncii Transilvania din grupa băncilor cu capital privat românesc în cea a băncilor cu capital străin, la finele anului. Băncile cu capital austriac continuă să dețină o pondere majoritară în cadrul activului agregat cu o cotă de piață de 37,7 la sută la 31 decembrie 2012, urmate de băncile cu capital francez și grecesc (cu cote de piață de 13,6 la sută și respectiv 12,2 la sută).

Gradul de intermediere financiară, măsurat ca pondere a activelor bancare nete în PIB a continuat să se plaseze pe un palier sensibil sub media europeană, nivelul înregistrat la 31 decembrie 2012 fiind de 62,2 la sută. Gradul de concentrare a sistemului bancar românesc (reflectat de ponderea deținută de primele cinci bănci în volumul total al activelor) a fost de 54,7 la sută la 31 decembrie 2012.

În cursul anului 2012, dinamica în termeni reali a activului bilanțier agregat, la valoare brută, s-a menținut negativă (-1,8 la sută), îndeosebi ca efect al continuării procesului de restructurare ordonată a bilanțului de către unele bănci cu capital majoritar străin. Pe partea surselor de finanțare, soldul pasivelor externe a consemnat cel mai accentuat ritm anual de scădere, în contextul înrăutățirii condițiilor macroeconomice externe.

La nivelul principalelor componente ale activului bilanțier s-au remarcat următoarele tendințe:

- (i) ritmul anual de creștere a stocului creditelor acordate sectorului privat a reintrat în teritoriu negativ începând cu luna septembrie 2012 (-3,5 la sută la 31 decembrie 2012, variație în termeni reali), după 12 luni de variații anuale pozitive, factorii determinanți fiind atât de natura ofertei, cât și a cererii. Ponderea deținută de activitatea de creditare a sectorului privat în activul agregat a oscilat marginal în jurul nivelului de 56 la sută;
- (ii) expunerea pe sectorul guvernamental s-a majorat atât ca volum (8,2 la sută), cât și ca pondere în totalul activului bilanțier (cu 1,8 puncte procentuale, până la 19,5 la sută);

- (iii) ritmul anual de scădere a soldului plasamentelor instituțiilor de credit la banca centrală s-a intensificat (-14,8 la sută la 31 decembrie 2012 față de -4,6 la sută la 31 decembrie 2011), în mare parte ca urmare a modificărilor efectuate de BNR asupra mecanismului rezervelor minime obligatorii în cadrul procesului de armonizare cu standardele BCE; evoluția nu a afectat însă semnificativ poziția deținută de aceste plasamente în activul agregat (circa 12 la sută).

Ambele categorii de debitori au contribuit la traiectoria descendentă a creditului acordat sectorului privat. Con tracția a fost mai pronunțată pe segmentul populației (-4,5 la sută față de -1,0 la sută în 2011, variații anuale reale), atât pe seama componentei în lei (-6,5 la sută), cât și a celei în valută (-3,5 la sută). Reducerea creditului în lei a fost atribuită exclusiv creditului pe termen lung (-17,8 la sută față de -6,0 la sută în 2011), în timp ce, în cazul creditării în valută, dinamica negativă a fost imprimată cu precădere de restrângerea de aproape trei ori a creditului pe termen scurt. Creditul acordat persoanelor juridice⁴ și-a inversat traiectoria (-2,6 la sută, față de avansul cu 7,4 la sută în 2011), evoluție datorată exclusiv componentei în valută (-6,2 la sută comparativ cu +6,4 la sută în 2011).

Din perspectiva surselor de finanțare a activelor bancare, principalele evoluții înregistrate în cursul anului 2012 au fost:

- (i) dinamica pozitivă a bazei locale de depozite (0,4 la sută la 31 decembrie 2012), susținută exclusiv de plasamentele populației, pentru al doilea an consecutiv;
- (ii) menținerea unui volum robust al surselor proprii – poziția bilanțieră „capital și rezerve” s-a majorat cu aproape 9 la sută și a asigurat 18 la sută din necesarul de finanțare a activelor bancare;
- (iii) accentuarea pantei descendente a finanțării externe (-14,2 la sută față de -2,1 la sută în 2011) și, în consecință, scăderea ponderii deținute de aceasta în totalul bilanțier (cu 3,3 puncte procentuale, până la 23,2 la sută), în principal ca efect al reducerii substanțiale a surselor de finanțare externe atrase pe termen scurt (-40,5 la sută față de +1,6 la sută în 2011). În ceea ce privește componenta pe termen lung (peste 2 ani), poziția deținută în totalul pasivelor externe s-a menținut majoritară (72 la sută).

În 2012, sistemul bancar românesc a înregistrat un rezultat financiar negativ ca urmare a creșterii în continuare a volumului de provizioane (pe fondul deprecierii calității activelor financiare), a reducerii veniturilor nete din dobânzi (datorate diminuării *spread*-ului de dobândă și restrângerii volumului de credite acordate sectorului real), precum și a diminuării randamentului obligațiunilor de stat deținute de instituțiile de credit. În consecință, la sfârșitul anului 2012, rata rentabilității economice (ROA) și rata rentabilității financiare (ROE) au înregistrat din nou niveluri negative (-0,64 la sută, respectiv -5,92 la sută). Impactul negativ al evoluției rezultatului financiar a fost doar parțial estompat de eforturile depuse de instituțiile de credit în direcția redimensionării bilanțului și a diminuării costurilor fixe prin restrângerea rețelei teritoriale și reducerea cheltuielilor cu personalul. În consecință, eficiența activității operaționale, reflectată de indicatorul cost/venit, a cunoscut o deteriorare

⁴ Sunt incluse societățile nefinanciare și instituțiile financiare nemonetare.

graduală în prima parte a anului, urmată de o ușoară îmbunătățire, nivelul atins la 31 decembrie 2012 fiind de 58,7 la sută.

Procesul de restructurare la nivelul băncilor, precum și diminuarea așteptată a cheltuielilor privind provizioanele aferente riscului de credit creează premisele îmbunătățirii rezultatului financiar în anul 2013, după trei ani marcați de erodarea completă a profitului operațional. Astfel, datele la finele trimestrului I indică revenirea indicatorilor de profitabilitate – ROA și ROE – în plaja valorilor pozitive (0,55 la sută, respectiv 5,08 la sută). O ameliorare a profitabilității sistemului bancar este relevată și de simulările recente pe termen scurt, efectuate în ipoteza în care nu se vor materializa șocuri semnificative în zona euro (cerere externă redusă, ca urmare a unei creșteri economice scăzute în zona euro, condiții de finanțare adverse, scăderea încrederii sectorului real în capacitatea unor grupuri bancare de a face față unor șocuri de lichiditate generate de criza datoriilor suverane).

Sectorul financiar nebancar

Activitatea instituțiilor financiare nebancare (IFN) este concentrată la nivelul entităților supravegheate prudențial de către BNR, înscrise în Registrul special. Portofoliul de credite acordate de IFN s-a situat pe o traiectorie descendentă pe parcursul anului 2012. Rata creditelor neperformante a continuat să crească (și a rămas sensibil superioară celei aferente instituțiilor de credit), evoluție care a influențat negativ rezultatele financiare la nivelul acestui sector.

Piața asigurărilor a avansat în anul 2012, beneficiind de creșterea economică înregistrată în ultimii doi ani. Evoluția pieței a fost determinată, în principal, de revigorarea segmentului asigurărilor generale, dar o contribuție favorabilă a revenit și menținerii traiectoriei ascendente a segmentului asigurărilor de viață. Totodată, volumul indemnizațiilor brute plătite a crescut în cazul ambelor segmente, ponderea totalului acestora în valoarea primelor brute subscrise menținându-se relativ constantă. Nivelul ridicat al acestui raport pentru asigurările generale indică, similar anului precedent, importanța deosebită pe care rata cheltuielilor de achiziție și administrare o are pentru profitabilitatea companiilor de pe acest segment.

Sistemul fondurilor de pensii private nu este expus la riscuri semnificative, de natură să afecteze stabilitatea sistemului financiar. Activele nete ale fondurilor de pensii administrate privat și-au continuat creșterea în 2012, în condițiile în care obligațiile de plată se situează la un nivel scăzut. Atât veniturile din contribuții, cât și numărul participanților pentru care s-au virat contribuțiile au înregistrat o ușoară fluctuație în a doua jumătate a anului 2012, pe fondul încetinirii activității economice. Ponderea titlurilor de stat în portofoliul de investiții al fondurilor de pensii private a crescut față de anul 2011 la 76 la sută pentru Pilonul II și la 68 la sută pentru Pilonul III, indicând un profil de risc scăzut pentru fondurile de pensii.

Piețele financiare

Piața monetară din România a înregistrat o evoluție relativ stabilă în anul 2012, atât pe fondul unei gestionări adecvate a lichidității de către BNR, cât și pe cel al reducerilor succesive ale ratelor de dobândă. Volatilitatea s-a intensificat substanțial

În lunile mai-iunie, în special ca urmare a accentuării crizei datoriilor suverane din zona euro. Moneda națională a consemnat o tendință ușoară de depreciere în raport cu moneda europeană în trimestrul I 2012. În schimb, a doua parte a anului a fost caracterizată de o accentuare a volatilității pe piața valutară. În luna decembrie, leul a recuperat o parte din terenul pierdut în fața monedei europene, sfârșitul anului marcând astfel o depreciere nominală de 2,5 la sută comparativ cu 31 decembrie 2011. La nivel regional, indicele BET a ocupat o poziție fruntașă în 2012 din perspectiva randamentelor obținute de indicii bursieri.

Valoarea tranzacțiilor cu titluri de stat pe piața secundară administrată de BNR a crescut semnificativ în anul 2012 și în trimestrul I 2013. Nivelul de lichiditate cel mai ridicat a fost atins în prima parte a anului 2012, în condițiile unui context favorabil pe piețele financiare europene, dar și în lunile decembrie 2012 – ianuarie 2013, când investitorii externi și-au intensificat plasamentele în titluri de stat locale. Trendul descrescător al randamentelor titlurilor de stat din prima parte a anului 2012 s-a inversat începând cu perioada mai-iunie, pe fondul tensiunilor pe plan intern și internațional. În trimestrul I 2013, randamentele titlurilor de stat au revenit însă pe un trend descrescător. Volatilitatea randamentelor titlurilor de stat a crescut puternic în semestrul II 2012, în condiții de incertitudine ridicată.

2. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară

Centrala Riscului de Credit (CRC)

Începând cu 1 februarie 2012 a intrat în vigoare Regulamentul nr. 2/2012 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Riscului de Credit, care definește noul cadru de reglementare pentru CRC, fostă Centrala Riscurilor Bancare. Elementele noi aduse de acest regulament se referă în principal la includerea în baza de date a CRC a unor noi informații privind riscul de credit. Unele dintre acestea sunt necesare participării României la schimbul transfrontalier de informații, ca urmare a semnării de către Banca Națională a României, în anul 2010, a Memorandumului de înțelegere privind schimbul de informații între registrele de credit naționale, în vederea transmiterii acestora către persoanele declarante.

Persoane declarante la CRC sunt instituțiile de credit, IFN înscrise în Registrul special deschis la BNR, instituțiile emitente de monedă electronică și instituțiile de plată care înregistrează un nivel semnificativ al activității de creditare. La finele anului 2012 erau înregistrate 91 de persoane declarante, dintre care 39 de instituții de credit, 51 de IFN și o instituție de plată.

IFN și instituțiile de plată dețin o importanță relativ scăzută în cadrul principalilor indicatori utilizați de CRC (date la sfârșitul anului 2012): număr debitori – 9,2 la sută; număr credite și angajamente – 11,0 la sută; total sumă datorată – 6,4 la sută; sumă restantă – 7,6 la sută. Comparativ cu luna decembrie 2011, toate aceste ponderi s-au plasat pe o traiectorie ușor descendentă.

Anul 2012 a marcat o scădere a numărului de interogări ale bazei de date a CRC: persoanele declarante au efectuat 2 milioane de interogări (față de 2,6 milioane în anul 2011), din care 57 la sută au fost realizate cu acordul debitorilor potențiali. Prin aceste interogări au fost solicitate informații despre riscul global, creditele și restanțele debitorilor. La finele anului 2012, în condițiile menținerii pragului de raportare la 20 000 lei, baza de date a CRC cuprindea numai 15,1 la sută din numărul debitorilor și 19,3 la sută din numărul creditelor și angajamentelor acordate de persoanele declarante (ambele ponderi în ușoară scădere comparativ cu anul precedent), aceste valori indicând poziția semnificativă deținută în continuare de numărul creditelor de consum (de valori mici). În termeni valorici însă, CRC cuprindea aproximativ 89,9 la sută din valoarea creditelor și angajamentelor acordate de persoanele declarante (în ușoară scădere față de anul precedent); gradul de acoperire a fost de 90,5 la sută în cazul instituțiilor de credit, respectiv de 83,6 la sută în cazul IFN și instituției de plată. Aceste ponderi sunt relativ apropiate de cele aferente anului 2011.

Comparativ cu anul anterior, suma restantă s-a majorat semnificativ (cu 39 la sută), într-un ritm sensibil mai alert decât cel înregistrat de suma datorată (+2 la sută), fapt care a determinat creșterea ponderii sumei restante în total sumă datorată (până la 10,5 la sută). Totodată, s-au înregistrat creșteri ale numărului creditelor restante (cu 1,6 la sută) și ale numărului debitorilor cu restanțe (cu 3,1 la sută).

Tabel 1. Principalii indicatori utilizați de CRC – instituții de credit

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2012	variație procentuală dec. 2012/ dec. 2011
Număr debitori (mii)	963	932	-3,2
– persoane fizice	867	836	-3,6
– persoane juridice	96	96	0,0
Număr debitori cu restanțe (mii)	225	232	3,1
Număr credite și angajamente (mii)	1 492	1 476	-1,1
Număr credite restante (mii)	311	316	1,6
Total sumă datorată (mil. lei)	257 763	262 912	2,0
– persoane fizice	86 441	87 860	1,6
– persoane juridice	171 322	175 052	2,2
Suma restantă (mil. lei)	19 918	27 690	39,0

Similar anului anterior, la 31 decembrie 2012 persoanele fizice reprezentau 89,7 la sută din numărul total al debitorilor înregistrați în baza de date a CRC; la aceeași dată, ponderea creditelor acordate persoanelor fizice în totalul sumei datorate a scăzut cu 0,1 puncte procentuale comparativ cu 31 decembrie 2011 (până la 33,4 la sută). La finele anului 2012, din totalul creditelor acordate persoanelor fizice, raportate la CRC, 64,1 la sută erau denominate în euro, 21,1 la sută în lei, 14,5 la sută în franci elvețieni și 0,3 la sută în dolari SUA, structura fiind asemănătoare celei de la sfârșitul anului 2011.

Comparativ cu anul 2011, IFN și instituția de plată au înregistrat scăderi în cazul următorilor indicatori: numărul debitorilor înregistrați în baza de date a CRC

(-6,3 la sută) și al creditelor acordate acestora (-4,2 la sută), numărul debitorilor cu restanțe (-15,4 la sută), numărul creditelor restante (-12,7 la sută) și suma datorată (-1,5 la sută). Suma restantă a înregistrat însă o creștere semnificativă (cu 24 la sută), fapt care a condus la majorarea ponderii deținute de aceasta în total sumă datorată.

Tabel 2. Principalii indicatori utilizați de CRC
– instituții financiare nebancare și instituții de plată

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2012	variație procentuală dec. 2012/ dec. 2011
Număr debitori (mii)	96	90	-6,3
– persoane fizice	33	31	-6,1
– persoane juridice	63	59	-6,3
Număr debitori cu restanțe (mii)	26	22	-15,4
Număr credite și angajamente (mii)	191	183	-4,2
Număr credite restante (mii)	55	48	-12,7
Total sumă datorată (mil. lei)	18 198	17 918	-1,5
– persoane fizice	1 671	1 717	2,8
– persoane juridice	16 527	16 201	-2,0
Suma restantă (mil. lei)	1 824	2 262	24,0

Pentru instituțiile financiare nebancare și instituția de plată, structura debitorilor este diferită de cea aferentă instituțiilor de credit, deoarece categoria dominantă o reprezintă persoanele juridice (65,6 la sută la finele anului 2012).

La 31 decembrie 2012, în baza de date a CRC existau 276 313 grupuri de debitori raportate de către persoanele declarante, în creștere cu 24 la sută față de finalul anului precedent. În anul 2012, au fost raportate de către persoanele declarante la CRC informații despre 10 debitori care au produs fraude cu carduri (față de 181 în anul 2011), cu o valoare totală a sumei fraudate de circa 28 mii lei (comparativ cu aproximativ 226 mii lei în anul 2011).

În baza Ordonanței Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată prin Legea nr. 233/2002, precum și a Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, în cursul anului 2012 s-a răspuns unui număr de 585 petenți (488 persoane fizice și 97 persoane juridice), care au solicitat informații referitoare la datele raportate la CRC pe numele lor, față de un număr de 857 petenți (743 persoane fizice și 114 persoane juridice) înregistrați în anul 2011.

În ceea ce privește schimbul transfrontalier de informații, acesta a demarat la data de 9 mai 2012 cu țările partenere semnatare ale Memorandumului (Austria, Belgia, Republica Cehă, Franța, Germania, Italia, Portugalia și Spania). Obiectul schimbului transfrontalier de informații îl constituie persoanele juridice rezidente în țările participante care înregistrează o expunere totală egală cu sau mai mare de 25 000 euro; expunerea se referă numai la suma trasă a creditelor și la suma angajamentelor debitorului de tipul scrisorilor de garanție.

Tabel 3. Principalii indicatori privind schimbul transfrontalier de informații

Indicatori	Registre de credit partener* [*]							
	Total	AT	CZ	DE**	ES	FR	IT	PT
Număr debitori rezidenți primiți pentru identificare pentru perioada martie-decembrie 2012	973	396	7	146	51	80	293	2
Suma totală a creditelor și angajamentelor primită pentru debitorii rezidenți în România în luna decembrie 2012 (mil. euro), <i>din care:</i>	10 969,6	6 964,0	26,2	3 053,1	134,4	735,5	55,5	1,0
– credite	10 440,2	6 650,8	26,2	2 847,8	131,5	735,2	48,4	0,4
– angajamente	529,4	313,2	0,0	205,3	2,9	0,3	7,1	0,6
Suma totală a creditelor și angajamentelor transmisă pentru debitorii rezidenți în România în luna decembrie 2012 (mil. euro), <i>din care:</i>	4 445,2	2 758,4	10,7	310,5	521,5	661,1	183,0	0,0
– credite	3 368,1	2 343,7	7,2	166,1	384,2	382,5	84,5	0,0
– angajamente	1 077,1	414,7	3,5	144,4	137,3	278,6	98,5	0,0
Număr debitori nerezidenți trimiși pentru identificare pentru perioada martie-decembrie 2012	36	4	3	7	4	9	9	2
Suma totală a creditelor și angajamentelor transmisă pentru debitorii nerezidenți în luna decembrie 2012 (mil. euro), <i>din care:</i>	164,0	21,8	0,4	10,2	5,7	19,8	106,1	0,1
– credite	33,0	4,6	0,1	7,5	0,6	3,3	16,7	0,1
– angajamente	131,0	17,2	0,3	2,7	5,1	16,5	89,4	0,0
Suma totală a creditelor și angajamentelor primită pentru debitorii nerezidenți în luna decembrie 2012 (mil. euro), <i>din care:</i>	28 229,9	1 291,5	96,3	579,2	1 440,9	304,0	24 491,0	0,0
– credite	24 133,2	690,3	96,3	42,7	158,5	28,7	23 116,7	0,0
– angajamente	4 096,7	601,2	0,0	536,5	1 282,4	275,3	1 374,3	0,0

* Belgia a început schimbul de informații cu Republica Cehă și România în luna aprilie 2013.

** Germania participă trimestrial la schimbul transfrontalier de informații, în timp ce restul țărilor participă lunar.

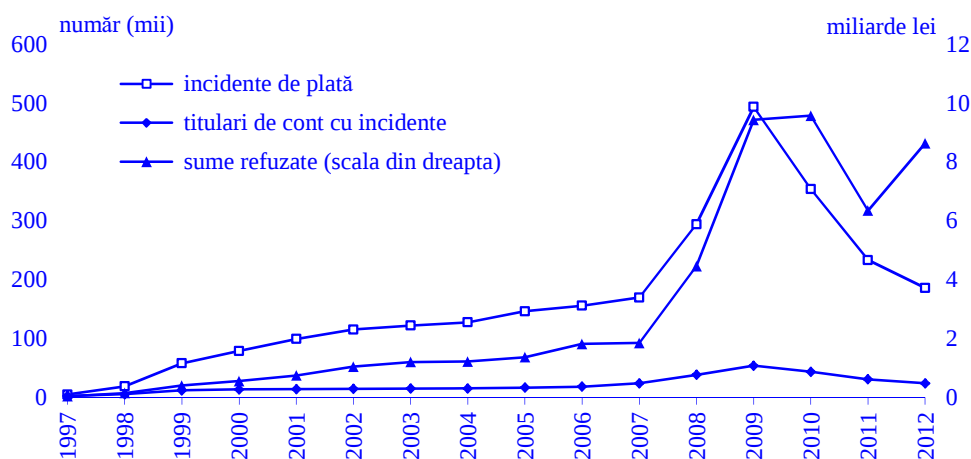
Activitățile specifice schimbului transfrontalier de informații pot fi grupate sintetic astfel: (i) transmiterea datelor de identificare și a datelor de credit pentru debitorii nerezidenți înregistrați în baza de date a CRC către registrele centrale de credit din țările partenere în care acești debitori sunt rezidenți; (ii) primirea datelor de credit existente în bazele de date ale registrelor centrale de credit din țările partenere pentru debitorii nerezidenți transmiși acestor țări de către CRC; (iii) primirea datelor de identificare și a datelor de credit pentru debitorii rezidenți în România înregistrați în bazele de date ale registrelor centrale de credit din țările partenere; (iv) transmiterea datelor de credit existente în baza de date a CRC pentru debitorii rezidenți primiți de la registrele centrale de credit din țările partenere.

Centrala Incidentelor de Plăți (CIP)

La data de 6 februarie 2012 a intrat în vigoare Regulamentul nr. 1/2012 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Incidentelor de Plăți, care a vizat, în principal, modernizarea modalității de raportare a informațiilor privind incidentele de plăți.

Potrivit bazei de date a CIP, în anul 2012 s-au înregistrat reduceri semnificative ale numărului incidentelor de plată și titularilor de cont care le-au generat, precum și o creștere notabilă a sumei refuzate la plată. Aceste evoluții s-au produs pe fondul majorării semnificative a valorii medii a sumei refuzate pentru un instrument de plată, până la suma de 46 mii lei, față de 27 mii lei în anul 2011. O posibilă explicație constă în introducerea la plată a biletelor la ordin constituite drept garanții pentru credite deoarece debitorii în cauză nu au plătit ratele la timp.

Principalii indicatori privind incidentele de plată în perioada 1997-2012

Comparativ cu sfârșitul anului anterior, la 31 decembrie 2012 numărul titularilor de cont înregistrați cu incidente a scăzut cu 21,4 la sută, ajungând la 24 137, iar numărul incidentelor de plată s-a diminuat cu 20,3 la sută, până la 186 090. Scăderea numărului incidentelor de plată a fost determinată de reducerea numărului titularilor de cont care le-au produs, precum și a numărului mediu de incidente produse de un titular de cont. Totodată, numărul titularilor de cont declarați în interdicție bancară s-a diminuat cu 35,4 la sută (de la 3 454 în anul 2011 la 2 232 în anul 2012). Concomitent, se constată și scăderea semnificativă a numărului de persoane fizice

raportate cu incidente de plată – în cursul anului 2012 au fost raportate 467 persoane fizice care au produs incidente de plată, preponderent cu bilete la ordin, comparativ cu un număr de 1 604 în anul 2011.

Creșterea substanțială a valorii medii a sumei refuzate pentru un instrument de plată a determinat majorarea valorii sumelor refuzate la plată cu 36,0 la sută, până la 8 632 milioane lei la 31 decembrie 2012, față de 6 345 milioane lei la sfârșitul anului 2011.

În anul 2012, 14 instituții de credit au raportat 88,1 la sută din numărul total al incidentelor de plată și 88,8 la sută din valoarea totală a sumei refuzate, cel mai frecvent motiv de refuz la plată fiind în continuare lipsa totală sau parțială de disponibil (62,7 la sută din totalul motivelor de refuz).

În cursul anului 2012 au fost înregistrate 3,43 milioane interogări ale bazei de date a CIP (o diminuare anuală de 14 la sută), efectuate de instituțiile de credit în nume propriu sau în numele clienților. Prin aceste interogări au fost solicitate informații despre titularii de cont, pentru a se verifica dacă pe numele acestora s-au înregistrat incidente de plată.

În conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 1/2012, banca centrală răspunde solicitărilor primite de la autoritățile publice cu privire la situația înscrierii în baza de date a CIP a unor titulari de cont. În cursul anului 2012 s-a răspuns unui număr de 1 036 solicitări de acest tip, comparativ cu 1 584 în anul 2011.

În baza Ordonanței Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată prin Legea nr. 233/2002, precum și a Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, în cursul anului 2012 s-a răspuns unui număr de 76 petenți (35 persoane fizice și 41 persoane juridice), care au solicitat informații referitoare la datele raportate la Centrala Incidentelor de Plăți pe numele lor, comparativ cu 157 petenți (54 persoane fizice și 103 persoane juridice) în anul 2011.

3. Planificarea pentru situații neprevăzute și gestiunea crizelor financiare

Obiectivele asumate de BNR pe linia planificării pentru situații neprevăzute și gestiunea crizelor financiare în cursul anului 2012 au vizat testarea instrumentarului de intervenție și a procedurilor sale de aplicare pe baza unui exercițiu de simulare. Acțiunea, prevăzută în Planul de măsuri pentru implementarea Pactului Euro Plus, a beneficiat de implicarea experților Băncii Mondiale. Cu această ocazie, a fost testat modul în care autoritățile reacționează la evoluții nefavorabile în sectorul financiar și, mai ales, la evenimente de natură sistemică. Totodată, au fost examinate coerența cadrului legislativ și calitatea politicilor de gestiune a crizelor financiare, pe baza a trei scenarii de criză.

O direcție distinctă a planificării pentru situații neprevăzute a constat în dezvoltarea cadrului de comunicare externă pentru evenimente cu risc ridicat la adresa stabilității

financiare. Rolul unui astfel de mecanism este acela de a contribui la menținerea încrederii (în special a creditorilor instituționali) în capacitatea băncilor de a-și onora obligațiile, inclusiv de a-și îndeplini, fără sincope, funcțiile în economie. Totodată, elaborarea politicii de comunicare în situații de criză întărește capacitatea BNR de a implementa strategia de informare externă într-o manieră eficientă, consecventă și coordonată. Pentru a evita deviațiile nedorite de la obiectivele operaționale ale comunicării externe în cursul desfășurării fenomenului cu risc la adresa stabilității financiare din România, au fost pregătite machete de comunicate de presă în funcție de diferitele tipuri de măsuri de intervenție. Astfel, se asigură o claritate superioară conținutului mesajelor transmise atât pieței bancare, cât și publicului larg, condiție-cheie pentru prevenirea declanșării unor procese sistemice.

BNR continuă revizuirea procedurilor interne pentru instrumentele de stabilizare, în linie cu cele mai bune practici internaționale de soluționare a băncilor-problemă. Este analizată, totodată, necesitatea completării setului actual de instrumente pentru soluționarea amenințărilor provenind din deteriorarea situației entităților bancare supravegheate de BNR sau a grupurilor din care acestea fac parte, în funcție de cerințele viitorului cadru european pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a întreprinderilor de investiții. O componentă vizată în acest sens este mecanismul recapitalizării interne, care permite ajustarea valorii creanțelor creditorilor instituțiilor bancare și/sau conversia acestora în fonduri proprii. Alături de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, BNR va revizui corespunzător politica de finanțare a instrumentelor de rezoluție, inclusiv contribuțiile instituțiilor de credit la Fondul de restructurare bancară.

Un rol important în ceea ce privește stabilirea direcțiilor strategice de acțiune pentru gestionarea riscurilor sistemice la nivelul sectorului financiar este îndeplinit de Comitetul Național pentru Stabilitate Financiară (CNSF). Banca centrală, în calitate sa de entitate care deține președinția CNSF, a continuat în 2012 organizarea ședințelor acestui organism.

Întâlnirile CNSF au asigurat promovarea schimbului de opinii privind impactul potențial al crizei financiare internaționale asupra instituțiilor, piețelor și infrastructurii financiare, precum și asupra economiei reale românești. Membrii Comitetului au analizat, totodată, Recomandarea privind mandatele macroprudențiale naționale, publicată de Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS), precum și aranjamentele instituționale pentru implementarea politicilor macroprudențiale la nivelul unor state membre ale Uniunii Europene. În acest context, elementul central a fost reprezentat de pregătirea raportului intermediar privind mandatul macroprudențial în România, ca o primă etapă pentru transpunerea Recomandării CERS în legislația națională.

Capitolul III. Autorizarea și reglementarea instituțiilor financiare

1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare

1.1. Autorizarea instituțiilor de credit

Prerogativele Băncii Naționale a României în domeniul autorizării instituțiilor de credit sunt stabilite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare. În anul 2012, Banca Națională a României nu a autorizat nicio instituție de credit.

La data de 30 august 2012 a fost înscrisă în Registrul instituțiilor de credit, Partea a II-a, Secțiunea a II-a, TBI Bank EAD Sofia – Sucursala București.

La data de 1 octombrie 2012 a fost radiată din Registrul instituțiilor de credit, Partea I, Secțiunea I, Banca C.R. Firenze Romania S.A. care a fuzionat prin absorbție cu Banca Comercială Intesa Sanpaolo România S.A.

1.2. Autorizarea instituțiilor de plată

În baza competențelor pe linia reglementării, autorizării și supravegherii prudențiale a instituțiilor de plată, preluate potrivit dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată (aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010), cu modificările și completările ulterioare, și respectiv a Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 21/2009 privind instituțiile de plată, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României a înscris în Registrul instituțiilor de plată 14 agenți ai unor instituții de plată, alte 2 cereri de autorizare fiind în curs de soluționare la sfârșitul anului 2012.

1.3. Autorizarea instituțiilor emitente de monedă electronică

În baza competențelor pe linia reglementării, autorizării și supravegherii prudențiale a instituțiilor emitente de monedă electronică, preluate potrivit dispozițiilor Legii nr. 127/2011 privind activitatea de emisie de monedă electronică și respectiv a Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 8/2011 privind instituțiile emitente de monedă electronică, BNR avea spre soluționare, la sfârșitul anului 2012, o cerere de autorizare ca instituție emitentă de monedă.

1.4. Notificarea instituțiilor financiare nebancare

În anul 2012 a continuat procesul de notificare și înscriere în registre a instituțiilor financiare nebancare nou-înființate. În conformitate cu prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, cu modificările și completările ulterioare, au fost supuse procedurii de notificare și înscriere în Registrul general 5 instituții

financiare nebankare, în Registrul special 4 instituții financiare nebankare, iar în Registrul de evidență 230 instituții financiare nebankare.

Totodată, au fost radiate din Registrul general 21 instituții financiare nebankare, din Registrul special 5 instituții financiare nebankare, iar din Registrul de evidență 96 instituții financiare nebankare.

2. Cadrul legislativ și de reglementare a instituțiilor de credit

În planul reglementării prudențiale, anul 2012 a consemnat progrese semnificative, adoptarea de noi reglementări având următoarele obiective:

- a) modificarea și completarea cadrului legislativ care reglementează măsurile de stabilizare ce pot fi adoptate de Banca Națională a României cu scopul de a permite punerea în aplicare cu celeritate a măsurii de stabilizare care constă în implicarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar în calitate de acționar la o instituție de credit (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2012 pentru modificarea art. 240²⁸ alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului);
- b) modificarea și completarea cadrului legislativ privind supravegherea suplimentară a conglomeratelor financiare, pentru transpunerea unor prevederi din Directiva nr. 2010/78/UE de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE și 2009/65/CE în ceea ce privește competențele Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană), ale Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale) și ale Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe) – Directiva Omnibus (Legea nr. 183/2012 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a societăților de asigurare și/sau de reasigurare, a societăților de servicii de investiții financiare și a societăților de administrare a investițiilor dintr-un conglomerat financiar). Prin adoptarea acestei legi a fost realizată transpunerea prevederilor care se referă la: necesitatea informării Comitetului comun al autorităților europene de supraveghere de către coordonatorul cu atribuții de coordonare a supravegherii suplimentare a unui conglomerat financiar despre identificarea grupului ca fiind conglomerat financiar și despre desemnarea sa în calitate de coordonator; asigurarea schimbului de informații între autoritățile naționale de supraveghere și Comitetul European pentru Risc Sistemic; obligația în sarcina entităților din România, reglementate sau nereglementate, incluse în sfera de aplicare a unui conglomerat financiar, de a furniza informații la cererea autorităților europene de supraveghere, prin intermediul Comitetului comun; cooperarea și schimbul de informații dintre autoritățile naționale de supraveghere și Comitetul comun, pentru îndeplinirea obiectivelor supravegherii suplimentare;
- c) revizuirea, îmbunătățirea și completarea cadrului de reglementare aferent clasificării creditelor și plasamentelor, precum și ajustărilor prudențiale de valoare;

1. îmbunătățirea cadrului de raportare prin emiterea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 9/2012 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 25/2011 privind raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare, în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2012;
 2. permanentizarea regimului aplicat filtrelor prudențiale prin emiterea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare;
 3. înlocuirea cadrului de raportare anterior prin emiterea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 15/2012 privind raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare;
- d) revizuirea cadrului actual de reglementare din perspectiva conformării cu Recomandările CERS privind finanțarea în dolari SUA a instituțiilor de credit (ESRB/2011/2), prin emiterea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 10/2012 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora;
- e) îmbunătățirea și completarea cadrului de administrare internă a riscului din activitatea de creditare în valută a debitorilor expuși la riscul valutar, prin asigurarea conformării cadrului de reglementare cu cerințele aferente Recomandării D – Administrarea internă a riscului din cadrul Recomandărilor CERS privind creditarea în valută (CERS/2011/1) prin emiterea Regulamentului BNR nr. 15/2012 pentru completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora, cu modificările și completările ulterioare. Regulamentul menționat impune instituțiilor de credit să integreze în mod adecvat riscurile determinate de creditarea în valută a debitorilor expuși la riscul valutar în sistemul intern de administrare a riscului, prin determinarea unor costuri interne aferente acestora, precum și prin calcularea, menținerea și alocarea de capital intern în vederea acoperirii acestor riscuri;
- f) modificarea cadrului de reglementare aferent băncilor de economisire și creditare în domeniul locativ în sensul includerii garanțiilor reale mobiliare pe sume de bani în categoria celor pe baza cărora se determină contingentul minim al creditelor garantate, prin emiterea Normei Băncii Naționale a României nr. 1/2012 pentru modificarea art. 11 din Normele Băncii Naționale a României nr. 5/2003 privind condițiile specifice de funcționare a caselor de economii pentru domeniul locativ;
- g) transpunerea în cadrul de raportare a cerințelor Autorității Bancare Europene în domeniul remunerării prin emiterea:

1. Ordinului Băncii Naționale a României nr. 13/2012 privind exercițiul de raportare de către instituțiile de credit a informațiilor referitoare la remunerarea angajaților acestora;
 2. Ordinului Băncii Naționale a României nr. 14/2012 privind exercițiul de raportare de către instituțiile de credit a informațiilor referitoare la angajații care beneficiază de remunerații de nivel înalt;
- h) completarea cadrului aferent expunerilor mari prin transpunerea recomandărilor relevante prevăzute de următoarele ghiduri emise de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni (CEBS):
1. Ghid privind regimul revizuit al expunerilor mari – Instrucțiunile Băncii Naționale a României din 14 septembrie 2012 referitoare la implementarea regimului expunerilor mari;
 2. Ghid privind art. 106(2) lit. c) și lit. d) din Directiva 2006/48 – Instrucțiunile Băncii Naționale a României din 21 mai 2012 referitoare la aplicarea prevederilor art. 4 lit. c) și d) din Regulamentul BNR-CNVM nr. 14/24/2010;
- i) completarea cadrului aferent lichidității prin transpunerea Ghidului CEBS privind alocarea cost/beneficiu din perspectiva lichidității – Instrucțiunile Băncii Naționale a României din 14 septembrie 2012 privind alocarea costurilor, beneficiilor și riscurilor de lichiditate;
- j) preluarea sub formă de instrucțiuni a ghidurilor CEBS referitoare la tratamentul extinderilor și modificărilor aduse abordării avansate de evaluare utilizate de instituțiile de credit la determinarea cerinței de capital pentru riscul operațional, la operațiunile de securitizare și la gestionarea riscului operațional în activități legate de piață. În acest sens, au fost emise următoarele instrucțiuni:
1. Instrucțiunile din 19 iulie 2012 referitoare la tratamentul și modalitatea de comunicare a extinderilor și modificărilor aduse abordării avansate de evaluare utilizate de instituțiile de credit la determinarea cerinței de capital pentru riscul operațional, care transpun recomandările documentului *EBA Guidelines on Advanced Measurement Approach (AMA) – Extensions and Changes (GL45)*;
 2. Instrucțiunile din 19 iulie 2012 referitoare la aplicarea cerinței de reținere a unui interes economic net în cadrul unei tranzacții de securitizare, care asigură transpunerea recomandărilor emise de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni în cadrul documentului *Guidelines to Article 122a of the Capital Requirements Directive*;
 3. Instrucțiunile din 3 decembrie 2012 referitoare la administrarea de către instituțiile de credit a riscului operațional rezultat din activitățile legate de operațiunile derulate pe piețe, care asigură transpunerea recomandărilor emise de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni în cadrul documentului *Guidelines on the Management of Operational Risks in Market-Related Activities*;
- k) completarea cadrului aferent fondurilor proprii în vederea asigurării aplicabilității prevederilor referitoare la tratamentul rezultatului reportat din trecerea la IFRS pentru determinarea fondurilor proprii până la auditarea situațiilor financiare ale

anului 2012 (care se va realiza în anul 2013) și la perioadele de raportare rămase de la abrogarea prevederilor Ordinului BNR nr. 26/2011 până la auditarea situațiilor financiare ale anului 2012. În acest sens a fost emis Ordinul BNR nr. 16/2012 privind unele dispoziții de aplicare a cerințelor referitoare la determinarea fondurilor proprii în contextul abrogării Ordinului Băncii Naționale a României nr. 26/2011 privind unele dispoziții de aplicare a cerințelor de prudență bancară în contextul modificărilor legislative legate de implementarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară la nivel individual, ce intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2012.

De la data dobândirii de către România a calității de stat membru al Uniunii Europene, Banca Națională a României, prin reprezentanții săi în cadrul structurilor comunitare, participă activ, prin formularea de poziții, atât la stabilirea la nivel european a strategiilor în domeniul reglementării prudențiale, cât și la elaborarea textelor noilor directive/regulamente/standarde tehnice.

3. Reglementarea activității instituțiilor financiare nebancare

Ca urmare a eficienței limitate în timp a măsurii adoptate de Banca Națională a României – în contextul crizei financiare, cu scopul de a acorda posibilitatea creditorilor să utilizeze toate resursele pentru îmbunătățirea gradului de capitalizare – privind reglementarea posibilității ca BNR să acorde, în cazuri excepționale, un termen limită în care instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul Special care depășesc limitele stabilite pentru valoarea expunerilor să se conformeze cu cerințele de reglementare, a fost reconsiderat pe fond tratamentul aplicat expunerilor instituțiilor financiare nebancare. În acest sens, având în vedere că eficiența măsurii a fost redusă în special în cazul IFN aflate în grupuri financiar-bancare, ale căror expuneri față de instituțiile de credit persoane juridice române din cadrul grupului au depășit limitele permise datorită plasamentelor făcute la acestea, în cadrul Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 8/2012 pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancare s-a redefinit expunerea prin raportare strict la activele și elementele din afara bilanțului care sunt purtătoare de risc de credit generat exclusiv de activitatea de creditare, la nivelul expunerilor nemaifiind luate în calcul plasamentele constituite de instituțiile financiare nebancare.

4. Reglementarea clasificării creditelor și constituirii, regularizării și utilizării provizioanelor specifice de risc de credit, aplicabilă entităților supravegheate de Banca Națională a României, altele decât instituțiile de credit

În contextul trecerii la aplicarea de către instituțiile de credit a IFRS și al intrării în vigoare pentru această categorie de entități a unui cadru normativ distinct referitor la clasificarea și provizionarea creditelor, care a determinat abrogarea reglementărilor anterioare ale BNR în materie, a fost emis Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 5/2012 privind clasificarea creditelor și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit aplicabil entităților supravegheate de

Banca Națională a României, altele decât instituțiile de credit. Actul normativ preia, pentru instituțiile financiare nebankare și prestatorii de servicii de plată ce desfășoară activitate de creditare (instituții de plată și instituții emitente de monedă electronică), prevederile reglementărilor anterioare, instituind modificări în ceea ce privește conținutul criteriului de clasificare ce are în vedere inițierea de proceduri (judiciare sau nu) prevăzute de lege pentru recuperarea creanțelor de către creditor și majorând, în anumite cazuri, valoarea maximă a coeficientului de ajustare a garanțiilor aferente principalului creditelor clasificate în categoria pierdere, de la 0,25 la 0,5.

5. Reglementarea condițiilor de acordare și derulare a creditelor

Având în vedere obligațiile ce revin Băncii Naționale a României pentru implementarea Recomandărilor CERS privind creditarea în valută (CERS/2011/1), a fost emis Regulamentul BNR nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare, care vizează introducerea în cadrul de reglementare existent a unor prevederi care să asigure conformarea cu recomandările CERS A.1, B.2, B.3 și G, respectiv:

- (i) impunerea obligației creditorilor monitorizați/supravegheați de banca centrală de a informa solicitanții de credit în valută (persoane fizice și entități nefinanciare) neacoperiți natural la riscul valutar în legătură cu impactul pe care l-ar avea asupra nivelului ratelor de credit deprecierea severă a monedei naționale și, după caz, deprecierea severă a monedei naționale asociată cu majorarea dobânzii;
- (ii) impunerea obligației creditorilor supravegheați de banca centrală de a condiționa accesul la credite în valută pentru entitățile nefinanciare neprotejate natural sau financiar la riscul valutar de îndeplinirea unor criterii, stabilite prin reglementări interne ale împrumutătorului, care să demonstreze că entitatea ar avea o capacitate de rambursare foarte bună a finanțării în valută chiar și în condiții de depreciere severă a monedei naționale asociată cu majorarea ratei dobânzii respectivei valute;
- (iii) instituirea obligației creditorilor supravegheați de banca centrală de a stabili condiții mai stricte de acordare și garantare a creditelor în valută acordate entităților nefinanciare neprotejate la riscul valutar, comparativ cu cele aferente creditelor similare în monedă națională;
- (iv) impunerea obligației aplicării de către creditor – persoane juridice române care desfășoară activitate de creditare în alte state membre în baza „pașaportului european” potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare – a cerințelor privind creditarea în valută, stabilite de autoritățile competente din statele membre-gazdă și publicate pe *website*-ul Băncii Naționale a României în urma comunicării realizate de respectivele autorități competente. În plus, regulamentul include prevederi vizând lămurirea unor aspecte care, pe parcursul aplicării practice a reglementării în vigoare la această dată, au relevat necesitatea unor clarificări.

6. Cadrul legislativ și de reglementare contabilă pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României¹

Banca Națională a României, în calitate de autoritate de reglementare contabilă pentru instituțiile care intră în sfera sa de reglementare, și-a manifestat permanent preocuparea pentru crearea unui cadru de reglementare contabilă în concordanță cu cerințele Uniunii Europene și cu cele mai bune practici în materie, având în vedere, pe de o parte, evoluțiile economice și financiare în direcția internaționalizării intense a operațiunilor bancare, iar pe de altă parte, dezvoltarea și globalizarea piețelor.

Începând cu data de 1 ianuarie 2012, instituțiile de credit au trecut la aplicarea efectivă a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, respectiv ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare individuale, reglementările contabile aplicabile fiind cele conforme cu IFRS (Ordinul BNR nr. 27/2010). Reglementările contabile aplicabile celorlalte entități care intră în sfera de reglementare a BNR, aprobate prin Ordinul BNR nr. 27/2011, prevăd faptul că, începând de la aceeași dată, situațiile financiare anuale individuale se întocmesc în conformitate cu directivele europene, iar situațiile financiare consolidate în conformitate cu IFRS.

În cursul anului 2012, în planul reglementării contabile au fost adoptate noi reglementări având următoarele obiective:

1. modificarea și completarea reglementărilor contabile conforme cu IFRS (Ordinul BNR nr. 27/2010), în vederea cuprinderii în cadrul acestora a propunerilor primite de la instituțiile de credit, rezultate din aplicarea efectivă a IFRS, în special în ceea ce privește înregistrarea deprecierii aferente activelor financiare nesemnificative la nivel individual, impunându-se modificarea, în mod corespunzător, a conținutului conturilor de ajustări pentru deprecieri identificate la nivel individual (precum și a conturilor de venituri și cheltuieli corespunzătoare) pentru clarificarea faptului că acestea se referă la ajustări specifice pentru deprecieri identificate la nivel individual, indiferent de gradul de semnificație al activelor (Ordinul BNR nr. 2/2013);
2. elaborarea unei noi reglementări care să prevadă formatul standardizat al raportărilor contabile anuale solicitate instituțiilor de credit de către Ministerul Finanțelor Publice, având în vedere necesitățile de informații ale acestei instituții, în condițiile în care IFRS nu prevăd un format standardizat pentru situațiile financiare anuale (Ordinul BNR nr. 1/2013);
3. actualizarea reglementării privind Sistemul de raportare contabilă semestrială aplicabil entităților ce intră în sfera de reglementare contabilă a BNR, prin emiterea Ordinului BNR nr. 10/2012, având în vedere aplicarea de către instituțiile de credit, începând cu exercițiul financiar al anului 2012, a Reglementărilor contabile conforme cu IFRS (care nu instituie un format standard pentru situațiile financiare), precum și respectarea cerințelor de

¹ Instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare, instituțiile de plată și instituțiile emitente de monedă electronică ce acordă credite legate de serviciile de plată și a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată, respectiv emiterea de monedă electronică și prestarea de servicii de plată, precum și Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

raportare impuse de către Ministerul Finanțelor Publice, pentru asigurarea unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale;

4. actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre, cuprinzând informațiile statistice de natură financiar-contabilă (Ordinul BNR nr. 2/2011), prin emiterea Ordinului BNR nr. 7/2012, în vederea corelării cu modificările aduse cadrului de raportare FINREP la nivel individual (Ordinul BNR nr. 8/2012).

În vederea asigurării condițiilor optime pentru aplicarea unitară de către instituțiile de credit a reglementărilor în vigoare privind cadrul de raportare FINREP (elaborat de Autoritatea Bancară Europeană), atât la nivel consolidat, cât și la nivel individual (Ordinele BNR nr. 1/2011 și nr. 3/2011), în cursul anului 2012 au fost adoptate următoarele reglementări:

1. Ordinul BNR nr. 6/2012, pentru completarea Ordinului BNR nr. 1/2011 cu o serie de precizări metodologice privind aplicarea cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat de către instituțiile de credit, având în vedere răspunsurile formulate, la nivelul grupului tehnic constituit în cadrul EBA, la întrebările de implementare a cadrului de raportare FINREP;
2. Ordinul BNR nr. 8/2012, pentru corelarea cadrului de raportare FINREP la nivel individual, aplicabil instituțiilor de credit, cu cel la nivel consolidat având în vedere propunerile și observațiile rezultate din aplicarea efectivă a cadrului de raportare FINREP la nivel individual conform IFRS, primite de la direcțiile de resort din BNR, de la firmele de audit și de la instituțiile de credit.

7. Cadrul legislativ și de reglementare privind regimul valutar

În anul 2012, ca urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 238/2011 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 53/2008 privind modificarea și completarea Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, Banca Națională a României a încetat să mai reglementeze, autorizeze și supravegheze activitatea de schimb valutar efectuată de alte entități decât cele care fac obiectul supravegherii prudențiale a băncii centrale, activitățile menționate urmând a se realiza de către Ministerul Finanțelor Publice.

În acest sens, a fost emis Regulamentul BNR nr. 6/2012 care a abrogat Norma BNR nr. 4/2005 și a stabilit prevederi tranzitorii privind regimul autorizațiilor și scrisorilor de atribuire a codurilor statistice emise de către BNR.

8. Principalele obiective pentru anul 2013

I. În domeniul activității de reglementare prudențială bancară

- modificarea cadrului legislativ, respectiv elaborarea proiectului de act normativ pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006, în contextul:
 - transpunerii viitoarei Directive privind cerințele de capital (CRD IV);
 - îmbunătățirii cadrului legislativ privind măsurile de stabilizare;
 - impactului provenit din pachetul privind mecanismul unic de supraveghere;
- revizuirea întregului cadru de reglementare prudențială acoperit de CRD IV, în vederea asigurării premiselor necesare implementării regulamentului de directă aplicare la nivelul Uniunii Europene (CRR):
 - modificarea reglementărilor în vederea transpunerii prevederilor relevante din CRD IV (autorizare, modificări în situația instituțiilor de credit, guvernanță corporativă, remunerare);
 - revizuirea reglementărilor Basel II pentru asigurarea premiselor necesare implementării regulamentului de directă aplicare la nivelul UE;
 - revizuirea cadrului de reglementare (inclusiv raportările) privind filtrele prudențiale, în sensul alinierii la cerințele noului cadru de reglementare prudențial european CRD IV;
 - revizuirea reglementărilor privind limitarea pozițiilor valutare ca procent din fondurile proprii;
 - asigurarea cadrului necesar pentru aplicarea noilor cerințe de raportare elaborate la nivelul UE în contextul definitivării cadrului de reglementare prudențială aferent pachetului CRD IV/CRR;
- modificarea cadrului legislativ și de reglementare referitor la supravegherea suplimentară a conglomeratelor financiare, pentru asigurarea transpunerii prevederilor aplicabile instituțiilor de credit din cadrul Directivei 2011/89/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 noiembrie 2011 de modificare a Directivelor 98/78/CE, 2002/87/CE, 2006/48/CE și 2009/138/CE în ceea ce privește supravegherea suplimentară a entităților financiare care aparțin unui conglomerat financiar;
- preluarea sub formă de instrucțiuni a ghidurilor CEBS referitoare la următoarele problematici: instrumentele de capital hibride, instrumentele de capital social (inclusiv prin modificarea cadrului de reglementare în vigoare), politicile și practicile de remunerare, riscul de concentrare, recunoașterea instituțiilor externe de evaluare a creditului, simulările de criză, guvernanța internă, evaluarea adecvării membrilor structurii de conducere și a persoanelor care dețin funcții-cheie, cerința de capital pentru riscurile de nerambursare și de migrație adiționale, determinarea valorii la risc în condiții de criză;
- elaborarea unor reglementări referitoare la:

- autorizarea băncii-punte;
- raportarea operațiunilor suspecte și a incidentelor de fraudă;
- asigurarea conformării cadrului de reglementare național cu Recomandarea CERS/2012/2 privind finanțarea instituțiilor de credit și cu Recomandarea CERS/2012/1 privind fondurile de piață monetară;
- formularea de poziții în legătură cu proiectele legislative dezvoltate la nivelul forurilor din Uniunea Europeană în domeniul prudenței bancare.

II. În domeniul activităților financiare și al instituțiilor financiare nebancare

- elaborarea și susținerea poziției României în procesul de definitivare a revizuirii directivei privind schemele de garantare a depozitelor și transpunerea acesteia în legislația națională;
- participarea la elaborarea și susținerea poziției României în negocierea proiectului directivei în domeniul creditului pentru proprietăți imobiliare și transpunerea acesteia în legislația națională, potrivit domeniilor de competență ale BNR;
- participarea la elaborarea poziției României în domeniul reglementării la nivel comunitar a aspectelor legate de soluționarea băncilor-problemă și la modificarea legislației primare referitoare la regimul fondului de rezoluție bancară, pentru asigurarea conformării cu prevederile directivei europene referitoare la rezoluția băncilor cu probleme;
- elaborarea și susținerea poziției României în procesul de revizuire a directivei în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor (AML) și finanțării terorismului (CTF), pe domeniile de competență ale BNR, participarea la elaborarea legislației primare în domeniul AML și modificarea, potrivit necesităților, a reglementării BNR în domeniul AML/CTF.

III. În domeniul reglementării contabile și valutare

- emiterea unor reglementări noi privind sistemul de raportare financiară în scopuri de supraveghere prudențială, atât la nivel consolidat (ca urmare a revizuirii de către EBA a cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat²), cât și la nivel individual (în situația în care prevederile referitoare la aplicarea cadrului FINREP la nivel individual vor face obiectul unui regulament comunitar direct aplicabil), reglementări care vor cuprinde, în principal, modalitatea de exercitare a eventualelor opțiuni lăsate la latitudinea autorităților naționale de supraveghere bancară și prevederi referitoare la modalitatea de transmitere a raportărilor etc.;
- actualizarea reglementării în vigoare privind cadrul de raportare FINREP la nivel individual, ca urmare a revizuirii de către EBA a cadrului de raportare

² Potrivit ultimelor informații publicate pe *website*-ul EBA, noul cadru de raportare FINREP la nivel consolidat se va aplica începând cu data de 1 ianuarie 2014.

FINREP la nivel consolidat, în situația în care prevederile referitoare la aplicarea cadrului de raportare FINREP la nivel individual nu vor face obiectul unui regulament comunitar direct aplicabil;

- actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre, cuprinzând informațiile statistice de natură financiar-contabilă, în vederea asigurării comparabilității informațiilor solicitate prin această reglementare cu informațiile similare raportate de instituțiile de credit, potrivit cadrului de raportare FINREP la nivel individual, dar și eventualele necesități suplimentare de informații ale BNR;
- actualizarea reglementărilor contabile conforme cu IFRS (Ordinul BNR nr. 27/2010) pentru încorporarea modificărilor intervenite asupra prevederilor IFRS adoptate la nivelul UE³, dar și a propunerilor rezultate din aplicarea efectivă a IFRS, primite de la instituțiile de credit și firmele de audit;
- actualizarea reglementării privind Sistemul de raportare contabilă semestrială aplicabil entităților care intră în sfera de reglementare contabilă a BNR (Ordinul BNR nr. 10/2012), în vederea respectării cerințelor de raportare impuse de către MFP, pentru asigurarea unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale;
- actualizarea reglementării contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a BNR, altele decât instituțiile de credit (Ordinul BNR nr. 27/2011), în funcție de eventualele modificări ale cadrului de reglementare contabilă la nivel național și comunitar, precum și de propunerile primite de la entitățile care intră în sfera de reglementare a BNR, altele decât instituțiile de credit;
- actualizarea reglementării privind situațiile financiare periodice aplicabile instituțiilor financiare nebancare (Ordinul BNR nr. 18/2007), în vederea corelării cadrului de raportare aplicabil instituțiilor financiare nebancare cu modificările aduse reglementărilor contabile aplicabile (Ordinul BNR nr. 27/2011);
- actualizarea reglementării privind raportarea contabilă anuală pentru necesități de informații ale MFP, aplicabilă instituțiilor de credit, în vederea respectării cerințelor de raportare impuse de către MFP, pentru asigurarea unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale;
- actualizarea reglementărilor privind regimul valutar în funcție de evoluția cadrului de reglementare național și european în domeniu, precum și de obiectivele urmărite de Banca Națională a României.

³ Regulamentul (CE) nr. 1126/2008 al Comisiei din 3 noiembrie 2008 de adoptare a anumitor standarde internaționale de contabilitate în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului, cu modificările și completările ulterioare.

Capitolul IV. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare

1. Structura sectorului bancar

Pe parcursul anului 2012 s-au produs o serie de modificări în structura sistemului bancar românesc. Astfel, față de sfârșitul anului 2011, numărul instituțiilor de credit a scăzut de la 41 la 40¹ de entități, ca urmare a fuziunii prin absorbție dintre Intesa Sanpaolo România și C.R. Firenze România (banca absorbită), finalizată la 1 octombrie 2012. O schimbare s-a produs în structura acționariatului instituției de credit Banca Românească S.A. – membră a Grupului National Bank of Greece, ca urmare a achiziționării de către acționarul majoritar National Bank of Greece a acțiunilor deținute de către BERD. O serie de alte modificări înregistrate pe piața bancară din Grecia au avut ulterior impact asupra structurii acționariatului băncilor cu capital originar din această țară. Este cazul ATE Bank România, care a fost achiziționată de Piraeus Bank Grecia, ca urmare a preluării de către aceasta a operațiunilor Agricultural Bank of Greece. Totodată, au intervenit schimbări ale denumirii unor instituții de credit, și anume MKB Romexterra Bank S.A. și Emporiki Bank România S.A., care au devenit Nextebank S.A., respectiv Crédit Agricole Bank România S.A..

În consecință, la sfârșitul anului 2012, în sistemul bancar românesc activau 32 de bănci, persoane juridice române (inclusiv o organizație cooperatistă de credit) și 8 sucursale ale băncilor străine.

Tabel 1. Componența sistemului bancar pe forme de proprietate

	număr bănci, sfârșitul perioadei	
	2011	2012
Bănci persoane juridice române, <i>din care:</i>	32	31
Bănci cu capital integral sau majoritar de stat	2	2
Bănci cu capital majoritar privat, <i>din care:</i>	30	29
– cu capital majoritar autohton	4	3
– cu capital majoritar străin	26	26
Sucursale ale băncilor străine	8	8
Total bănci și sucursale ale băncilor străine	40	39
CREDITCOOP	1	1
Total instituții de credit	41	40

Din punct de vedere al capitalului social, la sfârșitul anului 2012 componența sistemului bancar românesc a fost următoarea: 2 bănci cu capital integral sau majoritar de stat (CEC Bank și Eximbank), 3 cu capital majoritar privat autohton (Banca Comercială CARPATICA, Libra Internet Bank și Banca Comercială

¹ Inclusiv Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP.

Feroviara), 26 cu capital majoritar străin, 8 sucursale ale unor bănci străine și o organizație cooperatistă de credit autorizată (Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP). Segmentul băncilor cu capital majoritar privat autohton s-a redus ca urmare a migrării Băncii Transilvania la categoria băncilor cu capital majoritar străin, pe fondul unor modificări intervenite în structura acționariatului, care au condus la creșterea cotei de participație a unor persoane fizice și juridice străine la sfârșitul anului 2012.

Tabel 2. Cota de piață a instituțiilor de credit

	sfârșitul perioadei			
	Activ net bilanțier			
	2011		2012	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Bănci cu capital românesc, <i>din care:</i>	59 294,2	16,8	36 612,9	10,0
– cu capital majoritar de stat	28 990,1	8,2	30 814,8	8,4
– cu capital majoritar privat	30 304,1	8,6	5 798,1	1,6
Bănci cu capital majoritar străin	265 381,6	75,0	296 596,7	81,1
I. Total bănci comerciale	324 675,8	91,8	333 209,6	91,1
II. Sucursalele băncilor străine	28 381,2	8,0	31 558,0	8,7
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	324 066,9	91,6	333 952,8	91,4
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	293 762,8	83,0	328 154,7	89,8
Total bănci și sucursale ale băncilor străine (I+II)	353 057,0	99,8	364 767,6	99,8
CREDITCOOP	853,9	0,2	850,5	0,2
Total instituții de credit	353 910,9	100,0	365 618,1	100,0

La sfârșitul anului 2012, activul bilanțier agregat net al sistemului bancar s-a situat la un nivel de 365,6 miliarde lei, marcând o creștere nominală cu 3,3 la sută față de finele anului anterior, atribuită în principal evoluției cursului de schimb. În structură, se poate remarca o creștere a ponderii deținute de activul net bilanțier al sucursalelor băncilor străine (cu 0,7 puncte procentuale), în detrimentul cotei aferente băncilor comerciale, persoane juridice române. Activele deținute de băncile cu capital majoritar străin s-au majorat, exclusiv datorită deplasării Băncii Transilvania din grupa băncilor cu capital privat românesc în cea a băncilor cu capital străin. În consecință, ponderea deținută de activele băncilor cu capital majoritar străin (mai puțin sucursalele băncilor străine) în totalul activelor sistemului bancar a crescut cu 6,1 puncte procentuale față de 31 decembrie 2011, ajungând la 81,1 la sută.

În ceea ce privește ierarhia băncilor în funcție de cota de piață, grupa băncilor cu active de peste 5 la sută în volumul total al activelor sistemului deține o pondere de 60,5 la sută la finele anului 2012, în timp ce grupa băncilor de mărime mijlocie (cu active cuprinse între 1 la sută și 5 la sută) deține 33,8 la sută, iar cea a băncilor cu active mai mici de 1 la sută avea o pondere de numai 5,7 la sută.

Ponderea deținută de primele cinci bănci² în volumul agregat al activelor a fost de 54,7 la sută, în cel al creditelor de 54,4 la sută, în cel al depozitelor de 54,9 la sută, în cel al capitalurilor proprii de 52,8 la sută și în cel al titlurilor de stat de 56,3 la sută.

Tabel 3. Ponderea instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului

	sfârșitul perioadei			
	Capital social/de dotare			
	2011		2012	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Bănci cu capital românesc, <i>din care:</i>	4 166,2	22,8	3 630,4	14,5
– cu capital majoritar de stat	1 848,4	10,1	3 002,5	12,0
– cu capital majoritar privat	2 317,8	12,7	627,9	2,5
Bănci cu capital majoritar străin	13 701,4	74,9	20 956,9	83,7
I. Total bănci comerciale	17 867,6	97,7	24 587,3	98,2
II. Sucursalele băncilor străine	295,7	1,6	323,9	1,3
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	16 314,9	89,2	21 908,7	87,5
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	13 997,1	76,5	21 280,8	85,0
Total bănci și sucursale ale băncilor străine (I+II)	18 163,3	99,3	24 911,2	99,5
CREDITCOOP	126,0	0,7	132,6	0,5
Total instituții de credit	18 289,3	100,0	25 043,8	100,0

În cursul anului 2012, sistemul bancar românesc a continuat să se caracterizeze printr-o capitalizare adecvată în raport cu volumul activelor și nivelul de risc asumat. Pe lângă injecțiile de capital ale acționarilor, repartizările din profitul net anual, precum și conversiile de credite subordonate în capital social, care au contribuit la menținerea unui nivel corespunzător al fondurilor proprii, un rol important în conservarea unei poziții confortabile a solvabilității a revenit și ajustărilor pozitive de capital social/de dotare, ca urmare a efectului tehnic al introducerii Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), concretizat, în principal, în aplicarea indicelui prețurilor de consum pentru perioada în care economia românească a fost caracterizată de hiperinflație³. Astfel, s-a remarcat creșterea capitalului social/de dotare atât în termeni nominali, cu 36,9 la sută, cât și în termeni reali, cu 33,6 la sută.

Din punct de vedere al țărilor care dețin participații la capitalul social al băncilor autohtone și al sucursalelor băncilor străine, la finele anului 2012, Grecia a ocupat prima poziție investițională (21,2 la sută), însă s-a menținut pe trendul descendent început în 2010 când ponderea în totalul sistemului bancar a fost de 25,5 la sută. Următoarele două poziții în capitalul agregat au fost în continuare ocupate de Austria și Olanda, cu ponderi neschimbate față de nivelul lunii decembrie 2011 – 20,8 la sută, respectiv 11,6 la sută.

² Stabilite în funcție de mărimea activelor.

³ Este cazul capitalului constituit înainte de 1 ianuarie 2004.

În contextul aderării României la UE și al liberalizării pieței serviciilor, în anul de referință 415 instituții străine au notificat intenția de a desfășura activitate bancară în mod direct pe teritoriul României, dintre care 247 instituții bancare, 3 instituții financiare nebancare, 29 instituții emitente de monedă electronică și 136 instituții de plată.

2. Performanțe și perspective ale sectorului bancar

În ansamblu, 2012 a fost un an dificil pentru băncile comerciale care activează în România, acestea fiind nevoite să facă față deteriorării potențialului economic și evoluțiilor pieței valutare (cu impact asupra cererii reale de creditare), majorării ratei riscului de credit și a creditelor neperformante (cu consecințe asupra rezultatelor financiare) și implementării graduale a noilor cerințe Basel III.

Propagarea influențelor de pe piața financiară străină, în special pe canalul relației cu băncile-mamă, a determinat schimbări ale caracteristicilor sistemului bancar românesc, cu deosebire de natura volumului și a trendului finanțării externe. De asemenea, începând cu 1 ianuarie 2012, o provocare pentru sistemul bancar a constat în implementarea IFRS – proces complex care a adus schimbări fundamentale modului de raportare contabilă, cu impact semnificativ asupra datelor financiare și care a necesitat, printre altele, restructurarea sistemelor informaționale interne.

În acest context, rezultatele la nivel agregat relevă, și pentru anul 2012, o extindere moderată a activității bancare, activele totale nete înregistrând o creștere cu 3,3 la sută (în termeni nominali), de la 353 910,9 milioane lei la 31 decembrie 2011 la 365 618,1 milioane lei la 31 decembrie 2012. Exprimat în euro, activul agregat net a crescut cu numai 0,8 la sută, respectiv de la 81 929,5 milioane euro la 82 556,5 milioane euro.

Totodată, gradul de intermediere financiară s-a diminuat, în principal pe fondul incertitudinilor de pe piața financiară internațională și al restructurării activității băncilor-mamă, având în vedere faptul că sectorul bancar românesc este dominat de bănci cu capital străin din zona euro – aproximativ 90 la sută – și, în consecință, este dependent în mare măsură de strategiile la nivel de grup și de liniile de finanțare de la băncile-mamă. Astfel, intermedierea financiară, calculată ca pondere a activelor bancare în PIB, a scăzut de la 63,6 la sută în 2011 la 62,2 la sută în 2012.

Adecvarea capitalului

Gradul de capitalizare a băncilor românești s-a situat la un nivel confortabil și pe parcursul anului 2012, ca urmare a măsurilor de supraveghere adoptate de banca centrală și a menținerii expunerilor băncilor-mamă participante în cadrul *Vienna Initiative 1.0* față de filialele lor din România la un nivel apropiat de cel al lunii martie 2009.

Astfel, indicatorul de solvabilitate a înregistrat valori superioare cerinței minime reglementate (14,9 la sută la sfârșitul anului 2012 față de minimul de 8 la sută). De asemenea, în vederea menținerii calității fondurilor proprii și a consolidării nivelurilor de capitalizare înregistrate înainte de trecerea la IFRS, banca centrală a

impus utilizarea unor filtre prudențiale reprezentând sumele rezultate din eliberarea de provizioane începând cu luna ianuarie 2012.

Efectul de pârghie, determinat ca raport între fondurile proprii de nivel 1 și valoarea medie a activelor, a înregistrat un nivel relativ constant, respectiv 8,0 la sută la sfârșitul anului 2011 și 2012, în contextul creșterii activelor medii cu 8,4 la sută (de la 310 761 milioane lei la 336 830 milioane lei) și a fondurilor proprii de nivel 1 cu 7,7 la sută, (de la 25 086 milioane lei la 27 012 milioane lei).

Potrivit raportărilor băncilor privind cerințele minime de capital, la 31 decembrie 2012 riscului de credit i-au fost alocate 83,0 la sută din cerințele de capital, riscului operațional 15,3 la sută, iar riscului de piață 1,7 la sută.

În contextul aplicării cerințelor suplimentare de capitalizare, prevăzute de cadrul legislativ aferent Directivei privind cerințele de capital (CRD IV) în vederea implementării prevederilor Basel III, eforturile pentru creșterea gradului de adecvare a capitalului au continuat și în 2012. Totuși, Directiva UE nu va genera mari schimbări la nivelul sistemului bancar, instituțiile de credit românești fiind axate, în mare parte, pe produse și servicii de bază și nu pe instrumente și tranzacții financiare sofisticate.

Calitatea activelor

2012 a reprezentat un nou an fără tulburări în sistemul bancar, cu o traiectorie în continuare moderat ascendentă a activității bancare, pe fondul avansului modest al economiei românești. Astfel, comparativ cu finele anului 2011, activele totale nete s-au majorat cu 3,3 la sută, iar depozitele bancare atrase de la clientela nebancară cu 5,2 la sută (variații nominale). Dinamica pozitivă aferentă acestor doi indicatori s-a datorat, în parte, și noilor abordări impuse de IFRS.

Deși a înregistrat o ușoară creștere a activității, sistemul bancar a resimțit din plin efectele crizei internaționale, iar principalii indicatori de cuantificare a riscului de credit au consemnat o înrăutățire; astfel, rata riscului de credit a crescut până la 29,9 la sută (de la 23,3 la sută la finele lunii decembrie 2011). Deteriorarea acestui indicator s-a datorat îndeosebi constrângerilor asupra situației financiare a clienților, în contextul unei creșteri economice modeste. De asemenea, rata creditelor neperformante – principalul indicator de evaluare a calității portofoliilor de credite, din perspectivă prudențială – a continuat să crească, de la 14,3 la sută (31 decembrie 2011) la 18,2 la sută (31 decembrie 2012). Rezultatul s-a datorat, pe de o parte, noilor abordări impuse de IFRS (prin recunoașterea în bilanț a creanțelor înregistrate anterior în conturi în afara bilanțului și prin aplicarea unor reglementări specifice în baza cărora s-au calculat fluxuri de numerar viitoare), iar pe de altă parte, situației financiare a clienților, conducând la o calitate în scădere a portofoliilor de credite bancare.

Cu toate acestea, băncile dispun de un volum suficient de provizioane pentru pierderile așteptate. Astfel, începând cu anul 2012, băncile calculează nivelul acestora atât în baza reglementărilor de prudență (denumite ajustări prudențiale de valoare), cât și în baza IFRS (denumite ajustări pentru depreciere). Trebuie menționat faptul că, începând cu această dată, băncile au încetat înregistrarea în contabilitate a

sumelor aferente ajustărilor prudențiale de valoare și au procedat la înregistrarea numai a ajustărilor pentru depreciere.

Tabel 4. Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar

Denumirea indicatorului	procente	
	2011	2012
Adecvarea capitalului		
Indicatorul de solvabilitate	14,87	14,94
Efectul de pârghie (Fonduri proprii de nivel 1 / Total active la valoare medie)	8,07	8,02
Calitatea activelor		
Credite acordate clienței (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	59,24	60,78
Plasamente și credite interbancare (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	16,90	14,74
Creanțe depreciate ale clienței nebankare (valoare netă) / Total portofoliu de credite aferent clienței (valoare netă)	...	12,00
Creanțe depreciate ale clienței nebankare (valoare netă) / Total activ (valoare netă)	...	7,05
Creanțe depreciate ale clienței nebankare (valoare netă) / Total datorii	...	7,87
Rata riscului de credit ^{1,2}	23,28	29,91
Rata creditelor neperformante ^{1,3}	14,33	18,24
Profitabilitate		
ROA (Profit net / Total active la valoare medie)	-0,23	-0,64
ROE (Profit net / Capitaluri proprii la valoare medie)	-2,56	-5,92
Lichiditate		
Lichiditate imediată	37,17	35,88
Indicatorul de lichiditate ⁴ (lichiditate efectivă / lichiditate necesară):		
– $D \leq 1$ lună	1,47	1,57
– $1 \text{ lună} < D \leq 3$ luni	3,54	3,98
– $3 \text{ luni} < D \leq 6$ luni	5,94	5,11
– $6 \text{ luni} < D \leq 12$ luni	5,67	5,68
– $12 \text{ luni} < D$	2,13	2,35
Credite acordate clienței (valoare brută) / Depozite atrase de la cliență	116,65	117,37

¹ Indicator calculat din raportările prudențiale în vigoare privind clasificarea creditelor.

² Expunere brută aferentă creditelor și dobânzilor clasificate în „îndoielnic” și „pierdere” pentru clientela nebankară / Total credite și dobânzi clasificate pentru clientela nebankară.

³ Expunere brută aferentă creditelor nebankare și dobânzilor aferente clasificate în „pierdere categoria a 2-a”, în cazul cărora serviciul datoriei > 90 zile și/sau în cazul cărora au fost inițiate proceduri judiciare față de operațiune sau față de debitor / Total credite și dobânzi clasificate aferente clienței nebankare, exclusiv elementele din afara bilanțului.

⁴ Indicatorul de lichiditate este exprimat în unități.

Totodată, în contextul trecerii la IFRS, banca centrală a adoptat o abordare prudentă, prin impunerea utilizării diferenței pozitive dintre totalul ajustărilor prudențiale de valoare și totalul ajustărilor pentru depreciere ca filtru prudențial pentru calculul fondurilor proprii și al indicatorilor de prudență bancară (9 760 milioane lei la sfârșitul anului 2012).

Potrivit informațiilor furnizate de bilanțul monetar⁴ agregat al băncilor, creditul acordat sectorului privat a crescut, în termeni nominali, cu 1,3 la sută (de la 223 037 milioane lei la 31 decembrie 2011, la 225 836 milioane lei la 31 decembrie 2012); această creștere a fost atribuită în principal creditelor acordate companiilor nefinanciare (+3,0 la sută), în timp ce creditele acordate gospodăriilor populației s-au majorat cu numai 0,2 la sută. Din punct de vedere al monedei în care a fost acordat creditul, avansul cel mai important s-a înregistrat în cazul creditelor exprimate în lei (+3,8 la sută), în timp ce creditele exprimate în valută au consemnat o scădere ușoară (cu 0,2 la sută), ca urmare a reglementărilor menite să descurajeze creditarea în valută a debitorilor expuși la riscul valutar; cu toate acestea, ponderea creditului în valută în total credite rămâne majoritară la sfârșitul anului 2012 (62,5 la sută).

Lichiditatea

În contextul crizei financiare, al dezechilibrului pe maturități dintre creditele și resursele de finanțare și implicit al dependenței de sursele externe, asigurarea lichidității sistemului bancar românesc în anul 2012 a depins în continuare, într-o măsură însemnată, de încrederea deponenților interni și a investitorilor străini în bănci și, în consecință, de dorința acestora de a reînnoi finanțările ajunse la scadență.

Cu toate că pe parcursul anului 2012 băncile din România s-au confruntat cu percepția negativă a unor deponenți – pe fondul unor evenimente produse în țările de origine a băncilor-mamă – și cu riscul neprelungirii la scadență a depozitelor pe termen scurt din surse locale, impactul acestora a fost limitat. Astfel, indicatorul de lichiditate (stabilit conform reglementărilor în vigoare emise de Banca Națională a României⁵), calculat pentru totalitatea operațiunilor în echivalent lei, pe benzi de scadență (până la o lună, între o lună și 3 luni, între 3 și 6 luni, între 6 și 12 luni și respectiv mai mare de 12 luni), a înregistrat un nivel confortabil peste cel reglementat (1) pe fiecare bandă de scadență. Totodată, ajustarea finanțării de la băncile-mamă (care asigură cea mai mare parte a finanțării externe) s-a realizat ordonat, continuându-se procesul de reducere treptată a dependenței băncilor românești de finanțarea externă.

Indicatorul care exprimă lichiditatea cea mai rapidă, respectiv lichiditatea imediată, a înregistrat o scădere cu 1,3 puncte procentuale față de perioada similară a anului anterior, ca urmare a creșterii datoriilor (cu 1,5 la sută) și a scăderii cu 2,1 la sută a valorii totale aferente disponibilităților, depozitelor la bănci, titlurilor de stat libere de gaj, obligațiunilor denominate în euro/dolari SUA (emise de România pe piețele externe) și obligațiunilor denominate în lei (emise de instituțiile financiare internaționale).

⁴ Date operative.

⁵ Ordinul BNR nr. 22/2011 privind raportarea situațiilor referitoare la indicatorul de lichiditate și riscul mare de lichiditate și Regulamentul BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit.

**Tabel 5. Valoarea activului net bilanțier și a fondurilor proprii
la 31 decembrie 2012**

	Activ net bilanțier		Fonduri proprii*	
	mil. lei	%	mil. lei	%
1. Bănci cu capital majoritar românesc, din care:	36 612,9	10,0	2 888,6	9,4
1.1. Bănci cu capital majoritar de stat, din care:	30 814,8	8,4	2 538,9	8,3
1. CEC Bank	26 883,4	7,4	1 669,2	5,5
2. Banca de Export-Import a României - Eximbank	3 931,4	1,0	869,7	2,8
1.2. Bănci cu capital majoritar privat, din care:	5 798,1	1,6	349,7	1,1
1. Banca Comercială CARPATICA	4 725,9	1,3	214,5	0,7
2. Libra Internet Bank	777,3	0,2	97,7	0,3
3. Banca Feroviara	294,9	0,1	37,5	0,1
2. Bănci cu capital majoritar străin, din care:	296 596,7	81,1	26 155,1	85,2
1. Banca Comercială Română	70 524,9	19,3	4 777,0	15,5
2. BRD Groupe Société Générale	47 924,1	13,1	4 363,6	14,2
3. Banca Transilvania	29 572,0	8,1	2 223,8	7,2
4. UniCredit Ţiriac Bank	25 061,5	6,9	2 600,6	8,5
5. Raiffeisen Bank	23 604,8	6,5	2 367,2	7,7
6. Alpha Bank România	16 479,5	4,5	1 707,7	5,6
7. Volksbank România	16 460,8	4,5	1 068,6	3,5
8. Bancpost	12 174,1	3,3	1 190,1	3,9
9. Piraeus Bank România	7 830,8	2,1	901,7	2,9
10. Banca Românească Grupul National Bank of Greece	6 914,8	1,9	659,7	2,1
11. GARANTI BANK	6 691,0	1,8	491,7	1,6
12. Banca Comercială Intesa SanPaolo România	5 065,7	1,4	513,5	1,7
13. Credit Europe Bank România	5 045,3	1,4	455,7	1,5
14. RBS Bank România	4 792,3	1,3	951,2	3,1
15. OTP Bank România	4 641,8	1,3	498,3	1,6
16. MARFIN BANK România	2 585,2	0,7	223,9	0,7
17. Banca Millennium	2 573,7	0,7	252,5	0,8
18. BCR Banca pentru Locuințe	1 504,4	0,4	89,0	0,3
19. Credit Agricole Bank România	1 294,4	0,4	142,3	0,5
20. ATE Bank România	1 293,1	0,3	111,8	0,4
21. ProCredit Bank	1 204,5	0,3	139,9	0,5
22. Bank Leumi România	1 150,1	0,3	171,0	0,6
23. Nextebank	1 046,1	0,3	96,9	0,3
24. Romanian International Bank	441,0	0,1	25,5	0,1
25. Porsche Bank Romania	379,7	0,1	74,2	0,2
26. Raiffeisen Banca pentru Locuințe	341,1	0,1	57,7	0,2
I. Total bănci comerciale	333 209,6	91,1	29 043,7	94,6
II. Sucursale ale băncilor străine, din care:	31 558,0	8,7	1 427,4	4,6
1. ING Bank N.V.	16 439,0	4,5	657,8	2,1
2. CITI BANK EUROPE	6 513,5	1,8	609,1	2,0
3. Banca Italo-Romana S.p.A.	4 475,7	1,2	-16,6	-0,1
4. Bank of Cyprus	2 427,0	0,7	-21,6	-0,1
5. BLOM BANK France	683,4	0,2	169,1	0,6
6. Caixabank	542,6	0,2	8,6	0,03
7. Fortis Bank	475,1	0,1	19,4	0,06
8. FINICREDITO	1,7	0,0	1,6	0,01
Total bănci și sucursale ale băncilor străine (I+II)	364 767,6	99,8	30 471,1	99,2
CREDITCOOP	850,5	0,2	233,4	0,8
Total instituții de credit	365 618,1	100,0	30 704,5	100,0

* capitaluri proprii (în cazul sucursalelor băncilor străine)

Profitabilitatea

În condițiile unui mediu extern impredictibil și ale evoluției modeste a economiei naționale, sistemul bancar românesc a acordat o atenție deosebită menținerii nivelului de performanță – prin exercitarea unui control mai sever asupra indicatorului cost/venit și prin gestionarea atentă a riscurilor într-un mediu volatil – precum și alinierii la cerințele clienților.

Cu toate acestea, la finele anului 2012, sistemul bancar românesc a înregistrat o pierdere de 2,3 miliarde lei, ca urmare a deprecierei activelor financiare și a efectului indus de reevaluarea garanțiilor aferente creditelor. Din această perspectivă, principalii indicatori de profitabilitate la nivel agregat (rata rentabilității financiare – ROE și rata rentabilității economice – ROA) au consemnat, pentru al treilea an consecutiv, valori negative (-5,92 la sută și respectiv -0,64 la sută la 31 decembrie 2012).

În pofida adoptării unor măsuri de redimensionare a rețelelor teritoriale și de ajustare a necesarului de personal (rețeaua teritorială s-a redus cu 323 de unități, iar numărul salariaților a scăzut cu 4 003 persoane), deteriorarea profitului operațional a condus implicit la deteriorarea indicatorului cost/venit. Începând cu luna ianuarie 2012, determinarea acestui indicator are în vedere modificările survenite în metodologia de calcul al veniturilor și al cheltuielilor operaționale, valorile acestuia nefiind comparabile cu cele înregistrate anii anteriori. La nivelul întregului an, indicatorul a avut o evoluție nefavorabilă, nivelul acestuia fiind de 58,7 la sută la 31 decembrie 2012, față de 51,2 la sută la 31 ianuarie 2012.

3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară

În desfășurarea activității de supraveghere, frecvența și gradul de detaliere a verificărilor și evaluărilor se stabilesc cu luarea în considerare a principiului proporționalității, având în vedere mărimea, importanța sistemică, natura, extinderea și complexitatea activităților derulate de fiecare instituție de credit.

În cadrul procesului de supraveghere *off-site*, în 2012 au fost desfășurate 51 de acțiuni de verificare la 22 de bănci și 2 sucursale ale unor bănci străine, dintre care 6 acțiuni prevăzute în programul anual de evaluare și verificare, iar alte 45 desfășurate ca acțiuni punctuale. În plus, au fost efectuate 26 de acțiuni comune (*on-site* și *off-site*) în cadrul programului anual de evaluare și verificare aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României.

Activitatea de supraveghere *on-site* s-a concretizat în derularea a 39 de acțiuni de inspecție la 28 de bănci și 5 sucursale ale unor bănci străine. Dintre acestea, 33 de acțiuni au fost prevăzute în programul anual de evaluare și verificare (26 acțiuni comune *on-site* și *off-site* menționate mai sus și alte 7 acțiuni *on-site*), iar alte 6 s-au desfășurat ca acțiuni punctuale. De asemenea, au fost efectuate 2 acțiuni punctuale în rețeaua Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP.

Acțiunile de supraveghere derulate pe parcursul anului 2012 au pus un accent deosebit pe verificarea procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP), precum și pe evaluarea profilului de risc al instituțiilor de credit.

Obiectivele acțiunilor punctuale s-au referit, în principal, la cerințele minime de capital, administrarea riscurilor, activitatea de creditare și operațiunile de înlocuire a expunerilor, riscul rezidual, clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și la determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare, expunerile mari, expunerile față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit, riscul de lichiditate și indicatorul de lichiditate, riscul operațional, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, modificări în situația instituțiilor de credit, raportările de prudență bancară și evoluția indicatorilor de prudență bancară, reclamații și petiții, îndeplinirea măsurilor dispuse de Banca Națională a României.

Rapoartele întocmite în urma activității de supraveghere au consemnat, în principal, aspecte privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, modificările în situația instituțiilor de credit, indicatorii de prudență bancară (solvabilitatea, fondurile proprii, lichiditatea, expunerile mari, expunerile față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit), analiza riscurilor semnificative, activitățile externalizate, raportările transmise la Banca Națională a României.

Încălcarea unor prevederi legale a atras sancționarea, cu amendă și/sau avertisment scris, a unui număr de 12 instituții de credit. Sancțiunile au fost aplicate, în principal, pentru aspecte legate de obiectul de activitate, majorarea capitalului social, cerințele de capital suplimentar pentru riscurile semnificative, cerința de capital pentru riscul de credit, expunerile mari, activitatea de creditare, riscul de credit, riscul rezidual, riscul operațional, riscul de conformitate, sistemul de control intern, auditul intern, simulările de criză, sursele atrase de la populație, persoanele cu funcții-cheie de execuție, participațiile băncii, raportări eronate, precum și neîndeplinirea corespunzătoare a măsurilor dispuse de Banca Națională a României.

În ceea ce privește rețeaua teritorială a Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP, au fost sancționate un număr de 5 bănci cooperatiste fie cu retragerea aprobării, fie cu amendă și/sau avertisment scris. Sancțiunile au fost aplicate, în principal, pentru aspecte legate de administrarea riscurilor, adecvarea capitalului, activitatea de creditare, clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare, riscul de lichiditate, riscul operațional, riscul de conformitate, riscul strategic, sistemul de control intern, auditul intern, operațiuni de casierie, conducere și încălcarea actului constitutiv.

4. Instituțiile financiare nebancare

În anul 2012 a continuat procesul de restructurare a sectorului instituțiilor financiare nebancare (IFN), atât din punct de vedere numeric, cât și din cel al principalilor indicatori financiari agregați.

În comparație cu anul 2011, numărul instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special a scăzut cu o unitate, ajungând la 52. Această evoluție s-a datorat, pe de o parte, radierii unui număr de 5 instituții (dintre care 3 au fost radiate întrucât nu au mai îndeplinit limitele reglementate ale indicatorilor privind criteriile de înscriere în acest registru, iar alte 2 instituții au fost radiate la cerere, fiind concomitent radiate

și din Registrul general), iar pe de altă parte, înscrierii altor 4 instituții, ca urmare a îndeplinirii limitelor indicatorilor sus-menționați.

În Registrul general, la sfârșitul anului 2012 figurau 187 instituții financiare nebancare, cu 16 mai puține față de anul precedent. Această diminuare a fost rezultatul înscrierii unui număr de 5 instituții, concomitent cu radierea altor 21 de instituții. Dintre acestea din urmă, 11 au fost radiate la cerere, în cazul a 4 instituții radierea s-a efectuat ca sancțiune aplicată pentru nerespectarea dispozițiilor legale, iar pentru 6 instituții radierea s-a efectuat din alte cauze legale. Pe tipuri de activități, toate cele 5 instituții noi au fost înscrise la secțiunea „Activități multiple de creditare”, în timp ce radierile s-au distribuit astfel: 10 în secțiunea „Leasing financiar”, 8 în secțiunea „Activități multiple de creditare” și câte o radiere în secțiunile „Credite de consum”, „Microcreditare”, respectiv „Emitere de garanții și asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului”.

Tabel 6. Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2012

Tipul activității	Registrul special		Registrul general*		Registrul general	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Activități multiple de creditare	41	78,9	89	66,0	130	69,5
Leasing financiar	9	17,3	33	24,4	42	22,5
Emitere garanții și asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	1	1,9	4	3,0	5	2,7
Credite de consum	1	1,9	4	3,0	5	2,7
Microcreditare	0	0,0	3	2,2	3	1,6
Finanțarea tranzacțiilor comerciale	0	0,0	1	0,7	1	0,5
Factoring	0	0,0	1	0,7	1	0,5
Credite ipotecare și/sau imobiliare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Scontare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Forfetare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Alte forme de finanțare de natura creditului	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Total	52	100,0	135	100,0	187	100,0

* exclusiv instituțiile financiare nebancare din Registrul special

Capitalul social al instituțiilor financiare nebancare s-a majorat cu 314,2 milioane lei, ceea ce reprezintă o creștere de 8,6 la sută față de sfârșitul anului 2011. Această evoluție pozitivă se explică în principal prin operațiunile de majorare a capitalului efectuate de IFN înscrise în Registrul special, majorări operate în scopul acoperirii pierderilor și al respectării cerințelor prudențiale referitoare la nivelul fondurilor proprii și al expunerilor, al căror sold a depășit, în valoare absolută, pe cel al reducerilor de capital. Pe de altă parte, activele totale înregistrate la sfârșitul anului 2012 s-au cifrat la 26 771,8 milioane lei, în scădere ușoară față de 2011, respectiv cu 1,7 la sută.

Nivelul agregat al creditelor și angajamentelor a atins 34 297,4 milioane lei, în creștere cu 6,4 la sută față de 2011, dintre care 19 371,9 milioane lei, respectiv 56,4 la sută, reprezintă finanțările acordate sub formă de credite (leasing

financiar și alte tipuri de credite), iar 14 925,5 milioane lei reprezintă soldul angajamentelor date.

Comparativ cu anul anterior, pe o traiectorie ascendentă s-au plasat soldul angajamentelor (+34,2 la sută) și soldul indicatorului „alte tipuri de credite”, care a atins 8 557,2 milioane lei (+18,9 la sută). În schimb, leasingul financiar s-a diminuat în valoare absolută cu 3 093,6 milioane lei, atingând valoarea de 10 814,7 milioane lei, iar ponderea sa a scăzut de la 43,1 la sută la 31,5 la sută. Evoluția relevă reorientarea în continuare a activelor patrimoniale ale sectorului IFN de la operațiunile de leasing financiar către alte tipuri de finanțări, fenomen determinat de conjunctura economică actuală.

Numărul total de clienți a cunoscut o reducere însemnată, de la 1 261 880 la 31 decembrie 2011 la 1 101 920 la 31 decembrie 2012, ceea ce reprezintă o diminuare cu 12,7 la sută.

Tabel 7. Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2012

	milioane lei*		
Denumirea indicatorului	Registrul special	Registrul general**	Registrul general
Capital social	3 457,3	524,6	3 981,9
Active totale	24 731,3	2 040,5	26 771,8
Total credite și angajamente, <i>din care:</i>	33 082,9	1 214,5	34 297,4
– leasing financiar	10 537,4	277,3	10 814,7
– alte tipuri de credite	7 803,5	754,7	8 557,2
– angajamente date	14 743,0	182,5	14 925,5
Creanțe restante și îndoielnice (net), <i>din care:</i>	1 068,3	120,8	1 189,1
– credite restante și îndoielnice	438,0	72,6	510,6
Provizioane aferente creanțelor restante și îndoielnice, <i>din care:</i>	3 582,4	595,5	4 177,9
– provizioane aferente creditelor restante și îndoielnice	2 956,1	408,2	3 364,3
Credite și angajamente neperformante***	6 201,3	382,3	6 583,6
Profit/pierdere, <i>din care:</i>	-1 164,5	-126,7	-1 291,3
– rezultatul reportat	-1 298,7	-129,3	-1 428,1
– profit aferent anului 2012	134,2	2,6	136,8
Număr de contracte	1 147 470,0	110 547,0	1 258 017,0
Număr de clienți, <i>din care:</i>	1 012 467,0	89 453,0	1 101 920,0
– persoane fizice	905 946,0	81 886,0	987 832,0
– persoane juridice	106 521,0	7 567,0	114 088,0

* cu excepția indicatorilor „Număr de contracte” și „Număr de clienți”

** exclusiv instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special

*** credite pentru care serviciul datoriei a depășit 30 de zile

Distribuția capitalului social al instituțiilor financiare nebancare în funcție de țara de origine pentru cele 52 de societăți înscrise în Registrul special la 31 decembrie 2012 este prezentată în tabelul următor.

**Tabel 8. Ponderile capitalului social în funcție de țara de origine
la 31 decembrie 2012**

Țara de origine	Ponderea capitalului social	
	în total capital	în total capital străin
România	40,52	-
Italia	21,36	35,91
Olanda	13,37	22,48
Franța	5,86	9,84
Austria	4,88	8,21
Ungaria	3,09	5,19
Suedia	2,87	4,83
Germania	2,32	3,90
Cipru	1,21	2,03
Grecia	1,15	1,93
SUA	1,07	1,80
Belgia	0,91	1,53
Republica Cehă	0,88	1,49
Polonia	0,51	0,86

Comparativ cu sfârșitul anului 2011, principalele modificări au constat, pe de o parte, în creșterea ponderii capitalului italian în capitalul total, de la 8,91 la sută la 21,36 la sută, iar pe de altă parte, în scăderea ponderii deținute de capitalul belgian (de la 7,34 la sută la 0,91 la sută) și de capitalul românesc (de la 48,59 la sută la 40,52 la sută).

În totalul capitalului străin, două țări – Italia și Olanda – dețin împreună mai mult de jumătate, respectiv 58,39 la sută, restul fiind deținut de un număr de 11 țări.

Valoarea totală a capitalului social de proveniență străină a fost de 2 056,3 milioane lei, marcând o creștere de 442,8 milioane lei față de anul 2011 (+27,4 la sută).

Exprimată la cursul de schimb de la 31 decembrie 2012, valoarea totală a capitalului străin în echivalent euro s-a cifrat la 464,3 milioane euro.

Supravegherea prudențială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancare

Supravegherea prudențială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancare s-a concretizat atât în urmărirea modului de întocmire și transmitere a raportărilor periodice, cât și în efectuarea de inspecții la fața locului de către personalul specializat din cadrul BNR. În urma acestor acțiuni au fost elaborate rapoarte de supraveghere și s-au aplicat, după caz, sancțiuni prevăzute de dispozițiile legale în vigoare.

Astfel, monitorizarea modului de efectuare a raportărilor periodice și a respectării reglementărilor Băncii Naționale a României privind instituțiile financiare nebancare a avut drept consecință elaborarea unui număr de 15 rapoarte de inspecție *off-site*, concretizate în aplicarea a 14 sancțiuni, dintre care 2 suspendări ale activității de creditare, 9 amenzi și 3 avertismente scrise, acestea din urmă însoțite de impunerea

unor planuri de măsuri pentru remedierea deficiențelor. Totodată, într-un singur caz s-a impus măsura de reîncadrare a unor indicatori prudențiali în limitele reglementate de legislația aplicabilă.

Inspecțiile *on-site*, desfășurate conform programului anual de inspecție, au avut ca scop verificarea activității curente pentru 32 de instituții financiare nebancare înscrise în Registrul special. Ca urmare a acestor acțiuni de supraveghere, au fost impuse sancțiuni pentru 25 de instituții financiare nebancare, după cum urmează: avertismente scrise (19 cazuri), amenzi (3 cazuri), suspendarea activității (3 cazuri). Totodată, în cazul altor 7 instituții financiare nebancare s-au dispus elaborarea și transmiterea unor planuri de măsuri pentru remedierea deficiențelor constatate.

De asemenea, pe baza notificărilor transmise de instituțiile financiare nebancare și a monitorizării acestora, în cursul anului 2012 au fost operate unele modificări în registrele ținute de Banca Națională a României, concretizate în principal în:

- înscrierea unor societăți în Registrul special (4 cazuri), respectiv radierea unor instituții financiare nebancare din același registru (5 cazuri);
- radierea din Registrul general a unor instituții financiare nebancare (21 de cazuri);
- înscrierea unor noi instituții financiare nebancare în Registrul general (5 cazuri);
- trecerea unor instituții financiare nebancare dintr-o secțiune în alta a Registrului general, ca urmare a modificării obiectului de activitate.

Totodată, în cele două registre au fost operate modificări referitoare la denumirea instituțiilor financiare nebancare, schimbarea sediului social și a numerelor de telefon/fax.

Instituțiile de plată

La 31 decembrie 2012, în Registrul instituțiilor de plată erau înscrise 7 instituții de plată și 24 de agenți prin intermediul cărora acestea prestează servicii de plată pe teritoriul României, precum și în străinătate (dintre aceștia, 14 au fost înscrși în cursul anului 2012).

Dintre instituțiile de plată autorizate, 4 au și calitatea de instituție financiară nebancară.

Pe parcursul anului 2012, supravegherea prudențială a instituțiilor de plată a fost realizată prin analiza raportărilor transmise de către acestea conform prevederilor Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 21/2009 privind instituțiile de plată, cu modificările și completările ulterioare, precum și prin efectuarea de inspecții la fața locului de către personalul specializat din cadrul BNR. Aceste acțiuni *on-site*, desfășurate conform programului anual de inspecție, cu scopul verificării activității curente a 5 instituții de plată, s-au concretizat în elaborarea de rapoarte de supraveghere și impunerea, după caz, a unor sancțiuni prevăzute de dispozițiile legale în vigoare.

5. Monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului

În anul 2012, preocupările Băncii Naționale a României în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului au vizat verificarea respectării de către instituțiile de credit a cadrului legislativ, fiind desfășurate în acest sens atât acțiuni de inspecție *on-site*, cât și activități specifice *off-site*.

Astfel, au fost efectuate 32 de inspecții la sediul instituțiilor de credit, 8 acțiuni de supraveghere *off-site* și 2 acțiuni punctuale, fiind constatate deficiențe pentru care au fost întocmite 6 procese-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor, 3 ordine de impunere a unor măsuri de remediere a deficiențelor și 14 scrisori de recomandare pentru îmbunătățirea cadrului de administrare a riscurilor. Sancțiunile au fost aplicate, în principal, pentru nerespectarea reglementărilor privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și a celor care vizează implementarea sancțiunilor internaționale. Totodată, s-au transmis Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor 7 informări privind suspiciuni de spălare a banilor și de finanțare a actelor de terorism identificate de echipele de inspecție în cadrul activității desfășurate.

De asemenea, prin participarea reprezentantului Băncii Naționale a României la reuniunile Consiliului interinstituțional⁶ s-au asigurat documentația și expertiza în domeniul financiar-bancar necesare pentru: (i) elaborarea mandatelor și documentelor de poziție ale României, prezentate în cadrul organismelor internaționale cu responsabilități în domeniul sancțiunilor internaționale, în special în cadrul reuniunilor grupului de lucru RELEX – formațiunea „Sancțiuni”, al Consiliului Uniunii Europene; (ii) elaborarea și emiterea avizelor consultative în scopul fundamentării unor decizii legate de aplicarea sancțiunilor internaționale și (iii) elaborarea Raportului adresat Consiliului Suprem de Apărare a Țării cu privire la măsurile adoptate de România în vederea punerii în aplicare a regimurilor de sancțiuni instituite pe plan internațional, incidente domeniului financiar-bancar.

Una dintre activitățile specifice, cu caracter permanent, a fost și aceea de informare cu celeritate a instituțiilor de credit cu privire la: (i) adoptarea, modificarea sau completarea măsurilor sancționatorii incidente domeniului financiar-bancar, precum și (ii) riscul de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului în raport cu vulnerabilitățile identificate de Grupul de Acțiune Financiară Internațională, în vederea facilitării adoptării măsurilor adecvate.

Totodată, prin structura de specialitate, s-a asigurat cooperarea, în baza mandatului acordat de conducerea Băncii Naționale a României, cu: (i) autoritățile de supraveghere, în ceea ce privește modul de aplicare a reglementărilor privind prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, pentru furnizarea de informații, pe bază de reciprocitate, cu respectarea cerințelor referitoare la păstrarea secretului

⁶ Consiliul interinstituțional constituit în temeiul art. 13 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008, aprobată prin Legea nr. 217/2009, cu modificările și completările ulterioare. Totodată, în scopul implementării corespunzătoare a legislației europene privind instituirea de sancțiuni internaționale în domeniul financiar-bancar, s-au asigurat monitorizarea permanentă a adoptării acestora și includerea problematicii respective în obiectivele tematice ale acțiunilor de inspecție.

profesional prevăzute de lege, și (ii) celelalte autorități naționale și internaționale angrenate în punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, în conformitate cu prevederile cadrului legal de cooperare.

De asemenea, s-a asigurat consultanță de specialitate instituțiilor de credit, cu referire la modul de aplicare a legislației incidente sancțiunilor internaționale, prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării actelor de terorism, care a vizat, în special, informări, constituirea de grupuri de lucru, elaborarea unor puncte de vedere etc.

O altă direcție de acțiune a constat în participarea BNR, în calitate de membru, la reuniunile periodice ale Comitetului de prevenire a spălării banilor și a finanțării terorismului din cadrul Comisiei Europene.

Capitolul V. Emisiunea de numerar

În anul 2012, BNR a asigurat numerarul necesar unei circulații monetare corespunzătoare, atât din punct de vedere valoric, cât și ca structură pe cupiuri, satisfăcând solicitările utilizatorilor de pe toate segmentele pieței.

Totodată, banca centrală s-a preocupat în mod permanent de menținerea la un nivel ridicat a calității însemnelor monetare românești aflate în circulație, desfășurând o susținută acțiune de igienizare a numerarului.

1. Evoluția numerarului în circulație aflat în afara sistemului bancar

În anul 2012 numerarul în circulație aflat în afara sistemului bancar și-a continuat traiectoria ascendentă, dar într-un ritm semnificativ redus, ajungând la sfârșitul anului la valoarea de 33 365 milioane lei¹, cu doar 3 procente peste cea înregistrată la finele anului 2011.

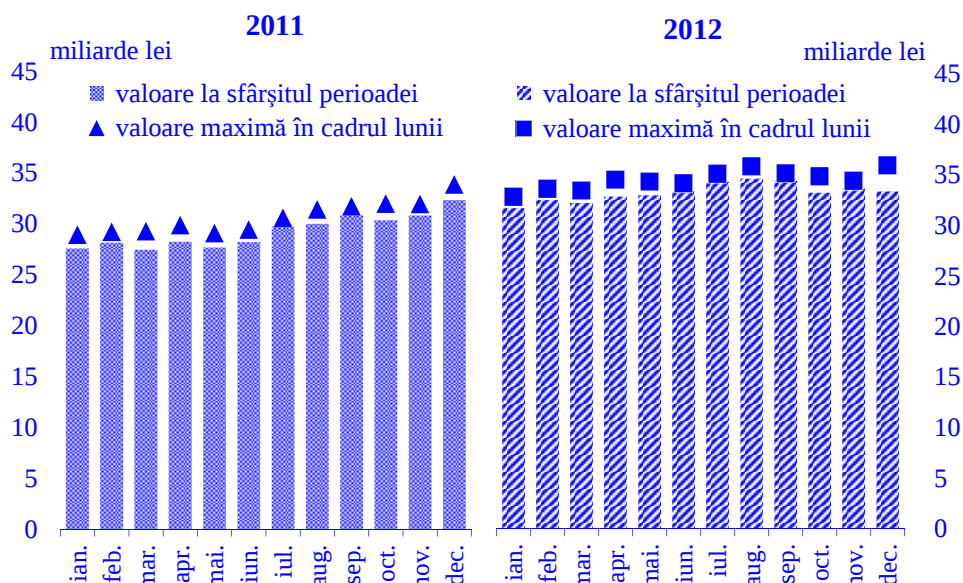
Tabel 1. Dinamica numerarului în afara sistemului bancar în perioada 2003-2012

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Numerar aflat în afara sistemului bancar (mil. lei)	5 765	7 629	11 564	14 670	23 058	26 960	25 617	28 253	32 357	33 365
Variație față de anul anterior (%)		32	52	27	57	17	-5	10	15	3

Similar anilor precedenți, evoluția în cadrul anului a fost neuniformă: după o scădere în ianuarie, valoarea lunară a numerarului aflat în afara sistemului bancar a înregistrat o creștere aproape constantă în perioada februarie-august, ajungând la finele acestui interval la un plus de 7 la sută față de începutul anului; în perioada septembrie-decembrie, indicatorul a consemnat o evoluție descendentă, ce a limitat creșterea anuală la 3 la sută. Factorii sezonieri cu impact asupra mișcărilor numerarului aflat în afara sistemului bancar (perioade de vacanță, sărbători pascale) s-au resimțit și pe parcursul anului 2012 – de exemplu lunile aprilie și iulie, în acest ultim caz o influență revenind și măsurii de majorare a salariilor în sectorul bugetar de la 1 iunie 2012. Ultimele luni ale anului au marcat o tendință de scădere a numerarului aflat în afara sistemului bancar (exceptând luna noiembrie), astfel că luna decembrie, marcată, de obicei, de o creștere pronunțată a numerarului în afara sistemului bancar, specifică perioadei sărbătorilor de iarnă, a prezentat în 2012 o evoluție atipică, de scădere.

¹ 31 477 milioane lei, exclusiv numerarul aflat în ATM-uri și ASV-uri.

Evoluția numerarului în afara sistemului bancar

Valoarea maximelor lunare ale numerarului aflat în afara sistemului bancar a înregistrat o evoluție oscilantă. Maximele aferente perioadei ianuarie-martie s-au situat sub valoarea vârfului înregistrat în luna decembrie 2011, însă, în data de 13 aprilie 2012, premurgător sărbătorilor de Paști, s-a înregistrat un nou maxim, de 34 522 milioane lei, cu 1,9 la sută peste vârful anului 2011. Noi creșteri ale acestui indicator s-au înregistrat în lunile iulie și august, când s-a atins un nou maxim de 35 863 milioane lei. În perioada septembrie-noiembrie s-a consemnat o inversare a trendului, vârfurile numerarului în circulație fiind în scădere, pentru ca în data de 21 decembrie 2012, datorită plăților substanțiale specifice sărbătorilor de iarnă, să se atingă valoarea maximă anuală a numerarului în circulație, de 35 967 milioane lei, cu 6,2 la sută peste vârful aferent anului 2011.

La sfârșitul anului 2012, numărul de bancnote existente în circulație în afara sistemului bancar a fost de 729 591 mii bucăți, cu 4,6 la sută mai mic decât cel de la finele anului 2011, însă modificările în structura pe cupiuri au condus la o valoare cu 3 la sută mai mare comparativ cu finele anului anterior.

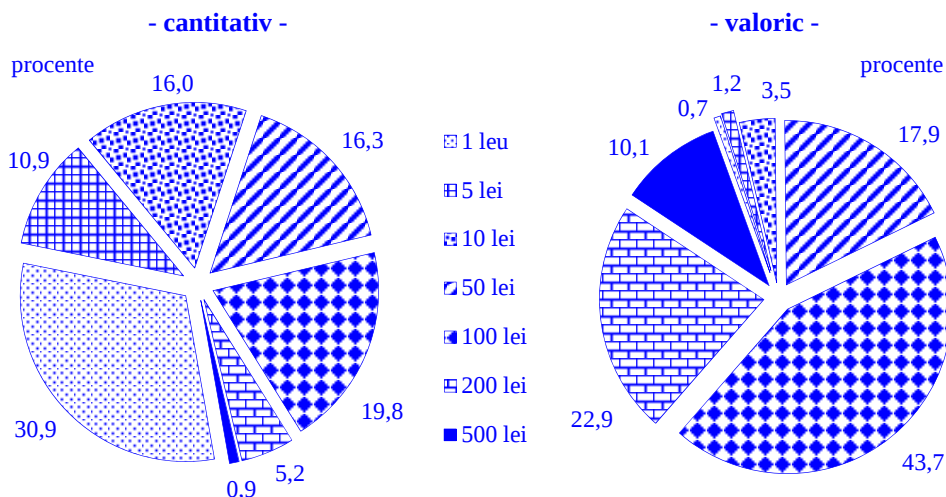
Cea mai importantă majorare cantitativă, de 9,3 la sută, s-a consemnat în cazul cupiurii de 200 lei, a cărei pondere în numărul total de bancnote în circulație a crescut cu 0,7 puncte procentuale, datorită utilizării în mai mare măsură pentru alimentarea ATM-urilor, urmată de cupiura de 100 lei, care a cunoscut o majorare cantitativă de 5,8 la sută și o creștere a ponderii în numărul total de bancnote de 2 puncte procentuale.

Cupiurile care au înregistrat scăderi semnificative ale numărului bancnotelor în afara sistemului bancar au fost cele de 5 lei și 10 lei, cu 15,4 la sută și, respectiv 21 la sută. Astfel, ponderea acestor cupiuri în numărul total de bancnote a scăzut cu 1,4 și respectiv cu 3,3 puncte procentuale. Din numărul total de bancnote aflate în circulație la sfârșitul anului 2012, ponderea cea mai mare, de 30,9 la sută, a deținut-o

cupiura de 1 leu, urmată de cupiura de 100 lei, cu 19,8 la sută, și de cupiurile de 50 lei și 10 lei, cu 16,3 și respectiv 16 la sută.

Din punct de vedere al ponderii în valoarea totală a bancnotelor aflate în afara sistemului bancar, pe primele locuri s-au situat cupiurile folosite la alimentarea ATM-urilor, respectiv cea de 100 lei, cu 43,7 la sută, cea de 200 lei, cu 22,9 la sută și cea de 50 lei, cu 17,9 la sută.

Structura pe cupiuri a bancnotelor în circulație

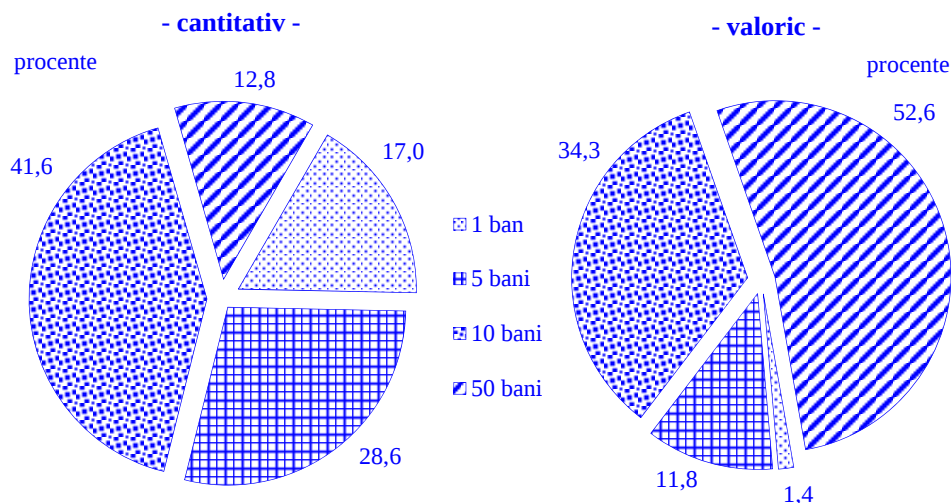

Numărul de monede aflate în afara sistemului bancar, la finele anului 2012, a fost cu 16 la sută mai mare decât cel de la 31 decembrie 2011. Din punct de vedere valoric, numerarul sub formă de monedă a crescut cu 14 la sută.

Cererea de monedă metalică s-a menținut la cote ridicate și în anul 2012, datorită dezvoltării continue a rețelilor teritoriale ale unor lanțuri de magazine de tip *discount*, precum și utilizării pe scară tot mai largă a echipamentelor automate de distribuire a produselor alimentare de mică valoare sau de plată a unor servicii mărunte. De asemenea, comercianții au menținut politica acordării corecte a restului, ceea ce presupune asigurarea în casieriile unităților comerciale a unor cantități suficiente de monedă din toate cupiurile.

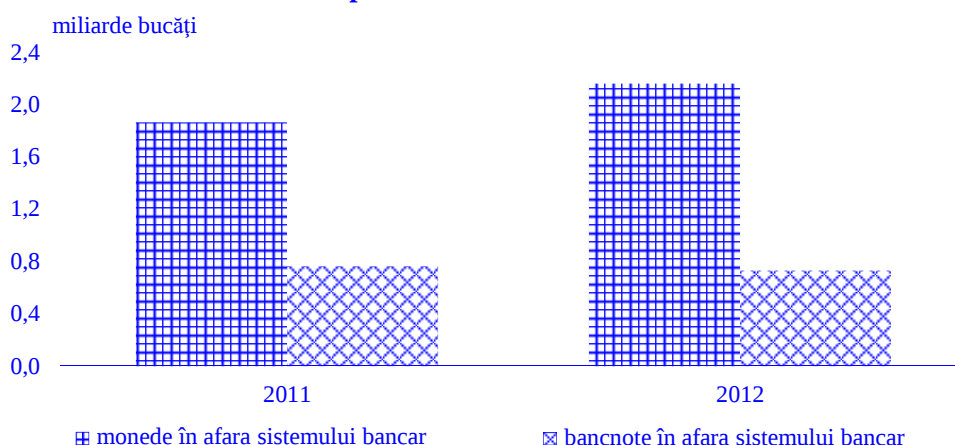
Toate cupiurile de monede aflate în circulație în afara sistemului bancar au cunoscut creșteri cantitative față de anul anterior, dar cea mai importantă majorare, de 24 la sută, s-a înregistrat în cazul monedei de 1 ban, urmată de cupiura de 10 bani, cu o creștere de 15 la sută. La finele anului 2012, ponderea cea mai mare în numărul total de monede aflate asupra populației și în casieriile agenților economici, de 41,6 la sută, era deținută de moneda de 10 bani, urmată de cea de 5 bani, cu 28,6 la sută.

Structura pe cupiuri a monedelor în circulație

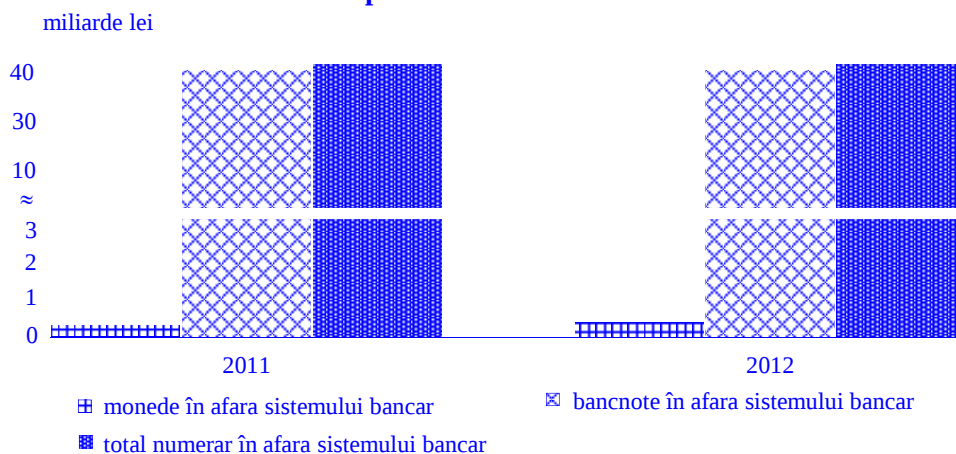

Din punct de vedere valoric, ponderea cea mai mare, de 52,6 la sută, era deținută de moneda 50 de bani, urmată de cupiura de 10 bani, cu 34,3 la sută.

Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere cantitativ

Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere valoric

La finele anului 2012, fiecărui locuitor² îi reveneau 34 bancnote și 101 monede din cele aflate în circulație în afara sistemului bancar, cu 4 bancnote mai puțin și respectiv cu 14 monede mai mult decât la sfârșitul anului 2011.

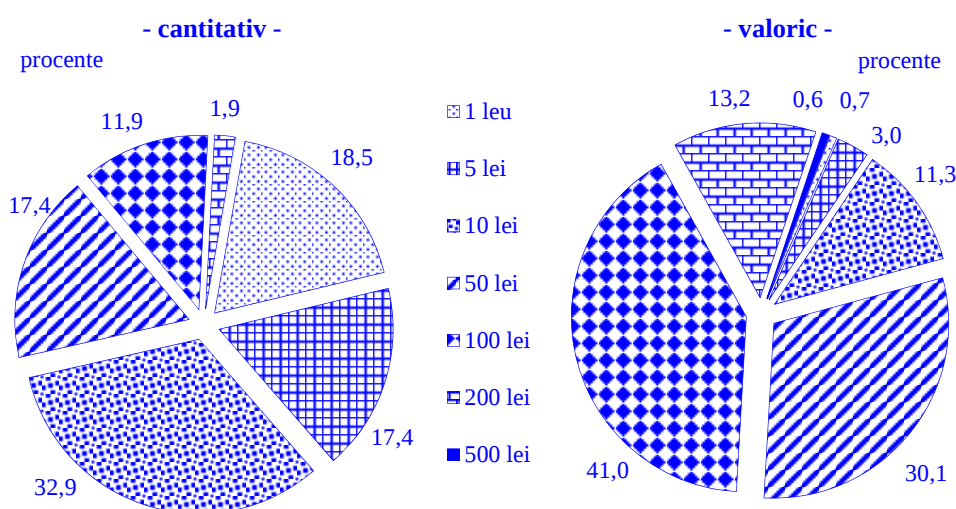
Valoarea medie a unei bancnote în circulație la 31 decembrie 2012 a fost de 45,4 lei, nivel cu 10 la sută mai mare decât cel înregistrat la sfârșitul anului 2011, ca urmare a majorării ponderii în circulație a bancnotelor de cupiuri mari.

2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria Statului

Plățile efectuate către instituțiile de credit/Trezoreria Statului în anul 2012 au însumat 838 milioane bancnote, cu 27 la sută mai puțin decât în anul 2011, și 367 milioane monede, cu 11,4 la sută mai mult decât în anul precedent, în timp ce valoarea bancnotelor și monedelor utilizate în plăți a fost de 24 360 milioane lei, cu 20 la sută mai mică față de cea aferentă anului 2011.

O scădere a volumului plăților către instituțiile de credit/Trezoreria Statului în anul 2012 s-a înregistrat în cazul tuturor cupiurilor de bancnote, reducerea cea mai însemnată fiind la cele de 1 leu și 5 lei, de aproximativ 40 la sută față de anul anterior.

Structura pe cupiuri a plăților în bancnote

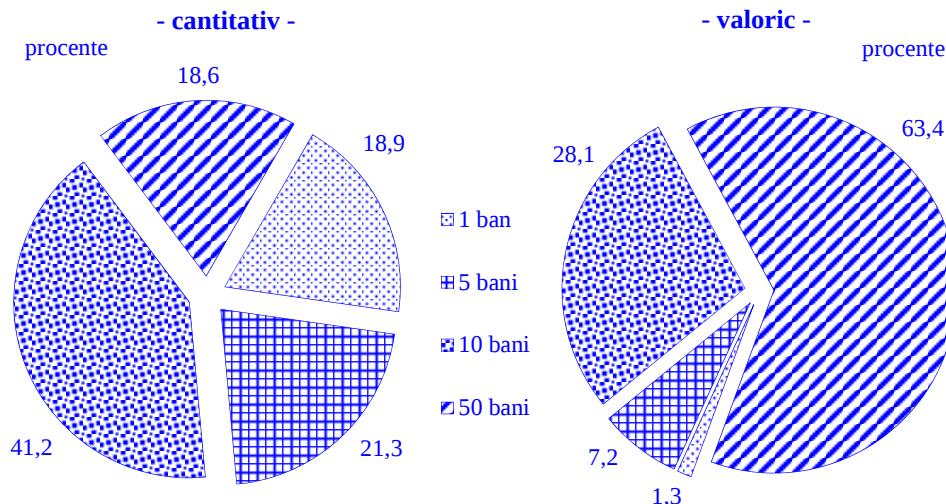
Din punct de vedere valoric, cea mai mare pondere în plățile efectuate către instituțiile de credit/Trezoreria Statului a fost deținută de cupiura de 100 lei, cu 41 la sută, urmată de cupiura de 50 lei, cu 30,1 la sută.

Spre deosebire de bancnote, în cazul monedelor s-au înregistrat creșteri ale cantităților eliberate în plăți la toate cupiurile, cea mai substanțială majorare, de 17 la sută, înregistrându-se în cazul monedei de 10 bani. Moneda de 1 ban, utilizată

² Calcule realizate pe baza unei populații de 21 336 mii locuitori în 2012, conform Comunicatului de presă privind ocuparea și șomajul în anul 2012, publicat de INS în aprilie 2013.

în mod frecvent de către agenții economici din sectorul de vânzare cu amănuntul pentru acordarea restului, a cunoscut o creștere cantitativă de 12 la sută.

Structura pe cupiuri a plăților în monede

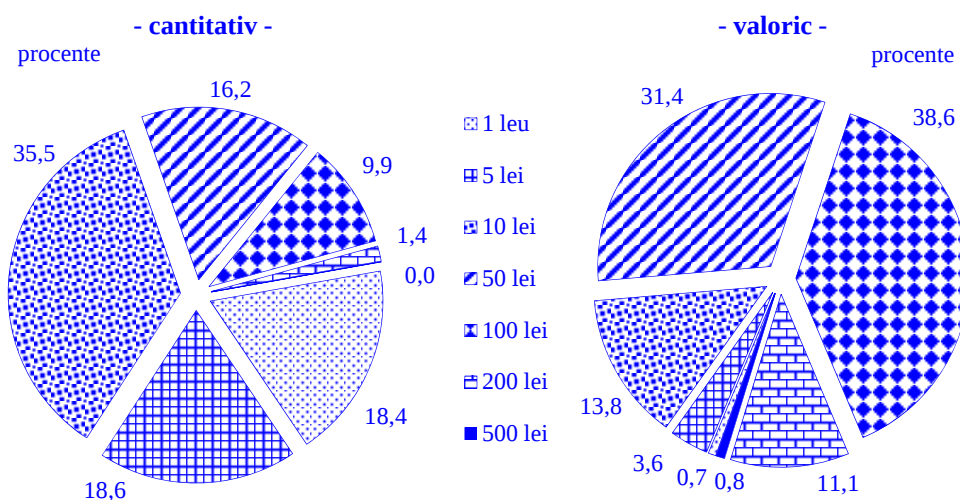

Moneda de 50 bani a avut cea mai mare pondere, din punct de vedere valoric, în plățile în monedă efectuate către instituțiile de credit/Trezoreria Statului, de 63,4 la sută, urmată de moneda de 10 bani, cu o pondere de 28,1 la sută.

Valoarea totală a încasărilor în numerar a fost de 22 577 milioane lei, cu 14 la sută mai mică față de cea din anul 2011.

Încasările BNR din depunerile instituțiilor de credit/Trezoreriei Statului au readus la banca centrală 876 milioane bancnote, respectiv cu 16 la sută mai puține decât în anul 2011 și cu 4,5 la sută mai multe decât cele puse în circulație.

Structura pe cupiuri a încasărilor în bancnote

Cea mai importantă reducere a volumului bancnotelor depuse de instituțiile de credit/Trezoreria Statului, de 38 la sută, s-a înregistrat la cupiura de 500 lei, urmată de cupiurile de 1 leu și 5 lei, cu scăderi de 34 la sută, respectiv 30 la sută.

Ponderea cea mai mare în numărul de bancnote încasate de BNR (35,5 la sută) a fost deținută de cupiura de 10 lei, în parte ca urmare a retragerii din circulație, pe măsura întoarcerii la banca centrală, a bancnotei de 10 lei – emisiunea 2005.

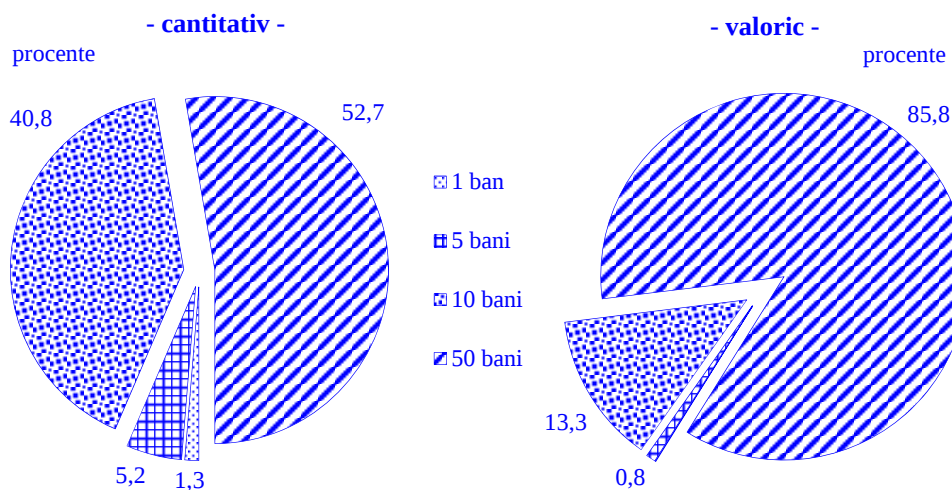
Din valoarea totală a bancnotelor încasate, cupiura de 100 lei a deținut ponderea cea mai mare, de 38,6 la sută, urmată de cupiura de 50 lei, cu o pondere de 31,4 la sută.

În anul 2012, au revenit la banca centrală 78 milioane monede, cu 28 la sută mai multe decât în anul 2011. Deși gradul de întoarcere la BNR a monedei metalice s-a situat la un nivel destul de modest, s-a manifestat, în continuare, tendința de deblocare a circulației monedei metalice. Astfel, procentul de monede eliberate în plăți care au revenit la BNR a crescut de la 18 la sută în anul 2011 la 21 la sută în anul 2012.

Din punct de vedere valoric, monedele încasate ca urmare a depunerilor instituțiilor de credit/Trezoreriei Statului au însumat 24 milioane lei, cu 11 la sută mai mult decât valoarea încasărilor în monedă metalică din anul 2011.

Cupiura de 50 bani a continuat să dețină cea mai importantă pondere în cantitatea totală de monede încasate, respectiv 52,7 la sută. Numărul de monede de 10 bani încasate prin intermediul depunerilor instituțiilor de credit/Trezoreriei Statului a crescut cu 35 la sută comparativ cu anul 2011. Ponderea cupiurii de 10 bani în numărul total de monede care au revenit la banca centrală a crescut cu 8 puncte procentuale față de anul 2011, iar în cazul monedei de 5 bani, creșterea a fost de 7 puncte procentuale.

Structura pe cupiuri a încasărilor în monede

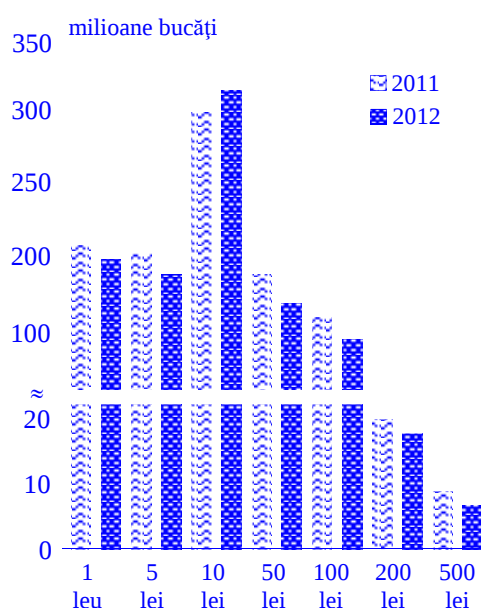
Din punct de vedere valoric, moneda de 50 bani a reprezentat 85,8 la sută din valoarea monedelor depuse de către instituțiile de credit/Trezoreria Statului la BNR, urmată de moneda de 10 bani, cu o pondere de 13,3 la sută.

3. Activitatea de procesare a numerarului

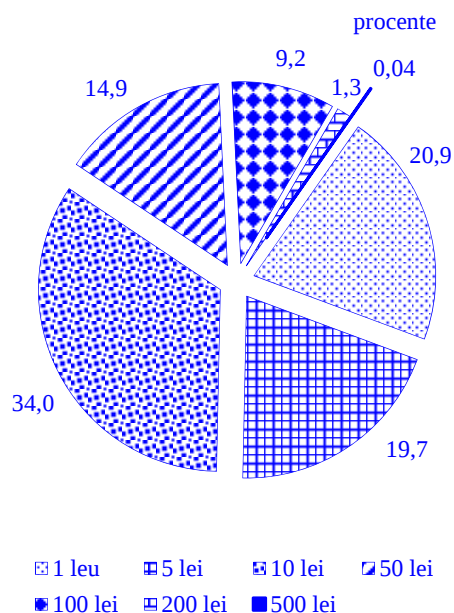
În anul 2012 au fost procesate, pe echipamentele automate de viteză medie aflate în dotarea celor patru centre de procesare ale Băncii Naționale a României, 970 milioane bancnote, în scădere cu 10 la sută față de anul 2011.

Comparativ cu anul anterior, la toate cupiurile s-au procesat cantități mai mici de bancnote, cu excepția cupiurii de 10 lei, în cazul căreia s-au procesat cu 5 la sută mai multe bucăți, datorită retragerii din circulație a bancnotei de 10 lei – emisiunea 2005, care a fost înlocuită cu bancnota de 10 lei – emisiunea 2008.

Situația pe cupiuri a bancnotelor procesate în 2011 și 2012

Structura pe cupiuri a bancnotelor procesate în anul 2012

Cupiurile mici, respectiv cele de 1 lei, 5 lei și 10 lei, au deținut cele mai mari ponderi în cantitatea totală de bancnote procesate, ca urmare a circulației monetare mai intense a acestora și a măsurilor de igienizare a numerarului întreprinse de Banca Națională a României, în special în cazul cupiurilor de 1 lei și 5 lei, precum și a retragerii din circulație a cupiurii de 10 lei – emisiunea 2005.

Din cantitatea totală de bancnote procesate în cursul anului 2012, au fost sortate ca improprii circulației monetare 204 milioane bancnote, ceea ce corespunde unei rate anuale a bancnotelor necorespunzătoare de circa 21 la sută.

Gradul de uzură a variat în funcție de cupiură, într-o relație de inversă proporționalitate cu valoarea nominală a bancnotelor, situându-se într-un interval cuprins între 3 și 4 la sută la cupiurile de 50 lei, 100 lei, 200 lei și 500 lei, în timp ce în cazul celei mai mici cupiuri, cea de 1 lei, gradul de uzură a fost de 53 la sută.

Pe parcursul anului 2012 s-au procesat, pe echipamentele automate de procesat și ambalat monedă metalică din dotarea sucursalelor regionale ale BNR, 88,6 milioane

monede, cu 57 la sută mai mult decât în anul 2011. Ponderea cumulată a monedelor de 10 bani și 50 bani în cantitatea totală de monedă procesată a fost, ca și în anul 2011, de 94 la sută.

În anul 2012 au fost distruse, *on-line*, pe echipamentele automate de procesat bancnote, și *off-line*, pe echipamentele de tocat bancnote din dotarea Centrului de procesare al Sucursalei regionale București, 174,8 milioane bancnote, respectiv 85,7 la sută din cantitatea totală de bancnote improprii circulației, ponderea cumulată a bancnotelor de 1 leu, 5 lei și 10 lei în numărul total de bancnote distruse fiind de 96 la sută.

În anul 2012 nu au fost organizate acțiuni de distrugere a monedei metalice, cantitatea mică de monede necorespunzătoare, întoarse din circulație la BNR, nejustificând efortul material și logistic pe care îl presupune o astfel de acțiune.

4. Emisiunile numismatice

Banca Națională a României a continuat să lanseze și pe parcursul anului 2012 emisiuni numismatice pentru colecționare. Destinate promovării valorilor spiritualității românești și ale patrimoniului cultural național, atât în țară, cât și peste hotare, emisiunile numismatice din anul 2012 au fost dedicate unor personalități remarcabile din domeniul artelor, științei, istoriei și culturii, precum și unor instituții sau evenimente importante din viața economică și culturală a țării.

Au fost, de asemenea, continuate ciclurile tematice dedicate istoriei aurului și monumentelor de artă medievală creștină.

În anul 2012, Banca Națională a României a lansat 14 emisiuni numismatice monetare, concretizate în 15 monede, dintre care 3 din aur și 12 din argint. Tirajele au fost diferențiate în funcție de metalul din care au fost confecționate, respectiv 1 000 piese din aur și 6 000 piese din argint.

Menținând tradiția ultimilor 11 ani, au fost lansate în circuitul numismatic și 1 000 de exemplare din setul de monetărie dedicat aniversării a 100 de ani de la începerea construirii clădirii Muzeului Etnografic Românesc (astăzi Muzeul Național al Țăranului Român), monument reprezentativ al artei arhitecturale a Bucureștiului, ce se înscrie în familia europeană a muzeelor de „arte și tradiții populare”.

În tabelul următor sunt prezentate denumirile emisiunilor numismatice ale anului 2012, metalul din care sunt realizate și valorile nominale ale monedelor.

Tabel 2. Emisiunile numismatice realizate în anul 2012

Denumirea emisiunii numismatice	Metalul și valoarea nominală a monedei
Aniversarea a 10 ani de la introducerea bancnotelor și monedelor euro	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 200 de ani de la nașterea lui Carol Popp de Szathmári	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Centenarul primei legi moderne a pașapoartelor românești	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la înființarea Ministerului Afacerilor Externe	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 100 de ani de la nașterea lui Sergiu Celibidache	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la unificarea instituțiilor politice centrale ale României moderne – deschiderea primului parlament și constituirea primului guvern	set de două monede din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 500 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești a Sfântului Voievod Neagoe Basarab și de la începerea construirii bisericii Mănăstirii Curtea de Argeș	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Aniversarea a 100 de ani de la nașterea lui Nicolae Steinhardt	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 125 de ani de la nașterea Elenei Caragiani-Stoinescu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 90 de ani de la nașterea lui Marin Preda	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 200 de ani de la nașterea lui George Barițiu	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Aniversarea a 100 de ani de la începerea construirii clădirii Muzeului Etnografic Românesc (astăzi Muzeul Național al Țăranului Român)	set de monetărie conținând o medalie din argint, monedele românești aflate în circulație: 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 bani și monedele comemorative de 50 bani (Aurel Vlaicu, Mircea cel Bătrân și Neagoe Basarab)
Aniversarea a 100 de ani de la nașterea cardinalului Alexandru Todea	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 100 de ani de la nașterea lui George Emil Palade	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Istoria aurului – Patera din Tezaurul de la Pietroasa	monedă din aur cu valoare nominală de 10 lei

5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale și al euro

Lei

În anul 2012, falsurile de bancnote românești expertizate la BNR au totalizat 4 575 bucăți, în scădere cu 20 la sută față de anul 2011.

Tabel 3. Distribuția lunară a falsurilor

2012											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sep.	oct.	nov.	dec.
1 952	756	428	243	226	306	122	197	120	63	110	52

Tabel 4. Structura pe cupiuri a falsurilor

Cupiura	Număr de bancnote falsificate
1 leu	1
5 lei	2
10 lei	2 672
50 lei	95
100 lei	1 650
200 lei	146
500 lei	9

Din numărul total de bancnote false, 2 330 au fost capturate de poliție în cursul unor acțiuni specifice, înainte de a fi puse în circulație, iar 77 au constituit cazuri de altă natură (confiscări și altele), astfel încât doar 2 168 falsuri au fost depistate în circulație (cu 33 la sută mai puțin decât în anul 2011).

Marea majoritate a falsurilor depistate în circulație a fost realizată pe hârtie, uneori cu fereastra transparentă imitată rudimentar. Bancnota cu cel mai mare număr de falsuri înregistrate a fost cea de 10 lei, cu 2 672 bucăți (2 161 bucăți capturate de poliție), din care 2 572 bucăți au fost realizate pe un material plastic asemănător substratului de polimer. Pe locul al doilea s-a situat bancnota de 100 lei, cu un număr de 1 650 falsuri (din care 158 capturate de poliție), cu doar 75 de bucăți realizate pe material plastic, iar pe locul al treilea, bancnota de 200 lei, cu un număr de 146 falsuri (din care 9 capturate de poliție). Materialul plastic pe care au fost imprimate bancnotele false de 10 lei s-a apropiat ca aspect și textură de substratul autentic, iar falsurile, bine realizate, ar fi putut induce în eroare utilizatorii neavizați.

Numărul de falsuri la un milion de bancnote în circulație a fost de doar 2,75 bucăți, cu 30 la sută mai mic decât în anul 2011.

Euro

În anul 2012, numărul de falsuri ale bancnotelor euro descoperite pe teritoriul României și expertizate la BNR a fost de 2 484 bucăți, cu circa 34 la sută mai mic față de 2011.

Capitolul VI. Sisteme de plăți și decontări

Banca Națională a României are atribuția statutară de a promova buna funcționare a sistemelor de plăți, în scopul asigurării stabilității financiare și menținerii încrederii publicului în moneda națională. Principalul instrument prin care se realizează acest obiectiv, în afara funcției de reglementare, autorizare și monitorizare a sistemelor de plăți, constă în furnizarea de facilități pentru asigurarea unor sisteme de plăți și de decontare eficiente.

În acest scop, Banca Națională a României operează sistemul de plăți cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți de mare valoare și urgente exprimate în lei, denumit ReGIS, și sistemul de depozitare și decontare a operațiunilor cu instrumente financiare pentru titluri de stat și certificate de depozit ale Băncii Naționale a României, denumit SaFIR, și administrează, în numele Eurosistemului, componenta națională a sistemului de plăți cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți de mare valoare și urgente exprimate în euro TARGET2, denumită TARGET2-România. Banca Națională a României este administrator de sistem pentru sistemele ReGIS și SaFIR, serviciile de operare tehnică fiind externalizate către TRANSFOND S.A.¹.

1. Sistemul ReGIS

Aspecte generale

Sistemul ReGIS asigură decontarea pe bază brută și în timp real a tuturor plăților de mare valoare sau urgente în lei ale participanților, în nume și pe cont propriu sau pe contul clienților, precum și decontarea pozițiilor nete provenite de la sistemele auxiliare.

În anul 2012 sistemul ReGIS a continuat să contribuie la buna funcționare a piețelor monetară și valutară, deținând un rol important în implementarea cu succes a politicii monetare a Băncii Naționale a României, având în vedere că operațiunile de politică monetară ale băncii centrale sunt procesate exclusiv prin acest sistem.

Sistemul ReGIS a funcționat fără perturbări și în anul 2012. Volumul plăților de mare valoare și al celor urgente decontate prin sistemul ReGIS a cunoscut o ușoară creștere, sistemul contribuind la îndeplinirea obiectivului Băncii Naționale a României, de promovare a decontării în banii băncii centrale.

Participarea la sistem

În anul 2012, numărul participanților a fost comparabil cu cel înregistrat în anul precedent. La sfârșitul anului, în sistemul ReGIS erau înregistrați un număr de 47 participanți (39 de instituții de credit, Banca Națională a României, Trezoreria

¹ TRANSFOND S.A. este o societate comercială pe acțiuni având ca acționari Banca Națională a României (33,33 la sută) și 23 de instituții de credit (66,67 la sută).

Statului și 6 sisteme auxiliare – SENT, SaFIR, RoClear, DSClear, VISA Europe și MasterCard International), comparativ cu 48 de participanți înregistrați la finele anului 2011.

Politica de comisionare

Având în vedere obiectivul Băncii Naționale a României de a oferi mijloace de efectuare a plăților eficiente pentru economie², precum și de aliniere a comisioanelor la cele aplicate în mod similar în celelalte state ale Uniunii Europene, Banca Națională a României a continuat și în anul 2012 politica de reducere a comisioanelor aplicate în sistemul ReGIS. Astfel, la data de 3 ianuarie 2012, nivelul comisionului pe tranzacție a fost redus cu 4 la sută (de la 6,26 lei la 6,00 lei).

Operațiunile sistemului ReGIS

În anul 2012, comparativ cu anul precedent, s-a înregistrat o creștere a numărului total de plăți cu 7,47 la sută, iar media zilnică a volumului plăților procesate prin sistemul ReGIS s-a majorat cu 8,32 la sută. În ceea ce privește valoarea plăților, s-a înregistrat o creștere de 19,53 la sută comparativ cu anul 2011, iar valoarea medie pe tranzacție a crescut cu 11,22 la sută față de anul 2011.

În tabelul 1 este prezentat sumarul traficului de plăți în cadrul sistemului ReGIS în anul 2012, comparativ cu anul anterior.

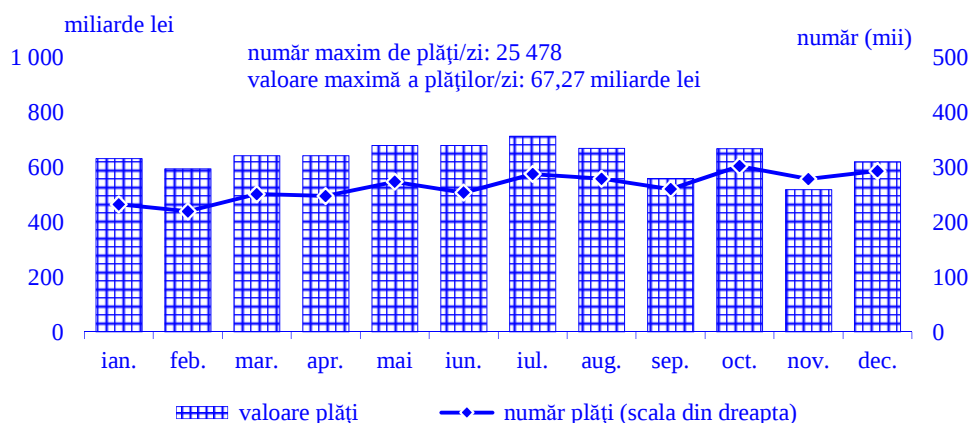
Tabel 1. Evoluția traficului de plăți în sistemul ReGIS

	Volum (nr. tranzacții; mii)		Valoare (mld. lei)		Valoare medie pe tranzacție (mil. lei)
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
2011	2 952	11,58	6 365	24,96	2,16
2012	3 173	12,54	7 608	30,07	2,40
Variație (%)	+7,47	+8,32	+19,53	+20,48	+11,22

Notă: Datorită rotunjirii datelor de pe primele două rânduri, ar putea exista unele necorelări cu variațiile procentuale indicate.

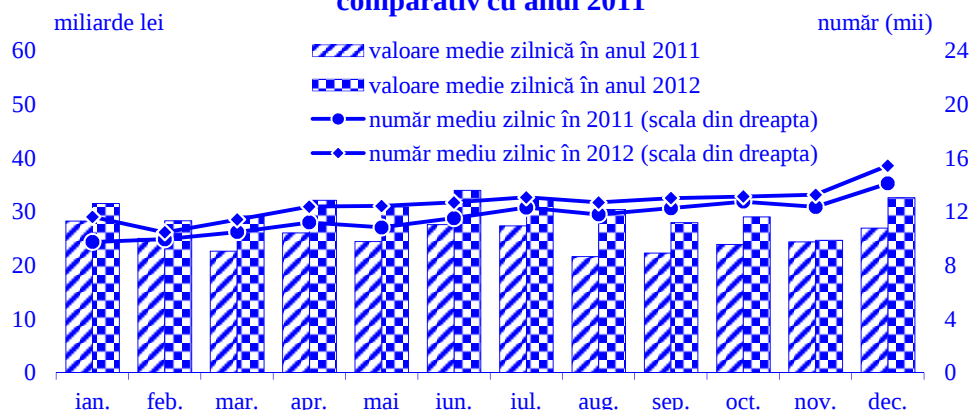
² Acest obiectiv se subscrive principiilor fundamentale stabilite de Comitetul pentru sisteme de plăți și de decontare (CPSS) al Grupului G-10, principii care au fost adoptate și de Consiliul guvernatorilor al Băncii Centrale Europene ca standarde minime de supraveghere, de către Eurosistem, a sistemelor de plăți de mare valoare care operează în euro (fiind aplicate, implicit, și sistemelor RTGS naționale). Totodată, obiectivul se subscrive și principiilor stabilite de același comitet, împreună cu Organizația Internațională a Comisiilor de Valori Mobiliare (IOSCO), pentru infrastructurile pieței financiare, aplicabile de la 1 ianuarie 2013.

Evoluția plăților de mare valoare și/sau urgente în anul 2012

Volumul plăților decontate în cursul anului 2012 în sistemul ReGIS a fost de circa 3,2 milioane tranzacții, evoluând de la o medie zilnică de 11 601 tranzacții în luna ianuarie la 15 402 tranzacții în luna decembrie. Volumul maxim al plăților decontate zilnic în sistemul ReGIS a fost atins în luna decembrie 2012 (25 478 tranzacții/zi).

Evoluția plăților de mare valoare și/sau urgente în anul 2012 comparativ cu anul 2011

În tabelul 2 este prezentată structura pe tipuri a plăților efectuate prin sistemul ReGIS în anul 2012. Aceasta reflectă faptul că tranzacțiile de plată efectuate de participanți în nume propriu, dar pe contul clienților (cu mesaje SWIFT MT103) sunt preponderente (90,06 la sută din volumul total al tranzacțiilor prin sistem), dar valoarea totală a acestora a fost relativ scăzută (doar 12,60 la sută din valoarea tuturor tranzacțiilor decontate în sistem). Totodată, volumul tranzacțiilor de plată efectuate de participanți în nume și pe cont propriu (cu mesaje SWIFT MT202) a fost relativ scăzut (7,87 la sută din volumul total al tranzacțiilor decontate în sistem), dar aceste plăți au avut o valoare semnificativă (52,89 la sută din valoarea tuturor tranzacțiilor decontate în sistem).

Tabel 2. Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2012

Plăți	MT103	MT202	procente
			Transfer direct
Volum total	90,06	7,88	2,06
Valoare totală (mil. euro)	12,60	52,89	34,51

În ceea ce privește tranzacțiile de plată care implică debitarea/creditarea directă pe conturile de decontare ale participanților la sistem (operațiuni în relația cu banca centrală, operațiuni efectuate de Banca Națională a României în numele participanților în cazuri de urgență, când participanții se află în imposibilitatea de a se conecta la sistem sau de a iniția plăți), volumul acestora a fost scăzut (doar 2,06 la sută din valoarea tuturor tranzacțiilor decontate în sistem), dar valoarea totală a acestora a fost relativ ridicată (34,51 la sută din valoarea tuturor tranzacțiilor decontate în sistem). În cadrul acestor operațiuni, de regulă cu frecvență redusă, valoarea operațiunilor în relația cu banca centrală a înregistrat o creștere de 51 la sută comparativ cu anul 2011, reprezentând circa 84,5 la sută din valoarea tranzacțiilor de plată care implică debitarea/creditarea directă pe conturile de decontare ale participanților la sistem.

Gradul de concentrare a pieței, atât din punct de vedere al volumului plăților efectuate prin sistemul ReGIS, cât și din punct de vedere al valorii acestora, se menține comparabil cu cel din anul precedent, primele cinci instituții de credit deținând circa 58,78 la sută, respectiv 61,79 la sută din piață.

Asigurarea unui nivel cât mai ridicat de disponibilitate pentru sistemul ReGIS reprezintă, de asemenea, un obiectiv major al Băncii Naționale a României, în contextul importanței sistemului ReGIS pentru sistemul financiar-bancar și pentru economia națională. În anul 2012, disponibilitatea medie a sistemului ReGIS, respectiv măsura în care participanții au putut utiliza sistemul fără incidente pe durata programului de funcționare, s-a menținut la nivelul de 99,99 la sută, încadrându-se în toleranța admisă de Banca Națională a României pentru nivelul de calitate a serviciilor.

În calitatea sa de administrator al sistemului, Banca Națională a României a monitorizat permanent și pe parcursul anului 2012 procesul de decontare și activitatea participanților în sistemul ReGIS, constatând că aceștia au avut un comportament corespunzător, respectând regulile și procedurile sistemului. Nu au fost înregistrate blocaje în sistem datorate lipsei de fonduri în conturile de decontare ale unuia sau mai multor participanți. În anul 2012 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichidităților la nivelul participanților, existând un număr relativ mic de instrucțiuni de plată plasate în coada de așteptare (2,99 la sută din volumul tranzacțiilor decontate) și doar pentru un interval scurt de timp.

2. Sistemul SaFIR³

Aspecte generale

Sistemele de depozitare și decontare pentru instrumente financiare sunt componente de importanță majoră ale infrastructurii piețelor financiare. Pentru banca centrală, importanța sistemului de depozitare și decontare a operațiunilor cu instrumente financiare SaFIR rezidă în interacțiunea pe care acesta o are cu toate sistemele de plăți care funcționează pe teritoriul României, precum și în rolul pe care îl are acest sistem în decontarea operațiunilor de politică monetară.

Participarea la sistem

În anul 2012, numărul participanților la sistem s-a menținut constant, respectiv 37 de participanți, modificându-se doar împărțirea pe categorii a acestora. Astfel, la sfârșitul anului 2012 existau 12 intermediari primari, 11 intermediari secundari (față de 12 în anul 2011), 12 non-intermediari și 2 depozitari centrali (față de unul singur în anul 2011).

Valoarea nominală a emisiunilor depozitate în sistem

În anul 2012 valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denumite în lei, depozitate în sistemul SaFIR, a crescut față de sfârșitul anului 2011, ca urmare a revitalizării pieței primare a titlurilor de stat și a plasării de noi emisiuni *benchmark*, dar și a redeschiderii emisiunilor *benchmark* aflate în circulație.

Valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denumite în lei aflate în circulație la sfârșitul anului 2012 a fost de 83 943,1 milioane lei, înregistrându-se o creștere de aproximativ 22,5 la sută comparativ cu finele anului 2011.

Valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denumite în euro aflate în circulație la sfârșitul anului 2012 a fost de 3 931,6 milioane euro față de 3 962,15 milioane euro la finele anului 2011.

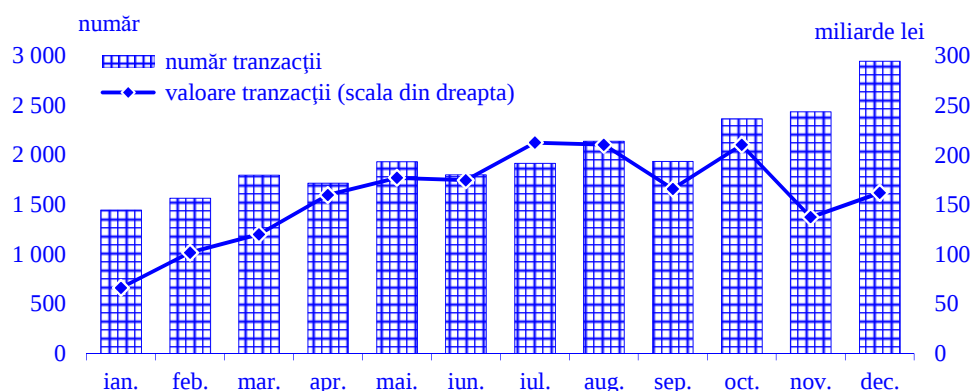
Operațiunile decontate în sistem

Sistemul SaFIR procesează operațiuni derulate de participanți în relația cu emitentul (decontarea rezultatelor pieței primare, plăți de dobândă și/sau cupon, răscumpărări parțiale/opționale/totale) și operațiuni derulate de participanți pe piața secundară (tranzacții de vânzare/cumpărare, contracte de garanție financiară, operațiuni *repo*, transferuri de portofoliu).

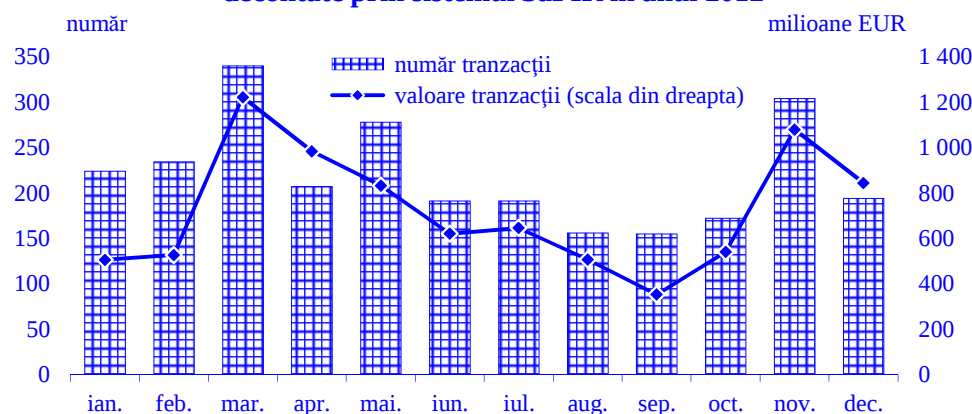
În graficele următoare sunt ilustrate volumul și valoarea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare, inclusiv operațiunile reversibile.

³ Informații referitoare la sistemul SaFIR sunt disponibile și *website*-ul BNR, la adresa <http://www.bnr.ro/Sistemul-SaFIR-308.aspx>.

Operațiuni cu titluri de stat denumite în lei decontate prin sistemul SaFIR în anul 2012

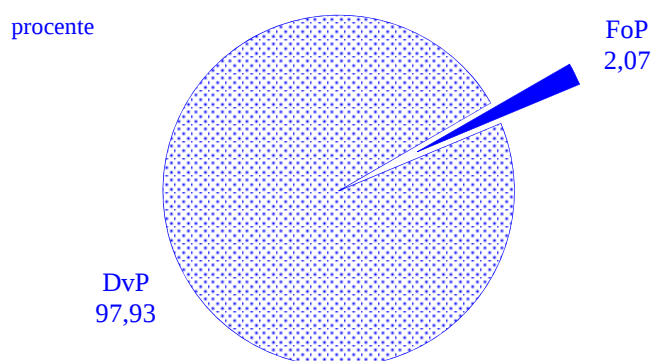
Operațiuni cu titluri de stat denumite în euro decontate prin sistemul SaFIR în anul 2012

În ceea ce privește structura transferurilor de instrumente financiare, aceasta reflectă caracteristica principală a pieței secundare a titlurilor de stat.

Astfel, din totalul transferurilor realizate în perioada analizată, 97,93 la sută reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), inclusiv operațiunile realizate între instituțiile de credit și propriii clienți, iar 2,07 la sută reprezintă transferuri FoP (livrare fără plată), acestea din urmă reprezentând operațiuni de transfer de portofoliu.

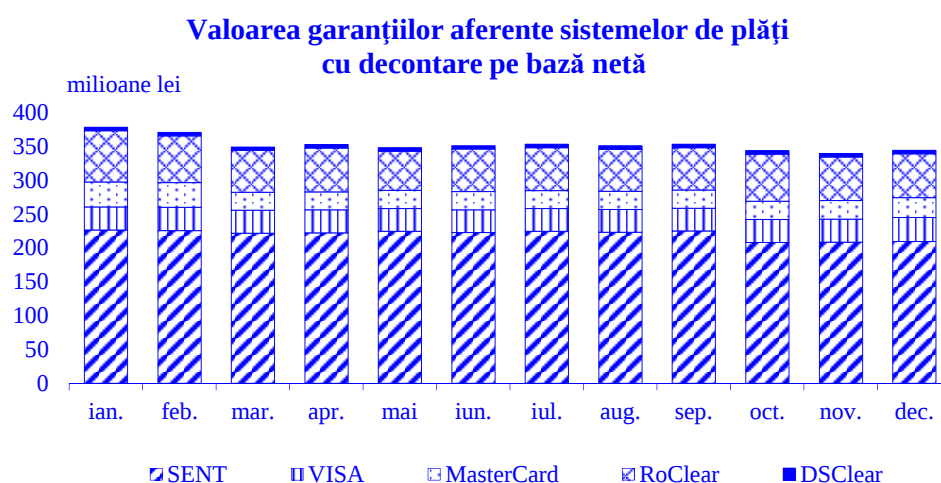
Structura transferurilor în anul 2012

În ceea ce privește transferul titlurilor de stat la Depozitarul Central S.A. prin intermediul conexiunii directe între sistemul SaFIR și sistemul RoClear, în anul 2012 a fost înregistrat un număr de 308 transferuri fără plată între cele două sisteme. La 31 decembrie 2012 valoarea nominală a titlurilor aflate în sistemul RoClear a fost de 632,05 milioane lei.

Interacțiune în timp real cu sistemele de plăți de mică și mare valoare

Sistemul SaFIR asigură infrastructura necesară pentru gestionarea garanțiilor (colateral) constituite în scopul garantării decontării pozițiilor nete ale participanților, aferente sistemelor de plăți cu decontare pe bază netă.

Facilități pentru managementul lichidității

În scopul fluidizării decontărilor prin sistemul ReGIS, banca centrală acordă participanților facilități de lichiditate pe parcursul zilei. Lichiditatea necesară poate fi obținută de către instituțiile de credit participante la sistemul SaFIR prin intermediul operațiunilor *repo intraday* derulate cu active eligibile pentru astfel de operațiuni.

În anul 2012, participanții au apelat la această facilitate, derulându-se un număr de 1 099 operațiuni, în valoare totală de 280 701,28 milioane lei, față de 208 operațiuni, în valoare de 24 879,96 milioane lei în anul 2011.

Disponibilitatea sistemului

În anul 2012, disponibilitatea sistemului SaFIR s-a menținut, în medie, la 99,99 la sută, valoarea acestui indicator fiind obținută prin raportarea duratei întreruperilor sistemului la durata programată de funcționare.

Din punct de vedere al scalabilității, sistemul SaFIR dispune de resurse pentru a deconta 1 500 tranzacții pe zi, cu posibilitatea extinderii capacității de procesare cu încă 50 la sută. În perioadele de vârf ale zilei de operare, capacitatea de procesare a acestuia poate susține 40 la sută din volumul maxim posibil programat.

Dezvoltări ale sistemului în anul 2012

La începutul anului 2012 a fost operaționalizată conexiunea directă dintre sistemul de depozitare și decontare operat de *Clearstream Banking S.A.* (Luxemburg) și sistemul SaFIR, prin deschiderea unui cont al *Clearstream Banking S.A.* în sistemul SaFIR.

Prin intermediul acestei conexiuni se facilitează accesul potențialilor investitori instituționali nerezidenți la piața secundară a titlurilor de stat din România, aceștia putând dobândi și deține titluri de stat depozitate primar în sistemul SaFIR pe baza relațiilor contractuale pe care le au în prezent cu *Clearstream Banking S.A.*, fără a fi necesară existența unei relații contractuale cu un custode local.

De asemenea, în anul 2012 a devenit operațională conexiunea directă între sistemul SaFIR și sistemul RoClear administrat de Depozitarul Central S.A., prin deschiderea unui cont de instrumente financiare al BNR în sistemul RoClear, soluție ce facilitează utilizarea obligațiunilor emise în lei de instituțiile financiare internaționale în operațiunile derulate cu Banca Națională a României⁴.

3. Sistemul TARGET2

Aspecte generale

Sistemul TARGET2 este sistemul de plăți în monedă euro pus la dispoziție de Eurosistem, utilizat pentru decontarea operațiunilor băncilor centrale, transferurilor interbancare de mare valoare, precum și a altor plăți în euro. Sistemul permite procesarea plăților în timp real cu decontare în conturi deschise la băncile centrale și finalitate imediată.

Prin sistemul TARGET2-România pot fi transmise plăți indiferent de valoarea acestora, sistemul neavând limită inferioară sau superioară în ceea ce privește valoarea.

Din punct de vedere juridic, TARGET2 este structurat ca o multitudine de sisteme de plăți naționale (denumite componente naționale TARGET2), cu reguli de funcționare armonizate, administrarea acestora și a relațiilor cu comunitățile bancare naționale fiind în responsabilitatea băncilor centrale.

Trei bănci centrale membre ale Eurosistemului (*Banca d'Italia*, *Banque de France* și *Deutsche Bundesbank*) furnizează și operează din punct de vedere tehnic, în numele Eurosistemului, infrastructura tehnică și platforma comună unică ale TARGET2.

Componenta națională a sistemului TARGET2 (denumită TARGET2-România) a devenit operațională în anul 2011, Banca Națională a României fiind astfel cea de-a 24-a bancă centrală conectată la sistem dintre cele 28 care compun Sistemul European al Băncilor Centrale (inclusiv Banca Centrală Europeană).

⁴ Operațiuni de piață monetară, facilitatea permanentă de creditare (credit lombard), facilitatea de furnizare de lichiditate pe parcursul zilei (operațiuni *repo intraday*) și operațiuni de garantare a decontării pozițiilor nete ale sistemelor de compensare.

Participarea la sistem

Participarea la sistemul TARGET2-România este guvernată de regulile de sistem stabilite prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 17/2012 privind funcționarea sistemului TARGET2-România.

La sfârșitul anului 2012, sistemul TARGET2-România a înregistrat un număr de 22 de participanți direcți, respectiv Banca Națională a României și 21 de instituții de credit din România.

Politica de comisionare

Sistemul TARGET2-România se bazează pe schema unică de comisionare a TARGET2, stabilită de Eurosistem. Aceasta se aplică în mod uniform tuturor participanților la sistem, fără comisioane suplimentare practicate la nivel național de către băncile centrale.

Astfel, comisionul maxim pe tranzacție plătit de o bancă participantă la sistemul TARGET2-România este de 0,8 euro, indiferent dacă plata este națională sau transfrontalieră.

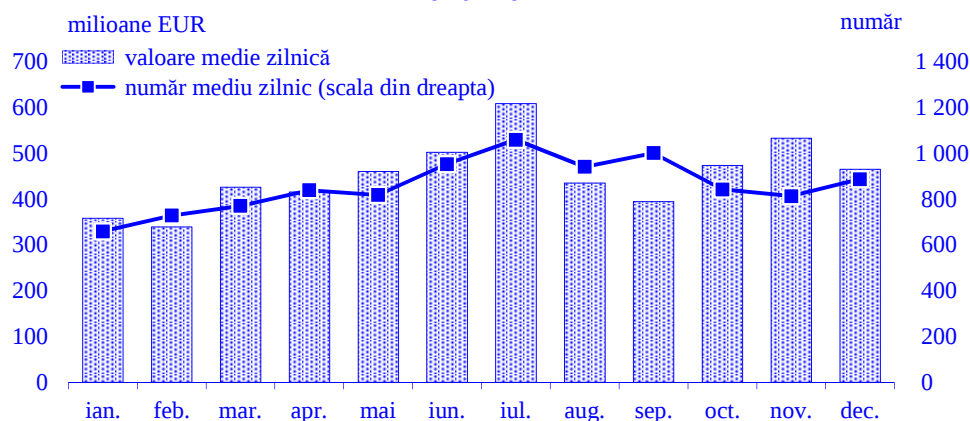
În data de 19 septembrie 2012, Eurosistemul a aprobat, pentru prima dată de la lansarea sistemului TARGET2, revizuirea politicii de comisionare, cu aplicabilitate de la 1 ianuarie 2013.

Operațiunile TARGET2-România

În anul 2012, prin TARGET2-România au fost decontate 219 515 tranzacții, media zilnică volumului acestora crescând de la 658 tranzacții în luna ianuarie la 886 tranzacții în luna decembrie.

Valoarea totală a tranzacțiilor decontate prin această componentă a fost de 114 588 milioane euro, media zilnică majorându-se de la 358 milioane euro în luna ianuarie la 465 milioane euro în luna decembrie.

**Evoluția plăților prin sistemul TARGET2-România
în anul 2012**

Atât volumul, cât și valoarea maximă a plăților decontate zilnic în componenta TARGET2-România au fost atinse în luna octombrie 2012 (1 234 tranzacții/zi și, respectiv, 1 921,71 milioane euro/zi).

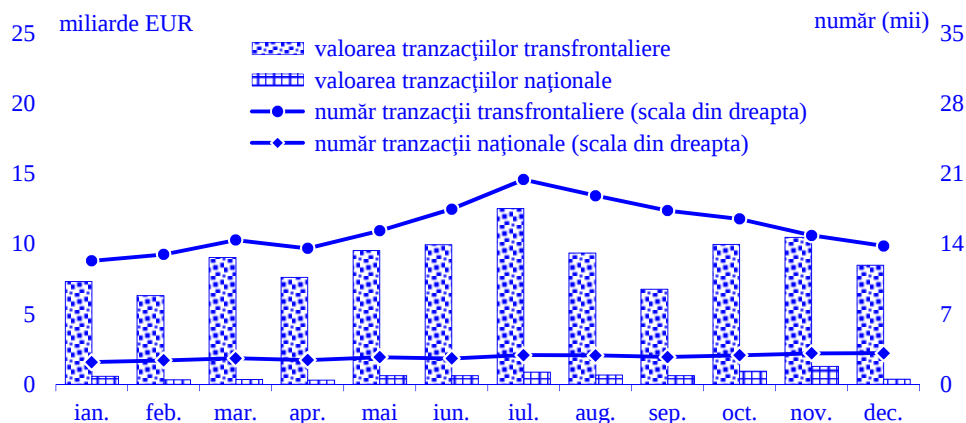
În tabelul 3 este prezentată structura pe tipuri de operațiuni a plăților efectuate prin sistemul TARGET2-România în anul 2012. Astfel, tranzacțiile efectuate de participanții la sistem în nume și pe cont propriu sau pe contul clienților au avut ponderea cea mai mare, atât ca volum, cât și ca valoare, în totalul operațiunilor efectuate prin sistemul TARGET2-România.

Tabel 3. Structura plăților în sistemul TARGET2-România în anul 2012, pe tipuri de operațiuni

Plăți	Plăți între participanți	Operațiuni cu banca centrală	Transferuri de lichiditate
Volum total	212 069	1 978	5 468
Valoare totală (mil. euro)	65 775	31 180	17 633

Din punct de vedere al structurii pe categorii (naționale/transfrontaliere) a plăților efectuate lunar prin sistemul TARGET2-România în anul 2012 s-a remarcat preponderența tranzacțiilor de plată transfrontaliere (85 la sută din volumul total al tranzacțiilor procesate prin componenta TARGET2-România).

Evoluția plăților domestice/transfrontaliere prin sistemul TARGET2-România în anul 2012

Banca Națională a României a monitorizat permanent, și pe parcursul anului 2012, procesul de decontare și activitatea participanților la TARGET2-România, constatând că aceștia au avut un comportament corespunzător, respectând regulile și procedurile sistemului. În anul 2012 s-a consemnat un management adecvat și eficient al lichidității la nivelul participanților, neînregistrându-se blocaje în sistem datorate lipsei de fonduri în conturile de decontare ale unuia sau mai multor participanți.

De asemenea, s-a observat că cea mai mare parte a plăților participanților la TARGET2-România au fost decontate în prima parte a zilei, între orele 7:00 și 9:00 CET⁵, participanții din România utilizând frecvent facilitatea „plăți inițiate în avans” (*warehoused payments*).

⁵ Central European Time.

Evoluția sistemului TARGET2 în anul 2012

Pentru o continuă îmbunătățire a serviciilor oferite de sistemul TARGET2 și a performanțelor acestuia, Eurosistemul implementează, anual, o nouă versiune de sistem. Cu toate acestea, datorită constrângerilor date de evoluția proiectului de implementare a sistemului TARGET2-Securities (T2S), versiunea 6.0 nu a mai putut fi implementată în anul 2012, fiind integrată în versiunea 7.0, care cuprinde și adaptările necesare în vederea interconectării sistemelor TARGET2 și T2S și care va fi funcțională în anul 2013.

În contextul implementării proiectului T2S, în luna octombrie 2012 a fost aprobată strategia pentru migrarea sistemului TARGET2 la standardul ISO 20022. Această migrare va face posibil schimbul de informații între cele două platforme, dat fiind faptul că sistemul T2S a adoptat deja acest standard. De asemenea, strategia pentru migrarea sistemului TARGET2 la ISO 20022 cuprinde și trecerea la un nou set de mesaje de plată conforme cu standardul menționat. Migrarea la acest standard se va face prin metoda *like-for-like*, care va asigura compatibilitatea deplină cu standardele existente. Nu va exista o suprapunere a standardelor vechi și a celor noi, orizontul de timp prevăzut pentru această migrare fiind noiembrie 2017.

TARGET2-Securities (T2S)

TARGET2-Securities (T2S) reprezintă viitorul sistem paneuropean de decontare, națională și transfrontalieră, a operațiunilor cu instrumente financiare, prin conturi de decontare pentru fonduri, deschise la băncile centrale naționale.

Sistemul decontează, în principal, operațiunile cu instrumente financiare în euro procesate de depozitarii centrali din cadrul Uniunii Europene (utilizând conturi externalizate din cadrul sistemului TARGET2 pe platforma T2S). La solicitarea depozitarilor centrali și a băncilor centrale naționale, TARGET2-Securities permite și decontarea în alte valute (prin conturi externalizate din sistemele RTGS naționale).

T2S va fi administrat de către Eurosistem și va utiliza o platformă tehnică comună, pusă la dispoziție de patru bănci centrale, respectiv cele trei bănci centrale care asigură și infrastructura tehnică a sistemului TARGET2 (*Deutsche Bundesbank*, *Banca d'Italia* și, respectiv, *Banque de France*) și *Banco de España*.

Până la sfârșitul lunii iunie 2012, un număr de 22 de depozitari centrali de instrumente financiare, atât din zona euro, cât și din afara acesteia, printre care și Depozitarul Central S.A. din România, au semnat Acordul-cadru pentru participarea la T2S.

În acest context, în calitate de operator al sistemului TARGET2-România și în îndeplinirea atribuției statutare de promovare a bunei funcționări a sistemelor de plăți, Banca Națională a României a înțeles să susțină inițiativa Depozitarului Central, agreând să se conecteze la platforma T2S odată cu această instituție, respectiv în luna iunie 2015 (în primul val de migrare), pentru a permite decontarea în euro a operațiunilor cu instrumente financiare depozitate la Depozitarul Central.

4. Cooperarea în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale

Banca Națională a României a participat activ în anul 2012 la activitățile Comitetului pentru sisteme de plăți și de decontare, structură a Sistemului European al Băncilor Centrale cu atribuții în domeniul plăților și infrastructurilor pieței financiare, și la activitățile substructurilor acestui comitet: Grupul de lucru pentru politică în domeniul sistemelor de plăți, Grupul de lucru pentru supravegherea sistemelor de plăți și sistemelor de decontare, Grupul de lucru pentru instrumente financiare, Grupul de lucru pentru TARGET2 și Forumul european pentru securitatea plăților de *retail*.

Forumul european pentru securitatea plăților de *retail* a fost constituit pentru întărirea cooperării dintre experții în domeniul plăților și experții în domeniul supravegherii prudențiale, în scopul asigurării unui nivel comun de înțelegere a riscurilor aferente plăților de *retail* inițiate de la distanță și a măsurilor de administrare a acestor riscuri. În anul 2012, Forumul european pentru securitatea plăților de *retail* a formulat 14 recomandări adresate prestatorilor de servicii de plăți, administratorilor schemelor de plată și magazinelor virtuale privind securitatea plăților inițiate prin Internet.

5. Autorizarea și monitorizarea sistemelor de plăți, a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare și a schemelor de plăți

5.1. Autorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

În vederea administrării adecvate a riscurilor aferente sistemelor de plăți și sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, Banca Națională a României impune tuturor administratorilor sistemelor de plăți și administratorilor sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare ca orice modificare a regulilor de sistem să fie aprobată de către aceasta înainte de implementare.

În urma solicitării administratorului sistemului SENT, în cursul anului 2012, Banca Națională a României a aprobat modificările regulilor de sistem ale SENT privind extinderea categoriilor de participanți la toate tipurile de prestatori de servicii de plată prevăzuți în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată, diversificarea participării directe prin introducerea statutului de participant direct decontator și al celui de participant direct nedecontator, precum și introducerea participării indirecte. Totodată, sistemul SENT a fost dezvoltat în sensul procesării instrucțiunilor de plată de tip transfer credit în lei, în conformitate cu standardele de procesare SEPA.

În exercitarea atribuției de autorizare a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, în cursul anului 2012 Banca Națională a României a analizat și a aprobat modificările aduse regulilor sistemelor RoClear și SaFIR, acestea vizând în principal continuarea demersurilor de integrare în plan internațional. Efectele pozitive care derivă din aceste demersuri constau în:

- facilitarea accesului investitorilor nerezidenți la instrumentele financiare emise pe piața autohtonă, ceea ce poate contribui la creșterea lichidității acestora;
- posibilitatea de a transfera în sistemul SaFIR atât obligațiunile denumite în valută emise de către Ministerul Finanțelor Publice pe piața externă de capital, cât și obligațiunile denumite în lei emise de instituțiile financiare internaționale; prin urmare, au fost create condițiile necesare pentru îmbunătățirea accesului instituțiilor de credit la lichiditate odată cu decizia Băncii Naționale a României de extindere a gamei activelor eligibile atât pentru operațiunile de politică monetară, cât și pentru garantarea lichidității furnizate în vederea fluidizării decontării în sistemul de plăți ReGIS.

5.2. Măsurile adoptate de banca centrală în scopul limitării riscurilor asociate funcționării sistemelor de plăți și sistemelor de decontare, precum și al creșterii eficienței în funcționarea acestora

Preocuparea băncii centrale pentru promovarea și monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare a continuat să rămână o prioritate și în anul 2012.

5.2.1. Sisteme de plăți

În anul 2012, sistemele de plăți din România au funcționat corespunzător, fără a înregistra evenimente deosebite. Activitatea Băncii Naționale a României de monitorizare a sistemelor de plăți s-a concentrat pe identificarea și evaluarea riscurilor asociate acestora, urmărindu-se respectarea standardelor internaționale în domeniu, cu precădere a celor europene, și implementarea măsurilor care să conducă la diminuarea acestor riscuri. În acest sens, Banca Națională a României a emis recomandări privind aplicarea mecanismului de deblocare a cozii de așteptare de mai multe ori în cadrul fiecărei sesiuni de compensare.

5.2.2. Sisteme de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

Infrastructurile financiare implicate în activitățile de post-tranzacționare (de exemplu, sistemele de decontare și depozitarii centrali care le administrează) sunt asimilate infrastructurilor de importanță sistemică.

Monitorizarea infrastructurilor pieței financiare constituie o atribuție importantă a Băncii Naționale a României, fiind subsumată obiectivului general de menținere a stabilității financiare. Suplimentar, interesul deosebit pe care Banca Națională a României îl acordă promovării funcționării sigure și eficiente a sistemelor de decontare derivă și din celelalte ipostaze sub care acționează exclusiv această instituție, respectiv: (i) bancă de emisiune a monedei în care sunt denumite majoritatea covârșitoare a tranzacțiilor decontate de aceste sisteme; (ii) agent de decontare a fondurilor aferente tranzacțiilor denumite în lei, înregistrate în cadrul sistemelor din România; (iii) autoritate care exercită supravegherea instituțională a unei părți semnificative dintre participanții la aceste sisteme (instituțiile de credit),

precum și (iv) administrator al sistemului de decontare SaFIR, care asigură atât depozitarea titlurilor de stat emise de către Ministerul Finanțelor Publice pe piața internă și a certificatelor de depozit emise de către Banca Națională a României, cât și decontarea operațiunilor băncii centrale cu acestea.

În anul 2012 Banca Națională a României a inițiat evaluarea sistemelor de decontare DSClear, RoClear și SaFIR în baza standardelor relevante în domeniul monitorizării – Recomandările ESCB-CESR pentru sisteme de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare din Uniunea Europeană. Evaluarea a avut ca obiective determinarea gradului de conformitate a arhitecturii și modului de funcționare a sistemelor cu standardele europene aplicabile, precum și stabilirea măsurilor de corecție a neajunsurilor constatate.

Concluziile evaluărilor finalizate până în prezent – pentru sistemele DSClear și RoClear – consemnează o foarte bună performanță a acestora în ceea ce privește atât rata de decontare a instrucțiunilor procesate, cât și rata de disponibilitate în funcționare. Totodată, evaluările au relevat anumite neajunsuri, de anvergură scăzută, în privința mecanismelor implementate pentru diminuarea riscului de lichiditate și a riscului de credit, cu precădere în cazul realizării decontării pe bază netă. Îmbunătățirea acestor mecanisme va contribui la creșterea solidității sistemelor de decontare și la dezvoltarea pieței de capital. Evaluările au evidențiat o serie de aspecte care pot fi ameliorate. Astfel, se impun: (i) creșterea transparenței privind întregul cadru juridic aplicabil și modul de funcționare a sistemelor evaluate; (ii) analizarea implicațiilor pe care le va avea reducerea ciclului maxim de decontare a tranzacțiilor cu instrumente financiare; (iii) examinarea posibilității manifestării concomitente a incapacității de decontare la nivelul mai multor participanți și determinarea costurilor asociate finalizării la timp a decontării într-o asemenea situație; (iv) studierea oportunității utilizării serviciilor unei contrapărți centrale care să garanteze decontarea tranzacțiilor; (v) diversificarea gamei de active care pot fi constituite drept garanții financiare de către participanți, în scopul diminuării costului de oportunitate suportat de către aceștia, mai ales în contextul în care va fi necesară majorarea semnificativă a valorii garanțiilor financiare constituite la nivelul sistemelor de decontare; (vi) îmbunătățirea eficienței activității sistemelor prin minimizarea intervalului de timp în care fondurile sunt blocate în procesul de decontare pe bază netă; (vii) reanalizarea profilului de risc al locațiilor care pot fi utilizate pentru operarea sistemelor, precum și (viii) consolidarea bunei guvernante a depozitarilor centrali prin includerea a cel puțin unui membru independent în cadrul conducerilor administrative.

Începând cu cea de-a doua jumătate a anului, administratorii sistemelor DSClear și RoClear au inițiat acțiuni concrete pentru corecția neajunsurilor identificate de Banca Națională a României, astfel încât acest proces să fie finalizat într-un orizont de timp rezonabil.

5.3. Măsurile adoptate de banca centrală în scopul limitării riscurilor asociate funcționării schemelor de plăți

În anul 2012, Banca Națională a României a avizat favorabil proiectul comunității bancare din România, de dezvoltare și implementare a schemei de plăți în lei de tip transfer credit, demarat în anul 2011. Odată cu avizarea proiectului, Banca Națională a României a formulat recomandări care vizează asigurarea unor aranjamente de guvernanță adecvate pentru îndeplinirea corespunzătoare a responsabilităților ce revin Asociației Române a Băncilor, în calitate de autoritate care îndeplinește această funcție în cadrul schemei de plăți.

Funcționarea schemei de plăți de tip transfer de credit va face obiectul monitorizării de către Banca Națională a României, în conformitate cu competențele legale atribuite băncii centrale, în scopul asigurării funcționării sigure și eficiente a instrumentelor de plată decontate prin intermediul acestei scheme de plăți.

Apreciind pozitiv inițiativa comunității bancare din România, Banca Națională a României a sprijinit acest proiect prin participarea la grupurile de lucru constituite sub egida Asociației Române a Băncilor. Banca Națională a României apreciază în mod deosebit adoptarea standardelor SEPA în cadrul acestei scheme de plăți, întrucât adoptarea unor astfel de standarde asigură comunității bancare din România premisele pentru implementarea regulilor tehnice și comerciale impuse de aderarea la schemele europene de tip SEPA.

5.4. Evoluții înregistrate pe piața instrumentelor de plată electronică

În anul 2012, piața cardurilor din România s-a caracterizat prin creșterea gradului de utilizare a acestui tip de instrument. Astfel, tranzacțiile înregistrate cu cardurile, atât cu cele de debit, cât și cu cele de credit, au înregistrat o evoluție considerabilă, volumul tranzacțiilor cu aceste instrumente crescând cu peste 22 la sută față de anul 2011.

Totodată, anul 2012 s-a caracterizat atât prin diversificarea instrumentelor de plată electronică de tip card, cât și prin extinderea utilizării cardurilor *contactless* și a cardurilor cu *display* pentru persoane juridice.

În linie cu tendințele de dezvoltare a pieței la nivel european și având în vedere oportunitatea de a valorifica o infrastructură deja existentă, strategia de dezvoltare a activității prestatorilor de servicii de plată din România vizează soluții de plată inovative, precum sunt cele în care tranzacția de plată este inițiată prin intermediul telefonului mobil (*mobile-banking*). Astfel, în anul 2012 au fost demarate două proiecte importante: proiectul privind plata cu telefonul mobil utilizând tehnologia NFC (*Near Field Communication*) și proiectul privind plata cu telefonul mobil pe bază de coduri QR (*Quick Response*).

În ceea ce privește serviciile de tip remiteri de bani, anul 2012 s-a remarcat prin dezvoltarea serviciului *MoneySend*, care permite clienților din România, deținători de carduri, să efectueze plăți către alte persoane care utilizează același tip de serviciu, din țară sau din străinătate.

5.5. Colectarea de date statistice privind plățile, sistemele de plăți, aranjamentele de plăți prin cont corespondent și sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

Colectarea de date și informații statistice cu privire la plăți reprezintă o activitate ce furnizează Băncii Naționale a României suportul de date și informații necesare pentru desfășurarea activității de supraveghere a sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare și permite aducerea la îndeplinire a responsabilităților sale legale pe linia asistării Băncii Centrale Europene în îndeplinirea atribuțiilor care revin acestei instituții.

Entitățile care au raportat Băncii Naționale a României date și informații statistice în anul 2012 sunt: prestatori de servicii de plăți, persoane juridice române autorizate să presteze servicii de acest tip, prestatori de servicii de plăți, persoane juridice din alte state membre ale Uniunii Europene care furnizează servicii de plăți pe teritoriul României, prin intermediul unei sucursale, administratorii sistemelor de plăți și administratorii sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare care operează pe teritoriul României, Poșta Română și Trezoreria Statului.

Capitolul VII. Administrarea rezervelor internaționale

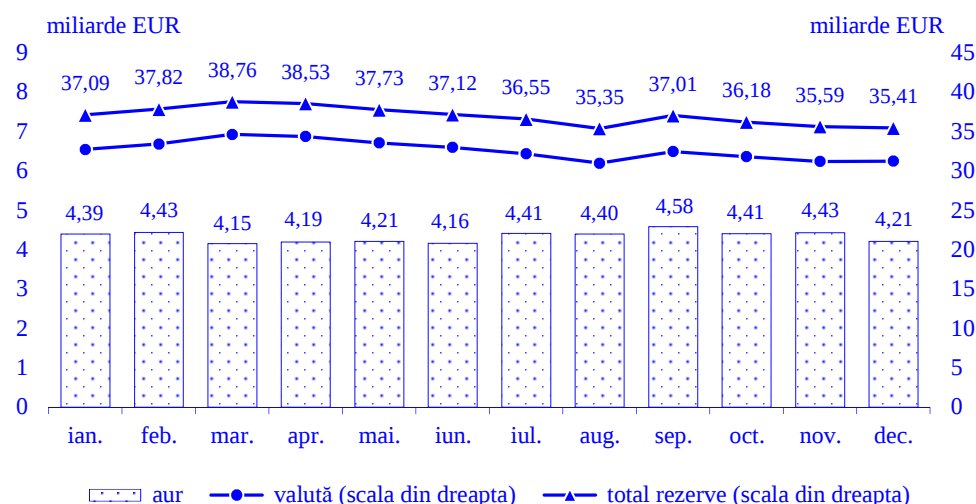
1. Evoluția rezervelor internaționale ale statului în anul 2012

La 31 decembrie 2012, rezervele internaționale ale României însumau 35 413 milioane euro, din care 88,1 la sută reprezentau rezerve valutare și 11,9 la sută valoarea deținerilor de aur, înregistrând o scădere totală de 1 838 milioane euro față de finele anului 2011.

Rezerva valutară s-a diminuat în anul 2012 cu 1 987 milioane euro, atingând la sfârșitul anului o valoare de 31 206 milioane euro.

Rezerva de aur s-a menținut la 103,7 tone, însă din punct de vedere valoric a înregistrat o creștere de 149 milioane euro, ca urmare a evoluției ascendente a prețului aurului pe piața internațională, acesta fiind cotelat la Londra, la sfârșitul anului 2012, la 1 664 dolari SUA/uncie¹, nivel cu 5,7 la sută peste cel de la finele anului 2011. Valoarea rezervei de aur s-a situat la 31 decembrie 2012 la nivelul de 4 207 milioane euro.

Evoluția rezervelor internaționale în anul 2012

2. Obiectivele strategice

2.1. Obiectivele stabilite pentru perioada 2012-2015

Pentru orizontul de timp 2012-2015, principalele obiective strategice fixate de Consiliul de administrație al BNR la sfârșitul anului 2010 au fost menținute, și anume:

¹ Această cotație reprezintă fixingul determinat la ora 10:30 (GMT) de către *London Bullion Market Association* în ultima zi a anului 2012.

- compoziția valutară: euro – între 55 și 85 la sută din totalul rezervei valutare; dolarul SUA – între 10 și 35 la sută din totalul rezervei valutare; alte valute – maximum 15 la sută din totalul rezervei valutare;
- stabilirea unei durate medii de până la șase luni atât pentru întreaga rezervă valutară, cât și pentru fiecare valută componentă;
- categorii de emitenți eligibili: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (v) Guvernul Japoniei; (vi) alte guverne care beneficiază de *rating* AAA; (vii) instituții supranaționale; (viii) entități private emitente de obligațiuni garantate cu active;
- limita de expunere față de entitățile private emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale;
- limita de expunere față de entitățile private, altele decât cele emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale – se vor asuma expuneri față de entități private doar cu aprobarea Consiliului de administrație.

2.2. Evoluția climatului economico-financiar extern

Pe parcursul anului 2012, criza datoriilor suverane din zona euro, gradul ridicat de incertitudine privind revirimentul economic și lipsa unui acord politic în SUA pe tema planului de consolidare fiscală au afectat sentimentul consumatorilor și investitorilor la nivel mondial. În aceste condiții, ritmul de creștere a economiei globale a continuat să se atenueze, iar tendința de încetinire a dinamicii volumului fluxurilor comerciale internaționale, începută în anul 2010, a persistat. Condițiile precare de pe piața forței de muncă, fragilitatea sistemului financiar și procesul de ajustare a bilanțului în sectorul public și în cel privat au contribuit la temperarea cererii agregate. În anul 2012, economia globală a înregistrat o rată de creștere de 3,2 la sută, în termeni reali, comparativ cu nivelul de 4,0 la sută consemnat în anul precedent². Economiiile dezvoltate au avansat, în aceeași perioadă, cu 1,2 la sută, în timp ce statele emergente și în curs de dezvoltare au înregistrat un ritm de expansiune economică de 5,1 la sută. Prin comparație, în anul 2011 s-au consemnat dinamici ale produsului intern brut de 1,6 la sută, respectiv 6,4 la sută.

Rezervele valutare mondiale s-au majorat în anul 2012 cu 734 miliarde dolari SUA față de sfârșitul anului anterior, ajungând la nivelul de 10 936 miliarde dolari SUA³. China a rămas cel mai mare deținător de rezerve valutare la nivel global, cu o pondere de aproximativ 30,3 la sută din valoarea totală a rezervelor la sfârșitul anului⁴, în scădere cu 0,9 puncte procentuale față de finele anului 2011.

² Sursa: FMI – *World Economic Outlook*, aprilie 2013. Datele pentru statele dezvoltate, respectiv pentru cele emergente și în curs de dezvoltare provin din aceeași sursă.

³ Sursa: FMI – baza de date COFER (*Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves*).

⁴ Sursa pentru stocul rezervelor valutare ale Chinei: *Bloomberg*.

Cele două operațiuni de refinanțare cu scadența la trei ani organizate de către Eurosistem în lunile decembrie 2011 și februarie 2012, precum și aprobarea formală, de către Grupul miniștrilor de finanțe din zona euro (Eurogrup), a noului pachet de finanțare a Greciei au contribuit la ameliorarea climatului financiar global la începutul anului. În perioada martie-iulie însă, preocupările participanților la piață privind potențialul de răspândire a crizei datoriilor suverane și viitorul zonei euro s-au accentuat considerabil. Amplificarea îngrijorărilor privind posibilitatea ieșirii Greciei din Uniunea Economică și Monetară⁵, escaladarea problemelor cu care se confruntau băncile și comunitățile autonome spaniole și lipsa de încredere în capacitatea guvernului iberic de a tempera turbulențele financiare interne și a repune pe o traiectorie sustenabilă finanțele publice ale țării au determinat un val masiv de realocare a capitalurilor dinspre regiunile și activele cu grad ridicat de risc înspre cele percepute ca fiind mai puțin riscante. Solicitarea de asistență financiară externă de către Cipru și speculațiile conform cărora Slovenia ar urma să recurgă la aceeași soluție pentru recapitalizarea sectorului bancar local au contribuit la intensificarea tensiunilor de pe piețele financiare internaționale.

Într-un climat caracterizat de o conduită extrem de laxă a politicii monetare practicate de către Banca Centrală Europeană, amplificarea îngrijorărilor cu privire la criza datoriilor suverane din zona euro și deteriorarea perspectivelor economice ale regiunii au condus la coborârea în teritoriul negativ a randamentelor cotate pentru biletele de trezorerie și obligațiunile convenționale purtătoare de cupon emise de state precum Germania, Franța, Finlanda, Olanda, Austria și Belgia⁶, cu maturități de până la doi ani și jumătate. Pe de altă parte, primele de risc cotate pentru titlurile de stat spaniole au crescut semnificativ, consemnând în luna iulie noi niveluri record. Instabilitatea politică din Grecia, Olanda și Franța a contribuit la menținerea aversiunii investitorilor față de risc la cote ridicate.

Deciziile adoptate de către Consiliul Guvernatorilor BCE în perioada iulie - septembrie și mesajele proeminente transmise de către președintele instituției, Mario Draghi, și liderii europeni au condus la ameliorarea climatului economico-financiar în a doua jumătate a anului. În data de 2 august, Banca Centrală Europeană a semnalat faptul că este dispusă să implementeze noi măsuri neconvenționale de relaxare monetară, urmând ca la începutul lunii septembrie să comunice detaliile unui nou program de cumpărări de titluri de stat – denumite Tranzacții Monetare Definitive – menit să corecteze distorsiunile severe de pe piețele obligațiunilor emise de către guvernele statelor „periferice” din zona euro și să asigure un mecanism eficient de transmisie a deciziilor de politică monetară către economia reală în toată regiunea.

Incertitudinea politică din SUA, care a precedat atât alegerile prezidențiale, cât și pe cele pentru Congres din luna noiembrie, și lipsa unui acord între Partidul Republican și Partidul Democrat pe tema planului de consolidare fiscală și a plafonului statutar al datoriei publice au limitat însă entuziasmul participanților la piață.

⁵ În luna iulie, Citigroup atribuia o probabilitate de 90 la sută scenariului conform căruia Grecia ar fi urmat să iasă din zona euro în următoarele 12-18 luni.

⁶ Pentru unele titluri cu scadențe foarte scurte.

Similar BCE, pe fondul înrăutățirii perspectivelor economiei globale, celelalte bănci centrale din statele dezvoltate au adoptat pe parcursul anului noi decizii – standard și neconvenționale – de relaxare monetară, al căror efect nu a fost întocmai cel scontat din cauza funcționării ineficiente a mecanismelor de transmisie a măsurilor de politică monetară către economia reală. În general, principalele autorități monetare au pus un accent mai mare pe politica de comunicare a deciziilor, a obiectivelor urmărite și a expectațiilor privind perspectivele economiei.

Oficialii europeni au continuat să acționeze ferm în vederea combaterii crizei datoriilor suverane și creșterii rezistenței la șocuri a regiunii. În luna martie, Eurogrup a decis majorarea valorii maxime cumulate a programelor de finanțare ce pot fi derulate de către Facilitatea Europeană pentru Stabilitate Financiară și Mecanismul European de Stabilitate (MES)⁷, de la 500 miliarde euro la 700 miliarde euro. În aceeași lună, conducătorii țărilor membre ale Uniunii Europene⁸ au semnat Tratatul de stabilitate, coordonare și guvernare, menit să întărească disciplina fiscală și să asigure convergența politicilor economice de interes comun și stabilitatea regiunii. În luna iunie, Eurogrup a anunțat disponibilitatea statelor membre ale Uniunii Economice și Monetare de a acorda până la 100 miliarde euro pentru recapitalizarea sectorului bancar spaniol⁹. În aceeași lună, liderii europeni au adoptat un pact de creștere economică și creare de locuri de muncă¹⁰ – ce presupunea mobilizarea unei sume de 120 miliarde euro¹¹ – și s-au angajat să creeze un mecanism unic de supraveghere pentru băncile din zona euro¹².

Persistența crizei datoriilor suverane și gradul ridicat de incertitudine privind relansarea activității economice la nivel global au susținut cererea pentru activele percepute ca având un grad scăzut de risc. Astfel, pe ansamblul anului 2012, valoarea de piață a aurului și prețurile instrumentelor de datorie emise de către statele solide din punct de vedere economic s-au majorat. Pe de altă parte, măsurile neconvenționale de expansiune monetară adoptate de către BCE au contribuit la comprimarea semnificativă a primelor de risc cotate pentru obligațiunile guvernamentale emise de către țările „periferice” din zona euro, magnitudinea scăderilor fiind mult mai redusă în cazul titlurilor de stat spaniole datorită problemelor financiare interne. Moneda unică europeană s-a apreciat ușor în raport cu dolarul SUA, în timp ce indicii bursieri reprezentativi la nivel global au înregistrat, în general, evoluții pozitive.

⁷ MES reprezintă un mecanism de asigurare a stabilității financiare în zona euro, cu caracter permanent, care a fost lansat oficial la data de 8 octombrie 2012 și a preluat sarcinile îndeplinite la momentul respectiv de către Facilitatea Europeană pentru Stabilitate Financiară.

⁸ Cu excepția Regatului Unit și a Republicii Cehe.

⁹ În cele din urmă, în luna decembrie, statul spaniol a solicitat, în mod oficial, suma de aproximativ 39,5 miliarde euro.

¹⁰ *Compact for Growth and Jobs*.

¹¹ Printre măsurile angajate, se numără creșterea cu 10 miliarde euro a capitalului de bază al Băncii Europene de Investiții, care ar putea conduce la efectuarea de către această instituție a unor investiții adiționale de până la 180 miliarde euro în UE în următorii trei ani, inclusiv în cele mai vulnerabile țări din regiune.

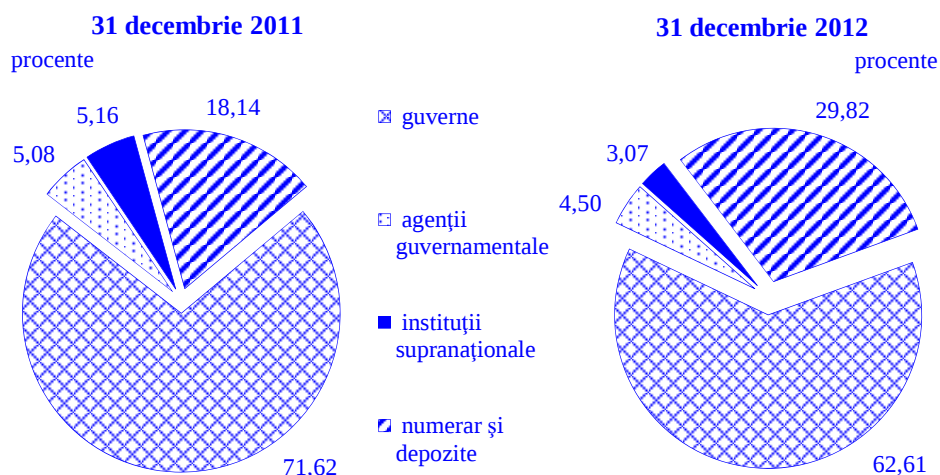
¹² După intrarea în vigoare a mecanismului unic de supraveghere, MES ar putea avea posibilitatea recapitalizării directe a băncilor din zona euro.

3. Modul de realizare a obiectivelor strategice

În vederea îndeplinirii atribuțiilor sale, Comitetul de administrare a rezervelor internaționale (CARI) a analizat permanent evoluția mediului economic global și tendințele de pe piețele financiare internaționale, precum și impactul efectiv și cel potențial al acestora asupra perspectivelor de realizare a obiectivelor stabilite prin strategia aprobată de către Consiliul de administrație – evoluția și perspectivele ratelor dobânzilor și ale cursurilor valutare, evenimentele din zona euro, condițiile geopolitice etc. Totodată, CARI a monitorizat în permanență impactul efectiv și cel potențial al deciziilor de politică monetară și ale celor adoptate de Ministerul Finanțelor Publice privind refinanțarea datoriei publice asupra dimensiunii și compoziției valutare a rezervelor internaționale, precum și evoluția economiei României în contextul derulării acordului multilateral de finanțare.

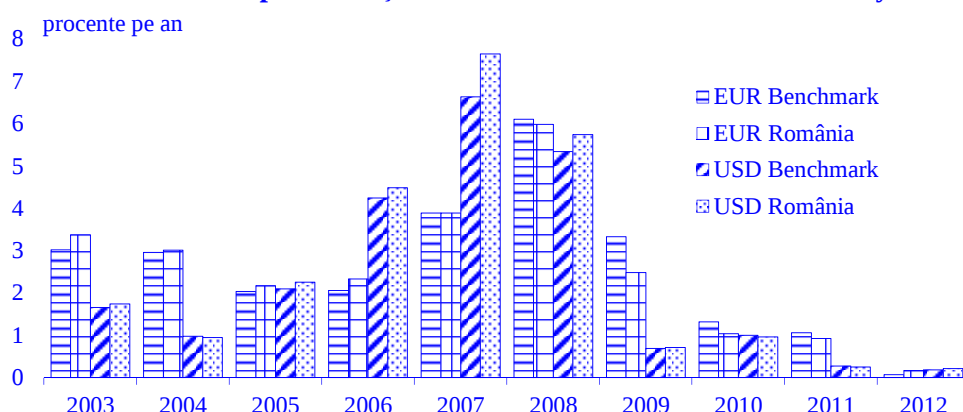
Pe fondul persistenței fragilității climatului economico-financiar global și al incertitudinii privind fluxurile externe de capital cu impact potențial asupra dimensiunii și structurii valutare a rezervelor, s-a pus în continuare accentul pe siguranța și lichiditatea investițiilor. Activitatea de plasare de depozite la contrapartide private a rămas suspendată. În anul 2012, ponderea obligațiunilor guvernamentale în totalul rezervelor valutare s-a diminuat în condițiile în care randamentele la care ar fi putut fi achiziționate titlurile de stat europene care se încadrau în parametrii strategiei multianuale s-au situat fie în teritoriul negativ, fie la niveluri prea scăzute ținând cont de gradul de risc încorporat și de alternativele investiționale. Pe de altă parte, ponderea numerarului și a depozitelor a fost majorată.

Structura rezervei valutare a României

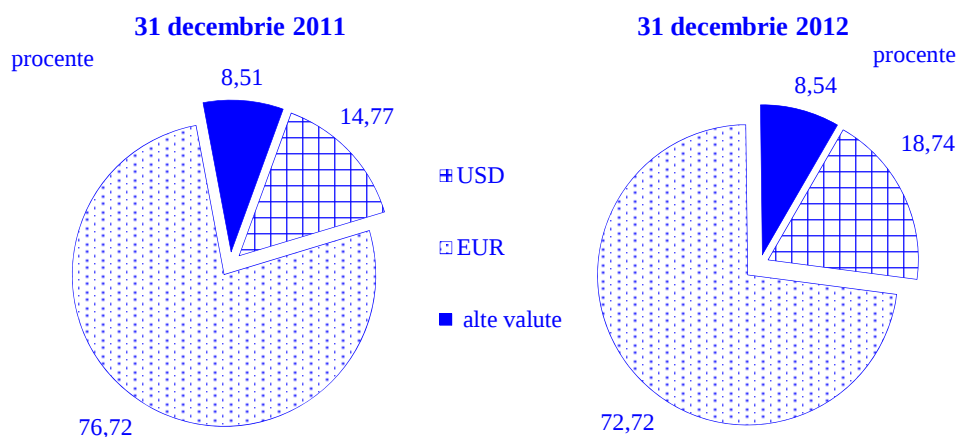
În anul 2012, rentabilitatea portofoliilor denuminate în euro și dolari SUA s-a situat la nivelul de 0,17 la sută, respectiv 0,22 la sută. Comparativ, portofoliile de referință (indicii Bank of America Merrill Lynch, formați din titluri de stat purtătoare de cupon, cu maturități reziduale de până la un an) au înregistrat în anul 2012 o rentabilitate totală de 0,07 la sută pentru euro și 0,18 la sută pentru dolarul SUA.

Randament comparativ față de indicii Bank of America Merrill Lynch

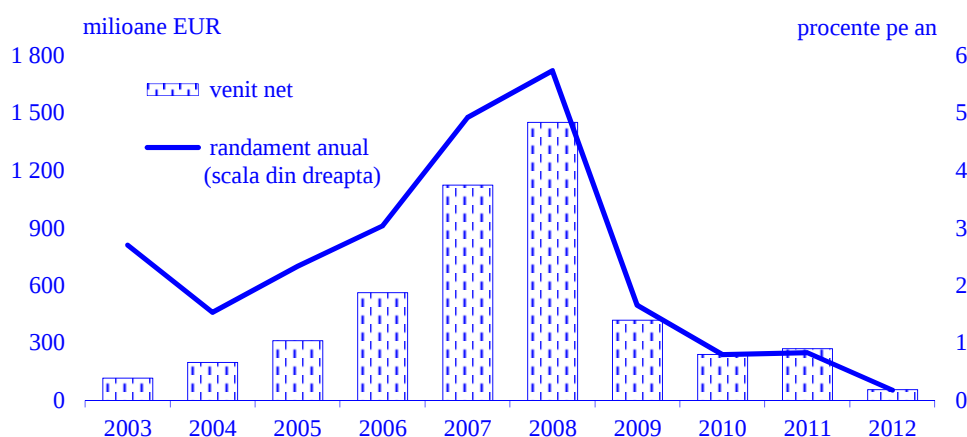
Ponderea monedei unice europene în totalul rezervelor valutare s-a diminuat la sfârșitul anului 2012 până la 72,72 la sută, de la nivelul de 76,72 la sută consemnat la finele anului precedent. În aceeași perioadă, ponderea dolarului SUA s-a majorat cu 3,97 puncte procentuale, până la 18,74 la sută.

Compoziția rezervei valutare a României

În urma evoluțiilor prezentate, venitul total obținut a fost de 57 milioane euro, în scădere față de nivelul de 271 milioane euro înregistrat în anul anterior.

Rezultatele administrării rezervei internaționale

Capitolul VIII. Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României

1. Contul curent

În anul 2012, deficitul contului curent al balanței de plăți a fost de 5 151 milioane euro, reprezentând 3,9 la sută din PIB, comparativ cu 4,5 la sută în anul anterior, valoarea deficitului contului curent fiind mai redusă cu 13,3 la sută.

Tabel 1. Contul curent

	<i>milioane EUR</i>	
	2011	2012
a) Sold balanță comercială (bunuri)	-7 409	-7 374
– export (FOB)	45 274	45 056
– import (FOB)	52 683	52 430
b) Servicii, net	340	539
c) Venituri, net	-2 207	-1 670
d) Transferuri curente, net	3 338	3 354
Sold cont curent	-5 938	-5 151

Toate componentele au influențat favorabil evoluția contului curent: deficitul balanței veniturilor și cel al balanței comerciale s-au redus, iar excedentele serviciilor și transferurilor curente s-au majorat.

Deficitul balanței veniturilor a însumat 1 670 milioane euro, cu 24,3 la sută mai mic decât în anul 2011, preponderent ca urmare a reducerii plăților de dobândă aferente creditelor intracompanie.

Deficitul balanței comerciale a înregistrat o scădere de 0,5 la sută comparativ cu anul 2011, până la 7 374 milioane euro. Exporturile și importurile¹ s-au situat la niveluri comparabile cu cele înregistrate în anul anterior, ponderea deficitului comercial în PIB menținându-se la 5,6 la sută. Structura soldului balanței comerciale pe stadii ale producției evidențiază deficite la bunurile intermediare (4 243 milioane euro)², materii prime (2 963 milioane euro) și bunurile de capital (1 181 milioane euro), respectiv excedent la bunurile de consum (1 013 milioane euro).

Pe zone geografice, cea mai mare parte a deficitului comercial a fost generată de comerțul intracomunitar (97,7 la sută).

¹ Sursa datelor: Institutul Național de Statistică – Comerțul internațional cu bunuri. Importurile FOB se calculează de BNR pe baza coeficientului de transformare CIF/FOB determinat de INS. Începând cu luna ianuarie 2012 se utilizează coeficientul de transformare CIF/FOB de 1,0430 care înlocuiește vechiul coeficient CIF/FOB de 1,0834. Pentru comparabilitatea datelor privind importurile FOB, seriile lunare ale anului 2011 au fost recalculate utilizându-se coeficientul de transformare CIF/FOB de 1,0430.

² Include și soldul poziției „bunuri necuprinse în altă parte”.

Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a stagnat la 85,9 la sută, iar gradul de deschidere a economiei³ s-a redus cu 0,7 puncte procentuale față de 2011, până la 73,9 la sută.

Exportul de bunuri a însumat 45 056 milioane euro⁴, în scădere cu 0,5 la sută față de anul precedent, pe fondul înrăutățirii rezultatelor economice ale principalilor parteneri comerciali. Reducerea valorii exporturilor (cu 218 milioane euro) a fost atribuită, în principal, următoarelor grupe de mărfuri: mașini, aparate și echipamente electrice; articole și accesorii de îmbrăcăminte; accesorii pentru nave maritime și fluviale; instrumente și aparate optice și fotografice.

Comparativ cu anul 2011, structura bunurilor exportate pe stadii ale producției reflectă reducerea ponderii bunurilor de capital (cu 3,0 puncte procentuale, până la 15,9 la sută) și a materiilor prime (cu 0,5 puncte procentuale, până la 8,0 la sută), concomitent cu creșterea ponderii bunurilor intermediare (cu 2,8 puncte procentuale, până la 54,2 la sută)⁵ și a bunurilor de consum (cu 0,7 puncte procentuale, până la 21,9 la sută). Exportul de produse ale industriei prelucrătoare a însumat 41 313 milioane euro (reprezentând 91,7 la sută din exportul total), în scădere cu 0,1 la sută față de anul 2011, evoluție determinată de următoarele grupe: calculatoare și produse electronice și optice (-31,5 la sută), produse de cocserie, produse obținute din prelucrarea petrolului (-8,0 la sută), produse ale industriei metalurgice (-7,1 la sută), piei și produse din piele (-5,8 la sută). Trei dintre activitățile industriei prelucrătoare au înregistrat creșteri ale valorii exporturilor de peste 10 la sută: produse farmaceutice (23,2 la sută), produse rezultate din prelucrarea lemnului (15,4 la sută), hârtie și produse din hârtie (10,2 la sută).

Importul de bunuri a totalizat 52 430 milioane euro⁶, în scădere cu 0,5 la sută față de anul 2011. Reducerea valorică a importurilor (cu 253 milioane euro) a fost determinată de diminuarea achizițiilor de mașini, aparate și echipamente electrice, automobile, tractoare, combustibili minerali, hârtie, carton, bumbac, cupru, lemn și articole din lemn.

Structura importului pe stadii ale producției reflectă scăderea ponderii bunurilor de capital (cu 1,1 puncte procentuale, până la 16 la sută) și a bunurilor intermediare (cu 0,1 puncte procentuale, până la 54,6 la sută), concomitent cu creșterea ponderii bunurilor de consum (cu 0,6 puncte procentuale, ajungând la 16,9 la sută) și a materiilor prime (cu 0,5 puncte procentuale, până la 12,5 la sută).

Indicele raportului de schimb net⁷ s-a situat în anul 2012 la 103,1 la sută, în condițiile în care prețurile bunurilor exportate au crescut într-un ritm mai alert decât cele ale bunurilor importate (cu 3,9 la sută, comparativ cu 0,8 la sută). Indicele raportului de

³ $(\text{exportul} + \text{importul de bunuri})/\text{PIB} \times 100$.

⁴ Ponderea exportului de bunuri în PIB a scăzut cu 0,3 puncte procentuale față de anul 2011, ajungând la 34,2 la sută în anul 2012.

⁵ Inclusiv „bunuri necuprinse în altă parte”.

⁶ Ponderea importului de bunuri în PIB a scăzut cu 0,3 puncte procentuale față de anul 2011, până la 39,8 la sută în anul 2012.

⁷ Sursa: Institutul Național de Statistică.

schimb brut⁷ a fost de 97,0 la sută, relevând o reducere mai accelerată a volumului fizic al exportului (cu 4,2 la sută) față de cea aferentă importului (cu 1,2 la sută).

Excedentul balanței serviciilor a însumat 539 milioane euro, în creștere cu 58,5 la sută față de anul 2011, pe fondul îmbunătățirii raportului dintre încasări și plăți la turism, alte servicii de transport, servicii financiare, informatice, leasing operațional, servicii de arhitectură, inginerie, servicii juridice, de consultanță contabilă și managerială.

Excedentul transferurilor curente a totalizat 3 354 milioane euro, în creștere cu 0,5 la sută față de anul 2011, în condițiile majorării transferurilor private – altele decât remiterile lucrătorilor din străinătate.

2. Contul de capital și financiar

În anul 2012, soldul pozitiv al contului de capital și financiar a fost de 4 186 milioane euro, în scădere cu 23,8 la sută față de anul precedent, tendință imprimată de comprimarea investițiilor străine directe, de rambursarea primelor două rate aferente primei tranșe din acordul *stand-by* încheiat cu FMI, de majorarea rambursărilor aferente creditelor pe termen mediu și lung primite de sectorul bancar și de alte sectoare, de creșterea sumelor repatriate de nerezidenți.

Investițiile directe nete⁸ au însumat 1 715 milioane euro, în scădere cu 6,7 la sută față de anul 2011. Investițiile nerezidenților în România au atins 1 746 milioane euro, din care 54,3 la sută au reprezentat credite intragrup⁹, iar restul participații la capital¹⁰. Principalele zece țări investitoare¹¹ au fost: Olanda (30,8 la sută), Franța (16,0 la sută), Italia (10,5 la sută), Elveția (8,2 la sută), Germania (8,1 la sută), Austria (8,1 la sută), Regatul Unit (5,2 la sută), Republica Cehă (2,5 la sută), SUA (2,5 la sută) și Luxemburg (2,3 la sută).

Investițiile de portofoliu au înregistrat în anul 2012 influxuri nete de 3 785 milioane euro, de 2,3 ori mai mari decât în anul 2011, creșterea provenind în principal din emisiunile de obligațiuni efectuate de Ministerul Finanțelor Publice pe piețele externe, diferența fiind atribuită tranzacțiilor derulate pe piața secundară.

Împrumuturile și creditele primite pe termen mediu și lung au însumat ieșiri nete de 1 953 milioane euro (în condițiile rambursării primelor două rate aferente primei tranșe din acordul *stand-by* încheiat cu FMI în anul 2009), față de 59 milioane euro în anul 2011. Împrumuturile și creditele pe termen scurt au consemnat ieșiri nete de 92 milioane euro, comparativ cu influxuri nete de 922 milioane euro în anul precedent, pe fondul majorării rambursării creditelor primite de sectorul bancar și de alte sectoare (economia reală).

⁸ Valoarea netă a investițiilor nerezidenților în România, la care se adaugă valoarea netă a investițiilor rezidenților în străinătate.

⁹ Credite dintre investitorul străin și firma rezidentă.

¹⁰ Inclusiv pierderea netă estimată.

¹¹ Din punct de vedere al ponderii în influxurile de investiții directe ale nerezidenților în România în anul 2012.

În anul 2012, deficitul de cont curent (5 151 milioane euro) a fost finanțat în proporție de 33,9 la sută prin investiții directe ale nerezidenților în România.

Tabel 2. Finanțarea deficitului de cont curent

	milioane EUR	
	2011	2012
Finanțare deficit	5 938	5 151
Transferuri de capital, net	560	1 623
Investiții directe, net	1 838	1 715
<i>din care:</i>		
– investiții directe ale nerezidenților în România	1 815	1 746
▪ participații la capital (consolidate cu pierderea netă estimată)	1 512	798
▪ credite intragrup	303	948
Investiții de portofoliu, net	1 675	3 785
Alte investiții de capital:	2 762	-3 424
– credite primite pe termen mediu și lung, net	-59	-1 953
▪ intrări	9 175	6 479
▪ rambursări	9 234	8 432
– credite acordate pe termen mediu și lung, net	743	124
– credite pe termen scurt, net	922	-92
– altele*	1 156	-1 503
Active de rezervă BNR („-” indică creștere)	-897	1 452

* include următoarele poziții nete: active nemateriale/nefinanciare, derivate financiare, numerar și depozite, alte active, alte pasive, erori și omisiuni.

3. Poziția investițională internațională a României

La sfârșitul anului 2012, rezervele internaționale ale României au totalizat 35 413 milioane euro, cu 1 838,8 milioane euro mai puțin decât la 31 decembrie 2011. Reducerea s-a datorat tranzacțiilor nete, care au înregistrat un sold negativ de 1 452,1 milioane euro, dar și influențelor de curs valutar (-215,0 milioane euro) și influențelor de preț (-171,7 milioane euro) aferente atât titlurilor de valoare aflate în portofoliul Băncii Naționale a României, cât și aurului monetar. Gradul de acoperire a rezervei oficiale¹² a fost de 7,1 luni de importuri de bunuri și servicii, comparativ cu 7,5 luni la sfârșitul anului 2011.

Datoria externă pe termen mediu și lung¹³ a crescut față de sfârșitul anului 2011 cu 3,7 la sută, ajungând la 78,7 miliarde euro, ca urmare a unor intrări nete din credite externe în valoare de 3,4 miliarde euro, parțial contrabalansate de influența variației cursului de schimb (-0,5 miliarde euro) și de cea a unor conversii de datorie în

¹² Gradul de acoperire a rezervei în luni de importuri se calculează ca raport între rezervele internaționale (valută+aur) la sfârșitul perioadei și importul mediu lunar de bunuri și servicii din perioada respectivă.

¹³ Provenită în special din credite externe și obligațiuni deținute de nerezidenți.

participații la capital (-0,1 miliarde euro). Din totalul tragerilor efectuate în anul 2012 (18,7 miliarde euro), aproximativ 4 miliarde euro au reprezentat sumele provenite din emisiunile de titluri de stat (obligațiuni) pe termen mediu și lung denumite în euro și dolari SUA.

Serviciul datoriei externe pe termen mediu și lung în anul 2012 a însumat 17,7 miliarde euro, din care 15,5 miliarde euro au reprezentat rate de capital și 2,2 miliarde euro dobânzi și comisioane.

Structura pe sectoare instituționale reflectă faptul că sectorul nebancaar continuă să dețină ponderea cea mai ridicată (36,7 la sută) în totalul datoriei externe pe termen mediu și lung, urmat de sectorul administrației publice (30,9 la sută), sectorul bancar (21,4 la sută) și autoritatea monetară (11,0 la sută).

Analiza în structură a datoriei externe pe termen mediu și lung pe tipuri de creditori relevă diminuarea ponderii deținute de organismele multilaterale (de la 37,3 la sută la sfârșitul anului 2011 la 34,0 la sută la 31 decembrie 2012), ca urmare a începerii rambursărilor în cadrul împrumutului *stand-by* acordat de Fondul Monetar Internațional în anul 2009, concomitent cu majorarea ponderii surselor private (de la 62,4 la sută la sfârșitul anului 2011 la 65,7 la sută la finele anului 2012) datorată accesului crescut la finanțare pe piața privată de capital.

În ceea ce privește clasificarea pe scadențe, la 31 decembrie 2012 datoria externă cu maturitate peste 5 ani deținea poziția cea mai importantă (74,5 la sută) în datoria externă pe termen mediu și lung, iar cea pe termen mediu (1-5 ani) reprezenta 25,5 la sută.

Structura pe valute a datoriei externe pe termen mediu și lung la sfârșitul anului 2012 relevă preponderența monedei euro (66,0 la sută, în creștere cu 1,2 puncte procentuale față de 31 decembrie 2011), urmată de DST (13,7 la sută, în scădere cu 2,8 puncte procentuale), leu (9,5 la sută, nivel similar anului 2011), dolar SUA (6,7 la sută, în creștere cu 1,6 puncte procentuale) și de alte valute (4,1 la sută, la nivelul anului 2011). În cadrul serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung, în anul 2012 ponderea cea mai mare a revenit monedei euro (63,4 la sută), urmată de leu (14,3 la sută), DST (10,8 la sută), dolar SUA (9,7 la sută) și de alte valute (1,8 la sută).

Datoria externă pe termen mediu și lung reprezenta 59,7 la sută din PIB la finele anului 2012 (în creștere cu 1,9 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent). Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung s-a majorat de la 28,8 la sută la finele anului 2011 la 33,5 la sută la 31 decembrie 2012.

Tabel 3. Principalii indicatori de îndatorare externă

	<i>procente</i>	
	2011	2012
Rezervele internaționale / importul de bunuri și servicii (luni de import)	7,5	7,1
Datoria externă pe termen mediu și lung / PIB	57,8	59,7
Datoria externă pe termen mediu și lung / exportul de bunuri și servicii	144,5	149,4
Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung	28,8	33,5

Datoria externă pe termen scurt a însumat 20,3 miliarde euro la finele anului 2012, soldul acesteia fiind cu 11,2 la sută mai mic față de sfârșitul anului 2011, ca urmare a ieșirilor nete de capital pe termen scurt în valoare de 2,6 miliarde euro. Serviciul datoriei externe pe termen scurt a totalizat 33,9 miliarde euro, iar rata aferentă acestuia a fost de 64,4 la sută la 31 decembrie 2012, cu 5,2 puncte procentuale mai mare decât la finele anului 2011.

Capitolul IX. Activitatea internațională

1. România – stat membru al Uniunii Europene

1.1. Contextul european – aspecte privind politicile economice ale Uniunii Europene

a) Pactul de stabilitate și creștere / Procedura privind deficitul excesiv (PDE)

În prezent, pentru 16 state membre ale UE, Consiliul ECOFIN a aprobat decizii privind constatarea existenței unui deficit excesiv și recomandări de corectare a acestuia. În cazul României¹, întrucât rezultatul execuției bugetare pentru anul 2012 indică situarea sub valoarea de referință de 3 la sută din PIB, iar pentru viitor este proiectată continuarea reducerii deficitului bugetar, Consiliul UE a adoptat² în data de 21 iunie 2013 decizia de abrogare a Deciziei 2009/590/CE privind existența unui deficit excesiv în România.

În cazul României, procesul de consolidare fiscală a continuat și în anul 2012, deficitul bugetar diminuându-se de la 4,3 la sută din PIB la 2,5 la sută, ușor peste ținta în termeni *cash* de deficit bugetar stabilită în acordul cu UE, FMI și BM; potrivit metodologiei SEC95, nivelul deficitului bugetar a coborât de la 5,6 la sută din PIB în 2011 la 2,9 la sută din PIB în 2012, sub nivelul de 3 la sută prevăzut de PDE. Pentru anul 2013 se are în vedere atingerea unei ținte de deficit bugetar de 2,4 la sută din PIB conform metodologiei SEC95, respectiv 2,1 la sută din PIB în termeni *cash*.

b) Programul Național de Reformă 2011-2013

Semestrul european 2012, parte componentă a conceptului de guvernanță economică de la nivelul Uniunii Europene, a debutat pe 23 noiembrie 2011 prin prezentarea de către CE a comunicării privind *Analiza anuală a creșterii 2012 (AGS – Annual Growth Survey)*.

Ținând seama de acțiunile prioritare prezentate de CE în AGS, autoritățile române au elaborat și transmis Comisiei Europene actualizări ale Programului Național de Reformă 2011-2013 (PNR), precum și Programul de convergență 2012-2015. Pe baza acestor documente, în etapa finală a Semestrului european, la 10 iulie 2012, Consiliul UE a adoptat recomandări specifice de țară³.

În cadrul PNR, Banca Națională și-a asumat o serie de acțiuni care vizau asigurarea unei funcționări adecvate și stabile a sectorului financiar, în concordanță cu angajamentele din programul de asistență financiară agreeat cu UE, FMI și Banca Mondială. Majoritatea acestor acțiuni au fost implementate integral, iar pentru restul

¹ Termenul pentru corectarea deficitului excesiv a fost anul 2012.

² Decizii similare de încheiere a procedurii de deficit excesiv au fost adoptate și în cazul Italiei, Letoniei, Lituaniei și Ungariei.

³ În cazul României, recomandarea a vizat implementarea măsurilor prevăzute în Memorandumurile de înțelegere semnate cu UE în anii 2009, respectiv 2011, cu amendamentele ulterioare.

se întreprind demersurile pentru finalizarea lor în cursul anului 2013, în strânsă corelație cu evoluțiile în acest domeniu de la nivel european.

La data de 28 noiembrie 2012, a început cel de-al treilea Semestru european, odată cu lansarea de către CE a AGS, aferentă anului 2013⁴.

c) Pactul Euro Plus

Cu ocazia reuniunii Consiliului European din 24-25 martie 2011, 23 de state membre⁵ au semnat Pactul Euro Plus (PEP) pentru coordonarea mai bună a politicilor fiscale, atingerea convergenței economice și creșterea competitivității pe termen lung la nivelul zonei euro și al UE în ansamblul său. Progresul înregistrat în direcția îndeplinirii obiectivelor comune la nivelul statelor membre a fost monitorizat periodic de către CE.

Pentru PEP 2012, BNR a avut în vedere o acțiune nouă referitoare la realizarea, cu sprijinul Băncii Mondiale, a unui exercițiu de simulare a situațiilor de criză financiară pentru testarea mecanismelor de colaborare între autoritățile membre ale Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară în ceea ce privește gestionarea acestor situații la nivelul instituțiilor financiare individuale, al grupurilor financiare sau al pieței financiare în ansamblu. Acțiunea a fost realizată la data de 10 septembrie 2012, când, pe baza celor trei scenarii de criză considerate, a fost testat modul în care autoritățile reacționează în cazul unor evoluții nefavorabile la nivelul sistemului financiar, inclusiv al unor evenimente de natură sistemică. În plus, a fost examinată calitatea cadrului legislativ, a politicilor și procedurilor de gestiune a crizelor financiare.

d) Măsuri de întărire a guvernancei economice a UE

- Pachetul de șase reglementări privind guvernarea economică a UE (*six pack*)

Pachetul de șase reglementări (cinci regulamente și o directivă) a intrat în vigoare la data de 13 decembrie 2011 și reprezintă un pas important în cadrul reformei guvernancei economice, pentru asigurarea disciplinei fiscale la nivelul UE.

Un loc important în cadrul acestor reglementări îl ocupă procedura privind dezechilibrele macroeconomice, un instrument menit să ajute la detectarea și corectarea evoluțiilor economice riscante. Ca prim pas în cadrul acestei proceduri, Comisia Europeană a publicat, la data de 14 februarie 2012, primul Raport privind mecanismul de alertă. Acest mecanism are ca instrument principal de analiză un tablou de bord construit pe baza a 11 indicatori macroeconomici⁶. Aceștia surprind

⁴ Conform instrucțiunilor CE, statele membre ale UE care fac obiectul unui program de asistență financiară nu trebuie să prezinte un nou program de reformă și de convergență/stabilitate, întrucât se consideră că raportările regulate din cadrul aranjamentului de asistență sunt suficiente pentru a răspunde cerințelor CE. În schimb, aceste state au obligația de a raporta CE în cursul lunii aprilie 2013 stadiul măsurilor asumate anterior în cadrul PNR și eventuale noi angajamente pentru anul 2013.

⁵ Cele 17 state membre ale zonei euro și 6 state din afara acesteia (Bulgaria, Danemarca, Letonia, Lituania, Polonia și România).

⁶ Inițial au fost 10 indicatori, însă odată cu publicarea la data de 28 noiembrie 2012 a celui de-al doilea Raport privind mecanismul de alertă, la aceștia a fost adăugat un indicator care să reflecte cu mai mare acuratețe interconexiunile dintre economia reală și sectorul financiar (rata de creștere a pasivelor sectorului financiar).

atât dezechilibrele externe și de competitivitate, precum și pe cele interne, stabilind praguri orientative care servesc drept nivel de alertă. Statele membre care beneficiază de un program de asistență financiară din partea UE și FMI și, prin urmare, fac deja obiectul unei supravegheri economice consolidate nu sunt examinate în cadrul procedurii privind dezechilibrele macroeconomice.

- Noul pachet privind guvernanța economică în zona euro (*two pack*)

La data de 23 noiembrie 2011, Comisia Europeană a lansat un nou pachet privind guvernanța economică în zona euro, compus din două regulamente și o Carte Verde privind fezabilitatea introducerii obligațiunilor de stabilitate (*stability bonds*).

Cele două propuneri de regulamente conțin instrumente importante de consolidare a supravegherii bugetare și de tratare într-un mod mai eficient a situațiilor de instabilitate financiară în statele membre din zona euro. În urma negocierilor derulate între Consiliul UE și Parlamentul European pe parcursul anului 2012 și la începutul lui 2013, acestea au fost aprobate, intrând în vigoare începând cu data de 30 mai 2013.

- Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanța în cadrul Uniunii Economice și Monetare (UEM)

Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanța în cadrul UEM a fost semnat la data de 2 martie 2012 de către 25 de state membre, mai puțin Regatul Unit și Republica Cehă. Acesta a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2013, după ce a fost ratificat de 12 state membre ale zonei euro. Acest tratat are drept obiectiv întărirea disciplinei fiscale și introducerea unei supravegheri mai stricte a statelor din zona euro.

România a ratificat tratatul în luna iunie 2012, asumându-și aplicarea dispozițiilor titlurilor III și IV din tratat privind pactul bugetar și, respectiv, coordonarea politicilor economice și convergența⁷. De asemenea, de la data intrării în vigoare, țara noastră beneficiază de aplicarea prevederilor titlului V, în sensul că are posibilitatea de a participa la reuniunile la nivel înalt ale zonei euro.

e) Consolidarea Uniunii Economice și Monetare

În cadrul reuniunii Consiliului European din 28-29 iunie 2012 s-a decis demararea unui proces de reflecție la nivelul UE privind consolidarea UEM, pe baza raportului preliminar pe care Președintele Van Rompuy l-a prezentat Consiliului cu această ocazie, intitulat *Către o veritabilă Uniune Economică și Monetară*. Raportul a fost elaborat de președintele Consiliului European în colaborare cu președintele Comisei, președintele Eurogrupului și președintele BCE și propune o viziune de reformare a zonei euro și a întregii UE în scopul restabilirii încrederii investitorilor și piețelor financiare. Raportul este structurat pe patru puncte-cheie, respectiv: (i) un cadru financiar integrat; (ii) un cadru bugetar integrat; (iii) un cadru integrat de politică economică; și (iv) consolidarea legitimității democratice. Varianta finală a raportului care a inclus contribuțiile Comisiei Europene și Parlamentului European a fost prezentată la reuniunea Consiliului European din 13-14 decembrie 2012 și a stat la baza foii de parcurs pentru finalizarea UEM, convenită cu această ocazie.

⁷ Potrivit prevederilor tratatului, statele membre care nu au adoptat moneda euro pot avea obligații doar în temeiul dispozițiilor titlurilor III și IV din tratat.

În contextul acestor demersuri pentru adâncirea UEM, Comisia Europeană a lansat la 12 septembrie 2012 un pachet legislativ pentru constituirea primului pilon al viitoarei Uniuni Bancare⁸, respectiv crearea unui mecanism unic de supraveghere⁹ (MUS) format din: propunerea de Regulament al Consiliului de atribuire a unor sarcini specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce privește politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 de instituire a Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană) în ceea ce privește interacțiunea sa cu Regulamentul (UE) de atribuire a unor sarcini specifice Băncii Centrale Europene privind politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit. După lansarea acestor documente, la nivelul Consiliului UE a fost creat un grup de lucru *ad-hoc* dedicat negocierilor pe cele două propuneri de acte normative¹⁰, la ale cărei reuniuni au participat și reprezentanți ai BNR. În cadrul reuniunii Consiliului European din 18-19 octombrie 2012 s-a subliniat un aspect deosebit de important și pentru România, respectiv faptul că participarea statelor din afara zonei euro la MUS se va face cu respectarea deplină a integrității pieței unice și în acord cu necesitatea asigurării unui tratament și a unei reprezentări echitabile ale statelor membre din zona euro și ale celor din afara acesteia.

La reuniunea Consiliului ECOFIN din 12 decembrie 2012, miniștrii de finanțe ai statelor membre UE au ajuns la un acord general privind MUS. Momentul a însemnat și posibilitatea începerii negocierilor cu Parlamentul European cu care s-a ajuns la un acord la data de 19 martie 2013. În etapa următoare vor fi adoptate propunerile privind MUS, existând posibilitatea publicării acestora până în luna iulie 2013.

f) Mecanismul European de Stabilitate

La data de 2 februarie 2012 statele membre din zona euro au semnat un nou Tratat privind crearea unui Mecanism European de Stabilitate pentru a acorda asistență financiară țărilor din zona euro care se confruntă cu dificultăți de finanțare, în cazul în care acest lucru este indispensabil pentru salvagardarea stabilității financiare a zonei euro ca întreg. Tratatul a fost ratificat de toate cele 17 state membre ale zonei euro și a intrat în vigoare la data de 27 septembrie 2012, cu nouă luni mai devreme față de data preconizată inițial, respectiv iulie 2013.

La reuniunea Consiliului European din 13-14 decembrie 2012 a fost reiterată importanța ruperii cercului vicios dintre bănci și datoriile suverane, punându-se accentul pe necesitatea convenirii asupra unui cadru operațional, inclusiv asupra definiției activelor moștenite, cât mai curând posibil în cursul primului semestru al anului 2013, astfel încât, odată cu instituirea unui mecanism unic efectiv de supraveghere, MES, în urma unei decizii obișnuite, să poată recapitaliza băncile în mod direct.

⁸ O Uniune Bancară deplină ar urma să cuprindă pe lângă mecanismul unic de supraveghere un mecanism unic de rezoluție și o schemă comună de garantare a depozitelor.

⁹ *Single Supervisory Mechanism* (SSM).

¹⁰ *Ad-Hoc Working Party on Banking Supervision Mechanism*.

1.2. Participarea BNR la structurile europene

1.2.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE

Guvernatorul BNR, însoțit de viceguvernatorul BNR coordonator al afacerilor europene, participă la reuniunile trimestriale și la teleconferințele Consiliului General al BCE. Acest for de analiză și decizie, care reunește guvernatorii băncilor centrale naționale membre ale SEBC și membrii Comitetului Executiv al BCE, a avut pe agendă în 2012 teme privind: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică, principalele evoluții monetare, financiare și fiscale din zona euro și non-euro; (ii) remunerarea depozitelor guvernamentale; (iii) activitatea desfășurată de Rețeaua de Cercetare Macroprudențială constituită la nivelul SEBC; (iv) respectarea de către băncile centrale membre a prevederilor articolelor 123 și 124 din Tratatul privind funcționarea UE.

1.2.2. Participarea BNR la mecanismul decizional al BCE de consultare prin procedură scrisă

În baza Tratatului privind funcționarea UE, a Protocolului privind Statutul SEBC și al BCE și a Deciziei nr. 98/415/CE a Consiliului UE din 29 iunie 1998 privind consultarea BCE de către autoritățile naționale cu privire la proiectele de reglementare, procedura de consultare este obligatorie în legătură cu orice proiect de reglementare ale cărui prevederi intră în sfera de competență a BCE și care urmează să aibă forță juridică obligatorie și aplicabilitate generală pe teritoriul statelor membre, în special în ceea ce privește: (i) problemele monetare; (ii) mijloacele de plată; (iii) băncile centrale naționale; (iv) colectarea, elaborarea și difuzarea datelor statistice din domeniile monetar, financiar, bancar, al sistemelor de plăți și al balanței de plăți; (v) sistemele de plăți și de decontare; (vi) normele aplicabile instituțiilor financiare, în măsura în care acestea au o influență semnificativă asupra stabilității instituțiilor și piețelor financiare. De asemenea, consultarea BCE este obligatorie în legătură cu orice proiect de reglementare privind instrumentele politicii monetare.

Participarea BNR la mecanismul procedurilor scrise implică, pe de o parte, obligația de a consulta BCE cu privire la orice proiect legislativ din domeniile care sunt de competența acesteia și, pe de altă parte, posibilitatea de a comenta pe marginea proiectelor de aviz ale BCE referitoare la noile propuneri legislative europene aflate sub incidența SEBC sau BCE. În perioada de referință, BNR a consultat BCE cu privire la următoarele proiecte de acte normative:

- Regulamentul BNR pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 1/2000 privind operațiunile de piață monetară efectuate de Banca Națională a României și facilitățile permanente acordate de aceasta participanților eligibili (Avizul BCE nr. 78/2012 – CON/2012/78);
- Regulamentul BNR privind unele condiții de acordare a creditelor (Avizul BCE nr. 102/2012 – CON/2012/102);
- Ordonanța de urgență a Guvernului privind stabilirea unor măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) nr. 236/2012 privind vânzarea în lipsă și anumite aspecte ale swap-urilor pe riscul de credit (Avizul BCE nr. 6/2013 – CON/2013/6).

1.2.3. Participarea BNR la structurile și substructurile SEBC în componență extinsă

În ceea ce privește mecanismul de elaborare a deciziilor la nivel operațional, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale celor 12+1 comitete SEBC, contribuind la elaborarea și implementarea deciziilor Consiliului General și ale Consiliului Guvernatorilor BCE. Aceste structuri, împreună cu substructurile aferente din cadrul SEBC, asigură un cadru de discuție pentru mecanismul de elaborare a deciziilor și de analiză a evoluțiilor din domeniile lor de competență, respectiv: politică monetară, operațiuni de piață, relații internaționale, stabilitate financiară, plăți, emisiune de numerar, comunicare, statistică, audit intern, tehnologia informației, contabilitate, juridic și resurse umane. Conducerea executivă și Consiliul de administrație al BNR acordă o importanță deosebită reprezentării BNR în structurile și substructurile SEBC, monitorizând atent toate aspectele ce decurg din această activitate.

1.2.4. Participarea BNR la CERS

Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) s-a constituit ca organism independent al Uniunii Europene, în baza Regulamentului (UE) nr. 1092/2010 și și-a început activitatea la 1 ianuarie 2011. Responsabil cu supravegherea macroprudențială a sistemului financiar al UE, CERS are ca atribuții identificarea și analiza riscurilor, emiterea de avertismente, recomandări și monitorizarea conformării cu acestea din urmă. În îndeplinirea acestor atribuții, activitatea CERS în 2012 s-a axat pe:

1. Identificarea și evaluarea riscurilor macroprudențiale.

În acest sens, CERS a elaborat și publicat, începând cu luna septembrie 2012, *Tabloul de riscuri al CERS*, un set de indicatori cantitativi și calitativi mențiți să identifice și să cuantifice riscurile sistemice în Uniunea Europeană. De asemenea, a monitorizat din punct de vedere macroprudențial evoluțiile pe plan legislativ la nivelul UE în domeniul său de competență.

2. Elaborarea unor recomandări noi și monitorizarea celor emise în anul 2011.

În conformitate cu mandatul său, CERS a emis în anul 2012 două noi recomandări: (i) recomandarea privind fondurile de piață monetară (CERS/2012/1) și (ii) recomandarea privind finanțarea instituțiilor de credit (CERS/2012/2).

De asemenea, CERS a fost angajat în monitorizarea măsurilor adoptate în urma recomandărilor emise în 2011: (i) recomandarea privind creditarea în valută (CERS/2011/1); (ii) recomandarea privind finanțarea în dolari SUA a instituțiilor de credit din UE (CERS/2011/2) și (iii) recomandarea privind mandatul macroprudențial al autorităților naționale (CERS/2011/3).

3. Cercetarea unor aspecte macroprudențiale de actualitate:

- identificarea obiectivelor primare și intermediare ale politicii macroprudențiale împreună cu elaborarea unui set indicativ de instrumente necesare pentru atingerea acestora;
- interconexiunile și potențialul de contagiune din sistemul financiar al UE;
- sistemul bancar paralel (*shadow banking*);
- expunerile suverane.

Banca Națională a României este implicată în activitatea CERS, atât la nivel decizional, prin participarea la reuniunile Consiliului General al guvernatorului, prim-viceguvernatorului și a viceguvernatorului responsabil cu problematica stabilității financiare, cât și la nivel tehnic, unde este reprezentată în cadrul Comitetului Consultativ Tehnic (director) și în grupurile de lucru aferente acestui comitet (experți). De asemenea, în cursul anului 2012, BNR a participat la procesul de transpunere în practică a recomandării CERS/2011/1 privind creditarea în valută. Astfel, pe de o parte a fost extins instrumentarul de monitorizare a riscurilor aferente stabilității financiare generate de creditarea în valută, iar pe de altă parte, au fost analizate necesitatea și oportunitatea ajustării cadrului de reglementare în domeniul creditării în valută prin prisma impactului asupra stabilității financiare. Ca urmare, au fost emise Regulamentul nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare și Regulamentul nr. 15/2012 pentru completarea Regulamentului BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora, în vederea alinierii depline la recomandarea CERS 2011/1. Conform obligațiilor prevăzute de recomandările emise în cursul anului 2011, BNR a efectuat, la termenele stabilite, raportările necesare către Secretariatul CERS.

1.2.5. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE și ale CE

Dintre cele mai importante structuri și substructuri ale Consiliului UE și ale CE la care BNR participă, la diferite niveluri ierarhice, menționăm:

- participarea bianuală, la nivelul conducerii executive, la întrunirile Consiliului ECOFIN informal, la invitația MFP, atunci când agenda de lucru cuprinde aspecte ce țin de competența băncii centrale;
- participarea la ședințele Comitetului Economic și Financiar, la nivel de viceguvernator coordonator al afacerilor europene;
- participarea la reuniunile grupurilor de lucru ale Consiliului UE și ale CE (Comitetul de Servicii Financiare, Comitetul Bancar European, Comitetul privind Conglomeratele Financiare, Comitetul privind prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, Comitetul de Plăți etc.) împreună cu reprezentanți ai MFP și/sau ai altor instituții ale statului. Aceste grupuri de lucru abordează tematici aflate în strânsă legătură cu domeniile de competență ale băncii centrale: (i) serviciile financiare; (ii) reglementarea sectorului bancar; (iii) supravegherea sectorului bancar; (iv) statistica monetară, financiară și a balanței de plăți; (v) cerințele de capital; (vi) conglomeratele financiare;

- (vii) prevenirea spălării banilor și combaterea finanțării terorismului;
- (viii) creditul ipotecar; (ix) contrafacerea bancnotelor; (x) comunicarea;
- (xi) sistemele de plăți etc.

Cele mai importante proiecte legislative supuse dezbaterii la nivelul acestor structuri în perioada de referință au fost:

- propunerea de regulament de atribuire a unor sarcini specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce privește politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit;
- propunerea de regulament de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 de instituire a Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană) în ceea ce privește interacțiunea sa cu proiectul Regulamentului (UE) al Consiliului de atribuire a unor sarcini specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce privește politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit;
- propunerea de directivă pentru punerea în aplicare a cooperării consolidate în domeniul taxei pe tranzacțiile financiare;
- propunerea de directivă privind instituirea unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții;
- revizuirea directivei privind conglomeratele financiare;
- revizuirea directivei privind cerințele de capital (CRD IV);
- propunerea de regulament privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții (CRR);
- propunerea de regulament privind piețele instrumentelor financiare și de modificare a regulamentului (EMIR) privind instrumentele derivate extrabursiere, contrapărțile centrale și registrele de tranzacții;
- revizuirea directivei privind schemele de garantare a depozitelor;
- propunerea de directivă privind contractele de credit ipotecar.

1.2.6. Participarea BNR la structuri ale Consiliului Europei

În luna iulie 2012, a fost finalizată misiunea de evaluare a Letoniei din perspectiva măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului. Evaluarea a fost realizată de un grup de experți, membri ai Comitetului Moneyval din cadrul Consiliului Europei, din care a făcut parte și un reprezentant al BNR.

1.2.7. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene

În conformitate cu atribuțiile sale statutare legate de rolul consultativ *ex ante* în relația instituțională cu autoritățile statului român, BNR este reprezentată la reuniunile Comitetului de coordonare a afacerilor europene, structură responsabilă la nivel național cu procesul de pregătire a deciziilor și de adoptare a pozițiilor României în ceea ce privește problematica afacerilor europene. Ca urmare a solicitărilor primite

și în limita competențelor sale legale, BNR a transmis contribuții sau și-a exprimat punctul de vedere asupra subiectelor incluse pe agenda reuniunilor Comitetului de coordonare a afacerilor europene:

- proiecte de directive sau de regulamente comunitare;
- pregătirea dosarului de participare a delegației României la reuniunile Consiliului European.

De asemenea, BNR a participat activ la reuniunile Grupurilor de lucru interministeriale pentru PEP și PNR, în cadrul cărora au fost discutate rapoartele de progres privind implementarea acțiunilor/măsurilor din cele două documente.

1.2.8. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare și notificare a legislației comunitare

a) Preluarea și aplicarea regulamentelor comunitare

În conformitate cu art. 288 al Tratatului privind funcționarea UE, instituțiile acesteia adoptă mai multe tipuri de acte juridice: regulamente, directive, decizii, recomandări și avize. O categorie aparte o reprezintă regulamentele comunitare care sunt acte juridice obligatorii în toate elementele lor ce se aplică direct în fiecare stat membru, fără a fi necesară transpunerea în legislația națională. Statele membre trebuie să se asigure că regulamentele sunt aplicate efectiv în dreptul lor național. În acest sens, BNR, în calitate de instituție cu atribuții de reglementare și supraveghere, urmărește cu regularitate baza de date a Comisiei Europene (Eur-lex) în vederea selectării regulamentelor comunitare aplicabile domeniului său de activitate. Lista regulamentelor comunitare asumate de direcțiile de specialitate se transmite, cu aprobarea conducerii executive, către Ministerul Afacerilor Externe¹¹ și se postează pe *website*-ul BNR pentru informarea corespunzătoare a instituțiilor aflate în aria de reglementare/supraveghere a băncii centrale.

b) Informarea CE în legătură cu transpunerea legislației comunitare

În perioada de referință, BNR a transmis Ministerului Afacerilor Externe, pentru informarea CE, tabelul de concordanță corespunzător transunerii și notificării tuturor articolelor care intră în aria de responsabilitate a BNR din Directiva 2010/78/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE și 2009/65/CE cu privire la competențele Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană), ale Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale) și ale Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe).

În prezent, BNR participă, alături de alte instituții cu responsabilități în domeniu la procesul de transpunere a Directivei 2011/89/UE din 16 noiembrie 2011 de

¹¹ Începând cu data de 22 decembrie 2012, activitățile și structurile în domeniul afacerilor europene au fost preluate de către Ministerul Afacerilor Externe de la Ministerul Afacerilor Europene, ca urmare a reorganizării administrației publice centrale.

modificare a Directivelor 98/78/CE, 2002/87/CE, 2006/48/CE și 2009/138/CE în ceea ce privește supravegherea suplimentară a entităților financiare care aparțin unui conglomerat financiar.

c) Informarea CE în legătură cu modificările survenite în situația instituțiilor de credit din România

Pentru funcționarea armonioasă a pieței bancare interne este necesară asigurarea convergenței între practicile de reglementare și de supraveghere aplicate de către autoritățile competente din statele membre. În acest scop, se desfășoară un schimb reciproc de informații între statele membre și Comisia Europeană.

Prin urmare, în conformitate cu articolul 17 al Directivei 2006/48/CE privind accesul la activitate și desfășurarea activității de către instituțiile de credit (transpusă în legislația română prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată de Parlamentul României prin Legea nr. 227/2007), autoritățile competente pot decide încetarea valabilității autorizației acordate unei instituții de credit în situații bine stabilite, iar acest fapt se notifică CE. Ca urmare a acestei prevederi, BNR a informat CE în legătură cu încetarea valabilității autorizației de funcționare a băncii C.R. Firenze România S.A., activitatea acesteia fiind preluată de către Banca Comercială Intesa Sanpaolo România S.A.

1.2.9. Cooperarea tehnică sub coordonarea BCE

Odată cu aderarea României la UE și integrarea băncii centrale în Sistemul European al Băncilor Centrale, BNR s-a alăturat eforturilor depuse de Banca Centrală Europeană și alte bănci centrale din SEBC, în cadrul unor programe de cooperare tehnică, având ca obiectiv susținerea instituțiilor partenere din statele candidate pentru conformarea cu cerințele *acquis*-ului comunitar, precum și a unor bănci centrale ale statelor din vecinătatea UE în vederea alinierii la standardele și practicile internaționale.

În cursul anului 2012, Banca Națională a României a fost implicată în cadrul următoarelor proiecte de asistență tehnică:

- Programul de asistență tehnică pentru Banca Națională a Serbiei (BNS), intitulat *Technical Assistance Programme for the National Bank of Serbia – Strengthening the Institutional Capacities of the National Bank of Serbia*. Acesta are ca obiectiv sprijinirea eforturilor BNS de aliniere a cadrului său operațional și de reglementare la standardele SEBC și a demarat la 1 februarie 2011, fiind planificat să se desfășoare pe durata a 24 de luni (până la 31 ianuarie 2013). Programul este coordonat de BCE în parteneriat cu bănci centrale membre ale SEBC și este finanțat de Comisia Europeană prin intermediul Instrumentului de Asistență pentru Preaderare. BNR a participat în 2012 la acest program prin furnizarea de expertiză tehnică pentru componenta „Suport pentru aderarea la UE”. În urma solicitării Băncii Naționale a Serbiei, BCE și Comisia Europeană au convenit extinderea programului cu 11 luni, până la sfârșitul anului 2013, fiind incluse activități în domeniul stabilității financiare, tehnologiei informației și raportărilor contabile și financiare. În cadrul celei de-a doua etape a programului, BNR va participa în cadrul componentei „Stabilitate financiară”.

- Programul de asistență tehnică pentru Banca Centrală a Egiptului, care s-a finalizat în 2012, cele două paliere pe care a fost structurat fiind: (i) implementarea acordului de capital Basel II (cu implicarea alături de BNR a experților Băncii Franței) care a vizat dezvoltarea capacității instituționale a personalului implicat în acțiuni de supraveghere la sediul instituțiilor de credit (*on-site*) și (ii) gestionarea relațiilor internaționale în contextul Basel II (la care au participat în plus și experți ai Băncii Greciei), etapă în cadrul căreia a fost elaborat proiectul de strategie (*Policy analysis and methodology department*) care a condus la decizia de înființare a unui departament aparținând structurii cu atribuții de supraveghere existente în cadrul Băncii Centrale a Egiptului.

1.3. Asistența financiară pe termen mediu acordată de UE

Pentru continuarea reformelor începute în cadrul programului de asistență financiară încheiat cu Uniunea Europeană (2009-2011), autoritățile române au beneficiat în perioada 2011-2013 de un sprijin financiar de tip preventiv în cadrul facilității de asistență financiară pe termen mediu a Uniunii Europene în valoare de 1,4 miliarde euro. Aceasta vine în completarea acordului *stand-by* de tip preventiv încheiat cu FMI, în valoare de 3,5 miliarde euro. Programul de natură preventivă convenit cu UE vizează continuarea consolidării fiscale, reforma administrației fiscale, îmbunătățirea managementului și controlului finanțelor publice, îmbunătățirea funcționării pieței bunurilor și serviciilor și pieței muncii, precum și asigurarea stabilității externe, monetare și financiare și reforma pieței financiare.

În urma misiunilor comune FMI/CE/BM, destinate evaluării progreselor înregistrate în implementarea programului, în anul 2012 a fost semnat al doilea Memorandum suplimentar de înțelegere, pe 22 iunie la București și, respectiv, 29 iunie la Bruxelles. Acesta actualizează criteriile specifice de politică economică cuprinse în Memorandumul de înțelegere inițial.

Asistența financiară a fost disponibilă până la data de 31 martie 2013, iar tranșele de împrumut ar fi putut fi trase efectiv doar la solicitarea României, în cazul unei deteriorări însemnate și neprevăzute a situației economice și/sau financiare cauzate de factori care nu intră sub controlul autorităților și conduc la apariția unui deficit de finanțare acut.

2. Relațiile financiare internaționale

2.1. Fondul Monetar Internațional

România este membră a Fondului Monetar Internațional din anul 1972, cota de participare (capitalul subscris și vărsat) fiind în prezent de 1 030,20 milioane DST, din care 243,80 milioane DST în aur și valute și 786,40 milioane DST în lei. După intrarea în vigoare a majorării cotelor, prevăzută de rezoluția Consiliului Guvernatorilor FMI nr. 66-2/15 decembrie 2010 privind cea de-a paisprezecea revizuire generală a cotelor și reforma Consiliului Executiv, cota României va crește, urmând să ajungă la 1 811,4 milioane DST.

În urma adoptării de către Parlament a Legii nr. 152/2012 privind acceptarea amendamentului la Statutul FMI cu privire la reforma Consiliului Executiv, propus și aprobat de Consiliul Guvernatorilor FMI prin Rezoluția nr. 66-2 privind cea de-a paisprezecea revizuire generală a cotelor și reforma Consiliului Executiv, la 9 august 2012 BNR a notificat FMI acceptarea de către România a amendamentului la Statutul FMI referitor la reforma Consiliului Executiv.

Cu ocazia reuniunilor anuale ale FMI și BM, desfășurate la Tokyo în perioada 12-14 octombrie, a fost oficializată extinderea Constituției Olandeze, din care face parte și România, prin aderarea Belgiei și Luxemburgului, în cadrul implementării pachetului de reforme în domeniul guvernancei aprobat de Consiliul Guvernatorilor FMI în decembrie 2010.

În anul 2012 au fost rambursate către FMI rate de principal în valoare de 1 307,25 milioane DST și au fost achitate dobânzi nete în sumă de 283,19 milioane DST.

În anul 2012 a continuat derularea aranjamentului *stand-by* de tip preventiv în sumă de 3 090,6 milioane DST (aproximativ 3,5 miliarde euro, reprezentând 300 la sută din cota României la FMI), aprobat de Consiliul Directorilor Executivi al FMI la 25 martie 2011 și intrat în vigoare la 31 martie 2011. În acest context, misiuni comune ale FMI, CE, BM și BCE au fost prezente la București pentru efectuarea evaluărilor periodice prevăzute în program, în perioadele: 24 ianuarie – 8 februarie (a patra evaluare); 24 aprilie – 7 mai (a cincea evaluare) și 31 iulie – 13 august (a șasea evaluare), ocazie cu care experții FMI au efectuat și consultarea periodică prevăzută de Articolul IV din Statutul FMI în ceea ce privește analiza evoluției economice.

Echipe ale FMI și CE s-au aflat în vizită la București și în perioada 6-14 noiembrie 2012, pentru a purta discuții tehnice privind perspectivele macroeconomice și progresele înregistrate în vederea îndeplinirii ȋntelilor fiscale stabilite pentru anul 2012 și a implementării reformelor structurale, precum și pentru a discuta în linii generale bugetul pe anul 2013.

2.2. Grupul Băncii Mondiale

Alături de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Agenția Internațională pentru Dezvoltare, care reprezintă împreună Banca Mondială, în cadrul Grupului Băncii Mondiale se regăsesc Corporația Financiară Internațională, Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor și Centrul Internațional de Arbitraj. România este membră a acestor instituții, exceptând Agenția Internațională pentru Dezvoltare, dar în ultimii ani au fost începute demersurile privind aderarea la aceasta. În anul 2010, Consiliul de administrație al BNR a aprobat desemnarea BNR ca depozitar al contului Agenției Internaționale pentru Dezvoltare în care urmează a fi vărsate sumele aferente subscripțiilor de capital, acesta fiind deschis la sfârșitul lunii ianuarie 2013.

a) Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare

BIRD urmărește reducerea sărăciei în țările cu venituri medii și mici, promovând o creștere economică sustenabilă prin intermediul acordării de împrumuturi și garanții, de produse de management al riscului, asistență tehnică și consultanță. Sprijinul financiar pe care BIRD îl poate acorda se realizează prin două tipuri de instrumente: credite de investiții și împrumuturi pentru sprijinirea politicilor de dezvoltare. Creditele de investiții se acordă pe termen lung (între 5 și 10 ani), iar împrumuturile pentru sprijinirea politicilor de dezvoltare reprezintă o sursă de finanțare rapidă pentru guvernele care doresc să implementeze reforme.

România a devenit membră BIRD în 1972. În prezent România deține 4 011 acțiuni (0,23 la sută din capitalul băncii) și are o putere de vot ce reprezintă 0,25 la sută din total. Valoarea subscripției vărsate este de 30,5 milioane dolari SUA.

În ultimii ani, la nivelul Băncii Mondiale au avut loc negocieri privind procesul de reformă menit să conducă la o creștere a reprezentativității și, implicit, a puterii de decizie pentru țările în tranziție și în curs de dezvoltare. Acestea s-au concretizat în 2011 în adoptarea rezoluțiilor nr. 612 – „Majorarea Selectivă a Capitalului Autorizat pentru sporirea puterii de vot și a participării țărilor aflate în curs de dezvoltare și tranziție 2010” și nr. 613 – „Majorarea generală de capital 2010”, care prevedeau majorarea capitalului băncii prin emiterea a 484 102 acțiuni și, respectiv, a 230 374 acțiuni, cu o valoare nominală de 100 000 dolari SUA¹² fiecare.

În cursul anului 2012, România a demarat procedurile pentru ratificarea celor două rezoluții, dar acțiunile alocate nu au fost încă subscrise. În momentul în care va avea loc subscrierea, poziția României în cadrul Constituenței (aceeași ca și la FMI) se va consolida, urmând să dețină o putere de vot de 0,31 la sută.

Sprijinul financiar acordat României de la reluarea activității BIRD în România în anul 1991 s-a concretizat în împrumuturi în valoare totală de 8,52 miliarde dolari SUA. Cel mai recent proiect pentru România a fost aprobat de către Consiliul Directorilor Executivi al BIRD la 12 iunie 2012. Acesta este un program de tip preventiv, respectiv un împrumut pentru dezvoltare cu opțiune de amânare a tragerii (*Development Policy Loan with a Deferred Drawdown Option* – DPL DDO), în valoare de 1 miliard euro, care vine în continuarea celor trei împrumuturi pentru politici de dezvoltare (DPL) în valoare totală de 1 miliard euro demarate în 2009 și finalizate în 2011, ca parte a sprijinului financiar coordonat pentru susținerea României în contracararea efectelor crizei economice. Scopul acestui proiect este de a sprijini guvernul în îndeplinirea ȋntelilor fiscale, așa cum sunt definite de către Uniunea Europeană în tratatul fiscal. Acest proiect urmărește îmbunătățirea managementului finanțelor publice, în special prin eficientizarea cheltuielilor și a capacității de colectare a veniturilor, îmbunătățirea managementului întreprinderilor de stat din sectorul energetic pentru a stimula atragerea de capital privat necesar modernizării instalațiilor, și eficientizarea cheltuielilor de sănătate publică prin reducerea acelor cheltuieli nejustificate.

¹² Dolarii sunt considerați la valoarea de la 1 iulie 1944 (anul în care a fost înființată BM).

b) Instituții financiare afiliate Băncii Mondiale**Corporația Financiară Internațională**

Corporația Financiară Internațională a fost înființată în 1956 pentru promovarea creșterii economice în țările membre prin intermediul investițiilor și asistenței tehnice în sectorul privat. România a aderat la Corporația Financiară Internațională în anul 1990, iar în prezent deține 2 661 acțiuni în valoare de 2,661 milioane dolari SUA și are o putere de vot în cadrul organizației de 0,13 la sută la 31 martie 2013.

În anul 2012, Corporația Financiară Internațională a acordat finanțare României în valoare totală de aproximativ 27 milioane dolari SUA, în cadrul a două proiecte destinate infrastructurii și sectorului financiar.

Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor

Organizația a fost înființată în 1988 în vederea promovării investițiilor străine directe în țările în curs de dezvoltare, în linie cu obiectivele Băncii Mondiale. România a devenit membră a agenției în 1992, iar în prezent deține 978 acțiuni în valoare de 9,78 milioane DST și are o putere de vot de 0,55 la sută.

Începând cu 1997, Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor a emis 13 garanții pentru susținerea investițiilor în România, în valoare cumulată de aproximativ 438 milioane dolari SUA. Majoritatea au fost acordate unor investitori austrieci din domeniul bancar, în general pentru acoperirea riscului de expropriere și de restricționare a repatrierii capitalului. În prezent, se mai află în derulare doar una dintre acestea, în valoare de 35,3 milioane dolari SUA.

2.3. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare a fost înființată în 1991, având ca obiective principale accelerarea tranziției spre economii orientate către piața liberă și promovarea inițiativei private și antreprenoriale în țările Europei Centrale și de Est. În timp, aria de operațiuni a BERD s-a extins, astfel că în septembrie 2012 banca a lansat primele proiecte în Iordania, Tunisia și Maroc, iar în decembrie 2012 în Egipt. În decembrie, Kosovo a aderat la BERD, ridicând numărul membrilor la un total de 66, inclusiv UE și BEI.

România este membră fondatoare a BERD și deține în prezent 14 407 acțiuni, în valoare de 144,07 milioane euro, capitalul total subscris al băncii fiind de 29,51 miliarde euro.

În februarie 2012, a fost aprobată și Strategia de țară pentru România pentru perioada 2012-2015¹³, care prevede că BERD se va implica în sprijinirea sectorului financiar și a celui energetic, în dezvoltarea infrastructurii, precum și în susținerea unei orientări mai pronunțate a economiei spre producție (îndeosebi în domeniul manufacturier și cel agricol).

¹³ <http://www.ebrd.com/downloads/country/strategy/romania.pdf>

În 2012, cuantumul finanțării BERD în România a fost de 612 milioane euro, ridicând suma cumulată a sprijinului financiar oferit de la începerea activității la aproximativ 6 miliarde euro.

2.4. Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre (BCDMN)

Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre a fost înființată în 1994 de către cele 11 state membre ale Organizației Cooperării Economice a Mării Negre (OCEMN)¹⁴, printre care și România, cu scopul de a susține dezvoltarea economică și cooperarea regională. Capitalul autorizat al BCDMN este în prezent de aproximativ 4,5 miliarde dolari SUA, România deținând o cotă de 14 la sută din capital și din totalul voturilor ce pot fi exprimate.

La 31 decembrie 2012, în România se mai aflau în desfășurare 5 dintre cele 24 de proiecte derulate de la începerea activității băncii, în condițiile în care pe parcursul anului 2012 au fost semnate trei proiecte. Dintre acestea, două au fost aprobate de Consiliul Directorilor în luna decembrie 2012, iar unul în decembrie 2011. Valoarea celor trei proiecte este de 50 milioane euro. Conform Strategiei de țară pentru perioada 2011-2014, aprobată de către Consiliul Directorilor în aprilie 2011, BCDMN estimează că volumul operațiunilor derulate în România în acești patru ani se va situa între 166,5 și 212 milioane euro.

2.5. Banca Reglementelor Internaționale

BNR este membră a Băncii Reglementelor Internaționale încă din 1930, anul înființării acesteia. Scopul BRI este de a întări colaborarea între băncile centrale, în prezent instituția fiind formată din 60 de membri (inclusiv BCE).

BNR deține 8 564 acțiuni din capitalul BRI, pentru care a încasat în anul 2012 suma de 3,8 milioane franci elvețieni, reprezentând dividende aferente anului financiar 2011-2012. Conform hotărârii Adunării Generale a băncilor centrale membre, valoarea dividendului a fost de 305 DST, calculat în baza rezultatelor obținute la încheierea anului financiar al BRI, respectiv 31 martie 2012.

2.6. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)

Pe fondul unei intensificări semnificative a eforturilor autorităților române în vederea dezvoltării relațiilor cu structurile OCDE, Banca Națională a României a făcut pași importanți spre permanentizarea colaborării directe cu OCDE.

După exprimarea oficială a disponibilității de a participa la o serie de comitete și grupuri de lucru specifice domeniului financiar-bancar, BNR a fost invitată să-și înceapă participarea pe o bază *ad-hoc* la lucrările Comitetului pentru Piețe

¹⁴ Fondatorii OCEMN: Albania, Bulgaria, Grecia, România, Turcia, Moldova, Rusia, Ucraina, Armenia, Azerbaidjan și Georgia.

Financiare. Manifestarea acestei deschideri a structurilor de conducere ale OCDE față de participarea experților BNR la activitatea comitetelor de specialitate este cu atât mai importantă cu cât s-a produs în contextul unei selectivități crescute din partea organizației, formalizată de altfel prin adoptarea unor reguli noi de procedură privind participarea reprezentanților statelor non-membre la activitatea comitetelor.

În paralel, BNR a fost reprezentată la reuniunile interinstituționale organizate de către Ministerul Afacerilor Externe, în scopul configurării unei strategii cât mai coerente a autorităților române în relația cu OCDE, în vederea eficientizării activității dedicate la nivel național și subsumării relațiilor instituționale individuale obiectivului major de politică externă a României, respectiv obținerea statutului de membru cu drepturi depline al OCDE.

Evenimente cu participare internațională organizate de Banca Națională a României

Reuniunea anuală a Constituenței Olandeze a FMI

În perioada 15-17 iunie 2012, BNR a organizat la București, în colaborare cu Ministerul Finanțelor Publice, Reuniunea anuală a Constituenței Olandeze a FMI.

Statele membre ale FMI și BM sunt grupate sub formă de *constituențe*, reprezentate la nivelul conducerii executive de către un director executiv. România face parte din Constituența Olandeză alături de Armenia, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Cipru, Georgia, Israel, Macedonia, Republica Moldova, Muntenegru, Olanda și Ucraina. În cadrul Constituentei au loc întâlniri periodice, de regulă cu ocazia reuniunilor de primăvară și a celor anuale ale FMI și BM. Începând din 1993, în cadrul Constituentei Olandeze s-a convenit ca fiecare țară a grupului să găzduiască anual, prin rotație, o ședință informală a reprezentanților acestora, la nivel de guvernatori și guvernatori supleanți, care să ofere posibilitatea unui schimb de opinii pe teme de interes comun și formulării unor puncte de vedere pe diverse subiecte din actualitatea internațională.

Reuniunea de la București a debutat cu ședința propriu-zisă, unde au fost discutate probleme interne ale Constituentei, și a fost urmată de sesiuni de dezbateri pe teme actuale: reformele structurale, consolidarea fiscală și sustenabilitatea creșterii economice în Europa, stabilitatea financiară și managementul datoriei suverane. La eveniment au participat guvernatori, miniștri de finanțe și alți reprezentanți din țările Constituentei Olandeze, dar și reprezentanți de marcă ai FMI și BM: doamna Nemat Shafik – director general adjunct al FMI, domnul Menno Snel – director executiv al Constituentei Olandeze la FMI, domnul Philippe Le Houérou – vicepreședinte al Băncii Mondiale, domnul Ruud Treffers – director executiv al Constituentei Olandeze la BM. De asemenea, au avut loc întâlniri bilaterale între reprezentanții țărilor membre și ai celor două instituții.

La această reuniune au fost invitați reprezentanți ai Belgiei și Luxemburgului, în contextul negocierilor pentru înființarea unei noi Constituente Olanda-Belgia, prin alăturarea celor două state menționate la cele deja existente, proces încheiat în octombrie 2012.

Capitolul X. Convergența economiei românești și noul cadru de guvernare economică în Uniunea Europeană

1. Stadiul procesului de convergență a economiei românești

Îndeplinirea criteriilor de convergență nominală și adoptarea monedei unice europene fac parte din procesul de integrare europeană a României. Intrarea în zona euro implică transferul elaborării și conducerii politicii monetare către Banca Centrală Europeană, instituție ale cărei acțiuni sunt întreprinse în manieră unitară pentru întreaga zonă euro, fără a lua în calcul particularitățile economiilor naționale, al căror grad de omogenitate este presupus a fi înalt. În aceste condiții, se impune ca economia românească să parcurgă ajustările necesare integrării în zona euro în perioada premergătoare aderării la aceasta.

Prin Tratatul de la Maastricht au fost instituite criterii de convergență care privesc stabilitatea prețurilor, sustenabilitatea finanțelor publice și a gradului de îndatorare, stabilitatea cursului de schimb și nivelul ratelor dobânzilor pe termen lung. Evaluarea stadiului procesului de convergență presupune însă și analiza unor indicatori de aliniere structurală, în vederea determinării capacității economiei de a funcționa eficient în condițiile materializării unor șocuri, fără sprijinul unei politici monetare independente la nivel național.

Stadiul îndeplinirii de către România a criteriilor de convergență nominală¹ este sintetizat în tabelul 1:

Tabel 1. Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală)

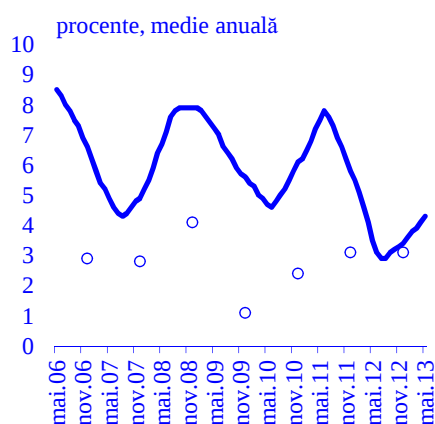
	Criterii Maastricht	România	
		2012	mai 2013
Rata inflației (IAPC¹) (%, medie anuală ²)	<1,5 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE	3,4 (criteriul: 3,1)	4,3 (criteriul: 2,6)
Deficitul bugetului consolidat (% în PIB ³)	sub 3 la sută	2,9	...
Datoria publică (% în PIB³)	sub 60 la sută	37,8	...
Cursul de schimb față de euro (apreciere/deprecieri procentuală maximă pe doi ani)	±15 la sută	+5,4 / -7,6 ⁴	- / -11,5 ⁵
Ratele dobânzilor pe termen lung (% pe an, medie anuală ²)	<2 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE din perspectiva stabilității prețurilor	6,7 (criteriul: 5,1)	6,3 (criteriul: 5,4)

„-” = nu este cazul

1) IAPC – indicele armonizat al prețurilor de consum. 2) La calcularea nivelului de referință pentru anul 2012 au fost luate în considerare Suedia, Irlanda și Germania, iar pentru luna mai 2013 Suedia, Letonia și Irlanda. În ambele cazuri, în conformitate cu abordarea BCE, la stabilirea valorii de referință nu a fost luată în calcul rata inflației din Grecia, întrucât nivelul acesteia a fost influențat de factori excepționali (recesiunea persistentă și prelungită). 3) Metodologia SEC95. 4) Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în perioada 1 ianuarie 2011 – 31 decembrie 2012. Calculele sunt realizate pe serii cu frecvență zilnică și se raportează la media lunii decembrie 2010. 5) Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în perioada 1 iunie 2011 – 31 mai 2013. Calculele sunt realizate pe serii cu frecvență zilnică și se raportează la media lunii mai 2011.

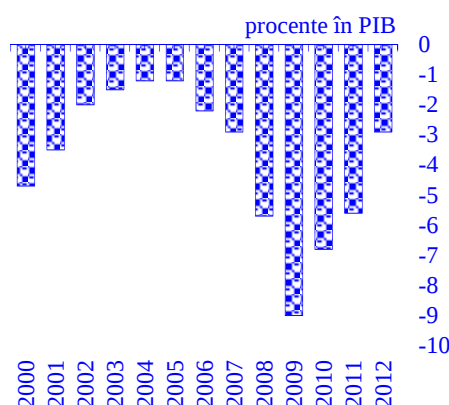
Sursa: Eurostat, BCE, MFP, calcule BNR

¹ Pentru detalii, a se vedea Caseta 1 din Capitolul VIII al Raportului anual al BNR pentru anul 2006.

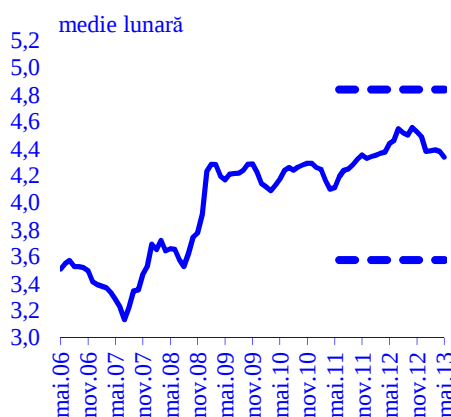
Rata inflației (IAPC)

Notă: Valorile marcate la sfârșitul fiecărui an reprezintă criteriul aferent ratei inflației.

Sursa: Eurostat

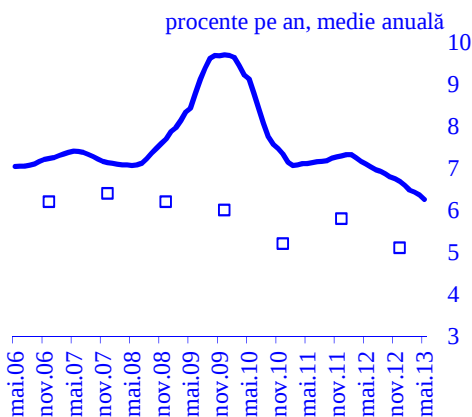
**Deficitul bugetului consolidat
- metodologie SEC95 -**

Sursa: Eurostat

Cursul de schimb EUR/RON

Notă: Liniile punctate reprezintă marginile intervalului de $\pm 15\%$ față de media lunii mai 2011.

Sursa: calcule BNR

Ratele dobânzilor pe termen lung

Notă: Valorile marcate la sfârșitul fiecărui an reprezintă criteriul aferent ratelor dobânzilor pe termen lung.

Sursa: BCE, calcule BNR

În anul 2009, pe fondul deficitului de cerere asociat recesiunii economice, inflația a cunoscut un proces de temperare în majoritatea statelor europene, inclusiv în România. În anul 2010 și în prima jumătate a anului 2011, în principal ca urmare a creșterii cotațiilor materiilor prime pe piețele internaționale și majorării cotei standard a TVA cu 5 puncte procentuale începând cu 1 iulie 2010, rata medie anuală a inflației (IAPC) în România a crescut până la un maxim de 7,8 la sută, înregistrat în luna iunie 2011. Evoluția inflației pe parcursul anului 2012 s-a aflat sub efectul creșterilor prețurilor volatile ale mărfurilor alimentare și ale prețurilor combustibililor, pe seama condițiilor meteorologice nefavorabile și a majorării cotațiilor internaționale pe piețele materiilor prime alimentare și energetice, această din urmă dinamică fiind accentuată de deprecierea moderată a monedei naționale față de euro și dolarul SUA. La acești factori s-au adăugat o serie de efecte statistice de bază, cu influențe favorabile în prima parte a anului, respectiv nefavorabile începând cu trimestrul III. În aceste condiții, rata medie anuală a inflației în România s-a situat

la sfârșitul anului 2012 la nivelul de 3,4 la sută, cu 0,3 puncte procentuale peste valoarea de referință, ecart semnificativ inferior celui consemnat în 2011 (2,7 puncte procentuale). Ulterior, s-a consemnat o lărgire a acestui ecart (1,7 puncte procentuale în luna mai 2013), la aceasta contribuind atât evoluțiile interne (ajustările aplicate unor prețuri administrate și accizelor), cât și diminuarea nivelului de referință.

Ponderea deficitului bugetului general consolidat al statului în PIB a depășit limita impusă prin Tratatul de la Maastricht în fiecare an al intervalului 2008-2011. Respectarea recomandărilor formulate cu prilejul declanșării procedurii privind deficitul excesiv pentru România² în anul 2009 și a angajamentelor asumate în cadrul acordurilor de finanțare externă încheiate de România cu instituțiile financiare internaționale s-a concretizat în măsuri de consolidare fiscală care au determinat reducerea ponderii deficitului bugetului general consolidat al statului în PIB până la 5,6 la sută în anul 2011, respectiv reintrarea în limita impusă prin Tratatul de la Maastricht în anul 2012. Ca urmare a acestor evoluții, Consiliul UE a aprobat, la data de 21 iunie 2013, încetarea procedurii privind deficitul excesiv pentru România. Cel de-al doilea indicator al sustenabilității finanțelor publice, raportul dintre datoria publică și PIB, a consemnat o traiectorie ascendentă în 2012, continuând însă să se încadreze confortabil în limita stabilită de criteriul nominal.

De la declanșarea crizei financiare globale și până la începutul anului 2009, moneda națională a înregistrat o depreciere semnificativă în raport cu euro, pe fondul deteriorării percepției investitorilor străini privind riscurile asociate statelor din regiune. Ulterior, încheierea și derularea acordurilor cu instituțiile financiare internaționale și aplicarea măsurilor de consolidare fiscală, concomitent cu atenuarea tensiunilor financiare în statele din regiune, au favorizat evoluția relativ stabilă a cursului de schimb al monedei naționale în raport cu euro. Variația acestuia s-a încadrat în banda standard de ± 15 la sută atât în perioada 2011-2012, cât și în intervalul iunie 2011 – mai 2013, pe parcursul căruia nu a fost însă consemnat niciun episod de apreciere față de media lunii mai 2011, considerată în mod convențional valoarea de referință, în absența unei parități centrale.

Reducerea gradului de risc asociat economiei românești a contribuit la diminuarea semnificativă a ecartului ratei dobânzii pe termen lung față de nivelul de referință de la valoarea maximă de 3,7 puncte procentuale consemnată în anul 2009 la 1,5 puncte procentuale în 2011 și 1,6 puncte procentuale la sfârșitul anului 2012. Ulterior, ecartul a continuat să se reducă, înregistrând un nivel de 0,9 puncte procentuale în mai 2013, pe fondul tendinței descendente a ratelor dobânzii pe termen lung și al majorării valorii de referință.

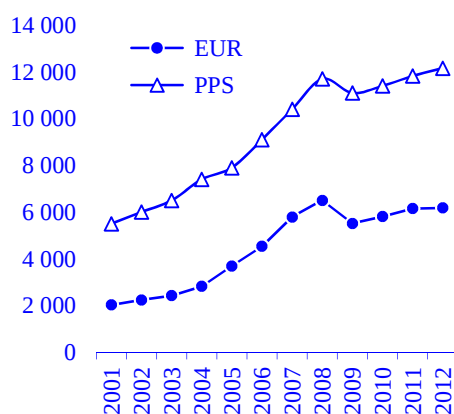
Îndeplinirea sustenabilă a criteriilor de convergență nominală este condiționată de atingerea unui grad ridicat de aliniere structurală. Nivelul PIB/locuitor, structura pe sectoare a economiei, gradul de deschidere a acesteia și ponderea comerțului cu UE în totalul comerțului exterior sunt cei mai importanți indicatori de convergență reală.

² Etapele procedurii pot fi vizualizate la adresa: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/romania_en.htm.

În România, PIB pe locuitor, exprimat conform standardului puterii de cumpărare, reprezenta în anul 2002 aproximativ 26 la sută din nivelul zonei euro. Ulterior, decalajul s-a redus considerabil, raportul dintre PIB pe locuitor din România și cel din zona euro fiind de aproximativ 44 la sută în anul 2012.

În ultimii zece ani, structura sectoarelor în economie s-a apropiat de cea a zonei euro (în special prin reducerea ponderii agriculturii), evoluție favorabilă atenuării efectelor unor posibile șocuri asimetrice. În ceea ce privește gradul de deschidere a economiei³, acesta s-a menținut în ultimii doi ani la aproximativ 85 la sută. Gradul de integrare din punct de vedere al schimburilor comerciale cu Uniunea Europeană, cuantificat prin ponderea comerțului cu celelalte state membre UE în totalul comerțului exterior al României, este evaluat a fi ridicat, înregistrând valori de peste 70 la sută în ultimii patru ani.

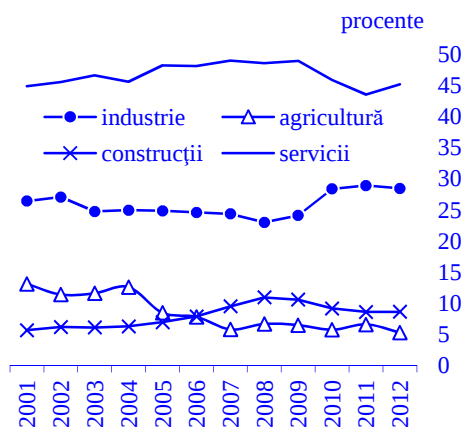
Evoluția PIB pe locuitor

PPS = standardul puterii de cumpărare

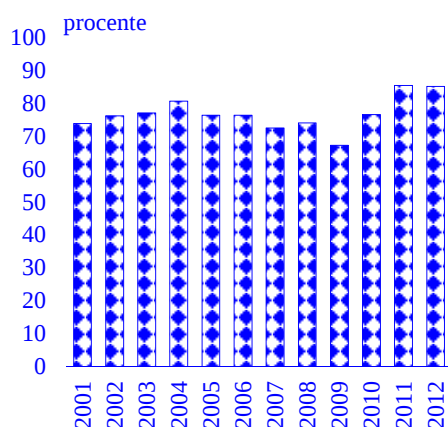
Sursa: Eurostat, INS, BNR

Ponderea sectoarelor economice în PIB

Sursa: INS

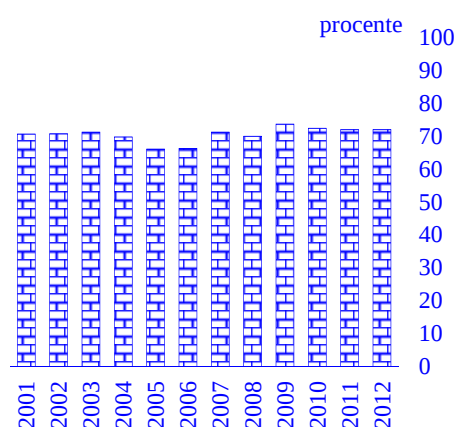
Gradul de deschidere a economiei*

* (import+export de bunuri și servicii)/PIB

Sursa: INS

Ponderea comerțului cu UE* în totalul comerțului exterior

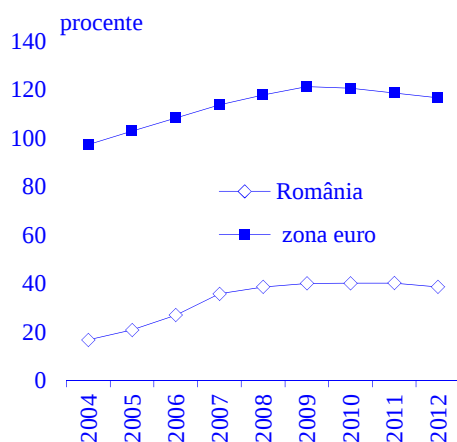

* UE-26

Sursa: INS

³ Calculat ca suma importurilor și exporturilor de bunuri și servicii raportată la PIB.

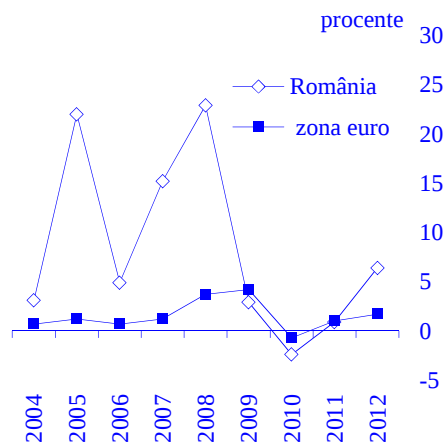
Evoluția intermediării financiare indirecte*

* credit acordat sectorului privat/PIB

Sursa: Eurostat, BNR

Evoluția costurilor unitare nominale cu forța de muncă

Sursa: Eurostat, BNR

Analiza convergenței reale poate fi extinsă prin monitorizarea altor indicatori, asociați dinamicii și finanțării deficitului de cont curent, evoluției costurilor unitare cu forța de muncă și situației sistemului financiar-bancar. Pe fondul manifestării crizei financiare internaționale și al comprimării drastice a activității economice, deficitul de cont curent s-a diminuat substanțial⁴, în paralel cu reducerea semnificativă a intrărilor de capital. Propagarea efectelor crizei financiare globale asupra economiei românești a condus la scăderi majore ale gradului de finanțare a deficitului de cont curent prin investiții directe ale nerezidenților. Astfel, indicatorul a consemnat diminuări succesive în intervalul 2009-2011 (de la 71 la sută la 30,6 la sută), traiectoria inversându-se ușor în anul 2012⁵.

Costurile unitare nominale cu forța de muncă în România au cunoscut în perioada de *boom* economic ritmuri de creștere anuală ridicate, mult superioare celor din zona euro⁶. Ulterior, această dinamică s-a inversat, ca urmare a necesității implementării unor măsuri de eficientizare a activităților productive impuse de constrângerile financiare, evoluție cu implicații pozitive asupra competitivității externe a produselor românești. Anul 2012 a consemnat o creștere în termeni anuali a costurilor unitare nominale cu forța de muncă în România, înregistrându-se din nou un decalaj față de zona euro (6,5 la sută, comparativ cu 1,7 la sută în zona euro).

Gradul de integrare a sectorului financiar-bancar din România cu cel al zonei euro este ridicat, în condițiile preponderenței în structura acționariatului băncilor comerciale de pe piața românească a capitalului originar din țările zonei euro. Deși dezvoltarea acestui sector concomitent cu procesul de aderare la UE a fost semnificativă, nivelul intermediării financiare continuă să fie subdimensionat în raport cu cel din zona euro. Astfel, în perioada 2009-2011, intermedierea financiară indirectă în România

⁴ Deficitul de cont curent aferent anului 2012 s-a situat la nivelul de 3,9 la sută din PIB (date provizorii) comparativ cu o medie de 7,9 la sută în perioada 2000-2008.

⁵ Investițiile directe ale nerezidenților au acoperit 33,9 la sută din deficitul contului curent al anului 2012, nivel care rămâne însă sensibil inferior mediei aferente perioadei 2009-2011 (47,3 la sută).

⁶ Această evaluare este efectuată pe date care au ca sursă Eurostat.

a înregistrat un nivel de aproximativ trei ori mai mic față de cel din zona euro⁷. În ceea ce privește intermedierea financiară directă pe piața de capital autohtonă, aceasta a fost de 9,2 la sută din PIB în anul 2012 comparativ cu 61,1 la sută din PIB în Uniunea Europeană.

În cursul anului 2012 au avut loc șase ședințe ale Comitetului de pregătire a trecerii la euro, iar alte trei ședințe s-au desfășurat în primele cinci luni ale anului 2013. Tematicile abordate în cadrul acestora au vizat domenii precum: evaluarea stadiului și a perspectivelor convergenței reale a economiei românești, pregătirile tehnice pentru inițierea procesului de introducere a euro, performanța României din perspectiva indicatorilor incluși în tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice, prevederile și modalitățile de implementare ale Tratatului privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare, implicații pentru România ale „Compactului Fiscal”, poziția bugetară structurală și dimensiunea stabilizatorilor automați, proiecții privind evoluțiile demografice din România, stadiul și perspectivele proiectului de constituire a Uniunii Bancare.

În ceea ce privește angajamentul de adoptare a monedei euro, conform prevederilor Programului de convergență 2013-2016, acesta este menținut pentru o dată la care va fi atins obiectivul privind îndeplinirea criteriilor de convergență nominală și reală.

2. Evoluții în domeniul guvernării economice în Uniunea Europeană

Acumularea de dezechilibre macroeconomice într-o serie de state membre pe parcursul primului deceniu de existență a Uniunii Economice și Monetare s-a dovedit extrem de dăunătoare în contextul crizei economico-financiare, respectiv al crizei datoriilor suverane. Prin urmare, începând cu anul 2012 a fost implementată noua legislație privind guvernarea economică (adoptată în decembrie 2011), care cuprinde prevederi referitoare la întărirea regulilor de disciplină fiscală prevăzute în Pactul de stabilitate și creștere, dar și la crearea unor mecanisme de prevenire și corecție a unor dezechilibre macroeconomice majore. Cadrul de aplicare a noilor reglementări este asigurat de formalizarea așa-numitului Semestru european, care reprezintă un ciclu de coordonare a politicilor economice și fiscale la nivelul UE, desfășurat cu frecvență anuală, în prima jumătate a fiecărui an.

Procedura privind dezechilibrele macroeconomice deschide practic Semestrul european prin publicarea raportului privind mecanismul de alertă – al doilea document de acest tip fiind emis în luna noiembrie 2012. Pe fondul persistenței crizei financiare la nivelul UE, în această a doua rundă de analiză, tabloul de bord (format din 10 indicatori) a fost completat cu încă un indicator, și anume rata de creștere a pasivelor sectorului financiar, considerat a fi printre cei mai eficienți indicatori de avertizare timpurie asupra crizelor financiare. Potrivit ultimului raport privind mecanismul de alertă, au fost identificate 14 state membre pentru care se justifică realizarea de analize aprofundate: cele 12 deja identificate în

⁷ În România, intermedierea financiară indirectă, cuantificată prin raportul între creditul acordat sectorului privat și PIB, a crescut de la 16,6 la sută în anul 2004 la 38,4 la sută în anul 2012.

ciclul anterior (Belgia, Bulgaria, Cipru⁸, Danemarca, Finlanda, Franța, Italia, Marea Britanie, Slovenia, Spania, Suedia și Ungaria), la care se adaugă Malta și Olanda.

Pe baza datelor complete pentru anul 2011 și a prognozelor Comisiei Europene, raportul surprinde unele progrese înregistrate în corectarea dezechilibrelor externe, în principal ca urmare a ajustării deficitelor de cont curent în statele vulnerabile în această privință, mai ales ca efect al câștigurilor de competitivitate prin preț reflectate de evoluția favorabilă a cursului de schimb real efectiv și a costului unitar cu forța de muncă. Totuși, ajustarea deficitelor nu a fost suficientă pentru redresarea poziției investiționale, stocul pasivelor externe nete depășind pragul de referință în majoritatea statelor membre. Astfel, în general, soldul negativ a continuat să se adâncească, puținele cazuri contrare fiind în mare măsură rezultatul reevaluării activelor financiare naționale deținute de nerezidenți.

Din perspectiva dezechilibrelor interne, economiile europene au continuat să fie afectate de dimensiunea datoriei sectorului privat, care rămâne pentru cele mai multe țări superioară pragului stabilit, în pofida unui amplu proces de dezintermediere vizibil la nivelul UE – date fiind preocuparea băncilor pentru ajustarea bilanțurilor și creșterea provizioanelor, dar și perspectivele incerte de revenire economică. Sectorul construcțiilor a continuat să se ajusteze în țările care au consemnat bule imobiliare în perioada premergătoare crizei, fiind înregistrate noi scăderi ale prețurilor în intervalul 2011-2012 și menținerea restricționării creditării acestui segment. Suplimentar, complexitatea interconexiunilor dintre diferitele sectoare din economie este de natură să amplifice impactul acestor dezechilibre; de exemplu, expunerea puternică a sectorului bancar pe obligațiuni ale statului poate conduce la creșterea randamentelor acestora din urmă, cu efecte asupra percepției riscului de țară și, implicit, asupra finanțării sectorului privat.

Procesul actual de ajustare care caracterizează Uniunea Europeană în ansamblu se realizează însă cu costuri de natură socială, reflectate de creșterea ratei șomajului și/sau menținerea acestuia peste nivelul de referință în majoritatea statelor membre.

⁸ Nu a fost publicată totuși o analiză aprofundată pentru Cipru, în condițiile încheierii unui acord politic între Eurogrup și autoritățile cipriote. De altfel, raportul privind mecanismul de alertă nu evaluează țările unde există programe de asistență financiară în derulare (Grecia, Irlanda, Portugalia și România), acestea fiind deja supuse unei supravegheri economice consolidate.

Tabel 2. Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice

		Soldul contului curent	Poziția inves- țițională inter- națională netă	Cursul de schimb real efectiv pe baza IAPC	Cota de piață a exporturilor de bunuri și servicii	Costul unitar nominal cu forța de muncă	Indicele prețurilor locuințelor	Datoria sectorului privat	Fluxul creditelor acordate sectorului privat	Datoria sectorului public	Rata șomajului	Total pasive sector financiar
		% din PIB, medie pe 3 ani	% din PIB	variație % pe 3 ani	variație % pe 5 ani	variație % pe 3 ani	variație % anuală	% din PIB	% din PIB	% din PIB	%, medie pe 3 ani	variație anuală (%)
		-4%/+6% din PIB	-35% din PIB	±5% (EA) ±11% (non-EA)	-6%	+9% (EA) +12% (non-EA)	6%	160% din PIB	+15% din PIB	60% din PIB	10%	16,5%
Belgia	2011	-0,2	65,6	-0,5	-10,2	6,2	0,9	237,8	13,8	97,8	7,8	4,7
	2012	-0,2	66,8	...	-15,7	6,2	-0,4	241,3	9,4	99,6	7,7	...
Bulgaria	2011	-3,4	-85,8	3,1	17,0	22,6	-9,7	146,0	-6,7	16,3	9,4	5,6
	2012	-0,9	-80,8	...	5,0	9,0	-5,3	...	...	18,5	11,3	...
Republica Cehă	2011	-3,0	-47,5	0,3	6,8	2,2	-0,5	78,6	2,8	40,8	6,9	3,8
	2012	-3,0	-49,7	...	-3,8	3,3	-3,6	...	...	45,8	7,0	...
Danemarca	2011	5,0	27,1	-1,7	-17,0	4,7	-3,5	237,6	-2,2	46,4	7,0	4,7
	2012	5,6	35,0	...	-18,8	0,0	-4,9	...	...	45,8	7,5	...
Germania	2011	6,1	32,6	-3,9	-7,0	5,9	1,4	127,8	4,8	80,4	6,9	2,1
	2012	6,5	40,5	...	-12,7	3,2	...	...	...	81,9	6,2	...
Estonia	2011	2,8	-57,8	0,8	10,9	-6,2	3,3	132,9	6,8	6,2	14,4	-4,4
	2012	1,3	-53,0	...	6,8	-2,3	3,7	...	...	10,1	13,2	...
Irlanda	2011	0,0	-94,8	-9,1	-12,3	-13,0	-15,1	309,5	4,0	106,4	13,5	-0,6
	2012	2,4	-95,8	...	-15,7	-9,4	-12,8	...	...	117,6	14,4	...
Grecia	2011	-10,4	-86,1	3,1	-18,8	4,1	-5,1	130,0	-3,4	170,3	13,2	-3,4
	2012	-7,7	-114,1	...	-27,0	-8,1	...	130,3	-6,4	156,9	18,2	...
Spania	2011	-4,3	-91,3	-1,3	-7,8	-2,1	-10,0	218,1	-4,1	69,3	19,9	3,7
	2012	-3,1	-93,0	...	-14,2	-6,7	-15,8	...	...	84,2	22,3	...
Franța	2011	-1,6	-15,9	-3,2	-11,4	5,8	3,7	160,4	4,0	85,8	9,6	7,3
	2012	-1,9	...	...	-14,2	4,1	-2,2	...	...	90,2	9,9	...
Italia	2011	-2,9	-20,7	-2,1	-18,4	4,9	-2,0	128,6	2,6	120,8	8,2	3,8
	2012	-2,4	-24,4	...	-23,4	3,0	-5,3	...	...	127,0	9,2	...
Cipru	2011	-8,4	-71,3	-0,9	-16,5	8,5	-8,5	289,4	19,9	71,1	6,6	-0,2
	2012	-8,8	-87,7	...	-26,3	4,2	...	...	...	85,8	8,7	...
Letonia	2011	3,1	-73,3	-0,6	23,4	-15,7	4,7	125,1	-2,5	41,9	18,1	-4,5
	2012	-0,3	-65,1	...	12,0	-5,9	0,7	...	...	40,7	17,0	...
Lituania	2011	0,0	-52,6	3,6	25,0	-8,4	2,4	70,1	-0,8	38,5	15,6	8,9
	2012	-1,4	-52,2	...	30,0	-5,2	-3,4	...	...	40,7	15,5	...
Luxemburg	2011	7,5	107,8	0,8	-10,2	12,5	1,5	326,3	2,5	18,3	4,8	11,3
	2012	7,0	27,5	...	-19,8	8,3	3,0	...	...	20,8	4,8	...
Ungaria	2011	0,6	-106,3	-3,3	-2,7	3,7	-7,6	167,7	6,6	81,4	10,7	-2,6
	2012	1,2	-103,2	...	-16,6	5,7	-8,5	150,1	-7,8	79,2	11,0	...
Malta	2011	-4,1	7,5	-3,0	10,7	7,5	-2,2	209,9	2,2	70,3	6,8	1,4
	2012	-1,5	...	...	2,6	4,9	0,3	...	...	72,1	6,6	...
Olanda	2011	7,7	36,2	-1,6	-8,4	5,8	-4,0	224,6	0,7	65,5	4,2	7,2
	2012	9,3	50,9	...	-11,6	2,4	-8,5	...	...	71,2	4,7	...
Austria	2011	2,5	-0,5	-1,0	-12,8	5,9	-7,9	160,7	4,1	72,5	4,4	-0,3
	2012	2,2	0,5	...	-20,5	4,1	...	...	...	73,4	4,3	...
Polonia	2011	-4,6	-63,5	-10,9	12,7	4,1	-5,8	79,5	7,1	56,2	9,2	4,4
	2012	-4,5	-65,7	...	0,6	3,3	...	...	...	55,6	9,8	...
Portugalia	2011	-9,5	-104,9	-1,9	-8,8	1,0	-5,3	253,6	1,5	108,3	11,9	-0,7
	2012	-6,4	-116,5	...	-15,5	-5,7	-9,1	255,6	-6,1	123,6	13,6	...
România	2011	-4,4	-64,2	-2,4	23,4	1,3	-17,7	71,8	1,8	34,7	7,2	4,3
	2012	-4,3	-64,9	-0,1	5,0	4,8	-9,2	...	...	37,8	7,2	...
Slovenia	2011	-0,4	-41,2	-0,3	-6,2	8,3	1,0	128,3	1,9	46,9	7,1	-1,3
	2012	0,6	-44,6	...	-19,5	0,5	-8,6	125,2	-4,1	54,1	8,1	...
Slovacia	2011	-2,8	-64,4	4,3	21,9	4,4	-5,2	76,3	3,3	43,3	13,4	1,2
	2012	-1,2	-63,8	...	4,7	-1,2	-5,7	...	...	52,1	14,0	...
Finlanda	2011	0,6	15,7	-1,3	-23,5	9,1	-0,3	178,8	4,6	49,0	8,1	30,8
	2012	-0,6	11,5	...	-31,3	3,7	-0,3	...	...	53,0	8,0	...
Suedia	2011	6,9	-6,9	3,9	-11,8	1,5	1,0	256,4	10,9	38,4	8,2	3,6
	2012	7,0	-14,4	...	-17,4	0,2	-0,2	254,8	0,1	38,2	8,1	...
Regatul Unit	2011	-2,0	-17,0	-7,1	-24,3	8,1	-5,3	206,4	1,7	85,8	7,8	8,5
	2012	-2,8	-35,3	...	-19,5	5,9	-1,0	206,1	2,9	90,0	7,9	...

■ indicatorii nu se încadrează în nivelurile de referință

„...” lipsă date

Sursa: Eurostat, BNR

În ceea ce privește România, tabloul de bord evidențiază persistența dezechilibrului extern – cu o medie de 4,3 la sută din PIB în perioada 2010-2012 (nivel comparabil cu cel din exercițiul de evaluare anterior), deficitul de cont curent se plasează în continuare deasupra valorii de referință. Trebuie remarcată, totuși, reluarea procesului de ajustare externă pe parcursul anului 2012, ponderea în PIB a deficitului contului curent coborând cu 0,6 puncte procentuale sub nivelul din 2011. În condițiile întreruperii tendinței de creștere a exporturilor, corecția a fost determinată doar în mică măsură de evoluția balanței comerciale, contribuțiile dominante revenind surplusului înregistrat de contul serviciilor și reducerii poziției deficitare a contului de venituri (cea mai scăzută din ultimii nouă ani).

Fără a coborî sub pragul definit de tabloul de bord, variația cumulată pe cinci ani a cotei de piață a exporturilor românești de bunuri și servicii s-a redus considerabil față de nivelul corespunzător anului 2011, încă influențat pozitiv de dinamismul schimburilor comerciale din perioada precriză. Chiar și în aceste condiții, România continuă să înregistreze valori pozitive ale indicatorului, ceea ce îi conferă o poziție net superioară majorității statelor membre (cu cote de piață în scădere accelerată), fiind surclasată doar de țările baltice.

Anul 2012 nu a consemnat o îmbunătățire nici în cazul poziției investiționale internaționale nete, ponderea acestora în PIB fiind relativ similară celei din anul precedent, cu circa 30 de puncte procentuale peste plafonul convenit în cadrul mecanismului privind dezechilibrele macroeconomice. În condițiile restrângerii intrărilor de capital privat, stabilitatea indicatorului la un nivel relativ ridicat se datorează evoluției ascendente a fluxurilor oficiale.

Din perspectiva evoluțiilor interne, tabloul de bord sugerează corectarea dezechilibrelor acumulate în perioada de expansiune economică, toți indicatorii situându-se sub plafoanele stabilite⁹.

După modificările intervenite la nivelul guvernantei economice în cadrul UE prin legiferarea așa-numitului *six pack* în decembrie 2011, anul 2012 a consemnat pași importanți în direcția unei noi schimbări în configurația instituțională a UE, de data aceasta fiind vizat sectorul bancar.

Criza financiară recentă a pus în evidență faptul că arhitectura actuală a Uniunii Economice și Monetare este incompletă, *design*-ul minimalist inițial – politică monetară unică și o frână fiscală, reprezentată de Pactul de stabilitate și creștere, toate celelalte politici economice și financiare fiind reținute la nivel național – dovedindu-se insuficient pentru prevenirea și soluționarea amenințărilor la adresa stabilității financiare.

Chiar înainte de declanșarea crizei contradicția inerentă dintre caracterul pan-european al activității bancare și responsabilitatea exclusiv națională în domeniul

⁹ Valorile înregistrate în anul 2011 pentru cei trei indicatori pentru care nu sunt încă disponibile date pentru 2012 (datoria sectorului privat, fluxul creditelor acordate sectorului privat și totalul pasivelor sectorului financiar), precum și evoluția consemnată în perioada analizată de creditul acordat sectorului privat și de activele bancare sugerează îndeplinirea criteriilor respective cu o marjă considerabilă.

rezoluției bancare ridică semne de întrebare cu privire la adecvarea acestei arhitecturi instituționale minimaliste, iar evenimentele din ultimii ani au pus în evidență alte slăbiciuni. În primul rând, piața financiară din zona euro, puternic integrată anterior, a intrat într-un proces de fragmentare de-a lungul granițelor naționale, de natură să afecteze buna funcționare a mecanismului de transmisie a politicii monetare. Procesul a fost determinat de diferențele semnificative *de facto* între condițiile monetare pentru companii și populație la nivelul statelor membre și de restricționarea fluxurilor de capital de la centru către periferie, ca rezultat al perspectivei naționale a activității de supraveghere. În al doilea rând, după anul 2008 s-a format o corelație puternică între sistemul bancar și crizele suverane, date fiind ponderea dominantă în portofoliile băncilor a titlurilor emise de statul de origine, responsabilitatea individuală a statelor în salvarea instituțiilor bancare în dificultate și reemergența riscului de țară.

În acest context, ideea uniunii bancare a apărut ca o soluție pentru ruperea cercului vicios al influenței negative reciproce dintre bănci și state (fiind mai puțin controversată și mai ușor de implementat decât o uniune fiscală), restaurarea bunei funcționări a mecanismului de transmisie a politicii monetare și rezolvarea imposibilei trinități a stabilității financiare, integrării financiare și supravegherii la nivel național¹⁰.

Proiectul instituțional actual vizează rezolvarea acestor probleme prin constituirea unei uniuni bancare la nivelul zonei euro, oferind totodată posibilitatea de participare și celorlalte state membre ale UE. În această etapă, următoarele elemente constitutive sunt considerate esențiale pentru realizarea unei uniuni bancare depline: un singur set de reglementări, un cadru unic de desfășurare a supravegherii bancare, un mecanism unic de rezoluție bancară și un fond comun de garantare a depozitelor.

Prima componentă, care vizează existența unui singur set de reguli, există deja în bună măsură, acesta urmând a fi completat cu directiva privind cerințele de capital – CRD IV (al cărei proiect se află deja în dezbatere) și cu cea referitoare la redresarea și rezoluția bancară și la armonizarea schemelor de garantare a depozitelor, pentru care o propunere legislativă trebuie realizată până la jumătatea anului 2013. Prin stabilirea și implementarea unui cadru armonizat de reglementare și supraveghere bancară – atribuții ce revin Autorității Bancare Europene – se au în vedere eliminarea arbitrajului jurisdicțional (atenuându-se, astfel, riscurile la adresa stabilității financiare la nivelul uniunii), consolidarea principiului neutralității concurențiale (aceleași activități, același risc, aceleași reguli), consolidarea pieței unice, precum și o transparență sporită, generatoare de încredere.

Al doilea element constă în transferul principalelor responsabilități privind supravegherea de la nivel național către o autoritate transnațională, cu prerogative la nivelul uniunii. Mecanismul unic de supraveghere (MUS) astfel constituit va acționa în direcția restabilirii încrederii investitorilor și deponenților, permițând reducerea riscului sistemic prin identificarea și monitorizarea expunerilor și legăturilor financiare internaționale, precum și înlăturarea suspiciunii cu privire la existența unui tratament neunitar al activelor neperformante la nivelul autorităților de supraveghere

¹⁰ În condițiile integrării piețelor financiare, stabilitatea financiară nu poate fi asigurată dacă activitatea de supraveghere rămâne la nivel național (Schoenmaker, D. – *The Financial Trilemma*, "Economics Letters" 111, pag. 57-59, ianuarie 2011).

din diferite țări. De asemenea, prin eliminarea cerințelor de adecvare a activelor și pasivelor la nivel național și înlesnirea circulației capitalurilor în interiorul UEM, va fi evitată fragmentarea pieței financiare europene.

Opțiunea firească pentru o autoritate transnațională cu atribuții în sfera supravegherii bancare este Banca Centrală Europeană, instituție cu reputație deja consolidată, cu expertiză în domeniul financiar și independență operațională. Alegerea este justificată, de asemenea, de: (i) existența oportunității legale (prevederile existente în Tratatul privind funcționarea UE [art. 127 (6)] permit în mod explicit încredințarea unui astfel de mandat BCE); (ii) sinergia existentă între activitatea de supraveghere bancară și alte două funcții asumate deja de BCE – funcția de împrumutător de ultimă instanță și, respectiv, supravegherea sistemelor de plăți; (iii) capacitatea de a combina supravegherea micro- cu cea macroprudențială.

Proiectul de regulament referitor la constituirea mecanismului unic de supraveghere face distincție între băncile „semnificative” și băncile „mai puțin semnificative”, criteriile de clasificare incluzând dimensiunea activelor, importanța pentru economie, activitatea transfrontalieră, dar și apelul la asistență financiară directă din partea UE prin Fondul European de Stabilitate Financiară sau prin Mecanismul European de Stabilitate. Separarea băncilor între cele două categorii permite o distribuie eficientă a responsabilităților între nivelul supranațional și cel național, valorificând, totodată, expertiza în materie de supraveghere a autorităților naționale cu atribuții în această sferă, precum și prezența acestora în teritoriu. Astfel, BCE va deține prerogative depline de supraveghere asupra băncilor semnificative, pentru instituțiile de credit clasificate în cea de-a doua categorie responsabilitatea principală revenind autorităților naționale. Totuși, și în acest ultim caz, vor trebui respectate regulamentele, orientările și instrucțiunile generale emise de BCE. De asemenea, BCE va avea acces la toate informațiile necesare activității de supraveghere, pentru orice instituție de credit care funcționează într-un stat membru participant la MUS, iar în baza acestora poate decide, în orice moment, exercitarea supravegherii directe a unei instituții de credit „mai puțin semnificative” (din proprie inițiativă sau la cererea autorității naționale de supraveghere din țara respectivă).

În ceea ce privește autoritățile naționale de supraveghere, proiectul de regulament stipulează că acestea vor păstra acele responsabilități care nu sunt în mod explicit conferite BCE, domeniile vizate incluzând protecția consumatorului, prevenirea și combaterea spălării banilor, serviciile de plăți și supravegherea sucursalelor băncilor din state terțe.

Tranziția către noul mecanism se va realiza, în principiu, în decurs de un an de la intrarea în vigoare a legislației în domeniu, fiind vizate, într-o primă etapă, băncile care au beneficiat de suport financiar din partea statelor, precum și băncile de importanță sistemică.

Funcționarea eficientă a MUS presupune completarea arhitecturii uniunii bancare cu un mecanism unic de rezoluție bancară, destinat asigurării unei gestionări imparțiale și eficiente a crizelor bancare, astfel încât să fie minimizate consecințele negative asupra economiei și apelul la fonduri publice. Pentru a evita un potențial conflict între obiective, noua construcție instituțională ar urma să fie guvernată

de o autoritate diferită de cea cu competențe în supravegherea bancară, însă sfera de cuprindere instituțională și geografică ar trebui să corespundă celei acoperite de MUS.

Întrucât credibilitatea mecanismului de rezoluție bancară depinde de existența unor resurse financiare suficiente, operaționalizarea acestuia presupune definirea clară a unor proceduri care să exploateze la maximum implicarea acționarilor și a creditorilor în salvarea băncilor aflate în dificultate, constituirea unui fond european de rezoluție, alimentat *ex ante* prin contribuții ajustate la risc ale sectorului bancar, dar și existența unui mecanism de urgență care – în ultimă instanță – să permită accesul la fonduri publice, asigurând însă neutralitatea fiscală pe termen mediu. Trebuie precizat, totuși, că orice sprijin fiscal acordat în cadrul mecanismului de soluționare a crizelor bancare este privit ca un împrumut acordat fondului european de rezoluție, rambursarea acestuia realizându-se din taxarea suplimentară *ex post* a sectorului bancar.

La fel de importantă pentru viabilitatea mecanismului de soluționare a crizelor bancare este existența unei scheme unice de garantare a depozitelor, însă – date fiind controversele dintre state pe acest subiect –, *design*-ul acestei componente nu este încă stabilit. Cu toate acestea, unele măsuri în direcția respectivă au fost deja implementate. Astfel, acoperirea schemelor naționale de garantare a depozitelor bancare a fost armonizată la nivelul de 100 000 euro/deponent/instituție de credit, iar procedurile de rambursare a depozitelor garantate au fost simplificate (reducerea termenelor de plată și îmbunătățirea modalităților de finanțare).

Implementarea la nivel european a cadrului unic de rezoluție bancară reprezintă un obiectiv pe termen mediu, într-o primă etapă urmărindu-se armonizarea elementelor deja existente la nivel național.

Pentru statele non-euro, mai ales în cazul celor cu sisteme bancare dominate de capital străin, participarea la uniunea bancară prezintă avantajul unei supravegheri mai eficiente, prin îmbunătățirea accesului la informații și eliminarea posibilității arbitrajului jurisdicțional, permite evitarea eventualelor distorsiuni în planul competiției și face posibilă înlăturarea unui potențial stimulent pentru dezintermediere, inclusiv din motive conjuncturale care țin de grupurile bancare din țara de origine. În plus, este preferabilă participarea la construcția unui mecanism căruia toate țările membre ale UE i se vor alătura, în mod necesar, odată cu adoptarea euro (cu excepția statelor care dispun de derogare permanentă).

De asemenea, trebuie menționat că, deși articolul din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene pe care se bazează actele normative emise de Comisia Europeană în acest domeniu oferă un suport relativ restrâns pentru implicarea statelor non-euro, negocierile care au urmat propunerii inițiale a Comisiei Europene cu privire la arhitectura MUS (12 septembrie 2012) au condus la un proiect legislativ care conține o serie de elemente ce asigură protecția intereselor statelor din afara zonei euro: (i) reprezentare egală cu statele UEM în Comitetul de supraveghere al BCE; (ii) dreptul de a părăsi uniunea bancară și de a fi, astfel, scutite de respectarea anumitor decizii; (iii) asumarea responsabilității de către BCE, din perspectiva atribuțiilor în sfera supravegherii bancare, în fața unor instituții ale Uniunii Europene

(Parlamentul European și Consiliul de miniștri); (iv) obligativitatea Comitetului de supraveghere al BCE de a realiza raportări periodice în fața Eurogrupului în format extins (inclusiv miniștrii din țările membre ale UE din afara zonei euro); (v) păstrarea instrumentarului macroprudențial la nivelul autorităților naționale.

Având în vedere implicațiile constituirii uniunii bancare pentru funcționarea pieței bancare autohtone, următoarele obiective sunt considerate prioritare de către autoritățile românești: (i) corelarea implementării MUS cu centralizarea garantării depozitelor bancare și cu adoptarea unui cadru comun de rezoluție, având ca bază comună cadrul de reglementare unic și (ii) obținerea unui statut echitabil în ceea ce privește drepturile și responsabilitățile statelor membre participante la uniune, în acest sens fiind importantă calibrarea atentă a structurii de guvernare a BCE în cadrul MUS, în condițiile în care statele non-euro vor avea reprezentanți în Comitetul de supraveghere al BCE, dar nu și în Consiliul Guvernatorilor – forul decizional ultim la nivelul BCE.

Capitolul XI. Comunicarea externă a Băncii Naționale a României

1. Relații publice

Activitățile desfășurate de Banca Națională a României în anul 2012 în domeniul relațiilor publice au urmărit informarea cu promptitudine a publicului larg și creșterea transparenței activității băncii centrale, potrivit prevederilor cadrului legal de reglementare a accesului la informațiile de interes public și ale Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR.

În anul 2012, activitatea de comunicare externă a Băncii Naționale a României a avut ca scop asigurarea unei mai bune înțelegeri de către public a deciziilor de politică monetară și a măsurilor de asigurare a stabilității prețurilor și a celei financiare, în contextul menținerii dificultăților la nivelul mediului extern și intern. Ritmul lent de revenire a economiei mondiale, coroborat cu prelungirea crizei datoriilor suverane, precum și tensiunile asociate procesului electoral din România au avut un rol important în stabilirea principalelor coordonate ale activității de comunicare a BNR.

Strategia de comunicare s-a axat astfel pe creșterea semnificativă a frecvenței mesajelor pentru explicarea permanentă a deciziilor, a rolului și funcțiilor băncii centrale, a provocărilor generate de noul context economic global și a procesului de integrare în structurile europene. Extinderea canalelor de comunicare prin îmbinarea instrumentelor *online* cu cele directe, inclusiv prin intermediul proiectelor educaționale și culturale, a asigurat totodată transmiterea unor mesaje adaptate diferitelor categorii de public-țintă (comunitatea bancară, academică, analiști financiari, jurnaliști, mediul de afaceri, publicul larg), eficientizând astfel acțiunile de comunicare externă.

Intensificarea activității de comunicare s-a reflectat într-un număr sporit de evenimente – conferințe și *briefing*-uri de presă, colocvii, seminarii, simpozioane, dezbateri și lansări de carte. Conferințele de presă trimestriale dedicate prezentării „Raportului asupra inflației”, interviurile acordate de către membrii Consiliului de administrație și de specialiști din cadrul băncii centrale, prezentările, alocuțiunile și participările la dezbateri au oferit informații relevante privind deciziile de politică monetară, evoluțiile economice și ale piețelor financiare, în contextul continuării îndeplinirii angajamentelor convenite prin acordurile de finanțare externă încheiate cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional și alte instituții financiare internaționale.

Acoperirea mediatică în presa scrisă a fost influențată de caracterul predominant electoral al anului 2012, astfel încât referirile la Banca Națională a României au scăzut pe acest segment cu 6 la sută față de anul 2011, pe parcursul anului fiind publicate peste 15 000 de articole în media internă (centrală și locală) și în cea internațională. Gradul de favorabilitate s-a menținut neutru spre pozitiv.

În ceea ce privește reflectarea imaginii instituției în mediul *online* și pe principalele rețele de socializare (*Twitter, YouTube, blog-uri, Facebook, LinkedIn*), s-a evidențiat un caracter neutru al majorității comentariilor și articolelor.

Perfecționarea instrumentelor și a tacticilor de comunicare a vizat diseminarea promptă, echilibrată a mesajelor instituției și multiplicarea corespunzătoare a acestora. Astfel, modificarea formatului de comunicare în domeniul politicii monetare prin organizarea de *briefing*-uri de presă după fiecare ședință a Consiliului de administrație dedicată problemelor de politică monetară și-a dovedit eficiența, contribuind la o mai bună cunoaștere și înțelegere, atât de către mass media, cât și de către publicul larg, a măsurilor adoptate și a rolului băncii centrale în economie. Rețeaua teritorială a BNR a reprezentat un vector important de diseminare a mesajelor în plan local.

Pe segmentul comunicării directe, cele peste 45 de evenimente – seminarii, conferințe, simpozioane, întâlniri de lucru – organizate în anul 2012, împreună cu noile instrumente *online* și cu publicațiile BNR, au asigurat o diseminare cuprinzătoare a informațiilor și mesajelor instituției. În anul 2012, BNR a publicat 125 de comunicate de presă comparativ cu 83 în anul precedent, majoritatea referindu-se la măsurile și inițiativele băncii centrale și la evoluția unor indicatori statistici din domeniul financiar-bancar. Întâlnirile informale organizate periodic cu diverse categorii de public-țintă (analști, trezoreri ai băncilor comerciale, membri ai Asociației Române a Băncilor, reprezentanți ai mediului academic și de afaceri, dar și ai mass media) au facilitat, de asemenea, realizarea unui schimb direct de opinii, deosebit de important în eficientizarea comunicării externe.

Noile ediții ale Colocviilor de politică monetară, Colocviilor juridice, Simpozionului de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”, Seminarului regional pe probleme de stabilitate financiară au reprezentat și în anul 2012 o componentă importantă a seriei de manifestări tradiționale organizate de banca centrală.

În planul comunicării instituționale, BNR a continuat să depună eforturi în vederea consolidării colaborării tradiționale cu instituții românești și europene prin organizarea de evenimente și manifestări în parteneriat. Teme importante legate de procesul de convergență sau de provocările asociate adoptării monedei unice europene au fost abordate în cadrul unor conferințe la care au fost invitați lectori de marcă: *Zona Euro – provocări pentru viitor*, cu participarea domnului Leszek Balcerowicz, fost guvernator al băncii centrale a Poloniei, *Governors' Talk – Central Banks' Actions Cutting Through Complexity*, cu participarea domnului Zdeněk Tůma, fost guvernator al băncii centrale a Republicii Cehe, *Absorbția fondurilor europene: este România capabilă de saltul dorit?* și *Europa de Est și Uniunea Economică și Monetară*.

Organizarea unor evenimente de marcă cu participare internațională, precum conferința anuală a Asociației Europene de Istorie Bancară (EABH) cu tema *Public Policies and the Direction of Financial Flows*, simpozionul *Instrumente juridice de restructurare și relansare a companiilor din România* sau conferința *The Power of the Mind* prilejuită de aniversarea a 40 de ani de la lansarea primului raport al Clubului de la Roma, a contribuit în mod direct la sporirea prestigiului BNR.

Tot în planul comunicării instituționale, BNR a întărit colaborarea cu instituțiile cu atribuții de supraveghere a altor segmente ale pieței financiare din România, în cadrul Comitetului Național de Stabilitate Financiară, precum și cu instituții de supraveghere la nivel european și internațional.

Preocupările în sensul diversificării audienței s-au materializat prin continuarea organizării de vizite la sediile BNR sau ale unor instituții direct legate de activitatea sa, categoriile de public-țintă fiind reprezentate în 2012 de comunitatea academică și culturală (istorici, artiști, arhitecți, dar și elevi, studenți, cadre didactice). Astfel, peste 400 de persoane au vizitat sediul central al instituției, principalele puncte de interes fiind Centrul de procesare a numerarului, Biblioteca, Muzeul, Sala de Consiliu și Galeria guvernatorilor, Sucursala regională București și sediul Regiei Autonome „Monetăria Statului”. Cu aceste ocazii participanților le-au fost oferite cărți de specialitate, broșuri, pliante de prezentare și alte materiale de informare cu privire la istoria și activitatea BNR. Suplimentar, din 2012, publicul interesat are posibilitatea de a vizita sediul central al BNR în mod virtual, prin intermediul unei aplicații disponibile pe *website*-ul instituției.

Eforturile de a asigura diseminarea, în mod transparent, a informațiilor legate de măsurile și activitatea BNR au urmărit, din perspectiva comunicării *online*, utilizarea unui mix optim de instrumente și canale cu mesaje adaptate. Astfel, dezvoltarea platformei *web* a BNR a urmărit, pe de o parte, consolidarea performanțelor tehnice și funcționale obținute în urma optimizărilor aplicate în anii anteriori, iar pe de altă parte, implementarea de noi proiecte (de exemplu finalizarea instrumentului educațional – simulator de politică monetară) și diseminarea de noi categorii de informații, disponibile în diferite formate de publicare, adaptate, de asemenea, cerințelor publicului. Statistica accesărilor *website*-ului BNR în anul 2012 relevă menținerea interesului utilizatorilor pentru informațiile publicate, cu precădere pentru datele statistice disponibile în timp real (curs de schimb, operațiuni cu titluri de stat, operațiuni pe piața monetară), dar și pentru alte tipuri de informații (comunicate de presă, posturi scoase la concurs, publicații). Numărul vizitatorilor unici a înregistrat o medie zilnică de 28 000, cu maxime de peste 41 000 în unele perioade.

Intensificarea prezenței BNR pe conturile proprii ale platformelor de comunicare *online* – *Twitter* și *YouTube* – a contribuit de asemenea la eficientizarea comunicării externe, prin accesul simultan la informație al mai multor categorii de public. Astfel, prin contul de *Twitter*, BNR a transmis, în cursul anului 2012, peste 1 200 de mesaje, acestea fiind receptate direct de aproape 400 *followers* (bănci centrale, analiști financiari, firme de investiții, instituții publice, jurnaliști). Mesajele postate, simultan cu diseminarea lor pe *website* și prin *email*, atât prin proceduri automate, cât și manual, au fost adaptate specificului acestui tip de comunicare. Prin contul *YouTube*, lansat la finele anului 2011, au fost publicate în cursul anului 2012 peste 30 de materiale video (în principal *briefing*-uri și conferințe de presă susținute de guvernatorul BNR, dar și materiale prezentate la diverse seminarii și conferințe cu tematică economico-financiară organizate de Banca Națională). Clipurile au însumat peste 10 000 de vizualizări și 80 de abonați.

Reafirmându-și susținerea pentru valorile culturale românești și europene, banca centrală a continuat în anul 2012 derularea proiectului „Zilele Culturale ale BNR” în

cadrul căruia au fost organizate 24 de evenimente culturale (comparativ cu 17 în anul anterior). Proiectul, devenit deja tradiție, s-a remarcat în mediul cultural autohton ca un simbol al calității și a contribuit semnificativ la îmbunătățirea percepției publicului cu privire la implicarea BNR în viața socio-culturală. Evenimentele, derulate ca acțiuni conexe unor seminarii sau conferințe științifice, s-au bucurat de prezența unui număr de peste 3 000 de participanți și de o mediatizare pozitivă, contribuind, în același timp, la valorificarea arhitectonică a unor spații emblematice pentru cultura românească. La succesul proiectului au contribuit personalități consacrate ale culturii românești, precum și artiști tineri.

Publicațiile BNR

Consacrate ca un important instrument de comunicare, publicațiile BNR au continuat să ofere publicului larg o imagine clară asupra politicilor și măsurilor adoptate de către banca centrală, contribuind astfel la consolidarea credibilității instituției.

Având în vedere tendința de deplasare a accentului în activitatea de publicații a băncilor centrale dinspre forma tipărită spre cea electronică, gradul ridicat de penetrare a dispozitivelor electronice de lectură și preocuparea declarată a Băncii Naționale a României de a asigura un acces facil al publicului la rapoartele sale, în anul 2012 a fost realizată prima publicație de tip e-PUB a BNR – Raportul anual, în limbile română și engleză –, oferindu-se astfel o alternativă formatului *pdf*. Proiectul continuă în 2013 cu producerea de versiuni e-PUB pentru Raportul trimestrial asupra inflației, formatul urmând a fi extins la principalele publicații ale BNR.

Activitatea de informare publică

Activitatea de comunicare externă pe componenta informării publice directe a persoanelor și a exercitării dreptului constituțional de petiționare, gestionată cu respectarea Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, cu modificările și completările ulterioare, și a Ordonanței Guvernului nr. 27/2002 privind activitatea de soluționare a petițiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 233/2002, se realizează prin soluționarea corespondenței scrise adresate BNR, prin contactul direct cu publicul larg și furnizarea promptă a informațiilor solicitate verbal în cadrul Punctului de informare-documentare, precum și prin soluționarea cererilor adresate telefonic băncii. În acest context, pe parcursul anului 2012, au fost înregistrate și soluționate aproximativ 3 300 de cereri scrise de informații și petiții recepționate prin poștă, fax sau email și s-a răspuns la circa 3 200 de solicitări verbale (inclusiv cele adresate de către vizitatori la Punctul de informare-documentare).

Solicitările de informații de interes public/petițiile primite au vizat în principal următoarele: (i) indicatori statistici calculați de banca centrală; (ii) reglementări ale băncii centrale pe diferite domenii; (iii) sesizări cu privire la activitatea instituțiilor aflate în sfera de reglementare, autorizare și supraveghere prudențială a băncii centrale; (iv) preschimbarea bancnotelor uzate, deteriorate sau a căror putere circulatorie a încetat; (v) emisiunile numismatice ale BNR.

În completarea informațiilor existente, pe *website*-ul BNR în secțiunea dedicată informării publice a fost creat un formular *online* de petiție, cu confirmare automată a înregistrării solicitării, prin intermediul căruia au fost recepționate 94 de petiții.

2. Educație financiară

Parte integrantă a activității de comunicare externă a BNR, proiectele educaționale vizează sprijinirea educării financiare a publicului pentru o mai bună înțelegere și pentru o evaluare corectă a informațiilor de natură economică și financiară.

În anul 2012, BNR a continuat derularea proiectelor „BNR – Zilele porților deschise pentru studenții economiști” și „Să vorbim despre bani și bănci”, consolidând astfel canalele de comunicare cu publicul-țintă tânăr. În plus, pornind de la succesul înregistrat de forumul-dezbateri organizat în anul 2011 în formatul unei școli de vară, banca centrală a lansat „Academica BNR”, proiect dedicat profesorilor și cercetătorilor, în vederea transmiterii directe a mesajelor BNR către mediul academic și sprijinirii îmbunătățirii *curriculei* universitare în domeniul finanțe-bănci. Extinderea ariei de activități din cadrul proiectelor educaționale la nivelul formatorilor configurează mai pregnant triada Academia Română – Banca Națională a României – Universitate, recunoscându-se implicit importanța crucială a acestor vectori în modelarea viitorilor specialiști în economie.

Derularea și atingerea obiectivelor proiectelor educaționale au fost susținute în mod determinant de implicarea activă a membrilor Consiliului de administrație al BNR, a specialiștilor și a personalului rețelei teritoriale a băncii centrale, conferințele susținute constituind evenimente de marcă pentru toate categoriile de public-țintă.

Aflat la a patra ediție și derulat în parteneriat cu douăsprezece centre universitare (cu două universități în plus față de anul 2011), proiectul „BNR – Zilele porților deschise pentru studenții economiști” și-a păstrat și consolidat formatul. În anul 2012, la activitățile proiectului au participat în mod direct peste 400 de studenți și 270 de cadre didactice universitare și cursanți ai școlilor doctorale din universitățile partenere, față de 350 de studenți și 250 de cadre didactice în 2011. Conferințele susținute de către membrii Consiliului de administrație al BNR au atins o audiență de peste 3 300 de participanți (comparativ cu aproximativ 3 000 în anul 2011) și au beneficiat de o mediatizare pozitivă concretizată în aproape 100 de articole, relatări audio și video ale presei centrale și locale. Temele abordate s-au referit direct la problematice de actualitate ale mediului financiar-bancar: indicatori macroeconomici, stabilitate financiară, politică monetară, reglementare în sectorul financiar, guvernare economică. De menționat faptul că peste 50 la sută din fondurile alocate au fost utilizate pentru oferirea de cărți de specialitate și broșuri și pentru dotarea rețelei teritoriale a BNR cu materiale promoționale (*roll-up*-uri, pliante și *flyere* de prezentare, mape personalizate etc.), parte a procesului de deschidere către public.

În anul 2012 proiectul „Să vorbim despre bani și bănci” a dezvoltat rezultatele anterioare ale efortului educațional dedicat adolescenților, în cadrul Protocolului de colaborare cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (MECTS). Având drept obiectiv formarea unui vocabular economic de bază în rândul

elevilor din clasele a X-a – a XII-a și înțelegerea unor noțiuni precum inflație, piețe financiare, bancă centrală, proiectul s-a derulat în licee din București și din 12 județe. Față de anul precedent, când activitățile au implicat aproximativ 600 de elevi și profesori de specialitate, în 2012 mai mult de 1 800 de elevi au participat direct la conferințele susținute de membri ai Consiliului de administrație și de lectori din cadrul BNR, în timp ce peste 300 de profesori de economie au dialogat cu reprezentanți ai băncii centrale la sediile structurilor teritoriale ale instituției.

Mediatizarea evenimentelor, reflectată prin articole și relatări audio-video, la nivel central și local, cât și *feedback*-ul de la participanți au fost extrem de favorabile. În cadrul parteneriatului cu MECTS, banca centrală a participat la proiectul „Școala Altfel”, desfășurat în premieră în anul 2012, sediul central al BNR și al Regiei Autonome „Monetăria Statului” deschizându-se pentru peste 350 de elevi și 20 de cadre didactice din învățământul preuniversitar din București și din țară. Banca Națională a fost de asemenea partener în cadrul proiectului „Ziua Ștafetei”, organizat de asociația *Terre des hommes*, cu ocazia Zilei Internaționale a Drepturilor Copilului, specialiștii BNR predând „ștafeta” unui copil de 15 ani, selectat pe baza interesului manifestat față de obținerea de cunoștințe în domeniul financiar-bancar.

Noul proiect „Academica BNR”, bazat pe colaborarea directă dintre BNR și universități, beneficiază de implicarea Academiei Române, și a altor instituții importante din domeniul financiar-bancar românesc. Formatul acestuia presupune derularea unor activități de tipul sesiunilor de lucru interactive, de câteva ori pe an, cât și sesiuni virtuale de discuții ale reprezentanților băncii centrale și ale profesorilor participanți, facilitate de forumul *online* dedicat în cadrul *website*-ului BNR. În anul 2012, proiectul s-a desfășurat în două etape: 6-9 martie în București, la sediul central al BNR, respectiv 30 august – 8 septembrie la Constanța, în parteneriat cu Universitatea „Ovidius”. La aceste evenimente au participat membrii Consiliului de administrație al BNR, 18 rectori și prorectori de la universitățile partenere și 37 de cadre didactice universitare. Deși proiectul se derulează într-un spațiu profesional, conferințele de deschidere și de final ale celor două forumuri-dezbateri au fost deschise publicului – peste 450 de persoane, reprezentanți ai Ministerului Finanțelor Publice, ai comunității academice și bancare, precum și ai altor instituții și asociații din domeniul piețelor financiare au asistat la acestea – și au beneficiat de expunere mediatică semnificativă.

Implicarea activă în cadrul „Academica BNR” a membrilor Consiliului de administrație al BNR și a rectorilor universităților partenere, întâlnirile și debaterile adaugă valoare proiectelor BNR de sprijinire a educației financiare și sunt un bun prilej pentru conturarea unor acțiuni și activități comune, la nivel național. Un exemplu în acest sens este configurarea cu sprijinul BNR a suitei de manifestări ce marchează în 2013 aniversarea a 100 de ani de la înființarea Academiei de Studii Economice București, organizată sub denumirea generică „ASE 100”.

Arhiva, muzeul și biblioteca BNR

În anul 2012, preocupările în sensul valorificării fondului de documente al BNR s-au concretizat în organizarea de conferințe naționale și internaționale, elaborarea de lucrări de cercetare, prezentate în cadrul unor manifestări științifice sau publicate în

reviste de specialitate, concomitent cu intensificarea eforturilor în sensul organizării sălii de studiu a arhivei pentru a permite accesul specialiștilor și al studenților arhiviști la tezaurul documentar al băncii centrale.

Pe parcursul anului, au fost organizate o serie de evenimente consacrate istoriei economice și financiar-bancare:

- conferința anuală a Asociației Europene de Istorie Bancară (EABH), BNR fiind membru al EABH, cu tema *Public Policies and the Direction of Financial Flows*, și, cu aceeași ocazie, a seminarului *Archives and the People – Recording Working Life in Financial Institutions* și a mesei rotunde *Banking and Insurance Risk in Transition*;
- dezbaterile *Bilanțul relațiilor economice româno-germane la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial*, organizată în colaborare cu Academia Română (Secția de științe economice, juridice și sociologice);
- simpozionul de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu” (ediția a XX-a), cu tema *Marea criză economică din 1929-1933*, organizat în colaborare cu revista „Magazin istoric” și simpozionul *Familia Brătianu și instituțiile României moderne*, în parteneriat cu revista „Istorie și Civilizație”.

În același timp, s-au asigurat participarea în cadrul grupului de lucru care reprezintă BNR la manifestările organizate de *South Eastern European Monetary History Network* (SEEMHN) la Banca Albaniei în vederea definitivării capitolului dedicat României din volumul *South Eastern European Monetary and Macroeconomic Statistics from the Nineteenth Century to World War II*, precum și prezența la congrese, conferințe, simpozioane, seminarii și sesiuni de comunicări științifice organizate de instituții universitare și de cercetare din țară și străinătate (Societatea de Științe Istorice din România, Universitatea din Oradea, Asociația Română de Istorie Bancară și EABH).

Alte proiecte în planul preocupărilor pentru valorificarea fondului de documente al BNR s-au materializat în:

- publicarea de lucrări de istorie bancară în revistele de specialitate („*Historia Urbana*”, „*Magazin Istoric*”, „*Revista Română de Istorie Financiar-Bancară*”, „*Bulletin of EABH*”) sau în volume colective: *Considerații privind Marea Criză Economică din 1929-1933*, *Banca Națională a României în anii Marii Crize Economice (1929-1933)*; *Litera tratatelor și realitatea cifrelor, Activitatea României în Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (1949-1974)*, *Capitalul străin în România modernă – Banca României, de la bancă de emisiune la bancă comercială (1865-1948)*, *Banca României (Bank of Romania) – a project for a bank of issue and its activity as a commercial bank (1865-1948)*;
- realizarea primei etape de construire a Muzeului Tezaurului de la mănăstirea Tismana, locul unde a fost ascuns tezaurul BNR în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial;

- continuarea reorganizării sălii de studiu a Arhivei BNR, în asociere cu elaborarea unui nou regulament privind accesul la sală;
- diseminarea reperelor importante din istoria băncii centrale, precum și prezentarea importanței conservării documentelor și a organizării depozitelor Arhivei generale studenților în domeniul arhivisticii.

În același timp, activitățile de conservare și prelucrare a fondurilor arhivistice au constat în:

- derularea programului de arhivare electronică și analogică a documentelor din arhiva istorică a BNR, prin continuarea acțiunilor de scanare și microfilmare a documentelor din fondul „Personal” și respectiv de inventariere și de scanare a fondului „Organizare, muncă, salarii (1967-1969)”, astfel încât, în prezent, banca centrală deține în format digital și analogic 2 000 000 pagini-document, care pot fi consultate prin intermediul unei aplicații informatice în cadrul sălii de studiu a Arhivei BNR;
- continuarea operațiunilor de fișare tematică și de întocmire a inventarelor pentru fondurile arhivistice cu evidență sumară sau de gestiune;
- acordarea asistenței de specialitate, pe probleme arhivistice, direcțiilor din Centrala BNR, preluarea și arhivarea documentelor create și primite de aceste entități în anii anteriori, realizarea lucrărilor de selecționare a documentelor din Arhiva BNR ale căror termene de păstrare au expirat;
- întocmirea proiectului de nomenclator al documentelor create și primite în centrala, sucursalele și agențiile BNR;
- acordarea de asistență de specialitate cercetătorilor români și străini care au solicitat accesul la sala de studiu a Arhivei BNR pentru elaborarea unor studii, precum: *Istoria clădirii din Calea Victoriei nr. 22-24 și a împrejurimilor ei*, *Impactul împrumuturilor externe asupra economiei României (1928-1934)*, *Relațiile româno-belgiene în perioada 1919-1940*, *Viața și activitatea lui Eugeniu Carada*, *Modele privind organizarea administrativă de dezvoltare economică a României în perioada interbelică*, *Între ideologie și pragmatism: relațiile economice româno-americane (1965-1975)*.

Din perspectiva patrimoniului muzeal al BNR, în anul 2012 eforturile de dezvoltare a acestuia au fost însoțite de preocupări în sensul reorientării manierei de valorificare a colecțiilor (existente și viitoare) către o abordare modernă, interactivă și înalt tehnologizată. Rolul acestui proiect, care asigură, totodată, o aliniere la tendințele observate în cazul muzeelor altor bănci centrale, este de a conferi muzeului BNR un rol mult mai important în educația financiară a publicului.

Muzeul BNR s-a îmbogățit în 2012 cu 72 de monede și medalii și a găzduit 168 de evenimente, care au implicat un număr mare de participanți (peste 3 000). O atenție deosebită s-a acordat atât colaborării în cadrul proiectelor și programelor inițiate de BNR, cât și celor dezvoltate cu alte instituții de cultură – Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Național de Artă al României, Cabinetul Numismatic al Bibliotecii Academiei Române, Institutul de arheologie „Vasile Pârvan” al

Academiei Române, Muzeul Național de Istorie a Moldovei din Chișinău, Societatea Numismatică din Republica Moldova – prin asigurarea participării la simpozioane și conferințe științifice naționale și internaționale.

În ceea ce privește activitatea Bibliotecii BNR, pe parcursul anului 2012 aceasta s-a desfășurat pe două coordonate principale: (i) creșterea eficienței procesului de informare și documentare a salariaților BNR; (ii) valorificarea prin intermediul unor lucrări științifice cu caracter istoric a informațiilor descoperite atât în izvoarele istorice ale instituției, cât și în cadrul unor biblioteci și arhive din București.

Totodată, similar anilor precedenți, fondul de carte a fost îmbogățit, prin achiziții și donații, cu lucrări din literatura de specialitate română și străină, precum și din domeniul economic și financiar-bancar.

Pe parcursul anului a fost continuată activitatea de înregistrare a fondului de carte în catalogul informatic al bibliotecii, fiind introduse în catalogul *online* 5 151 de titluri, cu respectarea criteriilor de descriere bibliografică. Astfel, a fost actualizată, la nivelul ultimelor achiziții, înregistrarea fondului de carte nouă (1999-2012) și s-a început introducerea fondului vechi de carte al Bibliotecii BNR (1698-1998). O atenție deosebită a fost acordată indexării cât mai precise a înregistrărilor, în vederea facilitării interogărilor bibliografice. De asemenea, s-a început organizarea secțiunii de colecții speciale, care urmează să conțină manuscrise, documente, fotografii, cărți poștale, acțiuni referitoare la realitățile social-economice și culturale naționale, precum și la diverse personalități ale economiei și culturii românești. Ca urmare a realizării catalogului *online*, salariații BNR beneficiază de acces facil la înregistrările bibliografice ale bibliotecii, în anul 2012 fiind contorizate un număr de 47 818 interogări. Simplificarea accesului la resursele Bibliotecii BNR s-a reflectat în creșterea volumului de cărți împrumutate. Astfel, numărul tranzacțiilor de împrumut individual a fost cu peste 17 la sută mai mare față de anul 2011, o contribuție revenind și editării, în format electronic, a Buletinului trimestrial al Bibliotecii BNR, prin care se aduc la cunoștința angajaților BNR achizițiile recente ale bibliotecii, se prezintă volume din fondul vechi de carte, precum și momente din istoria instituției și a numismatiei românești.

De asemenea, prin crearea conturilor electronice individuale de cititor, s-a asigurat o gestiune mai eficientă a împrumuturilor de carte, numărul cititorilor interni fiind la finele anului 2012 cu peste 78 la sută mai mare față de anul precedent.

Totodată, numărul cititorilor din afara instituției a cunoscut, la rândul său, o creștere semnificativă. Publicul extern a fost format din studenți, cadre didactice și cercetători care, în general, au solicitat accesul la colecțiile bibliotecii în vederea definitivării tezelor de licență și doctorat sau a elaborării de lucrări în cadrul studiilor doctorale sau postdoctorale. La intensificarea aflului de cititori au contribuit și vizitele organizate la bibliotecă în cadrul proiectelor educaționale ale BNR, precum și seminariile *in-house*, cu prilejul cărora personalul de specialitate a realizat prezentări referitoare la conținutul și evoluția colecțiilor Bibliotecii BNR în contextul istoriei instituției.

În cursul anului 2012, au început și achizițiile retrospective, demarate în vederea refacerii și dezvoltării vechiului fond de carte. Astfel, colecția Bibliotecii BNR s-a îmbogățit cu câteva lucrări cu valoare bibliofilă, printre care *Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea* (1698), *The history of the growth and decay of the Ottoman Empire* (1743) și *Hronicul vechimii româno-moldo-vlahilor* (2 volume, 1835-1836) de Dimitrie Cantemir, *Liturghier* (1713), *Hronica românilor și a mai multor neamuri* (1852) de Gheorghe Șincai.

Totodată, în anul 2012, a fost finalizată o intensă activitate de documentare științifică întreprinsă la Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Națională a României și Arhivele Naționale în vederea realizării unor lucrări privind trecutul BNR și istoria monetară a României. Drept urmare, a fost identificat un mare număr de documente inedite referitoare la viața și activitatea lui Eugeniu Carada, care urmează a fi publicate în volumul 7 al seriei *Restitutio*. Totodată, au fost elaborate și alte lucrări cu caracter științific: *Ary Murnu, creator de bancnote și timbre* (în colaborare), *Influențe ale școlii franceze de bancnote asupra designului bancnotei românești*, *Le statut juridique de Potaissa sous Septime Sévère et Caracalla*.

Ca urmare a cercetărilor întreprinse în arhiva R.A. Imprimeria BNR, la sfârșitul anului 2012 a fost redactat și realizat din punct de vedere tehnic volumul 4 al seriei „Bancnotele României”, intitulat *Proiecte de bancnote românești 1921-1947*, lucrare bogat ilustrată, care prezintă în premieră proiectele biletelor de bancă realizate în intervalul menționat. În același timp, s-a încheiat procesul de editare și tipărire a volumului I al seriei „Palatele Băncii Naționale a României”, dedicat istoriei edificiului BNR din strada Lipscani.

Capitolul XII. Statistică și cercetare economică

1. Activitatea statistică

Banca Națională a României produce și diseminează o gamă largă de indicatori din sfera financiar-monetară care, alături de datele statistice referitoare la economia reală, sunt utilizați în fundamentarea deciziilor de politică monetară, în evaluările privind stabilitatea financiară și în activitatea de cercetare desfășurată de banca centrală. Totodată, fondul de informații statistice publicate de BNR și-a dovedit în timp utilitatea pentru numeroși utilizatori, incluzând atât autoritățile publice și piețele financiare, cât și publicul larg.

În anul 2012 au continuat și s-au dezvoltat, în concordanță cu cerințele Băncii Centrale Europene și ale Eurostat, statisticile privind sectorul extern (statistica balanței de plăți și a poziției investiționale internaționale, cercetarea privind investițiile străine directe), statisticile monetare și financiare (statistica bilanțului monetar al instituțiilor financiare monetare, statistica ratelor dobânzilor practicate de instituțiile de credit în relațiile cu gospodăriile populației și societățile nefinanciare, statistica activelor și pasivelor instituțiilor financiare nebankare, statistica activelor și pasivelor fondurilor de investiții), statistica conturilor naționale financiare (conturile financiare anuale ale sectoarelor instituționale și conturile financiare trimestriale ale administrației publice), statistica emisiunilor și deținerilor de titluri de valoare.

În ceea ce privește statistica balanței de plăți, în vederea aplicării modificărilor metodologice incluse în ediția a VI-a a Manualului balanței de plăți și al poziției investiționale internaționale (BPM6) a fost elaborată matricea de conversie care permite compilarea balanței de plăți conform noilor standarde metodologice, pornind de la sursele de date existente.

De asemenea, în conformitate cu recomandările europene privind trecerea la colectarea datelor statistice direct de la operatorii economici, a fost elaborată metodologia cercetării statistice privind serviciile internaționale, care va fi implementată în anul 2013, colectarea datelor efectuându-se electronic, prin intermediul sistemului informatic RAPDIR. Aceste informații vor fi colectate trimestrial pe baza unui eșantion de raportori și se vor utiliza pentru estimarea componentei „Servicii” din cadrul balanței de plăți. Colectivele sucursalelor și agențiilor BNR contribuie la implementarea cercetărilor statistice în teren și, în acest sens, au fost organizate sesiuni de instruire a acestora, atât în vederea utilizării sistemului informatic RAPDIR, cât și în privința metodologiei cercetării statistice privind serviciile internaționale.

În ceea ce privește statistica deținerilor de titluri de valoare, în contextul dezvoltării de către BCE a proiectului SHSDB – *Securities Holdings Statistics Database* – și în vederea definitivării cadrului de reglementare (Regulamentul UE nr. 1011/2012 privind statisticile referitoare la deținerile de titluri de valoare – BCE/2012/24), Banca Națională a României a participat la un exercițiu *ad-hoc* privind deținerile de titluri de valoare ale clienților băncilor custode din România.

În anul 2012, în contextul procesului de actualizare de către Banca Centrală Europeană a legislației care guvernează statisticile economice și financiare datorită implementării prevederilor noului Sistem european de conturi naționale și regionale 2010 (SEC 2010), care va înlocui SEC 1995, precum și a unor noi cerințe formulate de utilizatorii de date ai Sistemului European al Băncilor Centrale (Comitetul de Politică Monetară, Comitetul de Stabilitate Financiară) în sensul extinderii gamei de instrumente și al detalierii sectoarelor instituționale, Banca Națională a României a participat la: (i) exercițiul de identificare (*fact-finding exercise*) a importanței și fezabilității implementării modificărilor metodologice și (ii) procedura de evaluare a meritelor și costurilor, având ca obiectiv evaluarea costurilor care ar fi suportate de agenții raportori, atât pentru implementarea noilor cerințe, cât și pentru administrarea periodică a noului cadru statistic de raportare. Aceste acțiuni s-au desfășurat cu sprijinul instituțiilor de credit, societăților de investiții autoadministrate și societăților de administrare a investițiilor care administrează fonduri de investiții.

2. Cercetarea economică

Activitatea de cercetare economică din cadrul Băncii Naționale a României se concentrează asupra temelor cu caracter aplicativ, rolul principal al acestora fiind acela de fundamentare a procesului decizional. În anul 2012, prioritățile au fost din domeniul modelării macroeconomice, al stabilității financiare, al economiei reale și al analizei monetare. Din punct de vedere al structurii organizaționale, direcțiile în cadrul cărora s-au desfășurat activitățile de cercetare economică sunt: Direcția modelare și prognoze macroeconomice, Direcția studii economice, Direcția politică monetară și Direcția stabilitate financiară.

2.1. Modelare macroeconomică

Activitatea de modelare macroeconomică în Banca Națională a României are drept scop principal susținerea deciziilor de politică monetară, prin asigurarea suportului teoretic și empiric necesar. În plus, în condițiile caracterului pronunțat prospectiv al deciziilor de politică monetară, justificat de decalajele temporale specifice de propagare în economie a deciziilor adoptate de banca centrală, prognozele macroeconomice joacă un rol crucial în cadrul strategiei de țintire directă a inflației (regim adoptat de Banca Națională a României în luna august 2005). De aceea, și pe parcursul anului 2012, o bună parte a activității de cercetare științifică a avut ca scop perfecționarea modelului trimestrial de analiză și previziune pe termen mediu a inflației (MAPM), continuarea dezvoltării unor modele satelit sectoriale, precum și realizarea de diverse analize conexe, cu rol de suport pentru dezvoltarea modelului central.

Activitatea de cercetare desfășurată pe parcursul anului 2012 a inclus finalizarea unui proiect ale cărui fundamente teoretice și empirice au fost identificate pe parcursul anului 2011, respectiv perfecționarea unui set de metode alternative de realizare a proiecțiilor pe termen scurt (unul-două trimestre) pentru unele variabile macroeconomice din cadrul MAPM. O atenție deosebită a fost acordată în cursul anului 2012 estimării deflatorilor componentelor PIB pe partea de cheltuieli. Portofoliul de metode a cuprins atât abordări predominant empirice (modele de tip

corecție a erorilor și modele autoregresive cu variabile exogene), cât și specificații cu un conținut teoretic mai ridicat (modele autoregresive vectoriale condiționate, precum și modele autoregresive vectoriale bayesiene), acestea din urmă dovedind, în urma aplicării procedurilor specifice de evaluare a performanței în prognoză, o putere de predicție mai redusă. Din acest motiv, avantajul utilizării unei suite de metode este dat, pe de o parte, de posibilitatea combinării proiecțiilor individuale într-o „valoare centrală”, ce poate fi utilizată nemijlocit în cadrul MAPM (ponderarea predicțiilor individuale în raport cu acuratețea în prognoză a acestora), iar pe de altă parte, de posibilitatea construirii, în jurul acesteia, a unei distribuții a setului complet de proiecții, cu rol informativ asupra riscurilor asociate predicției centrale. Aceste metode empirice sunt permanent reevaluate, fie prin testarea de noi variabile explicative considerate a îmbunătăți capacitatea de prognoză în afara eșantionului de date, fie prin reestimarea periodică a coeficienților de impact ai celor deja utilizate, pe măsură ce devin disponibile noi seturi de date statistice.

O direcție prioritară de cercetare evidențiată pe parcursul anului 2012 a constatat în fundamentarea teoretică și empirică a unor dezvoltări ale blocului ratelor dobânzilor practicate de instituțiile financiare la credite și depozite, inclus în MAPM. Scopul analizei a fost acela de a surprinde într-o manieră mai analitică mecanismul de transmisie a impulsurilor ratei dobânzii de politică monetară asupra ratelor interbancare și, mai departe, asupra ratelor de *retail* la clienții instituțiilor financiare. În procesul de dezvoltare a blocului, s-a pornit de la actualele specificații din cadrul modelului, urmărindu-se asigurarea consistenței cu teoria economică bazată pe fundamente microeconomice și tehnici de optimizare a comportamentului agenților economici, precum și validarea la nivel empiric a rezultatelor obținute în urma includerii de noi variabile considerate relevante în surprinderea cât mai corectă a mecanismului de transmisie la nivelul ratelor dobânzilor bancare. Pentru testarea acurateții noilor ecuații și a relevanței rezultatelor obținute la nivel teoretic și empiric, s-au folosit proiecții pe diverse perioade istorice (*in-sample*), precum și simularea secvențială sau simultană a unor șocuri specifice. În etapele viitoare, se va urmări integrarea completă a blocului satelit menționat al ratelor dobânzilor în cadrul modelului central de prognoză.

O altă direcție de cercetare urmărită pe parcursul anului 2012 a avut drept obiectiv îmbogățirea conținutului economic al variabilei care aproximează dinamica prețurilor bunurilor de import din coșul inflației de bază CORE2 ajustat, folosită în cadrul modelului trimestrial de analiză și previziune pe termen mediu a inflației (MAPM). În acest scop, s-a construit un indicator compozit în structura căruia sunt surprinși atât indicele valorii unitare a importurilor de bunuri de consum (mai puțin autovehicule și combustibili), calculat pe baza valorilor exprimate în euro ale comerțului internațional cu bunuri și servicii, cât și evoluția cursului de schimb nominal al leului. Prognoza indicatorului agregat rezultat se obține pe baza unui set de determinanți relevanți pentru dinamica acestuia, care surprind atât impactul presiunilor inflaționiste provenind din partea dinamicii cursului de schimb și, respectiv, a inflației externe, cât și reziliența mai ridicată a acestor presiuni în sensul scăderii decât în cel al creșterii.

Una dintre activitățile cu caracter permanent, desfășurată și pe parcursul anului 2012, a vizat recalibrarea principalelor ecuații de dinamică ale MAPM, în strictă dependență

de evoluția mediului economic supus modelării (atât economia românească, cât și cea a principalilor parteneri comerciali și financiari externi). Reevaluarea structurii și parametrilor ecuației privind dinamica prețurilor combustibililor, ocazionată de trecerea la utilizarea prețului sortimentului de petrol Brent, respecificarea unor ecuații privind dinamica pe termen lung a economiei, cum ar fi, de exemplu, cea a trendurilor variabilelor componente ale relației parității neacoperite a ratelor dobânzilor (*uncovered interest rate parity*), sau continuarea realizării unor îmbunătățiri în specificarea blocului pieței forței de muncă, s-au numărat printre cele mai importante activități derulate pe parcursul anului 2012. Pentru testarea gradului de adecvare a noilor specificații, s-au utilizat tehnicile tradiționale de validare a acestora, de tipul prognozelor în cadrul eșantionului (*in-sample*), simularea secvențială sau simultană a unor șocuri specifice și evaluarea plauzibilității teoretice a acestora, precum și gradul de concordanță între rezultatele simulate cu ajutorul modelului și evidențele empirice.

Pe parcursul anului 2012 a fost început un studiu privind identificarea ciclurilor de afaceri și analiza proprietăților acestora. Obținerea unor informații privind ciclurile de afaceri reprezintă o arie de interes atât din punct de vedere al politicilor economice, cât și pentru susținerea demersurilor teoretice de explicare a caracteristicilor observate la nivelul seriilor de date istorice. Totodată, înțelegerea caracteristicilor ciclurilor de afaceri este importantă pentru evaluarea impactului recesiunilor și expansiunilor asupra venitului disponibil și asupra nivelului de trai al populației. Studiul își propune aplicarea unei metodologii de identificare a ciclurilor de afaceri similare celor utilizate pe plan mondial de două instituții specializate: *National Bureau of Economic Research* (NBER) în SUA și *Centre for Economic Policy Research* (CEPR) în zona euro.

În ultima parte a anului 2012 a fost extinsă utilizarea modelului cu factori comuni dinamici (*Dynamic Factor Model*) pentru realizarea unor proiecții pe termen scurt ale componentelor PIB, împreună cu intervale de încredere de tip „evantai” (*fan chart*) asociate, acestea din urmă cuantificând gradul de incertitudine aferent valorilor estimate. Astfel, au fost valorificate avantajele principale ale acestui model, respectiv utilizarea în cadrul analizei corelative a unui set vast de indicatori economici cu frecvențe diverse și evidențierea caracterului anticipativ al unora dintre aceștia pentru dinamica PIB și a componentelor sale, evitând problemele de parcimonie întâmpinate de modelele structurale atunci când numărul de variabile explicative crește considerabil.

Pentru o mai bună evaluare a impactului climatului economic extern asupra mediului economic intern, începând cu runda de proiecție aferentă trimestrului III 2012 dinamica cererii externe pentru produsele de export românești a fost evaluată pe baza unui indicator efectiv. Acesta este calculat folosind un sistem de ponderare ce are la bază structura exporturilor românești pe țări de destinație. În plus, noul indicator este evaluat în raport cu o sferă mai largă de cuprindere a partenerilor comerciali, și anume Uniunea Europeană (exclusiv România)¹. În condițiile în care modelul de analiză și prognoză pe termen mediu (MAPM) evaluează

¹ Anterior, cererea externă era aproximată prin deviația față de tendința de evoluție pe termen mediu a PIB al zonei euro, conform evaluărilor Comisiei Europene.

dinamica activității economice interne pornind de la componenta ciclică a acesteia (de exemplu, deviația PIB), pentru introducerea în MAPM a noului indicator efectiv al cererii externe s-a procedat la determinarea unui indicator ciclic al acesteia, prin ponderarea deviațiilor PIB de la nivelul potențial, calculate pentru fiecare țară în parte, cu structura exporturilor românești pe destinații geografice.

Contribuția Băncii Naționale cu prognoze proprii la exercițiile semestriale de coordonare a politicii monetare din cadrul Uniunii Europene a continuat și pe parcursul anului 2012. Grupul de lucru pentru prognoze din cadrul Băncii Centrale Europene a reiterat în anul 2012 solicitarea adresată BNR în cursul anului anterior pentru efectuarea unor simulări cu ajutorul MAPM în scopul dezvoltării unui set de elasticități pentru scenariile de testare în condiții extreme (*stress-testing*). Ca urmare a solicitărilor primite, Direcția modelare și prognoze macroeconomice a reluat exercițiul, actualizând valorile referitoare la răspunsul variabilelor macroeconomice la o serie de șocuri provenite din variații ale activității economice atât la nivel intern, cât și extern. Se preconizează ca această colaborare să continue, periodic, și pe parcursul anilor următori.

2.2. Studii și analize economice

În vederea îmbunătățirii cadrului de prognoză și furnizării de informații suplimentare decidenților de politică monetară, pe parcursul anului 2012 a continuat evaluarea acurateței previziunilor Băncii Naționale a României pe baza metodologiei dezvoltate în 2011. În plus, în cursul anului trecut a fost realizat și un inventar comprehensiv, pe intervalul 2005-2012, al performanței predictive, respectiv al surselor abaterilor proiecțiilor realizate cu ajutorul modelului de analiză și prognoză pe termen mediu de la valorile efectiv înregistrate ale ratei inflației. Exercițiul a evidențiat corelația istorică ridicată între magnitudinea șocurilor neanticipate care au afectat economia – în principal cele de natura ofertei² – și ordinul de mărime a erorilor de prognoză ale inflației determinate de MAPM. În cadrul aceleiași analize, s-a evidențiat faptul că eliminarea din calculul erorilor de proiecție a unui număr limitat de șocuri istorice de natura ofertei, cu precădere a celor care au afectat producția agricolă, face ca erorile rămase să capete, la orizontul de timp relevant din perspectiva acțiunii politicii monetare, un caracter nesistematic, iar media prognozelor MAPM să se alinieze celei a seriei istorice a ratei inflației. Rezultatele analizei au fost prezentate în cadrul ediției a V-a a „Colocviilor de politică monetară”, desfășurată în luna iunie 2012.

Pe parcursul anului 2012 a fost completată metodologia de estimare a PIB potențial prin armonizarea acesteia cu metoda dezvoltată de către Comisia Europeană și, în același timp, prin sincronizarea cu formatul de raportare utilizat în cadrul grupurilor de lucru specifice din cadrul Băncii Centrale Europene. Astfel, dinamica factorului muncă a fost explicitată prin contribuții ale populației în vârstă de muncă, ratei de activitate, ratei șomajului și numărului mediu de ore lucrate, iar aportul stocului de capital a fost diferențiat între componenta rezidențială, respectiv cea non-rezidențială.

² De exemplu, șocuri asupra prețurilor alimentare datorate condițiilor climatice nefavorabile, creșteri ale prețurilor materiilor prime pe piețele internaționale (petrol, materii prime agricole, produse alimentare), volatilitate amplă a cursului de schimb al monedei naționale ca urmare a unor șocuri manifestate în plan regional sau global etc.

În același timp, trebuie menționat că metodologia de evaluare a contribuțiilor factorilor capital și muncă a fost adaptată specificului economiei românești, prin considerarea ritmului alert de manifestare a unor schimbări structurale pe parcursul ultimilor ani. În cadrul proiectului, o direcție suplimentară de investigare viitoare este reprezentată de analizarea posibilității de stabilire a unei legături directe între modelul pentru piața muncii și modelul de evaluare a productivității totale a factorilor în ceea ce privește estimarea și proiecția dinamicii pe termen lung a ratei șomajului. Metodologia și rezultatele obținute pentru economia românească au fost prezentate în cadrul ediției a V-a a „Colocviilor de politică monetară”.

O altă temă de cercetare abordată în anul 2012 a constat în analiza cauzelor ajustării deficitului de cont curent în România odată cu declanșarea crizei economico-financiare și comparația cu experiența altor noi state membre. Într-o primă etapă, au fost identificați principalii factori determinanți ai soldului contului curent prin estimarea unor modele de regresie pe date de tip panel, fiind generate ulterior distribuții empirice pentru elasticitățile obținute, cu scopul de a evidenția contribuția fiecărui factor în cadrul procesului de ajustare. Rezultatele au indicat faptul că ajustarea a fost determinată în principal de contracția creditării și a cererii interne. Dată fiind importanța rolului jucat de balanța comercială în reducerea soldului contului curent prin diminuarea importurilor, au fost estimate funcții de import pentru România și alte noi state membre. În contextul în care procesul de corecție externă a avut o amplitudine neuniformă la nivelul economiilor studiate, acestea au fost divizate în două grupuri de analiză: unul format din România, Bulgaria și țările baltice (în care ajustarea a fost mai abruptă), iar cel de-al doilea alcătuit din Republica Cehă, Polonia, Ungaria, Slovacia și Slovenia (în care gradul de ajustare a deficitelor a fost sensibil mai redus). În urma estimărilor econometrice (realizate prin utilizarea unor ecuații de cointegrare și modele de corecție a erorilor), s-a putut observa că în primul grup rolul central în cadrul procesului de contracție a importurilor a fost deținut de scăderea cererii interne, în timp ce în cel de-al doilea cea mai importantă contribuție a revenit restrângerii exporturilor. Fenomenul de substituție a cheltuielilor a fost identificat ca fiind semnificativ doar pentru țările cu regim de curs de schimb flexibil, contribuția acestuia la procesul de ajustare externă fiind relativ modestă, cu excepția României, unde flexibilitatea cursului de schimb a permis ajustarea cu un cost mai mic la nivelul cererii interne.

Rezultatele preliminare ale analizelor au fost prezentate public în luna iunie 2012, în cadrul ediției a V-a a „Colocviilor de politică monetară”; extinderea abordării comparative prin includerea celui de-al doilea grup de țări a făcut obiectul unei expuneri ulterioare susținute în cadrul rețelei de cercetare privind competitivitatea *CompNet*, cu ocazia seminarului desfășurat în perioada 10-11 decembrie 2012 la sediul BCE.

2.3. Stabilitate financiară

Principalele teme de cercetare în domeniul stabilității financiare abordate în anul 2012 au fost următoarele:

- a) Estimarea evoluției profitabilității pe termen scurt a instituțiilor de credit prin dezvoltarea unui model econometric de tip panel, cu o frecvență trimestrială a seriilor de timp utilizate, având drept variabile determinante atât factori

specifici instituțiilor de credit (rata creditelor neperformante, raportul credite/depozite, elemente care surprind condițiile de finanțare), cât și variabile ce țin de mediul macroeconomic (creșterea economică și dinamica salariului real). Rezultatele obținute pe baza analizei atestă o aliniere a performanței financiare efective a instituțiilor de credit la cea presupusă de model, constituind o dovadă a recunoașterii în rezultatul financiar curent a pierderilor din activitatea de creditare. Aspectul este important, având în vedere preocupările curente la nivel european pentru evaluarea fenomenului de amânare a recunoașterii pierderilor în contul de profit și pierdere în funcție de condițiile de piață prevalente pentru colateralul asociat creditelor neperformante (*forbearance*).

- b) Crearea unui model de evaluare a lichidității instituțiilor de credit în condiții adverse de finanțare prin aplicarea unor șocuri având caracter idiosincratic asupra ratelor de reînnoire a finanțării, respectiv retragerilor anticipate. Analiza contextului macroeconomic, în scopul determinării vulnerabilității instituțiilor de credit la un eventual șoc de lichiditate, nu poate surprinde aspectele specifice instituțiilor de credit, impunându-se completarea acestora printr-o metodologie de generare a șocurilor în funcție de strategia de finanțare a fiecărei bănci (în mod particular: istoricul volatilității diverselor surse de finanțare, precum și compararea situației curente a lichidității băncii cu valori înregistrate anterior pot furniza informații relevante pentru calibrarea magnitudinii șocurilor). Evaluarea este efectuată prin generarea repetată de șocuri reprezentate de realizări posibile ale unor factori de risc, pe baza analizei distribuției multivariate a factorilor de risc și impunerea de restricții asupra unui subset al acestora.
- c) Evaluarea sistemului bancar românesc din perspectiva caracterului sistemic al instituțiilor de credit. Evaluarea se realizează periodic, în baza unei proceduri elaborate în contextul completării cadrului de reglementare național prin introducerea măsurilor de stabilizare care pot fi adoptate de banca centrală în cazul băncilor aflate în dificultate. Criteriile utilizate pentru identificarea băncilor de importanță sistemică se referă la prezența acestora pe cele mai importante piețe (credite, depozite, titluri de stat, interbancar, plăți), precum și la vulnerabilitatea la contagiune în relația mamă-fică prin prisma împrumutătorului comun. Analiza se încadrează în preocupările organismelor europene legate de extinderea la nivel național a cadrului de reglementare aplicabil băncilor de importanță sistemică globală și are în vedere faptul că falimentul unei astfel de bănci ar putea avea un impact considerabil asupra sistemului financiar și economiei naționale.
- d) Evaluarea impactului aplicării filtrelor prudențiale asupra indicatorilor de prudență bancară. Analiza urmărește calcularea nivelului principalilor indicatori de prudență bancară în absența filtrelor prudențiale, în scopul comparării acestora cu cei determinați conform reglementărilor în vigoare începând cu 1 ianuarie 2012, dată de la care băncile aplică standardele contabile IFRS ca bază a contabilității. Evaluările au avut în vedere impactul aplicării principalului filtru prudențial, care vizează diferențele dintre provizioanele specifice de risc de credit calculate în conformitate cu reglementările prudențiale privind clasificarea creditelor și ajustările pentru depreciere înregistrate în contabilitate în conformitate cu IFRS. Analiza a relevat, ca principal aspect, faptul că indicatorul de solvabilitate agregat, determinat cu luarea în considerare a ajustărilor pentru depreciere calculate

conform IFRS, înregistrează un nivel net superior celui calculat în condițiile aplicării filtrelor prudențiale (cu aproximativ 4 puncte procentuale pe tot parcursul anului 2012). Concluzia simulării a fost aceea că introducerea filtrelor prudențiale a contribuit la menținerea unui nivel prudent al fondurilor proprii, comparabil cu cel înregistrat de instituțiile de credit anterior introducerii noilor standarde contabile. Analiza a stat la baza stabilirii strategiei de reglementare referitoare la tratamentul filtrelor prudențiale, care a fost permanentizat începând cu anul 2013.

- e) Evaluarea riscului de lichiditate pe termen foarte scurt din sectorul bancar pe baza tranzacțiilor din sistemul de plăți ReGIS. Metodologia folosită constă în rularea de simulări în condiții de stres și identificarea mecanismelor de transmisie a riscurilor în interiorul sistemului de plăți ReGIS. Pentru selectarea instituțiilor de credit de importanță sistemică ce pot afecta stabilitatea sistemului de plăți ReGIS se utilizează criterii de dimensiune și interconexiune în sistem. ReGIS permite reciclarea lichidităților disponibile ale instituțiilor de credit prin sincronizarea tranzacțiilor, de aceea apariția unei disfuncționalități în sistemul de plăți poate declanșa risc de lichiditate pentru întregul sector bancar dacă se manifestă contagiune. Capacitatea sistemului de plăți ReGIS de a absorbi șocuri de lichiditate este foarte importantă pentru stabilitatea financiară a sectorului bancar. Rezultatele simulărilor efectuate subliniază un grad ridicat de rezistență a sistemului de plăți ReGIS la șocuri de lichiditate.
- f) Evaluarea impactului taxei pe tranzacții financiare (TTF) asupra sistemului bancar din România. Analiza a urmărit efectele introducerii taxei pe tranzacțiile financiare asupra sistemului bancar românesc. Pentru estimarea sumelor colectate de autoritatea fiscală națională din aplicarea taxei asupra tranzacțiilor financiare ale instituțiilor de credit s-a folosit metodologia de calcul a Comisiei Europene propusă de McCulloch și Pacillo (2011). Această metodologie presupune utilizarea unei rate de realocare (către alte țări sau către alte instrumente financiare nesupuse taxării) și evaziune, precum și elasticitatea volumelor tranzacționate la o modificare a costurilor aferente tranzacționării. Astfel, au fost definite trei scenarii pentru determinarea sumelor care ar putea fi plătite de instituțiile de credit din România: (i) valoarea tranzacțiilor financiare nu se reduce (nivel maxim al TTF de plată); (ii) elasticitatea volumului tranzacțiilor la costuri (în termeni absoluți), precum și rata de realocare către alte țări și alte instrumente au un nivel mediu; (iii) elasticitatea volumului tranzacțiilor la costuri (în termeni absoluți), precum și rata de realocare către alte țări și alte instrumente au un nivel ridicat. În cazul României, introducerea TTF poate avea un efect negativ ținând seama de gradul redus de dezvoltare a piețelor financiare. Totodată, aplicarea acestei taxe ar putea conduce la o creștere a prețului produselor financiare, ca rezultat al transferului poverii fiscale către clienții instituțiilor financiare.
- g) Analiza cantitativă a influenței pe care apetitul față de risc al investitorilor o are asupra condițiilor de stres din piața interbancară. Condițiile de stres din piața monetară interbancară sunt determinate de modificarea condițiilor de lichiditate ca urmare a acțiunii a diferiți factori, printre care apetitul față de risc al investitorilor. Rata interbancară ROBOR 3M a fost folosită ca și *proxy* pentru evoluția pieței monetare locale, în timp ce pentru cuantificarea apetitului față de risc au fost utilizate cotațiile CDS pentru țara noastră cu maturitatea de 5 ani. Într-o primă

fază, relația dintre cele două variabile considerate a fost studiată cu ajutorul analizei de cauzalitate în sens Granger. Rezultatele obținute arată o cauzalitate dinspre cotațiile CDS către rata ROBOR, ce se reduce odată cu o creștere a numărului de lag-uri. În sens opus însă, estimările nu arată semnificație statistică pentru cauzalitate. Pentru o cuantificare cantitativă a impactului pe care apetitul față de risc îl are asupra pieței monetare au fost considerate două abordări. Prima dintre ele presupune un model logistic, în care variabila dependentă reprezintă probabilitatea la fiecare moment în timp ca rata ROBOR să se afle într-un regim de stres. Această probabilitate dinamică în timp a fost obținută utilizând un model de tip Markov. Cea de-a doua metodă constă în renunțarea la ipoteza de exogenitate din prima abordare, astfel încât a fost utilizat un model VAR structural.

- h) Îmbunătățirea modelului de estimare a probabilităților de nerambursare (PD) pentru sectorul companiilor nefinanciare, prin introducerea unui modul macroeconomic. Acest studiu a avut ca scop dezvoltarea unui model de legătură între PD estimat la nivel individual și rata de neperformanță a companiilor înregistrată la nivelul economiei. Utilizarea acestui modul contribuie la îmbunătățirea modelului de evaluare a riscului de credit pentru companiile nefinanciare. Instrumentul este utilizat suplimentar pentru: (i) evaluarea gradului de acoperire cu provizioane a riscului de credit așteptat asociat portofoliului corporatist și (ii) testarea la stres a sectorului companiilor nefinanciare și identificarea impactului asupra nivelului necesar de provizioane în cazul manifestării unor șocuri micro și macroeconomice nefavorabile.
- i) Accesul la finanțare al IMM. Lucrarea a avut ca motivație înțelegerea mai bună a relației dintre creditori și IMM în calitate de debitori, pe fondul constrângerilor existente la nivelul ofertei de finanțare, coroborată cu niveluri mari ale riscului de credit asociate IMM. Principalele concluzii ale analizei au fost: (i) accesul la finanțare al IMM a cunoscut evoluții mixte, în sensul că, deși creditorii financiari (atât interni, cât și externi) și-au majorat sumele cu care au finanțat IMM în anul 2011, această majorare este rezultatul creșterii importante a finanțării unui număr redus de IMM și al diminuării finanțării pentru un număr relativ mare de IMM; (ii) numărul IMM cu credite la băncile rezidente a scăzut în perioada decembrie 2008 – decembrie 2011, astfel încât ponderea IMM care își finanțează activitatea prin credite de la bănci și IFN, autohtone sau străine, rămâne relativ scăzută; (iii) condițiile de finanțare a IMM au rămas mai restrictive, atât pentru finanțările pe termen scurt, cât și pentru cele pe termen mediu și lung; (iv) cererea de credite din partea IMM a înregistrat o ușoară creștere în anul 2010 și parțial în anul 2011, ulterior intrând în teritoriu negativ, și (v) rata creditelor neperformante în cazul IMM s-a majorat considerabil, dar capacitatea IMM de a-și onora obligațiile față de creditorii financiari se datorează și unor factori exogeni (de exemplu dificultăți în încasarea creanțelor).
- j) Analiza companiilor de comerț exterior. Acest studiu urmărește completarea perspectivei macroeconomice a echilibrului extern cu perspectiva micro. Concluziile desprinse vizează următoarele aspecte: (i) firmele care au o activitate sporadică de comerț exterior contribuie semnificativ și în creștere la deficitul de cont curent prin canalul balanței comerciale a bunurilor, singura componentă a contului curent care a înregistrat o evoluție nefavorabilă în anul 2012 (perioada ianuarie-noiembrie); (ii) companiile de comerț exterior se finanțează preponderent

din surse externe (creditele de la bănci nerezidente și creditele mamă-fică dețineau 67,5 la sută din totalul finanțărilor, în septembrie 2012); aceste companii pot avea o influență benefică asupra îmbunătățirii fluxului de credite nou acordate de către băncile autohtone, prin prisma implementării recomandărilor Comitetului European pentru Risc Sistemic cu privire la creditarea în valută și (iii) principalele provocări la nivelul firmelor exportatoare în scopul menținerii sustenabilității deficitului de cont curent provin din (1) manifestarea unor semne de oboseală în special în ceea ce privește rentabilitatea activității de comerț exterior, care a fost în scădere în anul 2012 față de anul 2011, precum și din (2) gradul relativ mare de concentrare a exporturilor (primele 20 de companii după surplusul comercial contribuie cu aproximativ 4,3 la sută din PIB la balanța contului curent).

2.4. Evenimente științifice organizate de BNR

La data de 6 martie 2012, BNR a organizat seminarul: *Masa monetară și inflația. Teorie și practică*, la care au participat, pe lângă specialiști ai băncii centrale, reprezentanți ai mediului academic, ai comunității de afaceri, precum și ai presei. Tema centrală a seminarului a fost abordată în principal din perspectiva cadrului de elaborare și aplicare a politicii monetare: cum influențează aceasta din urmă masa monetară și care sunt cauzele monetare ale inflației, limitele de acțiune ale politicii monetare și, respectiv, rolul analizei indicatorilor monetari în procesul de elaborare și formulare a politicii monetare.

La începutul lunii iunie 2012, BNR a organizat cea de-a V-a ediție a „Colocviilor de politică monetară”, intitulată *Elemente ale cadrului de analiză și prognoză al politicii monetare*. Prezentările din cadrul evenimentului s-au înscris în problematica relevantă pentru politica monetară, fiind abordate teme precum: estimarea PIB potențial prin metoda funcției de producție, aspecte relevante referitoare la economisire (concepte, evoluție și determinanți), ajustarea dezechilibrului extern în economiile emergente, evaluarea empirică a relației dintre agregatele monetare, activitatea economică și evoluția prețurilor, dar și procesul de prognoză al BNR și performanța predictivă a modelului macroeconomic trimestrial. La manifestare au participat specialiști din cadrul BNR, precum și numeroși reprezentanți ai mediului academic, ai comunității bancare și ai mass-media.

În perioada 15-16 noiembrie 2012, BNR a organizat, în colaborare cu FMI, o nouă ediție a Seminarului regional pe probleme de stabilitate financiară. Seminarul cu tema *Noi provocări pentru băncile centrale în implementarea politicilor de stabilitate financiară* a reprezentat pentru participanți un prilej de analiză a informațiilor privind cele mai recente tendințe și evoluții în domeniul stabilității financiare și al politicilor macroprudențiale. La seminar au participat reprezentanți ai băncilor centrale din Bulgaria, Grecia, Moldova, Polonia, Rusia, Turcia și Ucraina. Pe lângă experții FMI, au mai participat invitați din partea BCE, Băncii Naționale a Austriei, Băncii Israelului și KPMG Republica Cehă. Din partea României au participat reprezentanți ai Băncii Naționale a României, Ministerului Finanțelor Publice, Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor, Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private și Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare.

La data de 3 decembrie 2012, BNR a organizat conferința *Rolul intermediarii financiare în monedă națională pentru creșterea sustenabilă a economiei*, la care au participat reprezentanți ai băncii centrale, precum și ai băncilor comerciale, fondurilor de investiții și de pensii, ai Bursei de Valori București și ai Consiliului Fiscal.

2.5. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2013

În anul 2013 vor continua să fie elaborate studii și analize menite să ofere sprijin procesului decizional din BNR prin furnizarea unei game largi de informații relevante.

Printre obiectivele de cercetare propuse pentru anul 2013 se înscrie dezvoltarea unui set de specificații pentru prognoza principalelor componente ale contului curent al balanței de plăți. În acest sens, se va avea în vedere realizarea de proiecții pentru exporturile și importurile de bunuri și servicii, precum și pentru soldurile componentelor de venituri și transferuri curente publice și private, urmărindu-se, în cazul celor din urmă, fundamentarea ipotezelor pornind de la evoluțiile macroeconomice din principalele zone de proveniență a acestor remiteri.

De asemenea, vor fi implementate specificațiile dezvoltate pe parcursul anului 2012, în principal cea referitoare la modelarea analitică a mecanismului de transmisie a ratei dobânzii de politică monetară asupra ratelor interbancare și ale celor practicate de instituțiile financiare în relația cu clienții.

În plus, în linie cu rezultatele obținute pe parcursul anului precedent, exercițiile trimestriale de realizare a proiecțiilor macroeconomice se vor derula pe un interval de 12-16 trimestre. Această modificare a fost justificată de necesitatea fundamentării metodologice a evoluțiilor economiei pe un orizont de timp mai îndelungat decât cel relevant din perspectiva politicii monetare (6-8 trimestre), atât în vederea elaborării ulterioare a unor analize relevante pentru atingerea obiectivelor stabilite de România pe termen mediu (de exemplu, adoptarea monedei euro), cât și pentru fluidizarea comunicării cu instituțiile internaționale (CE, FMI, Banca Mondială etc.).

Un alt obiectiv de cercetare pentru anul 2013 se referă la introducerea unui sistem privind combinarea proiecțiilor pe termen scurt (*forecast combination*) pentru PIB și componentele acestuia pe partea de cheltuieli. Având în vedere conjunctura economică actuală în care a crescut rolul prognozelor în timp real privind activitatea economică, sunt necesare exploatarea conținutului informațional oferit de alți indicatori economici pe parcursul trimestrului, când informațiile referitoare la PIB nu sunt disponibile, precum și investigarea unui set mai amplu de modele din clasele liniară și non-liniară. În acest context, se va avea în vedere, pe de o parte, evaluarea performanțelor prognozelor obținute pe baza diferitelor specificații de modele în timp cvasireal și în afara eșantionului (*quasi-real-time out-of-sample evaluation*). Pe de altă parte, proiectul își propune exploatarea avantajului combinării proiecțiilor oferite de suita de modele individuale care permite și cuantificarea incertitudinii ce însoțește aceste proiecții.

În scopul fundamentării cât mai bune a cadrului de analiză și prognoză, precum și al furnizării de informații suplimentare decidenților de politică monetară, a fost inițiat

un proiect care vizează augmentarea evidențelor privind mecanismul de transmisie a politicii monetare. În acest sens, se va urmări furnizarea de evidențe empirice privind gradul de eficiență al impulsurilor de politică monetară prin analiza diverselor canale prin care acestea sunt transmise către sectorul real al economiei.

O descriere teoretică complexă a mecanismului de transmisie, dublată de rezultatele empirice derivate în urma estimării vor fi oferite și de modelul de echilibru general dinamic pentru România, model ale cărui dezvoltare și implementare sunt prevăzute a se încheia în primul trimestru al anului 2014. Acest model, care, pe lângă o structură detaliată a sectorului real al economiei, va încorpora fricțiuni la nivelul sectorului financiar și al pieței muncii, va permite evaluarea și prognoza fluctuațiilor la nivelul ciclului de afaceri în cazul României, inclusiv prin determinarea naturii și a surselor respectivelor fluctuații.

Experiența recentă a crizei financiare a readus în centrul dezbaterilor macroeconomice rolul politicii fiscale în stabilizarea economiilor, fiind criticată viziunea de ansamblu a jocului liber al stabilizatorilor automați aplicabilă doar în condiții economice normale. Astfel, au devenit necesare implementarea unor măsuri discreționare de politică fiscală pentru atenuarea perioadelor de recesiune severă, concomitent cu menținerea unui spațiu de manevră fiscală suficient de mare pentru ca o țară să nu fie forțată să adopte măsuri de politică fiscală de natură prociclică. În acest context, o temă de cercetare pentru anul 2013 vizează cuantificarea dimensiunii stabilizatorilor automați și a multiplicatorilor fiscali în România.

O altă direcție de cercetare o constituie analiza detaliată a performanței exporturilor economiei românești. Va fi urmărită cuantificarea rolului competitivității prin preț (prin estimarea unor funcții la export) și al celei non-preț în dinamica exporturilor. Vor fi luate în considerare următoarele abordări: (i) caracterizarea calitativă a structurii exporturilor în funcție de nivelul tehnologic și de gradul de diversificare pe parteneri; (ii) cuantificarea rolului orientării spre piețele tradiționale sau spre noi piețe în creșterea cotei de piață; (iii) măsurarea contribuției factorilor non-preț (alături de competitivitatea prin preț) la soldul balanței comerciale.

De asemenea, în anul 2013 va fi demarată o cercetare statistică privind mecanismul de stabilire și modificare a prețurilor la nivelul economiei naționale. Aceasta va presupune realizarea unui sondaj în rândul companiilor, reprezentativ pe principalele activități ale economiei naționale, în scopul obținerii de informații referitoare la mecanismul de formare și modificare a prețurilor la nivelul companiilor nefinanciare din România. Cercetarea își propune să ofere fundamente microeconomice pentru comportamentul prețurilor la nivelul economiei pe ansamblu, în scopul determinării gradului de flexibilitate a acestora, aspect deosebit de relevant din perspectiva eficienței mecanismului de transmisie a politicii monetare.

Capitolul XIII. Alte activități ale Băncii Naționale a României

1. Managementul resurselor umane

În anul 2012, Banca Națională a României a continuat să acorde o atenție deosebită componentei de resurse umane, în contextul în care schimbările din perspectiva atitudinii, comportamentului, mentalității și așteptărilor noii generații sunt tot mai pregnante.

Continuarea demersurilor de aliniere la cele mai bune practici existente la nivelul Sistemului European al Băncilor Centrale a condus la flexibilizarea politicii de resurse umane, în special din perspectiva motivării salariaților pentru a încuraja implicarea acestora într-un mediu care stimulează și recompensează performanța.

Pornind de la definirea profilului de competențe instituționale pentru fiecare structură organizatorică, au fost identificate și organizate cu claritate competențele posturilor și, implicit, cele individuale ale personalului. Aceste aspecte-cheie au determinat politica și strategia procesului de selecție și recrutare, indicatorii de evaluare a performanței profesionale, politica de promovare și recompensare și au creat premisele dezvoltării unui sistem care să faciliteze managementul succesiunii și al talentelor.

Totodată, necesitatea asigurării unei abordări unitare a atribuțiilor specifice fiecărei structuri și eficientizarea activității acestora au impus efectuarea de modificări la nivelul unor direcții: (i) resurse umane, prin preluarea activității de calcul și plată a drepturilor salariale; (ii) tehnică și mentenanță, prin centralizarea responsabilităților referitoare la administrarea spațiilor ambientale și imobilelor din proprietatea Băncii Naționale a României; (iii) patrimoniu și investiții, prin preluarea activității de gestiune a patrimoniului muzeal al băncii de la Direcția secretariat.

Ca urmare a creșterii importanței acordate activității de control bugetar, începând cu luna martie 2012 au fost înființate Comitetul permanent de control bugetar și analiză financiară și Serviciul control bugetar și analiză financiară în cadrul Direcției audit intern. Atribuțiile noului serviciu privesc organizarea și efectuarea misiunilor de consultanță legate de bugetul de venituri și cheltuieli al băncii și, în general, de orice activități sau operațiuni care influențează veniturile și cheltuielile instituției.

Modificările organizatorice mai sus menționate, precum și noile atribuții rezultate s-au reflectat în forma actualizată a Regulamentului intern nr. 3/2011 privind organizarea și funcționarea Băncii Naționale a României, aprobată de Consiliul de administrație în data de 27 noiembrie 2012.

Activități de recrutare și selecție

În anul 2012, a fost adoptat Regulamentul intern nr. 1/2012 privind recrutarea și promovarea în Banca Națională a României cu scopul de a asigura o politică

unitară a proceselor de recrutare și selecție de personal, în vederea realizării unei compatibilități între candidat și cerințele postului vacant, atât din punct de vedere al profilului comportamental, cât și al competențelor necesare.

În acest sens, acuratețea și eficiența procesului de recrutare s-au îmbunătățit considerabil prin achiziționarea unui instrument psihometric, care permite evaluarea candidaților din perspectiva ansamblului abilităților comportamentale necesare realizării cu succes a atribuțiilor specifice postului, prin prisma a trei domenii (oameni și relații, sarcini și proiecte, impulsuri și emoții).

În condițiile înregistrării unei fluctuații de personal în scădere față de anii precedenți, de 2,95 la sută, la data de 31 decembrie 2012 numărul salariaților din Banca Națională a României a fost de 1 866 persoane.

Activități de promovare și mobilitate internă

Promovarea și mobilitatea internă au constituit în anul 2012 principalele instrumente utilizate de către Banca Națională a României pentru a asigura respectarea principiului dezvoltării carierei salariaților, precum și a principiului eficienței organizaționale. Politica de mobilitate internă a permis diversificarea cunoștințelor salariaților în diversele domenii de activitate ale băncii centrale, precum și dezvoltarea abilității acestora de a se adapta la contexte diferite. Pe parcursul anului 2012, un număr de 11 angajați au fost promovați pe funcții de conducere, 55 au fost promovați pe funcții superioare de execuție și 122 de salariați și-au schimbat locul de muncă prin mobilitate internă.

Evaluarea performanței

Schimbările aduse de implementarea noului sistem de management al performanței, inițiat în cursul anului 2011, s-au concretizat în formularea de obiective individuale specifice, măsurabile, accesibile, relevante și cu termene precizate și aducerea lor la cunoștința salariaților, precum și în evaluarea performanței salariaților în funcție de anumite criterii.

Activitatea de perfecționare profesională

În anul 2012, aproximativ 61 la sută din totalul salariaților au fost cuprinși în programe de perfecționare profesională desfășurate în țară (918 salariați) și în străinătate (96 salariați).

Pe plan intern, cursurile *in-house*, organizate sub formă de seminarii sau instruirii, și-au consolidat importanța având în vedere cerințele de perfecționare profesională formulate de către structurile organizatorice ale Băncii Naționale a României ca urmare a procesului de evaluare a performanței profesionale, precum și obiectivele pe termen mediu și lung privind dezvoltarea individuală a angajaților.

Seminariile au fost susținute de către lectori proprii (specialiști din cadrul Băncii Naționale a României) și/sau lectori externi din firme specializate în *training* și consultanță, iar tematicile abordate au vizat: (i) aprofundarea cunoștințelor

în domeniile de specialitate (politică monetară și independența băncii centrale, implementarea standardelor internaționale de raportare financiară etc.); (ii) dezvoltarea culturii instituționale (managementul schimbării, istoria și valorile băncii centrale etc.) și (iii) alte subiecte de interes în contextul actual (strategii instituționale pentru gestionarea situațiilor de risc și de criză).

Colaborarea cu Institutul Bancar Român, principalul furnizor extern de programe de perfecționare profesională pentru personalul Băncii Naționale a României, s-a menținut și pe parcursul anului 2012, aproximativ 65 la sută din totalul participărilor la acțiuni de formare profesională desfășurate la instituții din țară fiind înregistrate la Institutul Bancar Român.

Pe plan extern, perfecționarea profesională a avut la bază colaborarea atât cu Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale din cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale, cât și cu alte instituții financiar-bancare internaționale de prestigiu (Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, *Federal Reserve System*). Participarea la această formă de perfecționare profesională a urmărit nu numai pregătirea în domenii specifice unei bănci centrale, dar și dezvoltarea aptitudinilor manageriale, a cunoștințelor și competențelor necesare pentru derularea proiectelor într-un context multicultural.

Stagii de practică

Anul 2012 a marcat demararea unui parteneriat între Banca Națională a României și *Kennedy School of Government* din cadrul Universității Harvard, conform căruia studenții acestei universități desfășoară stagii de practică (*internship*) în banca centrală, în urma cărora sunt elaborate lucrări de cercetare. În anul 2012, structurile organizatorice din BNR implicate în program au fost Economistul-șef, Direcția modelare și prognoze macroeconomice, Direcția studii economice, Direcția operațiuni de piață.

Succesul primului an de parteneriat a condus la decizia de continuare și dezvoltare a programului ca formă permanentă de colaborare, care să includă atât proiectele de stagiu și cercetare în direcții de specialitate din bancă, cât și susținerea de prelegeri de către profesori de prestigiu de la universitatea parteneră.

Totodată, în anul 2012, Banca Națională a României a oferit unui număr de 7 candidați posibilitatea desfășurării unor stagii de practică de scurtă durată (o lună) la sediul central, care s-au finalizat cu elaborarea unor lucrări de cercetare.

2. Tehnologia informației

În anul 2012, au fost demarate sau continuate o serie de proiecte privind eficientizarea schimbului de informații dintre Banca Națională a României și entități naționale și internaționale, respectiv: (i) construirea portalului informatic – RAPDIR – destinat colectării, prin internet, a raportărilor statistice și prudențiale de la o gamă variată de entități raportoare (instituții de credit, instituții financiare nebankare, agenți economici, persoane fizice etc.); (ii) construirea unui sistem informatic care să asigure participarea BNR, începând cu anul 2012, la schimbul transfrontalier de informații despre credite și debitori – ca urmare a semnării în aprilie 2010 a unui

Memorandum de înțelegere privind schimbul de informații între registrele de credit naționale (*Memorandum of understanding on the exchange of information among national central credit registers*); (iii) reproiectarea și lansarea în producție atât a sistemului informatic pentru Centrala Incidentelor de Plăți, cât și a celui integrat de gestiune financiar-contabilă, logistică, resurse umane și salarizare; (iv) reproiectarea sistemului destinat managementului numerarului în vederea automatizării fluxurilor prin utilizarea codurilor de bare; (v) extinderea sistemului informatic de raportare SIRBNR în vederea utilizării semnăturii digitale; (vi) actualizarea platformei tehnologice care stă la baza site-ului intranet al BNR; (vii) proiectarea și configurarea aplicației de *Helpdesk*; (viii) reproiectarea aplicației care stă la baza colectării și prelucrării datelor privind balanța de plăți în vederea implementării unei noi metodologii (BPM6) și realizării unui *upgrade* al platformei tehnologice; (ix) informatizarea activităților specifice din cadrul unor direcții din BNR.

Similar perioadelor anterioare, a fost continuat procesul de îmbunătățire a colectării și prelucrării datelor de la instituțiile de credit prin sistemul SIRBNR, fiind integrată o nouă raportare – conform Ordinului BNR nr. 16/2011 privind raportarea situației pozițiilor pe valută și pe aur. Alte nouă raportări au consemnat modificări importante ca urmare a armonizării legislației naționale cu reglementările europene în vigoare. De asemenea, creșterea volumului de date gestionate și a numărului de utilizatori au determinat efectuarea de operațiuni de *fine-tuning* în vederea îmbunătățirii procesului de monitorizare a transmisiilor și a performanțelor generale ale sistemului. În prezent, în cadrul sistemului SIRBNR sunt incluse 44 de raportări cu periodicități variate – de la zilnice la anuale –, acestea fiind accesate de peste 500 de utilizatori din instituțiile de credit și de circa 225 din BNR.

De asemenea, în cursul anului 2012 au fost continuate o serie de proiecte referitoare la: (i) mentenanța aplicațiilor informatice utilizate în direcțiile din BNR, ținând cont de solicitările de modificare și completare a funcționalităților unor sisteme informatice în raport cu nevoile specifice: *website*-ul instituției, raportările periodice către BCE, FMI și Eurostat; (ii) organizarea și derularea exercițiilor de simulare a unor situații de criză, care au inclus reluarea activităților de importanță majoră utilizând infrastructura informatică și de comunicații de la sediul secundar (conectarea la sistemele de tranzacționare și furnizare de informații financiare *Reuters* și *Bloomberg*, conectarea la Sistemul Electronic de Plăți, conectarea la sistemul SWIFT, conectarea la internet și la serviciile de poștă electronică).

Anul 2012 a marcat și inițierea unui proiect privind implementarea unei platforme de management al documentelor curente, având ca scop eficientizarea modului de stocare și regăsire a documentelor în condiții de securitate, majorarea vitezei de circulație a informației în cadrul instituției, scurtarea timpului de luare a deciziilor, precum și diminuarea consumului de hârtie și materiale consumabile. De asemenea, operațiunile de relocare a infrastructurii informatice și de comunicații într-un nou centru de date s-au desfășurat fără a afecta continuitatea activităților curente ale utilizatorilor sistemului informatic.

În ceea ce privește proiectele comune cu Banca Centrală Europeană, acestea au continuat, vizând retehnologizarea unor componente de infrastructură IT și implementarea unor mecanisme și proceduri eficiente de asigurare a securității datelor și de gestiune a riscurilor asociate sistemelor informatice utilizate în comun.

3. Activitatea de audit intern

În anul 2012, au fost desfășurate 38 de misiuni de audit intern, majoritatea fiind misiuni de asigurare, axate pe evaluarea gradului de adecvare și a eficacității sistemului de control intern și de management al riscurilor aferente proceselor băncii. În paralel cu acestea au fost desfășurate misiuni de consultanță, cu obiective punctuale stabilite de comun acord cu beneficiarii acestora.

Observațiile și recomandările auditorilor cuprinse în rapoartele de audit elaborate pentru misiunile desfășurate au fost transmise atât conducerii structurilor organizatorice auditate, cât și conducerii executive a băncii și Comitetului de audit.

Similar anului anterior, au fost derulate o serie de activități de tip consultativ, constând în participarea în echipe sau grupuri de lucru interdepartamentale, având ca scop analiza și evaluarea unor proiecte de regulamente importante sau acordarea de sprijin în domeniul controlului intern și al managementului riscurilor.

În paralel cu acțiunile menționate, a fost derulat un proiect de revizuire a manualului de audit (versiunea 2006) și de elaborare a procedurilor operaționale de lucru, aplicabile în misiunile de audit. Revizuirea a fost impusă de necesitatea actualizării manualului cu prevederile standardelor profesionale de audit intern ale IIA¹ (versiunea 2013), pe de o parte, respectiv de necesitatea armonizării regulilor și practicilor de lucru cu cele aplicabile la nivelul SEBC, pe de altă parte.

În relația cu SEBC, la solicitarea Comitetului Auditorilor Interni² au fost desfășurate activități specifice, constând, pe de o parte, în misiuni de audit cu obiect, sferă de cuprindere și obiective punctuale stabilite de acest organism și, pe de altă parte, în furnizarea de suport și contribuții la pregătirea metodologiei de lucru aplicabile acestor misiuni.

4. Activitatea juridică

În anul 2012, procesul de avizare – componentă importantă a activității juridice a Băncii Naționale a României – s-a concretizat în emiterea de avize asupra unui număr de 60 de acte normative elaborate de direcțiile de specialitate din banca centrală, în aplicarea legislației primare, 16 proiecte de instrucțiuni în aplicarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare, precum și 21 de proiecte de acte normative din domeniul financiar-bancar inițiate de alte instituții și transmise spre analiză Băncii Naționale a României.

¹ *Institute of Internal Auditors.*

² Structură a SEBC, mandatată de Consiliul guvernatorilor, cu responsabilități în sfera auditului intern, respectiv cu planificarea, desfășurarea și raportarea misiunilor de audit efectuate la nivelul SEBC/Eurosistem, inclusiv stabilirea metodologiei de lucru și asigurarea calității activității de audit desfășurate în cadrul acestor organisme.

**Principalele acte normative asupra cărora Banca Națională a României
a formulat observații și propuneri în anul 2012**

Act normativ	Subiect	Publicare în Monitorul Oficial
Lege nr. 183/2012	modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a societăților de asigurare și/sau de reasigurare, a societăților de servicii de investiții financiare și a societăților de administrare a investițiilor dintr-un conglomerat financiar	Monitorul Oficial nr. 727/2012, Partea I
Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/2012	modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale	Monitorul Oficial nr. 384/2012, Partea I
Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 28/2012	modificarea și completarea unor acte normative privind garantarea în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale	Monitorul Oficial nr. 415/2012, Partea I
Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 31/2012	modificarea unor acte normative în domeniul serviciilor de plată	Monitorul Oficial nr. 433/2012, Partea I
Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2012	modificarea art. 240 ²⁸ alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului	Monitorul Oficial nr. 455/2012, Partea I
Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 73/2012	modificarea pct. II al anexei nr. 1 la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori	Monitorul Oficial nr. 803/2012, Partea I
Ordonanța Guvernului nr. 13/2011	dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, formulată de Ministerul Justiției în contextul obligației de transpunere a prevederilor Directivei 2011/7/UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale (propunere de modificare a art. 3 alin. (2))	Art. 20 din Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante, Monitorul Oficial nr. 182/2013, Partea I

Ordonanța Guvernului nr. 12/2012	modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 10/2004 privind falimentul instituțiilor de credit	Monitorul Oficial nr. 593/2012, Partea I
Ordonanța Guvernului nr. 23/2012	modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 90/2008 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și a Ordonanței Guvernului nr. 65/1994 privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați	Monitorul Oficial nr. 624/2012, Partea I
Hotărârea Guvernului nr. 748/2012	aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli pe anul 2012 al Regiei Autonome „Monetăria Statului” din subordinea Băncii Naționale a României	Monitorul Oficial nr. 555/2012, Partea I
Hotărârea Guvernului nr. 927/2012	modificarea art. 7 alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 1 259/2010 privind stabilirea unor măsuri pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 924/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind plățile transfrontaliere în Comunitate și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2 560/2001	Monitorul Oficial nr. 667/2012, Partea I
Norma nr. 19/2012 a Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private	modificarea și completarea Normei nr. 11/2011 privind investirea și evaluarea activelor fondurilor de pensii private	Monitorul Oficial nr. 1/2013, Partea I
Lege	reglementarea contractelor de împrumut cu ipotecă	Proiectul a fost înaintat comisiilor permanente ale Camerei Deputaților în data de 05.12.2011, astfel: trimis pentru raport la Comisia juridică de disciplină și imunități – termenul de depunere a amendamentelor: 12.12.2011, termen de depunere a raportului: 20.12.2011; trimis pentru aviz la Comisia pentru buget, finanțe și bănci la 05.12.2011, aviz primit de la această comisie în data de 20.12.2011
Lege	organizarea și funcționarea sistemului de plată a pensiilor private	proiect

Lege	completarea art. 84 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/1998 privind valorificarea unor active bancare	Proiectul a fost respins definitiv de către Camera Deputaților în data de 11.09.2012 și a primit aviz negativ de la Comisia pentru politică economică, reformă și privatizare în data de 25.09.2012
Lege	punerea în aplicare a Codului de procedură penală și modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale	Proiectul se află la comisiile din cadrul Senatului (depus în februarie 2013)
Lege	exploatarea resurselor naturale cu conținuturi de metale prețioase ale României	Proiectul a fost adoptat de Senat în data de 04.02.2013 și a fost transmis la Camera Deputaților pentru dezbateri. Comisia pentru industrii a întocmit raport de respingere (02.04.2013)
Lege	modificarea și completarea Legii nr. 32/2006 privind obligațiunile ipotecare	proiect
Lege	trecerea colecției de timbre a României de la Compania Națională Poșta Română în patrimoniul Băncii Naționale a României	Proiectul a fost adoptat de Senat în data de 02.10.2012 și a fost avizat de Camera Deputaților – Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă în data de 28.03.2013
Hotărâre a Guvernului	aprobarea listelor cuprinzând informații clasificate secrete de stat, pe niveluri de secretizare, elaborate sau deținute de Banca Națională a României	Hotărârea are caracter militar și, în conformitate cu art. 108 alin. (4) din Constituție, nu se publică, fiind comunicată numai instituțiilor interesate
Hotărâre a Guvernului	modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 594/2008 privind aprobarea Regulamentului de aplicare a prevederilor Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism	BNR a dat aviz negativ (nr. 1484/BO/06.11.2012, retransmis cu nr. 172/FG/04.03.2013). Potrivit HG nr. 561/2009, Guvernul României va continua procedura de promovare a actului normativ

La solicitarea direcțiilor de specialitate din cadrul BNR au fost avizate din punct de vedere juridic 226 de proiecte de ordine de sancționare și de dispunere de măsuri aplicabile unor instituții de credit și unor instituții financiare nebankare, 28 de documente reprezentând note, ordine și hotărâri privind radierea unor instituții financiare nebankare din Registrul general și/sau din Registrul special, o hotărâre privind autorizarea unei instituții de credit și 15 hotărâri pe diverse problematici privind instituțiile de plată.

În același timp, au fost avizate 591 de proiecte de răspuns către Ministerul Administrației și Internelor și Ministerul Public, precum și 10 note pe diverse problematici legate de activitatea băncii centrale și au fost formulate 118 opinii juridice pe probleme punctuale.

De asemenea, în cursul anului 2012, au fost redactate 16 reglementări interne și au fost formulate proiecte de răspuns pentru 22 de petiții și tot atâtea scrisori transmise Băncii Naționale a României de către diverse persoane juridice sau instituții ale statului, fiind, totodată, elaborate 9 note pe diverse problematici, precum și sinteze ale actelor normative de interes pentru activitatea băncii centrale.

În anul 2012, Banca Națională a României a fost reprezentată în instanță într-un număr de 267 dosare, prin formularea de întâmpinări, obiecții la rapoartele de expertiză, avize de restituire și rapoarte de activitate internă.

Activitatea de asistență contractuală s-a concretizat într-un număr de 1 280 avize de contracte și acte adiționale la contracte, avize de note elaborate de direcțiile de specialitate din centrala băncii, precum și avize de proiecte de ordin ale guvernatorului emise în vederea respectării procedurii legale prealabile încheierii contractelor de către Banca Națională a României.

O altă componentă a activității juridice a reprezentat-o asigurarea asistenței în cadrul negocierilor cu reprezentanții Fondului Monetar Internațional, Băncii Mondiale și Comisiei Europene, în special pe probleme legate de angajamentele privind modificările legislative în domeniul instituțiilor de credit, în acest sens fiind formulate 16 propuneri. De asemenea, au fost elaborate 41 de puncte de vedere cu privire la inițiativele legislative europene și la alte acte emise de organismele Uniunii Europene, referitoare la aspecte ce intră în sfera de competență a băncii centrale.

Din perspectiva activității desfășurate în cadrul SEBC, s-a asigurat colaborarea cu reprezentanții departamentelor corespondente din cadrul BCE și din băncile centrale ale statelor membre ale Uniunii Europene, participarea la reuniunile Comitetului Juridic (*Legal Committee*), precum și analiza documentației transmise de aceasta prin procedură scrisă (*written procedure*). Totodată, a fost acordată asistență de specialitate cu privire la aspectele juridice de interes pentru Banca Națională a României din perspectiva adoptării monedei unice europene, inclusiv prin participarea la ședințele Comitetului de pregătire a trecerii la euro desfășurate în cadrul BNR.

Pe linia colaborării cu Ministerul Afacerilor Europene, s-a asigurat în continuare reprezentarea Băncii Naționale a României la ședințele Grupului de lucru contencios UE (GLCUE), fiind formulate puncte de vedere în cazul unor spețe cu incidență asupra domeniului de competență al Băncii Naționale a României.

În același timp, o atenție deosebită a fost acordată asistenței de specialitate pentru soluționarea problemelor legate de funcționarea sistemului TARGET2, precum și a celor apărute în cadrul activității sistemelor de plăți, fiind asigurată rezolvarea pe cale extrajudiciară a conflictelor apărute între prestatorii și utilizatorii de servicii de plată.

Dialogul inițiat în anul 2010 pe teme juridice cu reprezentanți ai comunității financiar-bancare a continuat și în 2012, când au fost organizate trei noi ediții ale simpozioanelor desfășurate sub egida „Colocviile juridice ale Băncii Naționale a României”, având ca teme de dezbatere: (i) instrumentele juridice de restructurare și relansare a companiilor din România (martie 2012); (ii) Fiducia – instituție de drept civil cu impact asupra mediului financiar-bancar (iulie 2012) și (iii) recuperarea creanțelor în procedura reorganizării judiciare (noiembrie 2012).

5. Refacerea patrimoniului BNR

Banca Națională a României deține un important patrimoniu imobiliar, istoric și artistic, a cărui conservare și valorificare reprezintă, de peste 20 de ani, o preocupare permanentă.

Principalele componente ale patrimoniului imobiliar al BNR sunt cele trei clădiri aflate în centrul istoric financiar-bancar al capitalei, care găzduiesc sediul central și sucursala regională București. Acestea li se adaugă alte clădiri istorice ce deservește rețeaua teritorială a băncii. În total, patrimoniul imobiliar include 32 de clădiri (inclusiv centrele de pregătire profesională), 14 dintre acestea sunt clasate ca monumente istorice de valoare națională și universală (categoria A) sau monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local (categoria B) sau sunt situate în zone protejate din punct de vedere al patrimoniului cultural.

Dintre proiectele importante de restaurare a patrimoniului BNR derulate în anul 2012 menționăm lucrările de refacere a conacului Oromolu, achiziționat de Banca Națională în 2011, și cele de realizare a ansamblului statuar dedicat lui Eugeniu Carada, o replică a monumentului original, pe amplasamentul inițial din strada Lipscani.

Totodată, s-a urmărit dezvoltarea unor proiecte de evidență analitică și descriptivă a patrimoniului băncii pe grupe importante de imobilizări corporale (imobile, terenuri, construcții și bunuri mobile) și necorporale și a fost început proiectul de evidență în sistem de cod de bare a patrimoniului BNR, care se va finaliza în anul 2013.

O componentă importantă a patrimoniului BNR o reprezintă valorile culturale, pentru care s-au desfășurat acțiuni ample de localizare, identificare, conservare și punere în valoare, concomitent cu implementarea unor proiecte de evidență analitică menite să permită gruparea în bunuri ce aparțin patrimoniului cultural-artistic (ex. picturi, sculpturi, desene, schițe) sau celui istoric și tehnic-documentar (mobilier, documente, piese, echipamente destinate activității bancare).

Un alt proiect important demarat în anul 2012 a constat în identificarea și definirea elementelor ce alcătuiesc patrimoniul cultural imaterial al băncii, respectiv elementele de concepție și creație ale emisiunilor de monede și bancnote sau ale celor cu caracter numismatic.

Capitolul XIV. Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2012

1. Considerații generale

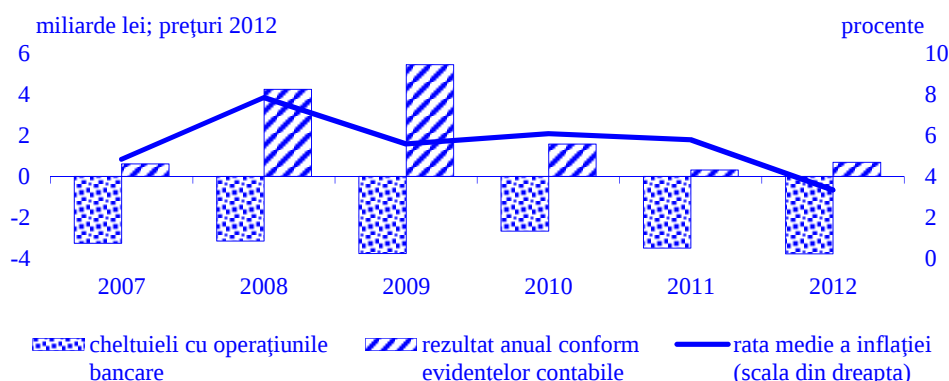
În conformitate cu Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, obiectivul fundamental al băncii centrale îl constituie asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Prin acțiunile sale, Banca Națională a României vizează implementarea unei politici monetare care să asigure realizarea obiectivului său fundamental și îndeplinirea celorlalte atribuții prevăzute în Legea nr. 312/2004, fără a urmări performanțe de ordin comercial cum ar fi maximizarea profitului. Totuși, în activitatea BNR există o preocupare permanentă pentru administrarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, inclusiv prin limitarea cheltuielilor proprii de funcționare.

Conform prevederilor Legii nr. 312/2004, începând cu exercițiul financiar 2005 Banca Națională a României aplică standardele internaționale de contabilitate utilizate de băncile centrale naționale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, pentru care a emis norme proprii în baza reglementărilor europene (Reglementarea BCE/2010/20¹; Reglementarea BCE/2011/27²; Reglementarea BCE/2012/29³).

Îndeplinirea obiectivului fundamental al Băncii Naționale a României vizând reducerea ratei anuale a inflației (de la 6,6 la sută în 2007 la 5,0 la sută în 2012) s-a efectuat în condițiile administrării eficiente a resurselor publice aflate la dispoziția băncii centrale.

Evoluția cheltuielilor BNR cu operațiuni bancare – valori ajustate cu inflația –

¹ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 35, 9.02.2011, p. 31.

² Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 19, 24.01.2012, p. 37.

³ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 356, 22.12.2012, p. 94.

Rezultatul financiar la 31 decembrie 2012 a fost profit în valoare de 696 141 mii lei – cu 131 la sută mai mare decât profitul aferent anului 2011, în sumă de 301 348 mii lei – obținut, în principal, pe fondul următoarelor evoluții:

- înregistrarea în anul 2012 a unui profit operațional în valoare de 1 556 481 mii lei – de 5 ori mai mare față de profitul operațional al anului anterior, în sumă de 303 929 mii lei – ca urmare a creșterii veniturilor operaționale (cu 1 737 626 mii lei), parțial compensată de creșterea cheltuielilor operaționale (cu 485 074 mii lei);
- înregistrarea de cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluare aferente activelor și pasivelor în valută la 31 decembrie 2012 în sumă de 860 340 mii lei, semnificativ peste valoarea acestora la 31 decembrie 2011 (2 581 mii lei).

Profitul înregistrat de banca centrală în anul 2012 a fost generat, în principal, de operațiunile de administrare a activelor și pasivelor în valută, în contextul unui management performant al acestora, care a permis obținerea unor randamente pozitive; de asemenea, în anul 2012, operațiunile de politică monetară au generat profit, în condițiile în care, din această perspectivă, banca centrală s-a situat pe poziția de creditor față de sistemul bancar.

În anul 2012, cheltuielile de funcționare au scăzut cu circa 2 la sută în termeni reali față de anul anterior. De asemenea, raportul dintre cheltuielile de funcționare și veniturile totale a scăzut de la 9,9 la sută în anul 2011 la 7,0 la sută în anul 2012, iar raportul dintre cheltuielile de funcționare și veniturile nete ale BNR s-a diminuat de la 131,0 la sută în anul 2011 la 57,5 la sută în anul 2012.

Potrivit legii, suma repartizată din profitul corespunzător exercițiului financiar 2012 pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete ale BNR a fost de 556 908 mii lei⁴, de două ori peste suma plătită în anul precedent (235 022 mii lei). Profitul rămas la dispoziția băncii centrale, în sumă de 139 233 mii lei, a fost repartizat astfel:

- la 31 decembrie 2012: 60 la sută pentru majorarea rezervelor statutare ale băncii centrale (83 540 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 30 la sută pentru sursele proprii de finanțare a investițiilor (41 770 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 9,99 la sută pentru fondul de participare a salariaților la profit (13 909 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 0,01 la sută pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (14 mii lei).

⁴ Veniturile nete aferente anului 2012 au fost determinate conform prevederilor art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, excluzând provizioanele care nu se referă la riscul de credit.

2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară

În perioada ianuarie-decembrie 2012, banca centrală s-a aflat într-o poziție de creditor față de sistemul bancar din perspectiva operațiunilor de politică monetară, furnizarea de lichiditate realizându-se prin tranzacții *repo*. În acest context, rezultatul final aferent operațiunilor de politică monetară pentru anul 2012 a fost profit în valoare de 217 149 mii lei, comparativ cu pierderea din anul anterior în sumă de 329 620 mii lei.

Structura bilanțieră sintetică la 31 decembrie 2012 (tabel 1) evidențiază următoarele aspecte:

- 91 la sută din total active sunt reprezentate de activele externe;
- 7 la sută din total active reprezintă creditele acordate instituțiilor de credit (prin intermediul operațiunilor *repo*);
- 27 la sută din total pasive reprezintă disponibilități atrase de Banca Națională a României de la instituțiile de credit sub forma rezervelor minime obligatorii;
- 25 la sută din total pasive reprezintă tranșele trase de banca centrală în anii 2009, 2010 și 2011 din împrumutul acordat de Fondul Monetar Internațional, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009 privind ratificarea aranjamentului *stand-by* dintre România și Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la București la 24 aprilie 2009, și prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum și a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009 și a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenție, semnată de autoritățile române la București la 5 februarie 2010 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 19 februarie 2010;
- 20 la sută din total pasive reprezintă numerar în circulație;
- 14 la sută din total pasive reprezintă disponibilitățile Trezoreriei Statului la Banca Națională a României.

După cum este evidențiat în tabelul 1, fructificarea activelor externe a generat un randament contabil anual de 2,41 la sută, iar în cazul activelor aferente operațiunilor de politică monetară, randamentul contabil anual a fost de 5,37 la sută. În condițiile în care pentru majoritatea pasivelor (sursele activelor) s-au înregistrat rate medii anuale ale dobânzii (plătite de BNR) inferioare randamentului anual al activelor (încasat de BNR), în anul 2012 s-a obținut profit operațional.

Prin urmare, rezultatul financiar al Băncii Naționale a României (profit) a fost influențat în mod direct și substanțial de veniturile nete obținute din administrarea activelor și pasivelor în valută și de veniturile nete aferente utilizării instrumentelor de politică monetară pe piața internă; în anul 2012, veniturile nete din administrarea activelor și pasivelor în valută au fost de 1 734 348 mii lei, iar veniturile nete aferente operațiunilor de politică monetară au însumat 217 149 mii lei.

Tabel 1. Structura bilanțieră la 31 decembrie 2012

ACTIVE	Randament mediu anual - % -	PASIVE	Rata medie anuală a dobânzii - % -
Active externe 91%	2,41	Rezerve minime ale instituțiilor de credit 27% (în lei 12%, respectiv în valută 15%)	lei: 1,13 valută: 0,68
Credite acordate instituțiilor de credit 7%	5,37	Numerar în circulație 20%	-
Alte active 2%	-	Pasive externe 28% (din care împrumutul de la FMI 25%)	2,48
		Disponibilitățile Trezoreriei Statului 14% (în lei 4%, respectiv în valută 10%)	lei: 1,32 valută: 0,55
		Capital, rezerve ș.a. 11%	-

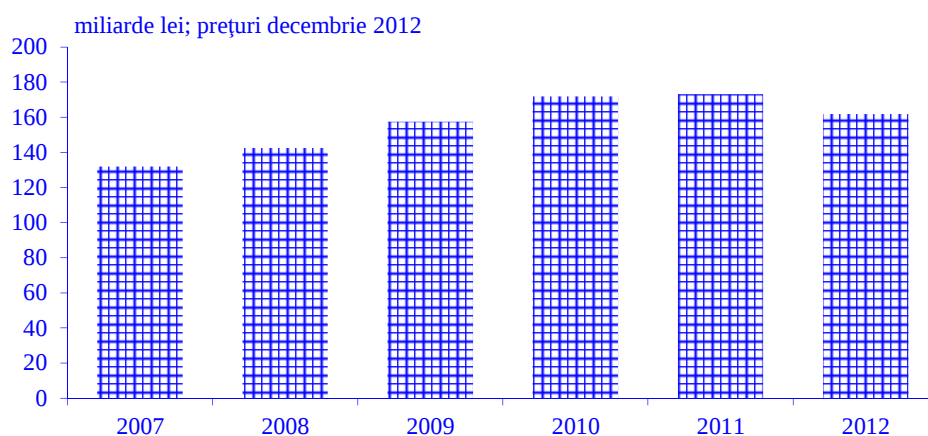
3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută

Valoarea în lei a activelor externe la 31 decembrie 2012 s-a diminuat față de 31 decembrie 2011 cu 1,9 la sută (3 086 054 mii lei).

În contextul operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută, menționăm tragerile efectuate de către banca centrală în anii 2009, 2010 și 2011 din împrumutul de la Fondul Monetar Internațional, în cadrul aranjamentului *stand-by* încheiat în anul 2009 între România și Fondul Monetar Internațional (tranșa I în sumă de 4,37 miliarde DST – mai 2009, o parte din tranșa a II-a⁵ în sumă de 859 milioane DST – septembrie 2009, o parte din tranșele a III-a și a IV-a⁵ în sumă totală de 1,09 miliarde DST – februarie 2010, tranșa a V-a în sumă de 768 milioane DST – iunie 2010, tranșa a VI-a în sumă de 769 milioane DST – septembrie 2010 și tranșa a VII-a în sumă de 769 milioane DST – ianuarie 2011).

⁵ Tranșa a II-a din împrumutul FMI (1,72 miliarde DST) a fost împărțită în mod egal între Banca Națională a României și Ministerul Finanțelor Publice în luna septembrie 2009, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009. Aceeași procedură s-a aplicat în cazul tranșelor a III-a și a IV-a (în sumă totală de 2,18 miliarde DST), în luna februarie 2010, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010.

Evoluția activelor externe ale BNR – valori la final de an ajustate cu inflația –

Rezultatele sintetice aferente administrării activelor și pasivelor în valută înregistrate în cursul anului 2012 s-au concretizat în obținerea de venituri în sumă de 5 118 255 mii lei și efectuarea de cheltuieli în sumă de 3 383 907 mii lei, rezultând un profit de 1 734 348 mii lei (tabel 2), cu 71 la sută mai mare decât cel din anul anterior (1 012 760 mii lei).

În cadrul activității de administrare a activelor și pasivelor în valută s-a ținut cont și de expunerea la riscul de curs de schimb al DST aferent deținerii de pasive nete în DST (ca urmare a împrumutului acordat de FMI); în acest sens, riscul a fost acoperit prin expuneri contrare (active nete) în valutele componente ale coșului valutar DST, realizându-se astfel o operațiune de *hedging* economic (diferențele din reevaluare aferente s-au compensat reciproc, rezultând diferențe nefavorabile nete).

Tabel 2. Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2012

	Venituri	Cheltuieli	Rezultat
<i>mii lei</i>			
Titluri denuminate în valută	1 846 769	1 335 936	510 833
Alte dețineri și operațiuni în valută	3 271 486	2 047 626	1 223 860
Aur	-	345	-345
Total	5 118 255	3 383 907	1 734 348

4. Efectele contabile ale evoluției cursului de schimb al monedei naționale, respectiv ale evoluției prețurilor de piață pentru activele din rezerva internațională

În anul 2012, s-a consemnat o depreciere nominală de 2,5 la sută a monedei naționale față de euro, o depreciere nominală de 0,5 la sută față de dolarul SUA și, respectiv, o depreciere nominală de 0,7 la sută față de DST.

La finalul exercițiului financiar, efectele contabile ale evoluției cursului de schimb al monedei naționale sunt cuantificate pe baza diferenței dintre cursul de reevaluare⁶ și costul mediu al pozițiilor valutare deținute de banca centrală. De asemenea, efectele contabile ale evoluției prețurilor de piață ale activelor din rezerva internațională sunt cuantificate pe baza diferenței între prețul de piață al activelor (aur, titluri în valută) și costul mediu sau costul mediu net al acestora. Astfel, s-au înregistrat diferențe favorabile semnificative din reevaluare la 31 decembrie 2012 (16 049 052 mii lei).

Tabel 3. Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2012

	<i>mii lei</i>	
	Favorabile (înregistrate în contul special de reevaluare – în pasivul bilanțului)	Nefavorabile (înregistrate în contul de profit și pierdere)
Titluri denuminate în valută	27 142	6 483
Alte dețineri în valută	1 468 369	853 857
Aur	14 553 541	-
Total	16 049 052	860 340

De asemenea, deprecierea monedei naționale față de costul mediu al poziției scurte DST a generat înregistrarea de diferențe nefavorabile din reevaluare care, în cadrul operațiunii de *hedging* economic la 31 decembrie 2012, au fost compensate cu diferențele favorabile din reevaluare aferente pozițiilor lungi în valutele componente ale coșului valutar DST, rezultând diferențe nefavorabile nete înregistrate pe cheltuieli. De asemenea, au fost înregistrate pe cheltuieli diferențe nefavorabile din reevaluarea poziției în JPY, respectiv din reevaluarea poziției în CHF. Aceste cheltuieli au diminuat profitul realizat de banca centrală.

În condițiile aplicării standardelor internaționale de contabilitate specifice băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, în perioada 2005-2012 diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută, efectuată la finele exercițiului financiar, au fost înregistrate pe cheltuieli, nemaifiind compensate cu diferențe favorabile din reevaluare, așa cum s-a procedat până la 31 decembrie 2004. Excepție a făcut operațiunea de *hedging* contra riscului de curs de schimb al DST efectuată în anii 2010, 2011 și 2012 pentru care, conform normelor în vigoare, s-a procedat la compensarea descrisă mai sus.

5. Concluzii

5.1. Poziția financiară a Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2012
s-a îmbunătățit prin înregistrarea de capital propriu în sumă de 18 759 114 mii lei (tabel 4), cu 2 la sută mai mare față de valoarea consemnată la 31 decembrie 2011 (18 360 114 mii lei), cu contribuția pozitivă a următorilor factori:

⁶ Cursul de reevaluare reprezintă cursul de schimb calculat și publicat de Banca Națională a României în ultima zi lucrătoare a lunii. Acest curs este utilizat pentru reevaluarea pozițiilor valutare (lungi sau scurte).

- înregistrarea unor diferențe favorabile consistente din reevaluarea deținerilor de aur monetar la 31 decembrie 2012 (incluse în postul bilanțier „Cont special de reevaluare”), ca urmare a creșterii prețului aurului pe piețele internaționale față de 31 decembrie 2011;
- înregistrarea unor diferențe favorabile substanțiale din reevaluarea activelor nete în EUR, USD, GBP, AUD;
- înregistrarea unor diferențe favorabile din evaluarea la valoarea de piață a portofoliului de titluri în valută.

Tabel 4. Capitalul propriu

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Capital	30 000	30 000
Rezerve	2 624 369	2 537 682
Cont special de reevaluare	16 049 052	15 765 902
Profitul exercițiului financiar	696 141	301 348
Repartizarea profitului	-640 448	-274 818
Total	18 759 114	18 360 114

5.2. Rezultatul în funcție de activitățile Băncii Naționale a României, aferent exercițiului financiar 2012, se prezintă astfel:

Tabel 5. Rezultatul exercițiului financiar 2012

	<i>mii lei</i>		
Activitatea	Venituri	Cheltuieli	Rezultat financiar
Politica monetară	513 696	296 547	217 149
Administrarea activelor și pasivelor în valută	5 118 255	3 383 907	1 734 348
Emisiunea monetară și decontarea plăților	100 576	105 862	-5 286
Alte operațiuni	10 423	400 153	-389 730
Subtotal – activitatea operațională	5 742 950	4 186 469	1 556 481
Reevaluarea activelor și pasivelor la 31.12.2012	-	860 340	-860 340
Total	5 742 950	5 046 809	696 141

Creșterea profitului înregistrat în 2012 comparativ cu anul precedent a fost însoțită de o serie de modificări intervenite în structura acestuia:

- înregistrarea în anul 2012 a unui profit operațional în valoare de 1 556 481 mii lei, de 5 ori mai mare decât profitul operațional din anul anterior, în sumă de 303 929 mii lei;
- înregistrarea în anul 2012 a unor cheltuieli cu diferențe nefavorabile din reevaluare în sumă de 860 340 mii lei – peste valoarea din anul anterior de 2 581 mii lei, ca urmare, în principal, a evoluției cursului de schimb. Deși nu sunt generate de activitatea curentă a băncii centrale, ci de fluctuațiile pieței,

diferențele nefavorabile rezultate din reevaluarea activelor și pasivelor în valută, inclusiv a celor aferente *hedging*-ului contra riscului de curs de schimb al DST, se înregistrează în contul de profit și pierdere (similar rezultatelor operaționale) din rațiuni de prudență economică (conform Reglementării BCE/2010/20, cu modificările și completările ulterioare).

5.3. Rezultatul financiar operațional reflectă rezultatele activității Băncii Naționale a României. Astfel, se constată înregistrarea în anul 2012 a unui profit operațional în valoare de 1 556 481 mii lei, ca urmare a rezultatelor înregistrate de principalele activități, după cum urmează:

Tabel 6. Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2011 și 2012

Activitatea	Rezultat operațional (mii lei)		Variație anuală (%)
	2012	2011	
Politica monetară	217 149	-329 620	-
Administrarea activelor și pasivelor în valută	1 734 348	1 012 760	71
Emisiunea monetară și decontarea plăților	-5 287	5 928	-
Alte operațiuni	-389 729	-385 139	1
Rezultat operațional total	1 556 481	303 929	412

Tabelul de mai sus evidențiază creșterea profitului operațional în anul 2012 față de anul anterior, ca urmare a creșterii profitului generat de activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută, precum și a realizării de profit din operațiunile de politică monetară.

5.4. Repartizarea profitului corespunzător exercițiului financiar 2012. Principala destinație a constituit-o viramentul în sumă de 556 908 mii lei, reprezentând cota de 80 la sută din veniturile nete ale băncii datorată bugetului de stat. Profitul rămas (139 233 mii lei) a fost repartizat astfel: 60 la sută pentru majorarea rezervelor statutare (83 540 mii lei); 30 la sută pentru sursele proprii de finanțare a investițiilor (41 770 mii lei); 9,99 la sută pentru fondul de participare a salariaților la profit (13 909 mii lei) și 0,01 la sută pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (14 mii lei).

În concluzie, în anul 2012, acționând în interes public, în scopul reducerii ratei inflației și al consolidării poziției valutare a statului, Banca Națională a României a înregistrat profit, prin contribuția pozitivă a veniturilor nete înregistrate din administrarea activelor și pasivelor în valută, respectiv din operațiunile de politică monetară.

**Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2012**

(auditate de KPMG)

KPMG Audit SRL
Victoria Business Park
DN1, Soseaua Bucuresti-Ploiesti nr. 69-71
Sector 1

P.O. Box 18-191
Bucharest 013685
Romania

Tel: +40 (21) 201 22 22
+40 (372) 377 800
Fax: +40 (21) 201 22 11
+40 (372) 377 700
www.kpmg.ro

Raportul auditorului independent

Catre Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei

Raport asupra situatiilor financiare

- 1 Am auditat situatiile financiare anexate ale Bancii Nationale a Romaniei ("Banca") care cuprind bilantul contabil la data de 31 decembrie 2012, contul de profit si pierdere pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data si un sumar al politicilor contabile semnificative si alte note explicative, numerotate de la pagina 1 la pagina 38. Situatiile financiare mentionate se refera la:

- Total active: 177.440.919 mii lei
- Activ net / Total capital, fonduri si rezerve: 18.759.114 mii lei
- Rezultatul net al exercitiului financiar: 696.141 mii lei, profit

Responsabilitatea conducerii pentru situatiile financiare

- 2 Conducerea Bancii este responsabila pentru intocmirea si prezentarea fidela a acestor situatii financiare in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare si pentru acel control intern pe care conducerea il considera necesar pentru a permite intocmirea de situatii financiare care sa nu contina denaturari semnificative, datorate fraudei sau erorii.

Responsabilitatea auditorului

- 3 Responsabilitatea noastra este ca, pe baza auditului efectuat, sa exprimam o opinie asupra acestor situatii financiare. Noi am efectuat auditul conform standardelor de audit adoptate de Camera Auditorilor Financiar din Romania. Aceste standarde cer ca noi sa respectam cerintele etice, sa planificam si sa efectuam auditul in vederea obtinerii unei asigurari rezonabile ca situatiile financiare nu cuprind denaturari semnificative.
- 4 Un audit consta in efectuarea de proceduri pentru obtinerea probelor de audit cu privire la sumele si informatiile prezentate in situatiile financiare. Procedurile selectate depind de rationamentul profesional al auditorului, incluzand evaluarea riscurilor de denaturare semnificativa a situatiilor financiare, datorate fraudei sau erorii. In evaluarea acestor riscuri, auditorul ia in considerare controlul intern relevant pentru intocmirea si prezentarea fidela a situatiilor financiare ale Bancii pentru a stabili procedurile de audit relevante in circumstantele date, dar nu si in scopul exprimarii unei opinii asupra eficientei controlului intern al Bancii. Un audit include, de asemenea, evaluarea gradului de adecvare a politicilor contabile folosite si rezonabilitatea estimarilor contabile elaborate de catre conducere, precum si evaluarea prezentarii situatiilor financiare luate in ansamblul lor.

- 5 Consideram ca probele de audit pe care le-am obtinut sunt suficiente si adecvate pentru a constitui baza opiniei noastre de audit.

Opinia

- 6 In opinia noastra, situatiile financiare pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2012 au fost intocmite, in toate aspectele semnificative, in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Alte aspecte

- 7 Situatiile financiare anexate nu sunt menite sa prezinte pozitia financiara, rezultatul operatiunilor si un set complet de note la situatiile financiare in conformitate cu reglementari si principii contabile acceptate in tari si jurisdictii altele decat Romania. De aceea, situatiile financiare anexate nu sunt intocmite pentru uzul persoanelor care nu cunosc reglementarile contabile si legale din Romania inclusiv Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare si politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Pentru si in numele KPMG Audit SRL:

S. Toader

Toader Serban-Cristian
Senior Partner

KPMG Audit SRL

KPMG Audit SRL

inregistrat la Camera Auditorilor Financiari
din Romania cu numarul 1502/2003

inregistrat la Camera Auditorilor Financiari
din Romania cu numarul 9/2001

Bucuresti, Romania
27 mai 2013

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2012

		<i>mii lei</i>	
	Nota	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Disponibilități bănești și alte valori		24 895	23 625
Metale și pietre prețioase,		242 760	228 513
<i>din care:</i>			
Aur la alte standarde		189 727	179 446
Alte metale și pietre prețioase		53 033	49 067
Active externe,		161 929 196	165 015 250
<i>din care:</i>			
Disponibil în DST la FMI	4	506 154	1 970 146
Aur monetar	5	18 600 428	17 502 536
Depozite la vedere	6	30 763 494	8 025 806
Depozite la termen	7	7 935 145	15 204 761
Plasamente în valută	8	1 844 140	1 454 813
Valori mobiliare denuminate în valută	9	94 657 035	114 522 314
Împrumuturi în valută	10	1 841 925	806 441
Participații externe,	11	5 458 417	5 415 179
<i>din care: participații la FMI</i>		5 323 013	5 281 533
Alte active externe TARGET2		322 458	113 254
Credite acordate instituțiilor de credit,	12	12 295 179	6 710 960
<i>din care:</i>			
Credite acordate instituțiilor de credit		12 306 979	6 722 760
Credite în litigiu		13 209	13 209
Provizioane specifice de risc de credit-principal		(25 009)	(25 009)
Alte active		2 289 826	1 541 542
Credite acordate salariaților		106	130
Imobilizări	13	1 496 473	1 503 267
Stocuri		4 265	3 599
Titluri de participare	14	2 321	2 319
Decontări cu bugetul statului	15	769 236	116
Conturi de regularizare		13 072	30 424
Diferențe din reevaluare pentru elemente în afara bilanțului	16	831	-
Alte active		58 614	56 497
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	17	(55 092)	(54 810)
Dobânzi de încasat		659 063	1 408 727
Dobânzi de încasat	18	665 131	1 414 795
Provizioane de risc de credit-dobândă	19	(6 068)	(6 068)
TOTAL ACTIVE		177 440 919	174 928 617

Notele prezentate în paginile 207-237 fac parte integrantă din situațiile financiare.

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2012

		<i>mii lei</i>	
	Nota	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Numerar în circulație	20	36 036 523	34 249 563
Pasive externe,		49 054 850	54 795 719
<i>din care:</i>			
Obligații față de instituții financiare internaționale,		43 690 955	49 512 038
<i>din care: împrumuturi de la FMI</i>	21	43 675 520	49 486 582
Depozite atrase la vedere		259 196	228 674
Împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare	22	16 433	6 392
Alocații în DST de la FMI	23	5 088 266	5 048 615
Disponibilități ale instituțiilor de credit la BNR,		48 368 159	53 704 074
<i>din care:</i>			
Conturi curente ale instituțiilor de credit		21 295 993	27 339 419
Disponibilități în regim special		28 636	163 084
Rezerve obligatorii în valută		26 720 111	26 086 165
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment		961	2 152
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2		322 458	113 254
Disponibilități ale Trezoreriei Statului	24	24 973 197	13 564 299
Alte pasive		32 120	46 795
Creditori		14 410	13 747
Personal și conturi asimilate		2 314	1 856
Decontări cu bugetul statului		12 771	16 161
Conturi de regularizare		814	13 220
Alte pasive		1 811	1 811
Dobânzi de plătit	25	216 956	208 053
Capital, fonduri și rezerve,		18 759 114	18 360 114
<i>din care:</i>			
Capital		30 000	30 000
Rezerve	27	2 624 369	2 537 682
Cont special de reevaluări	28	16 049 052	15 765 902
Profitul exercițiului financiar		696 141	301 348
Repartizarea profitului exercițiului financiar		(640 448)	(274 818)
TOTAL PASIVE		177 440 919	174 928 617

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 27 mai 2013 și semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

**CONTUL DE PROFIT ȘI PIERDERE
PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2012**

mii lei

	Nota	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Venituri din dobânzi	29	2 355 875	2 385 874
Cheltuieli cu dobânzi	30	(3 132 149)	(3 017 131)
Rezultat net din dobânzi		(776 274)	(631 257)
Venituri din taxe și comisioane	31	103 371	94 632
Cheltuieli cu taxe și comisioane	32	(56 886)	(74 655)
Rezultat net din taxe și comisioane		46 485	19 977
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	33	2 728 508	1 256 168
Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	34	34 736	105 084
Pierderi nete realizate din operațiuni cu metale prețioase	35	(366)	(319)
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	36	(860 340)	(2 581)
Rezultat net al operațiunilor financiare		1 902 538	1 358 352
Cheltuieli cu emisiunea monetară	37	(87 270)	(71 487)
Venituri/Cheltuieli din provizioane		(281)	5 616
Alte cheltuieli din operațiuni specifice		(1 994)	(9 483)
Alte venituri din operațiuni specifice		2 679	12 566
Rezultat net al operațiunilor specifice		(86 866)	(62 788)
Alte venituri		10 332	11 884
Cheltuieli cu personalul		(241 808)	(220 702)
Cheltuieli administrative		(45 352)	(38 581)
Cheltuieli cu amortizarea activelor fixe-corporale și necorporale		(48 230)	(47 459)
Alte cheltuieli generale		(64 684)	(88 078)
Profit net aferent exercițiului financiar		696 141	301 348

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 27 mai 2013 și semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

NOTE LA SITUAȚIILE FINANCIARE LA 31 DECEMBRIE 2012

1. Informații generale

Banca Națională a României („Banca” sau „BNR”) a fost înființată în anul 1880 ca bancă centrală a României. Sediul social este situat în strada Lipscani nr. 25, București, România. Banca este condusă de un Consiliu de Administrație format din: Mugur Isărescu – președinte, Florin Georgescu – vicepreședinte, Bogdan Olteanu – membru, Cristian Popa – membru, Marin Dinu – membru, Nicolae Dănilă – membru, Virgiliu Stoenescu – membru, Agnes Nagy – membru și Napoleon Pop – membru. Conducerea executivă este exercitată de către Mugur Isărescu – guvernator, Florin Georgescu – prim-viceguvernator, Bogdan Olteanu – viceguvernator și Cristian Popa – viceguvernator. Membrii Consiliului de administrație sunt numiți de Parlament pe o perioadă de 5 ani. Capitalul Băncii este 100 la sută deținut de către Statul Român. Numărul efectiv de salariați la data de 31 decembrie 2012 este de 1 866 persoane (31 decembrie 2011: 1 861 persoane).

Operațiunile Băncii în decursul anului 2012 au fost reglementate de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României („Legea nr. 312/2004”), intrată în vigoare la data de 31 iulie 2004, cu excepția prevederilor privind raportarea financiară care au intrat în vigoare din data de 1 ianuarie 2005. Scopul acestei legi este armonizarea Statutului Băncii cu legislația Uniunii Europene și, în particular, cu prevederile privind independența Băncii Centrale din cadrul Tratatului Comunității Europene.

În conformitate cu legislația în vigoare, obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. În plus, Banca are dreptul exclusiv de a emite monedă, precum și sarcina de a reglementa și supraveghea sistemul bancar din România.

2. Metode și politici contabile semnificative

a) Întocmirea și prezentarea situațiilor financiare

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României sunt întocmite conform principiilor și regulilor contabile prevăzute de standardele internaționale de contabilitate, aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană și cuprind: bilanțul, contul de profit și pierdere și notele explicative.

Situațiile financiare pentru exercițiul financiar 2012 au fost întocmite în conformitate cu Normele privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României, cu modificările și completările ulterioare (nr. 1/2007, nr. 1/2008, nr. 3/2008, nr. 1/2010, nr. 2/2010 și nr. 4/2011). Aceste norme au fost întocmite pentru actualizarea Normei nr. 2/2005 privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României – dezvoltate pe baza Orientării („Orientarea 2003/131/CE”) Băncii Centrale Europene din data de 5 decembrie 2002 privind cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al

Băncilor Centrale (BCE/2002/10¹) – cu prevederile Orientării („Orientarea 2006/887/CE”) Băncii Centrale Europene din data de 10 noiembrie 2006 privind cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2006/16²), cu prevederile Deciziei („Decizia 2009/98/CE”) Băncii Centrale Europene din 11 decembrie 2008 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2008/21³), cu prevederile Deciziei Băncii Centrale Europene din 29 decembrie 2009 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2009/28⁴) și cu prevederile Deciziei Băncii Centrale Europene din 11 noiembrie 2010 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2010/20⁵).

Astfel, Norma nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, stabilește principiile și regulile contabile de bază, forma și conținutul situațiilor financiare anuale, având ca scop general încadrarea în prevederile standardelor internaționale de contabilitate aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană.

Politicile contabile au fost aplicate în mod consecvent de către Bancă pentru exercițiile financiare 2012 și 2011.

b) Bazele întocmirii

Situațiile financiare sunt întocmite ținând cont de principiul continuității activității și sunt prezentate în lei, rotunjite la cea mai apropiată valoare exprimată în mii lei.

Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar și nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite (contabilitate de angajamente).

c) Distribuția veniturilor nete ale Băncii către stat

Banca este scutită de la plata impozitului pe profit, dar, conform Legii nr. 312/2004, virează lunar la bugetul statului o cotă de 80 la sută din veniturile nete rămase după acoperirea cheltuielilor exercițiului financiar, exclusiv cheltuielile cu alte provizioane decât cele de risc de credit, și a pierderilor exercițiilor precedente rămase neacoperite din alte surse.

Pe parcursul anului 2012, pe baza veniturilor nete înregistrate, Banca a realizat viramente către bugetul de stat reprezentând cota aferentă de 80 la sută. Regularizările aferente exercițiului financiar 2012 sunt efectuate până la termenul de depunere a bilanțului contabil anual, conform legii, în baza unei declarații speciale rectificative (în anul 2011 cota de 80 la sută din veniturile nete a fost plătită la bugetul statului lunar începând cu luna septembrie).

¹ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 58, 03.03.2003, p. 1.

² Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 11.12.2006, p. 1.

³ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 36, 05.02.2009, p. 1.

⁴ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 29.12.2009, p. 75.

⁵ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 35, 09.02.2011, p. 31.

d) Principii contabile semnificative

Prevalența economicului asupra juridicului: Tranzacțiile sunt înregistrate și prezentate în concordanță cu substanța și realitatea lor economică și nu doar cu forma juridică.

Prudența: evaluarea activelor și pasivelor, precum și recunoașterea veniturilor și cheltuielilor sunt realizate în mod prudent. Exercițarea prudenței nu permite subevaluarea deliberată a activelor/veniturilor sau supraevaluarea deliberată a datoriilor/cheltuielilor.

Evenimentele ulterioare datei bilanțului: activele și pasivele sunt ajustate pentru evenimentele ce au loc între data bilanțului anual și data la care situațiile financiare sunt aprobate de către Consiliul de administrație, dacă aceste evenimente afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului. În cazul în care evenimentele ulterioare datei bilanțului nu afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului, dar sunt importante deoarece omiterea lor din prezentare ar afecta capacitatea utilizatorilor situațiilor financiare de a efectua evaluări corecte și de a lua decizii, activele și pasivele aferente nu sunt ajustate, realizându-se doar o descriere a evenimentelor.

Pragul de semnificație: devierile de la regulile contabile, inclusiv cele ce afectează calculul contului de profit și pierdere, vor fi permise doar dacă acestea pot fi considerate în mod rezonabil ca fiind nesemnificative pentru contextul de ansamblu și pentru prezentarea situațiilor financiare ale Băncii.

Contabilitatea de angajamente: veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar și nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

e) Folosirea estimărilor

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu prevederile Normei nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, impune conducerii să facă unele estimări și presupuneri care influențează valorile raportate ale activului și pasivului, precum și ale veniturilor și cheltuielilor aferente perioadei de raportare. Rezultatele efective pot fi diferite față de aceste estimări. Estimările sunt revizuite periodic și, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere în perioada în care ele devin cunoscute. Deși aceste estimări individuale prezintă un oarecare grad de incertitudine, efectul cumulat al acestuia asupra situațiilor financiare este considerat ca nesemnificativ.

f) Recunoașterea activelor și pasivelor

Activele/pasivele financiare sau de altă natură sunt recunoscute în bilanț dacă:

- este probabil ca un beneficiu economic viitor asociat cu activul/pasivul respectiv va intra/ieși în/din patrimoniul Băncii;
- toate riscurile și avantajele asociate cu activul/pasivul respectiv au fost transferate efectiv Băncii; și
- valoarea activului/pasivului poate fi măsurată în mod credibil.

Activele și pasivele financiare sunt recunoscute inițial la valoarea de achiziție, după cum este prezentat în continuare.

g) Poziția valutară

Poziția valutară (deținerea valutară) reprezintă soldul net într-o anumită valută, respectiv diferența dintre total creanțe (activul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura activelor) și total angajamente (pasivul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura pasivelor) în valuta respectivă, cu unele excepții. Aurul la standard internațional este considerat ca și valută, determinându-se poziția aurului.

Începând cu 31 decembrie 2010, Banca a aplicat Norma nr. 2/2010 pentru modificarea și completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 1/2007 privind organizarea și conducerea contabilității BNR, cu modificările și completările ulterioare, aplicabilă începând cu situațiile financiare anuale aferente exercițiului financiar 2010, care include următoarele prevederi:

- valuta DST este considerată ca fiind o valută separată; tranzacțiile care implică o schimbare a poziției nete a DST vor fi tranzacții denominate în DST sau tranzacții care respectă structura coșului valutar DST;
- este permisă desemnarea pentru *hedging* economic DST a deținerilor valutare nete ale valutilor componente ale coșului DST, măsurate la costul mediu anterior reevaluării de sfârșit de an;
- la sfârșitul anului poziția valutară netă a DST va include: poziția valutară a DST și deținerile nete ale valutilor individuale ale coșului DST. Împreună, acestea vor fi tratate ca o singură deținere valutară netă;
- la data de închidere a perioadei financiare, Banca poate efectua operațiunea de acoperire a riscurilor („*hedging* economic”) asupra poziției nete a DST, care presupune înregistrarea rezultatului reevaluării poziției valutare a DST după cumulare acestuia cu rezultatele reevaluării coșului de valute componente desemnate conform structurii coșului valutar DST.

Elementele care nu sunt incluse în poziția valutară sunt următoarele: sumele denominate în valută înregistrate în conturile Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operațiuni în curs de clarificare și Cheltuieli în avans.

h) Metoda costului mediu

Metoda costului mediu se aplică pentru următoarele elemente:

- poziția valutară, inclusiv DST;
- poziția aurului la standarde internaționale;
- portofoliul de titluri denominate în valută – pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu al poziției valutare se determină zilnic și este un curs de schimb exprimat sub forma cotației indirecte (lei/1 unitate valutară). În cazul poziției valutare lungi, achizițiile nete de valută din cursul zilei, exprimate la costul mediu al achizițiilor din

ziua respectivă, sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu al poziției valutare. Vânzările nete de valută din cursul zilei nu modifică costul mediu al poziției valutare. În cazul poziției aurului, se aplică aceeași metodă.

Costul mediu al deținerii de titluri în valută se calculează pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) și se obține prin raportarea valorii de tranzacție a deținerii totale la valoarea nominală a deținerii. Achizițiile de titluri din cursul zilei sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu net al deținerii de titluri în valută se obține prin raportarea la valoarea nominală pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) a deținerii la cost mediu ajustate cu amortizarea cumulată a primei/discountului. Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate în anul 2012. Pentru anul 2011 s-a folosit metoda de amortizare lineară cu excepția titlurilor cu discount care, la momentul achiziției, au o perioadă rămasă până la scadență mai mare de un an: acestea au fost contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate.

Câștigurile/pierderile realizate din tranzacțiile valutare, tranzacțiile cu aur/argint la standarde internaționale și tranzacțiile cu titluri în valută sunt determinate pe baza costului mediu aferent deținerii respective (vezi Nota 2i și Nota 2j).

La sfârșitul exercițiului financiar, conform procedurii de reevaluare (vezi Nota 2p), costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută – în cazul în care s-au înregistrat pe cheltuială diferențe nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie pentru respectiva poziție valutară sau deținere de ISIN/CUSIP (serie titlu) – devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor.

i) Tranzacții valutare

Operațiunile exprimate în monedă străină sunt înregistrate în lei la cursul oficial de schimb de la data tranzacției. Activele și pasivele monetare exprimate în monedă străină la data bilanțului sunt transformate în lei la cursul de schimb de la acea dată.

Cumpărările și vânzările la termen/la vedere în cazul operațiunilor *swap* valută/ RON sunt recunoscute în conturile din afara bilanțului de la data tranzacției până la data decontării (la rata la vedere a tranzacției), respectiv în conturile din bilanț la data decontării. Diferența dintre rata la vedere și rata la termen este înregistrată ca dobândă de plătit sau dobândă de încasat. Poziția valutară este afectată de către dobânda de plătit/încasat în valută.

Conform metodei costului mediu pentru poziția valutară lungă, orice vânzare de valută (ieșire din poziția valutară) generează câștig/pierdere determinat(ă) astfel:

- dacă în cursul zilei achizițiile depășesc vânzările, câștigul/pierdere realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin multiplicarea vânzărilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;

- dacă în cursul zilei vânzările depășesc achizițiile, câștigul/pierdere realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin însumarea următoarelor:
 - câștigul/pierdere din vânzările acoperite de achizițiile zilei curente, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării achizițiilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;
 - câștigul/pierdere din vânzările acoperite de deținerile de valută din ziua anterioară, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării vânzărilor nete ale zilei cu diferența dintre prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al poziției valutare din ziua precedentă.

În cazul unei poziții valutare scurte pentru o valută sau pentru aur, se aplică metoda inversă celei descrise anterior. Astfel, costul mediu al poziției scurte este afectat de ieșirile nete, în timp ce intrările nete reduc poziția la costul mediu existent și generează câștiguri sau pierderi realizate.

j) Titluri denominate în valută

Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate în anul 2012. Pentru anul 2011 s-a folosit metoda de amortizare lineară cu excepția titlurilor cu discount care, la momentul achiziției, au o perioadă rămasă până la scadență mai mare de un an: acestea au fost contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate.

Eșalonarea discountului/amortizarea primei se înregistrează zilnic în conturi, conform principiilor contabilității de angajamente și este asimilată veniturilor/ cheltuielilor din dobânzi. Creanțele de încasat aferente titlurilor se înregistrează zilnic în conturi conform principiilor contabilității de angajamente, fiind exprimate în lei la cursul BNR al zilei.

Titlurile cu discount, care au la momentul achiziției o perioadă rămasă până la scadență mai mare de un an, sunt contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate. Titlurile pe termen scurt – tranzacționate pe piețe unde există mai puțin de trei formatori de piață – sunt contabilizate la cost. Titlurile clasificate ca deținute până la scadență nu sunt reevaluate la piață, fiind evaluate la cost amortizat supus deprecierei.

Câștigul/pierdere din vânzarea de titluri se determină ca diferență între prețul de vânzare și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută. Componentele câștigului/pierderii din vânzarea de titluri se evidențiază astfel:

- efectul prețului de piață determinat ca diferență dintre prețul de vânzare și costul mediu net al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit și pierdere la data decontării;
- efectul ratei dobânzii determinat ca diferență dintre costul mediu net și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit și pierdere prin procedura de amortizare/eșalonare zilnică a primelor/discounturilor aferente titlurilor în valută.

Câștigul/pierdere din reevaluarea la prețul pieței se determină ca diferență între prețul de piață și costul mediu net.

k) Credite acordate instituțiilor de credit și altor entități

Creditele sunt prezentate în bilanț la valoarea principalului, mai puțin provizionul pentru deprecierea valorii creditelor, necesar pentru a reflecta valoarea recuperabilă a acestor active. Totodată la acest post bilanțier sunt incluse și creditele acordate instituțiilor de credit ca urmare a transferurilor de titluri însoțite de un angajament de răscumpărare.

l) Titluri de participare

Titlurile de participare, inclusiv titlurile de participare în societățile în care Banca exercită influență semnificativă, sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei nr. 1/2007 cu modificările și completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

m) Imobilizări corporale și necorporale

Imobilizările corporale și necorporale sunt prezentate în situațiile financiare la cost sau cost reevaluat minus amortizarea cumulată.

Cheltuielile generate de construcția de imobilizări sunt capitalizate și amortizate odată cu darea în folosință a activelor.

Cheltuielile generate de înlocuirea unei componente a elementelor de imobilizări corporale, incluzând cheltuielile cu modernizarea, sunt capitalizate. Alte cheltuieli cu reparațiile și întreținerea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere, la momentul efectuării lor, având statut de cheltuieli de exploatare.

Amortizarea a fost calculată prin metoda lineară pe perioada duratei de viață estimate pentru fiecare element din categoria imobilizărilor corporale. Amortizarea este recunoscută ca o reducere a valorii activelor. Terenurile nu sunt supuse amortizării. Duratele legale de viață pe categorii sunt următoarele:

Clădiri	20-60 ani
Echipament	5-20 ani
Mijloace de transport	5 ani
Echipament informatic	3 ani

n) Ajustări pentru deprecierea valorii activelor

În cadrul politicii monetare și de curs de schimb, Banca poate acorda credite instituțiilor de credit. Banca constituie provizioane de risc de credit conform normelor proprii aprobate de către Consiliul de administrație al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor Publice.

Ajustările pentru deprecierea valorii creditelor sunt recunoscute drept cheltuieli specifice în contul de profit și pierdere și deduse din total credite și dobânzi de încasat.

Când creditul se consideră nerecuperabil și toate măsurile legale pentru recuperarea acestuia au fost luate, acesta este trecut pe pierderi și înregistrat în contul de profit și pierdere.

Ajustările pentru deprecierea valorii activelor constituite de Bancă – altele decât cele pentru risc de credit – se suportă din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete. Activele financiare sunt analizate pentru a determina dacă există vreun indiciu obiectiv potrivit căruia un activ poate fi depreciat. Dacă orice astfel de indiciu există, Banca estimează valoarea recuperabilă a activului. O pierdere din depreciere este recunoscută când valoarea contabilă a activului depășește valoarea sa recuperabilă.

Provizioanele pentru deprecierea valorii imobilizărilor sunt anulate parțial/total în situația în care a avut loc o modificare în estimările anterioare folosite pentru determinarea valorii recuperabile a activelor. Un provizion pentru deprecierea activelor este anulat parțial/total numai în măsura în care noua valoare contabilă a imobilizărilor nu depășește valoarea contabilă netă care ar fi fost determinată dacă pierderea din depreciere nu ar fi fost recunoscută în anii anteriori.

o) Numerar în circulație

Banca elaborează programul de emisiune a bancnotelor și monedelor, asigură tipărirea, distribuirea și administrarea rezervei de numerar, astfel încât să se asigure necesarul de numerar în strictă concordanță cu nevoile reale ale circulației bănești.

Numerarul în circulație se înregistrează la valoarea nominală a bancnotelor și monedelor produse/primate de la Imprimeria BNR, Monetăria Statului și alți furnizori externi, mai puțin valoarea bancnotelor și monedelor distruse și a celor asimilate cu acestea (bancnotele și monedele retrase din circulație, nepreschimbate la termenul stabilit), valoarea bancnotelor și monedelor trecute la colecție și a celor vândute ca produse numismatice, valoarea bancnotelor și a monedelor din fondul de rezervă existent în Tezaurul central și la sucursalele județene ale Băncii, precum și cele aflate în expediție între acestea.

p) Reevaluarea

Reevaluarea pozițiilor valutare lungi și scurte se înregistrează lunar în contul special de reevaluare din bilanț, ca diferență între cursul de reevaluare (cursul de schimb oficial stabilit în ultima zi lucrătoare a lunii) și costul mediu al poziției valutare. Activele (participația la FMI) și pasivele (alocațiile și depozitul de la FMI) denominate în DST se revaluează de asemenea la cursurile comunicate de Fondul Monetar Internațional valabile la datele de 30 aprilie, respectiv 31 decembrie.

Reevaluarea la valoarea de piață se efectuează lunar pentru deținerile de aur/argint la standarde internaționale și titlurile denominate în valută, cu excepțiile menționate mai jos; diferențele din reevaluarea la valoarea de piață se înregistrează în conturile

de ajustare din bilanț. Reevaluarea aurului se efectuează pe baza prețului în lei pe unitatea de aur, rezultat prin aplicarea cotației fixing de pe piața metalelor prețioase de la Londra și a cursului de reevaluare lei/USD. Reevaluarea titlurilor denominate în valută se efectuează prin compararea prețului de piață (preț mediu de piață) la finalul ultimei zile lucrătoare din lună cu costul mediu net al deținerii de titluri.

Nu sunt permise compensări între diferențele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei dețineri de titluri, valută sau aur și diferențele favorabile din reevaluare aferente altor dețineri de titluri, valută sau aur.

La sfârșitul exercițiului financiar, diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor și pasivelor sunt înregistrate în contul de profit și pierdere, fără posibilitatea de anulare ulterioară prin diferențele favorabile din reevaluare ale exercițiilor financiare viitoare. Ulterior, costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută pentru care s-au înregistrat pe cheltuială diferențe nefavorabile din reevaluare, devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor. Diferențele favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută la sfârșitul exercițiului financiar sunt înregistrate în contul special de reevaluare.

La final de an, diferențele din reevaluare aferente DST sunt compensate cu diferențele din reevaluare aferente deținerilor valutare desemnate pentru operațiunea de *hedging* contra riscului cursului de schimb DST (vezi Nota 2g), iar diferențele nete nefavorabile rezultate din compensare sunt înregistrate pe cheltuială.

q) Pensiile și beneficiile angajaților

Banca, în desfășurarea normală a activității, execută plăți către fondurile de stat românești pentru angajații săi din România, pentru pensii, asigurări de sănătate și șomaj. În cursul anului 2012, precum și în anii anteriori, toți angajații Băncii au fost incluși în sistemul de pensii de stat. De asemenea, conform legislației în vigoare, începând din anul 2007, angajații eligibili ai Băncii au fost incluși și în sistemul de pensii private.

În baza Contractului colectiv de muncă în vigoare, Banca plătește la pensionare angajaților săi o indemnizație de pensionare care este calculată în funcție de salariul la data pensionării. Contractul colectiv de muncă este în fiecare an aprobat de către Consiliul de administrație. Banca recunoaște datoria aferentă indemnizațiilor de pensionare la data la care acestea sunt datorate salariaților Băncii.

r) Recunoașterea veniturilor și cheltuielilor

Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute conform principiului contabilității de angajamente. Pierderile sau câștigurile realizate din vânzarea de valută, aur sau titluri sunt înregistrate în Contul de profit și pierdere. Aceste câștiguri/pierderi realizate sunt calculate prin diferență față de costul mediu al activului respectiv.

Diferențele favorabile din reevaluare nu sunt recunoscute ca venituri, ci sunt transferate direct într-un cont special de reevaluare.

La sfârșitul exercițiului financiar, diferențele nefavorabile din reevaluare sunt înregistrate în Contul de profit și pierdere dacă sunt mai mari decât diferențele favorabile din reevaluare înregistrate anterior în contul special de reevaluare aferent. Nu se realizează compensare între diferențele din reevaluare pentru diferitele dețineri de titluri, valută și aur, cu excepția operațiunii de *hedging* DST (vezi Nota 2g și 2p).

Comisioanele aferente Aranjamentului *stand-by* încheiat în anul 2009 între România și Fondul Monetar Internațional sunt trecute pe cheltuieli/ venituri la momentul plății/ încasării lor, cu excepția comisionului anual de angajament care este rambursat de FMI la tragerea fiecărei tranșe în cursul anului aferent; acesta se trece pe cheltuielă/ venit în mod eşalonat pe măsura tragerii fiecărei tranșe de împrumut din anul aferent.

s) Capitalul social și rezervele statutare

Capitalul Băncii Naționale a României este deținut în întregime de stat și nu este divizat în acțiuni. La 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011 capitalul Băncii era de 30 000 mii lei.

Rezervele statutare au fost constituite la data de 1 ianuarie 2005 în conformitate cu Legea nr. 312/ 2004 prin preluarea sumelor rămase în fondul de rezervă. Ulterior, au fost utilizate integral pentru acoperirea pierderii reportate. La 31 decembrie 2012, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente anului 2012.

La 31 decembrie 2011, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente anului 2011.

t) Repartizarea profitului

Profitul rămas al anului 2012, respectiv 2011, se repartizează conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (vezi Nota 40).

3. Politici de gestionare a riscului

Principalele riscuri asociate cu activitățile Băncii sunt de natură financiară și operațională, rezultând din responsabilitatea Băncii de a asigura și menține stabilitatea prețurilor. Principalele categorii de riscuri financiare la care Banca este expusă se referă la riscul de credit, riscul de lichiditate și riscul de piață. Riscul de piață include riscul de dobândă și riscul valutar.

a) Riscul de credit

Banca este expusă riscului de credit ca rezultat al activităților de tranzacționare, acordare de credite și efectuare de investiții.

Riscul de credit asociat cu activitățile de tranzacționare și de investiții este gestionat prin intermediul procedurilor de administrare a riscului de piață. Acest risc este

controlat atât prin selectarea unor parteneri cu cele mai bune ratinguri de credit, prin monitorizarea activităților și ratingurilor acestora, cât și prin utilizarea metodei limitelor de expunere.

Banca este expusă riscului de credit, în principal ca rezultat al activității de acordare de credite pe termen scurt în lei către instituțiile de credit interne. Valoarea care reprezintă expunerea la acest risc de credit este dată de valoarea contabilă a creditelor acordate de către Bancă, recunoscută în bilanțul contabil. Creditele pe termen scurt în lei acordate băncilor sunt în mod normal garantate cu titluri de stat emise de Guvernul României sau cu depozite la termen. Totuși, Banca poate, în cazuri extreme, să acorde credite negarantate instituțiilor de credit cu scopul de a preveni crizele sistemice.

Expunerea maximă la riscul de credit, reprezentând pierderea maximă contabilă care ar trebui recunoscută la data întocmirii bilanțului în situația în care împrumutații nu își pot îndeplini obligațiile contractuale, iar valoarea justă a oricăror garanții este zero, este în sumă de 12 295 285 mii lei (31 decembrie 2011: 6 711 090 mii lei). Menționăm că, la data aprobării prezentelor situații financiare, creditele acordate instituțiilor de credit aflate în sold la 31 decembrie 2012 în sumă de 12 295 179 mii lei au fost rambursate integral de contrapartide (31 decembrie 2011: 6 710 960 mii lei).

b) Riscul de lichiditate

Banca este împrumutătorul de ultimă instanță al instituțiilor de credit din România. Obiectivul principal al operațiunilor derulate zilnic este asigurarea existenței unei lichidități corespunzătoare pe piața internă.

Banca gestionează în același timp și rezerva valutară externă, prin planificare și diversificare, pentru a asigura îndeplinirea la timp a obligațiilor valutare.

c) Riscul de dobândă

Banca se confruntă cu riscul de dobândă, în principal datorită expunerii la fluctuațiile nefavorabile ale ratei dobânzii pe piață, în măsura în care activele și pasivele purtătoare de dobânzi devin scadente, valoarea de piață a activelor/ pasivelor este influențată de fluctuația ratei dobânzii sau rata dobânzii se modifică în perioade diferite sau în procente diferite.

Pentru creanțele și datoriile financiare în lei, Banca urmărește ratele curente de dobândă de pe piață. Obținerea unei marje pozitive nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că nivelurile acestor active și pasive sunt dictate de obiectivele politicii monetare. Totuși, Banca monitorizează în mod constant costurile implementării acestei politici față de beneficiile previzionate.

Pentru controlul riscului de dobândă, Banca ajustează durata medie a activelor în funcție de obiectivele de siguranță și rentabilitate asumate. Pentru datoriile financiare în valută, sunt utilizate în diferite proporții instrumente cu dobândă fixă și variabilă în vederea limitării expunerii la riscul de dobândă.

d) Riscul valutar

Banca este expusă riscului valutar prin tranzacțiile de schimb valutar.

Principalele active nete deținute de Bancă sunt exprimate în EUR și USD. De asemenea, principalele pasive nete sunt exprimate în DST. Datorită volatilității cursului de schimb și a piețelor financiare, există un risc de pierdere/creștere de valoare în ceea ce privește activele/pasivele monetare denominate în valută. Pozițiile de schimb valutar deschise reprezintă o sursă a riscului valutar.

Pentru a evita pierderile care pot fi generate de fluctuațiile nefavorabile ale cursului de schimb, dar în limita obiectivelor sale de administrare a rezervelor internaționale, Banca implementează în prezent o politică de diversificare a portofoliului, cu scopul de a obține o distribuție echilibrată pe valute. De asemenea, Banca a realizat la 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011 operațiunea de *hedging* pentru protejare împotriva riscului de curs de schimb DST (vezi Nota 2g).

Activele și pasivele denominate în EUR, USD și alte valute la data bilanțului sunt prezentate în Nota 38.

Cursurile de reevaluare ale principalelor monede străine la final de an au fost:

Valuta	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011	% creștere (descreștere)
Euro (EUR)	1: RON 4,4287	1: RON 4,3197	2,5
Dolar SUA (USD)	1: RON 3,3575	1: RON 3,3393	0,5
Drepturi speciale de tragere (DST)	1: RON 5,1637	1: RON 5,1256	0,7

4. Disponibil în DST la FMI

Fiecare stat membru al FMI are un cont curent în DST la Fondul Monetar Internațional, utilizat pentru derularea acordurilor de împrumut și a altor operațiuni aferente între statele membre și FMI. Acest cont este purtător de dobândă la același nivel ca și dobânzile la alocațiile FMI în DST.

5. Aur monetar

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Lingouri de aur în formă standard	5 012 358	4 716 503
Monede	2 586 701	2 434 021
Depozite externe	11 001 369	10 352 012
Total	18 600 428	17 502 536

La 31 decembrie 2012, Banca are depozitat în afara țării aur în valoare de 11 001 369 mii lei (31 decembrie 2011: 10 352 012 mii lei). Prețul de reevaluare a aurului la data de 31 decembrie 2012 a fost de 179,629 lei/g pentru stocul deținut de Bancă, în

greutate totală de 103 549,3 Kg (la 31 decembrie 2011 prețul a fost de 169,026 lei/g pentru stocul deținut de Bancă în greutate totală de 103 549,3 Kg).

6. Depozite la vedere

La data de 4 iulie 2011 Banca a implementat sistemul TARGET2 România (sistemul transeuropean de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal pentru procesarea interbancară a plăților în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât și a celor efectuate în numele clienților.

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Depozite la vedere la instituții internaționale	406 641	867 636
Depozite la vedere la bănci centrale	30 355 614	7 150 472
Depozite la vedere la bănci din străinătate	1 239	7 698
Total	30 763 494	8 025 806

La data de 31 decembrie 2012 poziția „depozite la vedere la bănci centrale” cuprinde în principal disponibilul Băncii ca participant direct în TARGET2 în sumă de 21 647 742 mii lei reprezentând 4 888 058 mii EUR (31 decembrie 2011: 5 027 426 mii lei reprezentând 1 163 837 mii EUR), depozitul la vedere constituit la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 8 673 895 mii lei reprezentând 1 958 565 mii EUR (31 decembrie 2011: 2 041 002 mii lei reprezentând 472 487 mii EUR), precum și alte depozite.

La data de 31 decembrie 2012, disponibilul la BRI este în sumă de 406 641 mii lei (31 decembrie 2011: 867 636 mii lei), reprezentând contravaloarea a 90 348 mii EUR (31 decembrie 2011: 200 847 mii EUR), 6 mii USD (31 decembrie 2011: 6 mii USD) și 1 770 mii CHF (31 decembrie 2011: 5 mii CHF).

Structura pe valute a celorlalte depozite la vedere se regăsește la Nota 38.

7. Depozite la termen

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Depozite la termen la bănci centrale	1 328 610	8 622 121
Depozite la termen la instituții internaționale	6 606 535	6 582 640
Total	7 935 145	15 204 761

La 31 decembrie 2012, depozitele la termen la bănci centrale includ depozitul constituit la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 1 328 610 mii lei reprezentând 300 000 mii EUR (31 decembrie 2011: 8 622 121 mii lei, reprezentând 1 996 000 mii EUR), iar depozitele la termen la instituții internaționale includ depozitul constituit la o instituție financiară din afara Uniunii Europene în sumă de 6 606 535 mii lei reprezentând 950 000 mii USD și 629 300 mii GBP (31 decembrie 2011: 6 582 640 mii lei reprezentând 1 500 000 mii EUR și 20 000 mii GBP).

8. Plasamente în valută

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Plasamente la Banca Mondială, <i>din care:</i>		
– în depozite la vedere la Fed	323 629	956
– în titluri	1 520 511	1 453 857
Total	1 844 140	1 454 813

Conform contractului de administrare de investiții încheiat între Bancă și BIRD în anul 2002, BIRD a devenit consultantul și mandatarul Băncii pentru administrarea unor active externe limitate la 20 la sută din rezerva valutară internațională. La 31 decembrie 2012, plasamentele administrate de BIRD (depozite) sunt în valoare de 323 629 mii lei reprezentând 96 390 mii USD (31 decembrie 2011: 956 mii lei – echivalent al 286 mii USD).

La 31 decembrie 2012, plasamentele în titluri administrate de Banca Mondială în conformitate cu contractul de administrare de investiții sunt în valoare de 1 520 511 mii lei, echivalentul a 452 871 mii USD (31 decembrie 2011: 1 453 857 mii lei, echivalentul a 435 378 mii USD).

9. Valori mobiliare denumite în valută

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Titluri cu discount – Trezorerii europene	33 083 703	16 718 706
Titluri cu discount – Instituții de credit și bănci	-	9 667 916
Titluri cu discount – Agenții guvernamentale europene	1 141 369	-
Titluri cu discount – Trezoreria Japoniei	3 919 685	4 799 215
Titluri cu cupon – Trezoreria SUA	16 132 879	10 366 288
Titluri cu cupon – Trezorerii europene	30 207 970	66 355 705
Titluri cu cupon – Instituții de credit și bănci	5 990 124	674 369
Titluri cu cupon – Organizații financiare internaționale – BRI (MTI)	-	5 940 115
Titluri cu cupon – Organizații financiare internaționale (BEI, BIRD, BNI, BERD)	4 181 305	-
Total	94 657 035	114 522 314

La 31 decembrie 2012, portofoliul băncii include titluri în valoare totală de 94 657 035 mii lei (31 decembrie 2011: 114 522 314 mii lei).

Titlurile cu cupon emise de trezoreriile europene, trezoreria SUA, organizații financiare internaționale și instituțiile de credit și bănci au rată de dobândă fixă. Ratele de dobândă variază între 0,25 la sută și 5,38 la sută pe an pentru titlurile în EUR (2011: între 0,50 la sută și 5,38 la sută pe an), respectiv între 0,13 la sută și 5,25 la sută pe an pentru cele în USD (2011: între 0,88 la sută și 4,25 la sută pe an). La 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011 banca nu deținea titluri cu cupon denominate în GBP, respectiv JPY. La data de 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011 se află în portofoliu titluri cu discount atât în GBP, cât și în JPY.

La 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011 nu existau titluri clasificate ca deținute până la scadență.

10. Împrumuturi în valută

La data de 31 decembrie 2012, Banca are plasată la Fed o sumă de 1 841 925 mii lei – echivalentul a 548 600 mii USD (31 decembrie 2011: 806 441 mii lei – echivalentul a 241 500 mii USD).

11. Participații externe

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Cota de participare a României la FMI	5 323 013	5 281 533
Participarea la capitalul Băncii Reglementelor Internaționale	91 361	90 687
Participații la Banca Centrală Europeană	44 043	42 959
Total	5 458 417	5 415 179

Banca a înregistrat în această categorie fondurile naționale reprezentând cota de participare la alte instituții financiare internaționale.

În conformitate cu Legea nr. 97/1997, Banca exercită toate drepturile și obligațiile care decurg din faptul că România este stat membru al FMI. Excepții sunt tranșele a II-a, a III-a și a IV-a aferente împrumutului de la FMI – tranșe împărțite în anul 2010 în mod egal între Bancă și Ministerul Finanțelor Publice – pentru care exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor referitoare la împrumut revin fiecărei instituții în parte, conform Legii nr. 72/16 aprilie 2010 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenție, semnată de autoritățile române la București la 5 februarie 2010 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 19 februarie 2010 și pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/22 septembrie 2009 privind ratificarea Aranjamentului *stand-by* dintre România și Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la București la 24 aprilie 2009, și prin Decizia Consiliului director al

Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum și a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009.

La 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011, cota de participare totală a României la FMI era de 1 030 milioane DST. Banca acționează ca depozitar pentru depozitele FMI legate de participare.

12. Credite acordate instituțiilor de credit

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Credite acordate instituțiilor de credit	12 306 979	6 722 760
Credite în litigiu	13 209	13 209
Provizioane specifice de risc de credit – principal	(25 009)	(25 009)
Total	12 295 179	6 710 960

Creditele acordate instituțiilor de credit la 31 decembrie 2012 se compun din creditele în sumă de 12 295 179 mii lei acordate de Bancă pe baza transferurilor de titluri însoțite de angajamente de răscumpărare cu instituțiile de credit (31 decembrie 2011: 6 710 960 mii lei), respectiv creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat băncii în faliment Credit Bank S.A., conform Ordonanței de urgență nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc” S.A. – Credit Bank (31 decembrie 2011: 11 800 mii lei).

La 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011, poziția credite în litigiu include creditul acordat Credit Bank S.A. înainte de intrarea în faliment a băncii.

Provizionul specific de risc de credit, în sold la 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011, include provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat Credit Bank S.A și pentru creditul acordat aceleiași bănci în sumă de 13 209 mii lei.

13. Imobilizări

La data de 31 decembrie 2012, categoria „echipamente” include mijloace fixe achiziționate prin contracte de leasing financiar aflate în derulare în valoare brută de 16 722 mii lei (31 decembrie 2011: valoarea brută a contractelor: 6 251 mii lei). Menționăm că în anul 2012 a fost încheiat un nou contract de leasing financiar în valoare de 13 981 mii lei, reprezentând echipamente de procesat bancnote (în anul 2011 nu a fost înregistrat niciun contract de leasing financiar nou).

	<i>mii lei</i>				
	Terenuri și clădiri	Echipamente	Imobilizări în curs	Imobilizări necorporale	Total
<i>Cost sau cost reevaluat</i>					
La 31 decembrie 2011	1 442 950	96 916	37 127	28 851	1 605 844
Intrări	24 517	22 158	16 554	3 857	67 086
Ieșiri	-	(8 979)	(20 093)	-	(29 072)
La 31 decembrie 2012	1 467 467	110 095	33 588	32 708	1 643 858
<i>Amortizare cumulată</i>					
La 31 decembrie 2011	31 323	50 513	-	20 741	102 577
Amortizarea în cursul anului	31 450	11 137	-	5 643	48 230
Ieșiri	-	(3 422)	-	-	(3 422)
La 31 decembrie 2012	62 773	58 228	-	26 384	147 385
Valoare netă contabilă					
La 31 decembrie 2012	1 404 694	51 867	33 588	6 324	1 496 473
La 31 decembrie 2011	1 411 627	46 403	37 127	8 110	1 503 267

14. Titluri de participare

Titlurile de participare sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

Titlurile de participare, în sumă de 2 321 mii lei la 31 decembrie 2012 (31 decembrie 2011: 2 319 mii lei), includ acțiunile deținute de Bancă la TRANSFOND S.A. (2 240 mii lei la 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011) – o societate pe acțiuni care furnizează servicii de decontare a operațiunilor interbancare pentru băncile din România (acestea reprezintă 33 la sută din capitalul social al TRANSFOND S.A.), respectiv 8 acțiuni la SWIFT achiziționate prin realocare la data de 20 februarie 2006 și nemodificate la realocarea din 2008 în valoare totală de 18 mii EUR – 81 mii lei (31 decembrie 2011: 18 mii EUR – 79 mii lei).

Informațiile financiare auditate sintetizate ale TRANSFOND S.A. sunt prezentate în tabelul următor:

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Capitaluri proprii	144 129	139 251
Total active	153 610	143 421
Profit net pentru exercițiul financiar	12 704	7 826

15. Decontări cu bugetul statului

La data de 31 decembrie 2012, soldul este format în principal din contravaloarea cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii ce urmează să fie regularizată cu bugetul de stat conform prevederilor legale.

16. Diferențe din reevaluare pentru elemente în afara bilanțului

La data de 31 decembrie 2012, Banca deținea operațiuni în valută înregistrate în conturile din afara bilanțului constând din tranzacții spot cu decontare la trei zile lucrătoare de la data tranzacției (la 31 decembrie 2011 nu a existat sold la acest post bilanțier). Aceste operațiuni sunt reevaluate la sfârșitul fiecărei luni, iar rezultatul reevaluării se înregistrează în bilanț. La data de 31 decembrie 2012, valoarea contabilă a reevaluării este de 831 mii lei.

17. Provizioane pentru creanțe aferente altor active

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Provizioane pentru:		
Garanții plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. (a)	53 009	52 722
Alte provizioane aferente activelor (b)	2 083	2 088
Total	55 092	54 810

a) La 31 decembrie 2012, echivalentul în lei al garanțiilor plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. este în sumă de 53 009 mii lei (31 decembrie 2011: 52 722 mii lei). Aceste garanții în valută au fost reevaluate la 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011.

b) Această poziție este formată în principal din provizioane constituite pentru diverși debitori litigioși.

Provizioanele de la punctele a și b corectează grupa bilanțieră „Alte active”.

18. Dobânzi de încasat

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Dobânzi de încasat aferente:		
Titlurilor în valută	654 899	1 398 643
Depozitelor și plasamentelor în valută	1 569	4 733
Creditelor acordate băncilor	7 979	10 542
Altora active	684	877
Total	665 131	1 414 795

19. Provizioane de risc de credit – dobândă

La data de 31 decembrie 2012 și, respectiv, 31 decembrie 2011 s-a menținut provizionul de risc de credit pentru dobânda de încasat în sumă de 6 068 mii lei aferentă creditului acordat Credit Bank S.A. conform Ordonanței de urgență nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc” S.A. – Credit Bank.

20. Numerar în circulație

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Bancnote	35 718 325	33 961 460
Monede	318 198	288 103
Total	36 036 523	34 249 563

21. Împrumuturi de la FMI

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Împrumuturi de la FMI	43 675 520	49 486 582
Total	43 675 520	49 486 582

La data de 31 decembrie 2012, contul FMI înregistrează un sold în valoare de 8 452 829 150 DST – în scădere față de 31 decembrie 2011 cu suma de 1 199 875 000 DST datorită ratelor rambursate în cursul anului 2012 conform Acordului de Împrumut dintre România și Fondul Monetar Internațional din anul 2009 (la data de 31 decembrie 2011, contul FMI înregistrează un sold în valoare de 9 652 704 150 DST din care suma de 769 000 000 DST este aferentă tranșei a VII-a încasate în anul 2011 conform Acordului de Împrumut dintre România și Fondul Monetar Internațional din anul 2009).

22. Împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare

La data de 31 decembrie 2012, Banca deține împrumuturi în sumă de 16 433 mii lei – 3 711 mii EUR (31 decembrie 2011: 6 392 mii lei – 1 480 mii EUR), reprezentând contracte de leasing financiar pentru achiziționarea de sisteme/mașini de procesat bancnote.

23. Alocații în DST de la FMI

Banca a înregistrat la această poziție un împrumut nerambursabil cu aceeași rată de dobândă ca și contul curent în DST la FMI. La 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011, alocațiile în DST de la FMI erau în sumă de 984 767 719 DST cu o rată de dobândă de 0,03 la sută pe an în 2012, respectiv 0,11 la sută pe an în 2011.

24. Disponibilități ale Trezoreriei Statului

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Cont curent în lei al Trezoreriei Statului	7 175 078	891 628
Cont curent în valută al Trezoreriei Statului	17 798 119	12 672 671
Total	24 973 197	13 564 299

Începând cu luna iunie 2011 conturile curente ale Trezoreriei Statului în lei sunt purtătoare de rată de dobândă la nivelul celei stabilite de Bancă pentru facilitatea de depozit, iar pentru disponibilitățile în valută atât pentru anul 2012 cât și pentru anul 2011 se aplică rata de dobândă aferentă rezervelor minime obligatorii în valută.

25. Dobânzi de plătit

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
<i>Dobânzi de plătit aferente:</i>		
Împrumuturilor externe	205 831	197 252
Rezervelor minime ale instituțiilor de credit	9 156	10 377
Disponibilităților Trezoreriei Statului	1 969	424
Total	216 956	208 053

26. Tranzacții cu entități aflate în relații speciale

Guvernul, prin intermediul Trezoreriei Statului, dispune de conturi curente deschise la Bancă ale căror operațiuni fac obiectul comisionării începând cu data de 31 decembrie 2005. În plus, Banca acționează ca agent de înregistrare al Trezoreriei Statului în ceea ce privește titlurile de stat și certificatele de trezorerie, administrează rezervele valutare internaționale și asigură serviciul datoriei publice externe a României.

Banca exercită de asemenea, prin intermediul membrilor Consiliului de administrație, o influență asupra altor două instituții de stat: Imprimeria BNR și Monetăria Statului.

Totalul achizițiilor de bancnote și monede efectuate de Bancă de la cele două entități în decursul anului 2012 s-a ridicat la 86 371 mii lei (2011: 141 164 mii lei). La data de 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011 Banca nu înregistrează creanțe sau datorii față de aceste două entități. Tranzacțiile efectuate s-au desfășurat în condiții comerciale normale.

Banca exercită o influență semnificativă asupra TRANSFOND S.A., o entitate creată în anul 2000 pentru a externaliza activitatea Băncii de decontare a operațiunilor interbancare între băncile din România. În data de 8 aprilie 2005 a devenit operațional sistemul ReGIS (sistemul de decontare pe bază brută în timp real), la care s-au adăugat ulterior modulele SENT (modul pentru plăți de mică valoare – administrat integral de TRANSFOND S.A.) și SaFIR (modul pentru titluri de stat și certificate de depozit emise de Bancă – administrat de Bancă).

TRANSFOND S.A. primește pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul primit de Bancă de la băncile participante la decontare, precum și procente diferențiate stabilite prin contracte în relația cu celelalte module ale Sistemului Electronic de Plăți. Totalul comisioanelor plătite de către Bancă către TRANSFOND S.A. în anul 2012 a fost de 16 289 mii lei (2011: 18 591 mii lei). La 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011, Banca nu înregistra creanțe sau datorii față de TRANSFOND S.A.

27. Rezerve

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Rezerve statutare	502 230	418 690
Alte rezerve	802 805	795 583
Diferențe favorabile din reevaluare - imobilizări	1 319 334	1 323 409
Total	2 624 369	2 537 682

Sumele înregistrate ca rezerve statutare reprezintă rezervele constituite ca urmare a repartizării a 60 la sută din profitul rămas aferent anului 2012, a repartizării a 60 la sută din profitul rămas aferent anului 2011, a repartizării a 50 la sută din profitul rămas aferent anului 2010, respectiv 60 la sută în anul 2009, plus majorarea rezervelor statutare începând cu luna iulie 2010 conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 78/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar.

Alte rezerve reprezintă:

- Rezerve constituite din preluarea fondului imobilizărilor corporale (14 450 mii lei atât la 31 decembrie 2012, cât și la 31 decembrie 2011);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind sursele proprii de finanțare a investițiilor (57 629 mii lei atât la 31 decembrie 2012, cât și la 31 decembrie 2011);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la FMI (318 532 mii lei atât la 31 decembrie 2012, cât și la 31 decembrie 2011);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la BRI (44 550 mii lei atât la 31 decembrie 2012, cât și la 31 decembrie 2011);
- Rezerve constituite, potrivit legii, pentru sursele proprii de finanțare a investițiilor în sumă de 209 652 mii lei la data de 31 decembrie 2012 (31 decembrie 2011: 189 755 mii lei);
- Alte rezerve în sumă de 157 992 mii lei la data de 31 decembrie 2012 (31 decembrie 2011: 170 666 mii lei).

Diferențe favorabile din reevaluarea imobilizărilor reprezintă soldul rezervelor aferente diferenței dintre valoarea justă și valoarea netă contabilă a imobilizărilor corporale.

28. Cont special de reevaluări

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Diferențe favorabile din reevaluarea aurului, metalelor și pietrelor prețioase	14 553 541	13 440 445
Diferențe favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută	1 468 369	2 036 340
Titluri denuminate în valută (reevaluare la valoarea de piață)	27 142	289 117
Total	16 049 052	15 765 902

Sumele înregistrate în contul special de reevaluare reprezintă diferențele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2011.

În cursul exercițiilor financiare 2012 și 2011, Banca a deținut poziții valutare lungi atât pentru toate valutele din portofoliu, cât și pentru aur (total creanțe mai mare decât total datorii în valuta respectivă), excepție fiind poziția valutară în DST, care s-a menținut ca poziție valutară scurtă pe tot parcursul anilor respectivi.

Efectuarea operațiunii de *hedging* economic la 31 decembrie 2011 a permis înregistrarea în contul special de reevaluare a rezultatului (diferențe favorabile nete) din reevaluarea deținerii nete DST după cumulara acestuia cu rezultatul reevaluării deținerilor desemnate ce fac parte din deținerea netă DST, stabilite în conformitate cu structura coșului de valute DST (vezi Nota 2p).

29. Venituri din dobânzi

	<i>mii lei</i>	
	2012	2011
Operațiuni în valută		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Valori mobiliare externe	1 812 004	2 096 010
Plasamente în valută	12 390	192 833
Disponibilități în DST	17 779	10 341
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în valută	1 842 173	2 299 184
Operațiuni în lei		
Credite acordate instituțiilor de credit	513 216	86 456
Alte venituri	486	234
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în lei	513 702	86 690
Total venituri din dobânzi	2 355 875	2 385 874

În exercițiul financiar 2012, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din acumularea cupoanelor aferente valorilor mobiliare în sumă

de 1 678 646 mii lei (2011: 1 785 019 mii lei) și din eşalonarea discountului rezultat din achizițiile de valori mobiliare în sumă de 133 358 mii lei (2011: 310 991 mii lei).

Veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în lei provin din operațiunile de creditare a instituțiilor de credit, inclusiv din operațiunile de transferuri de titluri însoțite de angajamente de răscumpărare cu instituțiile de credit și sunt în sumă de 513 216 mii lei (2011: 86 456 mii lei).

30. Cheltuieli cu dobânzi

	<i>mii lei</i>	
	2012	2011
Operațiuni în valută		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Valori mobiliare externe, rezerve minime obligatorii și depozite atrase	1 601 800	1 440 044
Împrumut/depozit Fondul Monetar Internațional	1 233 802	1 181 796
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în valută	2 835 602	2 621 840
Operațiuni în lei		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Depozite la termen atrase de la instituțiile de credit	11 942	26 257
Rezerve minime obligatorii	258 532	310 837
Contul curent al Trezoreriei Statului	26 073	58 197
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în lei	296 547	395 291
Total cheltuieli cu dobânzi	3 132 149	3 017 131

În exercițiul financiar 2012, cheltuielile cu dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din dobânzile plătite la rezerva minimă obligatorie în valută și depozite atrase la vedere – 265 893 mii lei (2011: 306 604 mii lei), din amortizarea primei nete rezultate din achizițiile de valori mobiliare externe – 1 335 907 mii lei (2011: 1 133 440 mii lei), precum și din dobânzile datorate pentru împrumutul acordat de FMI – 1 233 802 mii lei (2011: 1 181 796 mii lei).

31. Venituri din taxe și comisioane

	<i>mii lei</i>	
	2012	2011
Venituri din comisioane și taxe în lei	97 896	83 264
Venituri din comisioane și taxe în valută	5 475	11 368
Total venituri din comisioane și taxe	103 371	94 632

Veniturile din comisioane și taxe în lei reprezintă venituri din comisioane pentru serviciile de decontare a operațiunilor în relația cu instituțiile de credit și Trezoreria Statului în sumă de 97 896 mii lei (2011: 83 264 mii lei).

Veniturile din comisioane și taxe în valută provin din operațiunile de redistribuire comisioane TARGET2 în sumă de 5 475 mii lei; (2011: 11 368 mii lei reprezentând valoarea comisionului anual de angajament rambursat de către FMI (vezi Nota 2r) și comisioane TARGET2).

32. Cheltuieli cu taxe și comisioane

	<i>mii lei</i>	
	2012	2011
Cheltuieli cu taxe și comisioane în lei	16 289	16 747
Cheltuieli cu taxe și comisioane în valută	40 597	57 908
Total cheltuieli din taxe și comisioane	56 886	74 655

Cheltuielile cu taxe și comisioane în lei în sumă de 16 289 mii lei (2011: 16 747 mii lei) reprezintă cheltuieli cu comisioanele pentru serviciile primite de Bancă, inclusiv pentru serviciile prestate de TRANSFOND S.A., aceasta primind pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul încasat de către Bancă de la instituțiile de credit participante la decontare (vezi Nota 26).

Cheltuielile din comisioane și taxe în valută în sumă de 40 597 mii lei (2011: 57 908 mii lei) provin în principal din operațiunile cu FMI și reprezintă valoarea comisionului anual de angajament (care se rambursează de FMI la tragerea fiecărei tranșe), valoarea comisionului de serviciu (0,5 la sută din tranșele încasate), precum și valoarea comisionului de angajament aferent celui de-al doilea an din Acordul *stand-by* de tip preventiv încheiat în anul 2011.

33. Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare

	<i>mii lei</i>	
	2012	2011
Venituri din operațiuni valutare		
Venituri din diferențe de curs	3 221 473	1 292 950
Dividende pentru acțiunile deținute la Banca Reglementelor Internaționale	14 368	12 182
Total venituri din operațiuni valutare	3 235 841	1 305 132
Cheltuieli din operațiuni valutare		
Cheltuieli cu diferențe de curs	(505 335)	(26 183)
Alte cheltuieli cu operațiuni valutare	(1 998)	(22 781)
Total cheltuieli din operațiuni valutare	(507 333)	(48 964)
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	2 728 508	1 256 168

Veniturile și cheltuielile din diferențe de curs din exercițiile financiare 2012 și 2011 sunt aferente, în principal, ieșirilor de valută din pozițiile valutare lungi, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2i).

34. Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri

	<i>mii lei</i>	
	2012	2011
Venituri din operațiuni cu titluri		
Câștiguri din operațiuni cu titluri	34 765	187 405
Total venituri din operațiuni cu titluri	34 765	187 405
Cheltuieli din operațiuni cu titluri	(29)	(82 321)
Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	34 736	105 084

Veniturile/cheltuielile reprezintă efectul prețului de piață, provenind din vânzările de titluri denominate în valută, acestea fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2j).

35. Pierderi nete realizate din operațiuni cu metale prețioase

	<i>mii lei</i>	
	2012	2011
Cheltuieli din operațiuni cu metale prețioase	(366)	(319)
Pierderi nete din operațiuni cu metale prețioase	(366)	(319)

Cheltuielile din operațiuni cu metale prețioase reprezintă taxele de depozitare și stocare plătite pentru cantitatea de aur aflată în depozitul extern.

36. Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare

	<i>mii lei</i>	
	2012	2011
Cheltuieli cu diferențe nefavorabile din reevaluare		
Reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor denominate în valută	6 483	2 581
Reevaluarea la cursul de reevaluare a pozițiilor valutare	853 857	-
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	860 340	2 581

Pierderile din diferențe din reevaluare reprezintă diferențele nefavorabile dintre valoarea de piață a titlurilor denominate în valută la 31 decembrie și costul mediu net al acestora, precum și pierderile din diferențele nefavorabile rezultate din reevaluarea pozițiilor valutare la cursul de reevaluare (vezi Nota 2p).

Efectuarea operațiunii de *hedging* economic la 31 decembrie 2012 a permis înregistrarea pe cheltuială a rezultatului (diferențe nefavorabile nete) din reevaluarea deținerii nete DST după cumulara acestuia cu rezultatul reevaluării deținerilor desemnate ce fac parte din deținerea netă DST, stabilite în conformitate cu structura coșului de valute DST (vezi Nota 2p).

37. Cheltuieli cu emisiunea monetară

Cheltuielile cu emisiunea monetară reprezintă costul cu imprimarea bancnotelor și baterea monedei metalice.

38. Riscul valutar

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2012 este următoarea:

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	<i>mii lei</i> Total
Disponibilități bănești și alte valori	24 629	137	129				24 895
Aur la alte standarde					189 727		189 727
Alte metale și pietre prețioase						53 033	53 033
Disponibil în DST la FMI				506 154			506 154
Aur monetar					18 600 428		18 600 428
Depozite la vedere	30 725 528		1 934			36 032	30 763 494
Depozite la termen	1 328 610		3 189 625			3 416 910	7 935 145
Plasamente în valută			1 844 140				1 844 140
Valori mobiliare denuminate în valută	67 846 821		18 968 204			7 842 010	94 657 035
Împrumuturi în valută			1 841 925				1 841 925
Participații externe		44 043		5 414 374			5 458 417
Alte active externe TARGET2		322 458					322 458
Credite acordate instituțiilor de credit	12 306 979						12 306 979
Credite în litigiu	13 209						13 209
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(25 009)						(25 009)
Credite acordate salariaților	106						106
Imobilizări	1 496 473						1 496 473
Stocuri	4 265						4 265
Titluri de participare	2 240	81					2 321
Decontări cu bugetul statului	769 236						769 236
Conturi de regularizare	13 072						13 072
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	831						831
Alte active	58 614						58 614
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	(2 083)		(53 009)				(55 092)
Dobânzi de încasat	8 663	605 472	50 818	62		116	665 131
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)						(6 068)
Total active	14 665 157	100 873 150	25 843 766	5 920 590	18 790 155	11 348 101	177 440 919

Structura pe valute a pasivelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2012 este următoarea:

							mii lei
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	36 036 523						36 036 523
Obligații față de instituții financiare internaționale	14 930		504	43 675 521			43 690 955
Depozite atrase la vedere		259 196					259 196
Împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare		16 433					16 433
Alocații în DST de la FMI				5 088 266			5 088 266
Conturi curente ale instituțiilor de credit	21 295 993						21 295 993
Disponibilități în regim special	28 636						28 636
Rezerve obligatorii în valută		26 500 915	219 196				26 720 111
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	961						961
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2		322 458					322 458
Disponibilități ale Trezoreriei Statului	7 175 078	10 655 156	7 141 123			1 840	24 973 197
Creditori	14 410						14 410
Personal și conturi asimilate	2 314						2 314
Decontări cu bugetul statului	12 771						12 771
Conturi de regularizare	814						814
Alte pasive	1 811						1 811
Dobânzi de plătit	8 141	6 451	816	201 548			216 956
Total pasive	64 592 382	37 760 609	7 361 639	48 965 335	-	1 840	158 681 805
Active nete / (pasive nete)*)	(49 927 225)	63 112 541	18 482 127	(43 044 745)	18 790 155	11 346 261	18 759 114

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2011 este următoarea:

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	mii lei Total
Disponibilități bănești și alte valori	23 400	134	91				23 625
Aur la alte standarde					179 446		179 446
Alte metale și pietre prețioase						49 067	49 067
Disponibil în DST la FMI				1 970 146			1 970 146
Aur monetar					17 502 536		17 502 536
Depozite la vedere		7 941 923	5 108			78 775	8 025 806
Depozite la termen		15 101 671				103 090	15 204 761
Plasamente în valută			1 454 813				1 454 813
Valori mobiliare denominate în valută		85 591 498	18 877 431			10 053 385	114 522 314
Împrumuturi în valută			806 441				806 441
Participații externe		42 959		5 281 533		90 687	5 415 179
Alte active externe TARGET2		113 254					113 254
Credite acordate instituțiilor de credit	6 722 760						6 722 760
Credite în litigiu	13 209						13 209
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(25 009)						(25 009)
Credite acordate salariaților	130						130
Imobilizări	1 503 267						1 503 267
Stocuri	3 599						3 599
Titluri de participare	2 319						2 319
Decontări cu bugetul statului	116						116
Conturi de regularizare	30 424						30 424
Alte active	56 497						56 497
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	(2 088)		(52 722)				(54 810)
Dobânzi de încasat	11 419	1 366 541	36 223	610		2	1 414 795
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)						(6 068)
Total active	8 333 975	110 157 980	21 127 385	7 252 289	17 681 982	10 375 006	174 928 617

Structura pe valute a pasivelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2011 este următoarea:

							mii lei
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	34 249 563						34 249 563
Obligații față de instituții financiare internaționale	24 955		501	49 486 582			49 512 038
Depozite atrase la vedere		228 674					228 674
Împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare		6 392					6 392
Alocații în DST de la FMI				5 048 615			5 048 615
Conturi curente ale instituțiilor de credit	27 339 419						27 339 419
Disponibilități în regim special	163 084						163 084
Rezerve obligatorii în valută		25 874 256	211 909				26 086 165
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	2 152						2 152
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2		113 254					113 254
Disponibilități ale Trezoreriei Statului	891 628	12 539 951	131 555			1 165	13 564 299
Creditori	13 747						13 747
Personal și conturi asimilate	1 856						1 856
Decontări cu bugetul statului	16 161						16 161
Conturi de regularizare	13 220						13 220
Alte pasive	1 811						1 811
Dobânzi de plătit	7 485	7 154	16	193 398			208 053
Total pasive	62 725 081	38 769 681	343 981	54 728 595	-	1 165	156 568 503
Active nete / (pasive nete)*)	(54 391 106)	71 388 299	20 783 404	(47 476 306)	17 681 982	10 373 841	18 360 114

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

39. Angajamente și contingente

La data de 31 decembrie 2012, Banca deține în custodie următoarele:

- bilete la ordin emise de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Fondului Monetar Internațional în valoare de 1 839 125 000 DST. În cursul anului 2012, soldul a fost diminuat cu suma de 107 375 000 DST datorită rambursării părții aferente din tranșa a II-a trase de Ministerul Finanțelor Publice; biletele la ordin au fost depuse la Bancă la data eliberării tranșelor de împrumut, certificând obligațiile de plată aferente (31 decembrie 2011: bilete la ordin emise de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Fondului Monetar Internațional în valoare de 1 946 500 000 DST formate din bilete la ordin emise în anul 2010 în valoare de 704 500 000 DST – echivalentul părții din tranșa a III-a și 383 000 000 DST – echivalentul părții din tranșa a IV-a încasate de către Ministerul Finanțelor Publice în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență nr. 10/2010, respectiv un bilet la ordin emis în anul 2009 în valoare de 859 000 000 DST – echivalentul părții din tranșa a II-a încasate de către Ministerul Finanțelor Publice în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009);
- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor în valoare de 600 510 USD (31 decembrie 2011: 600 510 USD);
- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Băncii Mării Negre aferent cotei de 20 la sută din participația României la capitalul majorat în valoare de 21 750 000 DST. În cursul anului 2012, biletul la ordin a fost diminuat cu suma de 3 625 000 DST (31 decembrie 2011: 25 375 000 DST).

40. Repartizarea profitului

Potrivit legii, suma repartizată din profitul corespunzător exercițiului financiar 2012 (696 141 mii lei) pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii a fost de 556 908 mii lei. Profitul rămas (139 233 mii lei) a fost repartizat astfel:

- la 31 decembrie 2012: 60 la sută din profitul rămas – pentru majorarea rezervelor statutare (83 540 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 30 la sută din profitul rămas – pentru sursele proprii de finanțare a investițiilor (41 770 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 9,99 la sută din profitul rămas – pentru fondul de participare a salariaților la profit (13 909 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 0,01 la sută din profitul rămas – pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (14 mii lei).

Potrivit legii, suma repartizată din profitul corespunzător exercițiului financiar 2011 (301 348 mii lei) pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete

ale Băncii a fost de 235 022 mii lei. Profitul rămas (66 326 mii lei) a fost repartizat astfel:

- la 31 decembrie 2011: 60 la sută din profitul rămas – pentru majorarea rezervelor statutare (39 795 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 30 la sută din profitul rămas – pentru sursele proprii de finanțare a investițiilor (19 898 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 9,99 la sută din profitul rămas – pentru fondul de participare a salariaților la profit (6 626 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 0,01 la sută din profitul rămas – pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (7 mii lei).

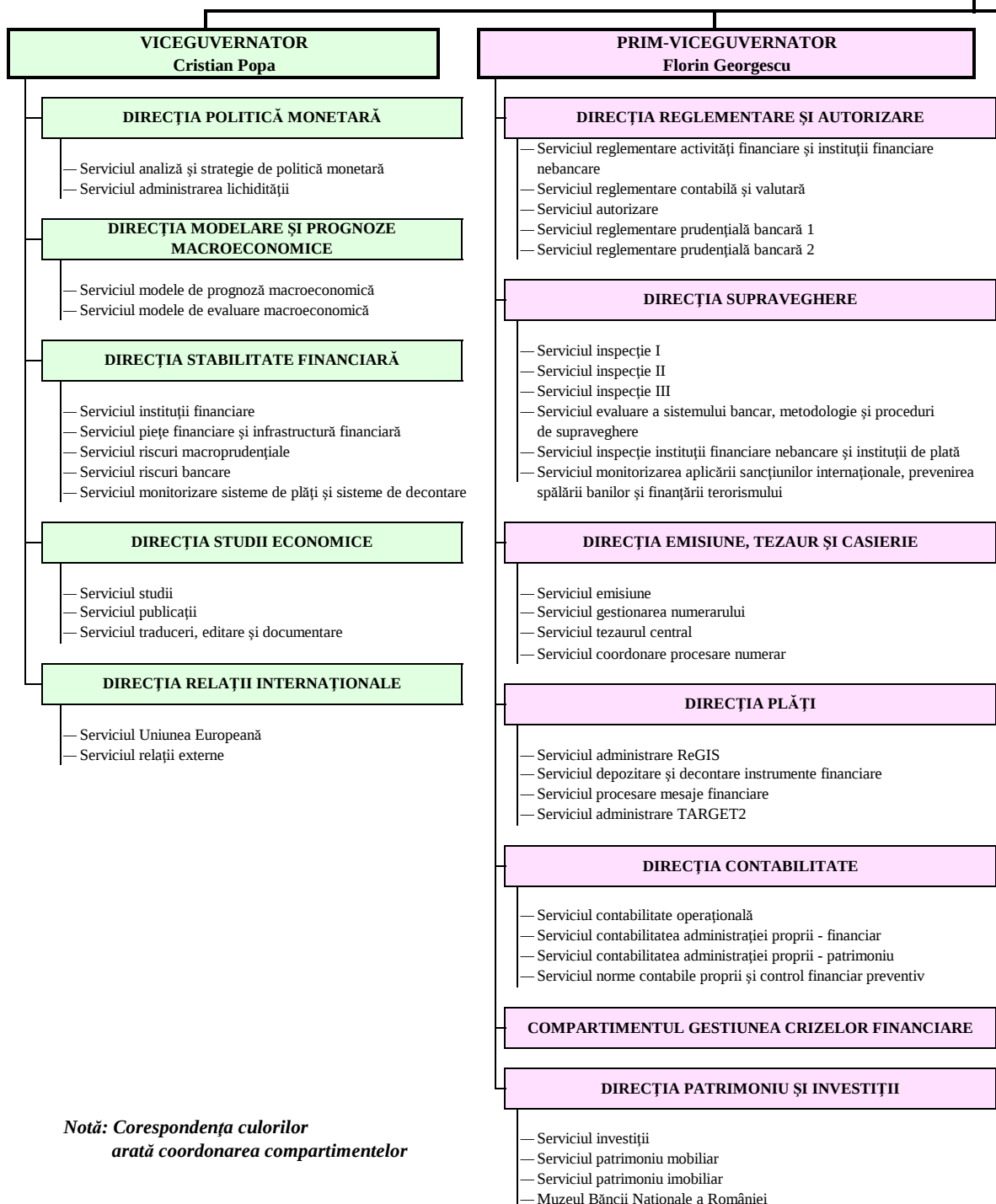
Anexe

ORGANIGRAMA BĂNCII NAȚIONALE

CONSILIUL DE

Mugur Isărescu – președinte
Florin Georgescu – vicepreședinte
Bogdan Olteanu – membru
Cristian Popa – membru

GUVERNATOR

*Notă: Corespondența culorilor
arată coordonarea compartimentelor*

A ROMÂNIEI la 31 decembrie 2012

ADMINISTRAȚIE

Marin Dinu – membru
Nicolae Dănilă – membru
Virgiliu-Jorj Stoenescu – membru
Agnes Nagy – membru
Napoleon Pop – membru

Mugur Isărescu

VICEGUVERNATOR
Bogdan Olteanu

DIRECȚIA STATISTICĂ

- Serviciul statistică monetară și financiară
- Serviciul balanța de plăți
- Serviciul raportări statistice directe
- Serviciul procesare date statistice
- Serviciul administrare date SIRBNR

DIRECȚIA SERVICII INFORMATICE

- Serviciul sisteme informatice
- Serviciul administrare rețele
- Serviciul suport informatic
- Serviciul suport multimedia

DIRECȚIA JURIDICĂ

- Serviciul avizare și documentare juridică
- Serviciul contencios și asistență contractuală
- Serviciul drept european și internațional

DIRECȚIA TEHNICĂ ȘI MENTENANȚĂ

- Serviciul tehnic mentenanță construcții
- Serviciul tehnic mentenanță echipamente și instalații
- Serviciul administrativ
- Serviciul administrare imobil Negru-Vodă
- Serviciul administrare imobile Dr. Staicovici

DIRECȚIA ACHIZIȚII

- Serviciul organizare proceduri
- Serviciul metodologie-contractări
- Serviciul programare-monitorizare
- Serviciul gestiuni și achiziții directe

SUCURSALE REGIONALE ȘI AGENȚII

CANCELARIA BNR

- Cabinetele conducerii executive
- Economistul șef și Grupul consilierilor BNR
- Corpul de control al Guvernatorului
- Serviciul secretariat al CA al BNR
- Serviciul informații clasificate
- Serviciul protocol

DIRECȚIA OPERAȚIUNI DE PIAȚĂ

- Serviciul operațiuni de politică monetară
- Serviciul operațiuni cu Trezoreria
- Serviciul administrarea rezervelor internaționale
- Serviciul execuția operațiunilor de piață

DIRECȚIA COMUNICARE

- Serviciul publicații electronice și website
- Serviciul relații mass-media
- Serviciul analiză imagine și dezvoltare de proiecte în domeniul relațiilor publice
- Serviciul educație financiară

DIRECȚIA SECRETARIAT

- Serviciul evidență documente
- Serviciul arhivă
- Serviciul bibliotecă
- Serviciul informare publică
- Serviciul organizare evenimente
- Serviciul transport parc auto comun
- Cantina salariaților

DIRECȚIA RESURSE UMANE

- Serviciul organizare și planificare
- Serviciul management resurse umane
- Serviciul perfecționare profesională și dezvoltarea carierei

DIRECȚIA AUDIT INTERN

- Serviciul audit general
- Serviciul analiză și sinteză
- Serviciul audit informatic
- Serviciul control bugetar și analiză financiară

DIRECȚIA PROTECȚIA VALORILOR

- Serviciul managementul situațiilor de urgență și continuitatea activității
- Serviciul protecție internă
- Serviciul transport special
- Serviciul sisteme de securitate
- Cabinetul medical de urgență

CENTRUL DE PERFECTIONARE PROFESIONALĂ ȘI ACTIVITĂȚI SOCIALE

- Serviciul suport al organizării perfecționării profesionale
- Serviciul activități sociale
- Serviciul activități auxiliare
- Unități de perfecționare profesională și activități sociale

Lista publicațiilor Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2012

1. Raport anual
2. Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României – Raport anual
3. Raport asupra stabilității financiare
4. Raport asupra inflației
5. Buletin lunar
6. Buletin de conjunctură
7. Conturi naționale financiare
8. Caiete de studii
9. *Occasional Papers*
10. Simpozionul de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”
11. *Restitutio*
12. Bancnotele României
13. *Regional Seminar on Financial Stability*
14. Investițiile străine directe în România
15. Caietele juridice ale Băncii Naționale a României

Principalele lucrări transmise Parlamentului României de către Banca Națională a României în anul 2012

1. Raport anual 2011
2. Raport asupra stabilității financiare 2012
3. Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României – Raport anual 2011
4. Raport asupra inflației
5. Conturi naționale financiare 2007-2011

Principalele reglementări emise de Banca Națională a României în anul 2012

- 5 ianuarie 2012 **Circulara nr. 1** privind nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României (Monitorul Oficial al României nr. 13/6.01.2012).
- 9 ianuarie 2012 **Regulamentul nr. 1** privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Incidentelor de Plăți (Monitorul Oficial al României nr. 49/20.01.2012).
- Regulamentul nr. 2** privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Riscului de Credit (Monitorul Oficial al României nr. 49/20.01.2012).
- 10 ianuarie 2012 **Circulara nr. 2** privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă națională începând cu perioada de aplicare 24 ianuarie – 23 februarie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 37/17.01.2012).
- Circulara nr. 3** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 decembrie 2011 – 23 ianuarie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 37/17.01.2012).
- 11 ianuarie 2012 **Ordinul nr. 1** pentru aprobarea Normelor metodologice referitoare la modelele raportărilor periodice pentru necesități de analiză a stabilității financiare, aplicabile instituțiilor de credit (Monitorul Oficial al României nr. 55/24.01.2012).
- 12 ianuarie 2012 **Ordinul nr. 2** pentru modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 8/2006 privind procedurile de lucru referitoare la derularea operațiunilor de piață monetară efectuate de Banca Națională a României și a facilităților permanente acordate de aceasta participanților eligibili (Monitorul Oficial al României nr. 55/24.01.2012).
- Ordinul nr. 3** pentru modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 7/2006 privind procedurile de lucru pentru derularea operațiunilor cu certificate de depozit emise de Banca Națională a României (Monitorul Oficial al României nr. 58/24.01.2012).
- Regulamentul nr. 3** pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 1/2000 privind operațiunile de piață monetară efectuate de Banca Națională a României și facilitățile permanente acordate de aceasta participanților eligibili (Monitorul Oficial al României nr. 54/23.01.2012).

- 20 ianuarie 2012 **Circulara nr. 4** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 10 ani de la introducerea bancnotelor și monedelor euro (Monitorul Oficial al României nr. 112/13.02.2012).
- 2 februarie 2012 **Circulara nr. 5** privind nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României (Monitorul Oficial al României nr. 88/3.02.2012).
- 7 februarie 2012 **Circulara nr. 6** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei și în euro începând cu perioada de aplicare 24 ianuarie – 23 februarie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 111/13.02.2012).
- Circulara nr. 7** privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă națională începând cu perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 111/13.02.2012).
- 14 februarie 2012 **Regulamentul nr. 4** pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii (Monitorul Oficial al României nr. 123/20.02.2012).
- 21 februarie 2012 **Circulara nr. 8** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 200 de ani de la nașterea lui Carol Popp de Szathmári (Monitorul Oficial al României nr. 142/2.03.2012).
- 8 martie 2012 **Ordinul nr. 4** referitor la raportarea situației privind clasificarea expunerilor din credite/credite legate de serviciile de plată și necesarul de provizioane specifice de risc de credit aferent acestora, aplicabil entităților supravegheate de Banca Națională a României, altele decât instituțiile de credit (Monitorul Oficial al României nr. 179/20.03.2012).
- Regulamentul nr. 5** privind clasificarea creditelor și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit aplicabil entităților supravegheate de Banca Națională a României, altele decât instituțiile de credit (Monitorul Oficial al României nr. 179/20.03.2012).
- 13 martie 2012 **Circulara nr. 9** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 195/26.03.2012).
- 14 martie 2012 **Circulara nr. 10** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate centenarului primei legi moderne a pașapoartelor românești (Monitorul Oficial al României nr. 195/26.03.2012).

- 29 martie 2012 **Circulara nr. 12** privind nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României (Monitorul Oficial al României nr. 213/30.03.2012).
- 10 aprilie 2012 **Circulara nr. 13** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 martie – 23 aprilie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 262/20.04.2012).
- 10 aprilie 2012 **Circulara nr. 14** privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă națională începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 262/20.04.2012).
- 20 aprilie 2012 **Circulara nr. 15** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 150 de ani de la înființarea Ministerului Afacerilor Externe (Monitorul Oficial al României nr. 284/27.04.2012).
- 2 mai 2012 **Circulara nr. 16** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 100 de ani de la nașterea lui Sergiu Celibidache (Monitorul Oficial al României nr. 317/11.05.2012).
- 9 mai 2012 **Regulamentul nr. 6** privind modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 4/2005 privind regimul valutar, precum și abrogarea Normei Băncii Naționale a României nr. 4/2005 privind efectuarea operațiunilor de schimb valutar (Monitorul Oficial al României nr. 341/19.05.2012).
- 14 mai 2012 **Circulara nr. 17** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei și în dolari SUA începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 343/21.05.2012).
- 15 mai 2012 **Circulara nr. 18** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unui set de două monede din argint dedicate aniversării a 150 de ani de la unificarea instituțiilor politice centrale ale României moderne – deschiderea primului parlament și constituirea primului guvern (Monitorul Oficial al României nr. 392/12.06.2012).
- 21 mai 2012 **Regulamentul nr. 7** privind comisioanele practicate de Banca Națională a României pentru efectuarea operațiunilor de eliberare și primire de numerar în relația cu instituțiile de credit și Trezoreria Statului (Monitorul Oficial al României nr. 350/23.05.2012).
- 28 mai 2012 **Ordinul nr. 5** pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 8/2006 privind procedurile de lucru referitoare la derularea operațiunilor de piață monetară efectuate de Banca Națională a României și a facilităților permanente acordate de aceasta participanților eligibili (Monitorul Oficial al României nr. 363/29.05.2012).

- 11 iunie 2012 **Regulamentul nr. 8** pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebankare (Monitorul Oficial al României nr. 408/19.06.2012).
- Regulamentul nr. 9** privind procedura de soluționare a diferendelor dintre utilizatorii serviciilor de plată și prestatorii de servicii de plată, aplicată de Banca Națională a României (Monitorul Oficial al României nr. 408/19.06.2012).
- 12 iunie 2012 **Circulara nr. 19** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 mai – 23 iunie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 410/20.06.2012).
- 13 iunie 2012 **Norma nr. 1** pentru modificarea art. 11 din Normele Băncii Naționale a României nr. 5/2003 privind condițiile specifice de funcționare a caselor de economii pentru domeniul locativ (Monitorul Oficial al României nr. 411/20.06.2012).
- Circulara nr. 20** privind punerea în circulație și lansarea în circuitul numismatic a unor monede dedicate aniversării a 500 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești a Sfântului Voievod Neagoe Basarab și de la începerea construirii bisericii Mănăstirii Curtea de Argeș (Monitorul Oficial al României nr. 463/9.07.2012).
- 4 iulie 2012 **Ordinul nr. 6** pentru modificarea și completarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare consolidate conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, solicitate instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială, aprobate prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 1/2011 (Monitorul Oficial al României nr. 474/12.07.2012).
- Ordinul nr. 7** pentru modificarea și completarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre, aprobate prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 2/2011 (Monitorul Oficial al României nr. 474/12.07.2012).
- Ordinul nr. 8** pentru modificarea și completarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială, aprobate prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 3/2011 (Monitorul Oficial al României nr. 475/12.07.2012).

- Ordinul nr. 9** pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 25/2011 privind raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare, în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 470/11.07.2012).
- Regulamentul nr. 10** pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora (Monitorul Oficial al României nr. 471/11.07.2012).
- 5 iulie 2012 **Circulara nr. 21** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 100 de ani de la nașterea lui Nicolae Steinhardt (Monitorul Oficial al României nr. 486/16.07.2012).
- Regulamentul nr. 11** privind piața primară a titlurilor de stat administrată de Banca Națională a României (Monitorul Oficial al României nr. 502/23.07.2012).
- 16 iulie 2012 **Circulara nr. 22** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 125 de ani de la nașterea Elenei Caragiani-Stoinescu (Monitorul Oficial al României nr. 529/31.07.2012).
- Circulara nr. 23** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 iunie – 23 iulie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 499/20.07.2012).
- 2 august 2012 **Ordinul nr. 10** pentru aprobarea Sistemului de raportare contabilă semestrială aplicabil entităților ce intră în sfera de reglementare contabilă a Băncii Naționale a României (Monitorul Oficial al României nr. 570/10.08.2012).
- 3 august 2012 **Circulara nr. 24** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 90 de ani de la nașterea lui Marin Preda (Monitorul Oficial al României nr. 599/21.08.2012).
- 7 august 2012 **Circulara nr. 25** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 iulie – 23 august 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 599/21.08.2012).
- Circulara nr. 26** privind ratele dobânzilor penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în valută începând cu perioada de aplicare 24 august – 23 septembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 599/21.08.2012).

- 3 septembrie 2012 **Circulara nr. 27** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur dedicate aniversării a 200 de ani de la nașterea lui George Barițiu (Monitorul Oficial al României nr. 664/20.09.2012).
- 13 septembrie 2012 **Circulara nr. 28** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 august – 23 septembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 664/20.09.2012).
- 8 octombrie 2012 **Circulara nr. 29** privind lansarea în circuitul numismatic a setului de monetărie cu anul de emisiune 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 742/2.11.2012).
- 9 octombrie 2012 **Circulara nr. 30** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 100 de ani de la nașterea cardinalului Alexandru Todea (Monitorul Oficial al României nr. 742/2.11.2012).
- 12 octombrie 2012 **Circulara nr. 31** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 septembrie – 23 octombrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 707/16.10.2012).
- 8 noiembrie 2012 **Circulara nr. 32** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 octombrie – 23 noiembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 772/15.11.2012).
- 9 noiembrie 2012 **Circulara nr. 33** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 100 de ani de la nașterea lui George Emil Palade (Monitorul Oficial al României nr. 804/29.11.2012).
- 12 noiembrie 2012 **Ordinul nr. 12** pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 8/2006 privind procedurile de lucru referitoare la derularea operațiunilor de piață monetară efectuate de Banca Națională a României și a facilităților permanente acordate de aceasta participanților eligibili (Monitorul Oficial al României nr. 763/13.11.2012).
- Regulamentul nr. 14** pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 1/2000 privind operațiunile de piață monetară efectuate de Banca Națională a României și facilitățile permanente acordate de aceasta participanților eligibili (Monitorul Oficial al României nr. 763/13.11.2012).
- Norma nr. 2** pentru aplicarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 11/2012 privind piața primară a titlurilor de stat administrată de Banca Națională a României (Monitorul Oficial al României nr. 783/21.11.2012).
- 19 noiembrie 2012 **Ordinul nr. 13** privind exercițiul de raportare de către instituțiile de credit a informațiilor referitoare la remunerarea angajaților acestora (Monitorul Oficial al României nr. 790/23.11.2012).

Ordinul nr. 14 privind exercițiul de raportare de către instituțiile de credit a informațiilor referitoare la angajații care beneficiază de remunerații de nivel înalt (Monitorul Oficial al României nr. 790/23.11.2012).

Regulamentul nr. 15 pentru completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora (Monitorul Oficial al României nr. 808/3.12.2012).

11 decembrie 2012 **Circulara nr. 34** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur cu tema „Istoria aurului – Patera din Tezaurul de la Pietroasa” (Monitorul Oficial al României nr. 896/28.12.2012).

Circulara nr. 35 privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 861/19.12.2012).

12 decembrie 2012 **Ordinul nr. 15** privind raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare (Monitorul Oficial al României nr. 866/20.12.2012).

Ordinul nr. 16 privind unele dispoziții de aplicare a cerințelor referitoare la determinarea fondurilor proprii în contextul abrogării Ordinului Băncii Naționale a României nr. 26/2011 privind unele dispoziții de aplicare a cerințelor de prudență bancară în contextul modificărilor legislative legate de implementarea Standardelor internaționale de raportare financiară la nivel individual ce intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 865/20.12.2012).

Regulamentul nr. 16 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare (Monitorul Oficial al României nr. 865/20.12.2012).

Regulamentul nr. 17 privind unele condiții de creditare (Monitorul Oficial al României nr. 855/18.12.2012).

20 decembrie 2012 **Ordinul nr. 17** privind funcționarea sistemului de plăți TARGET2-România (Monitorul Oficial al României nr. 894/28.12.2012).

